

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

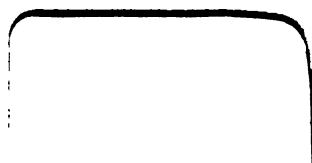
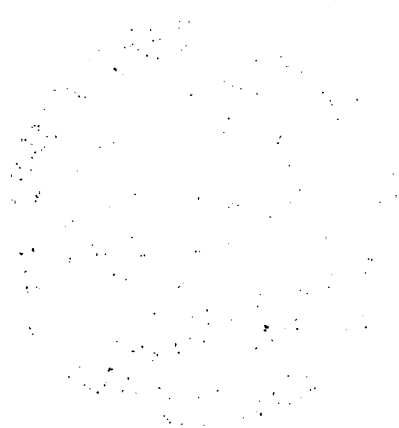
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GRAD
EREN
378
BUHR

B 1,215,391

Handwritten text, possibly a signature or a list of names, located in the center of the page.

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿՆՆՈՒՆԱԿԱՆ ԳԼՈՋՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԺԱՂՈՂԱՅԻՆ

1874 - 75 և 1875 - 76 թվականներ

II

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺԱՂՈՂԱՅԻՆ

1876

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐԱԹԻՒՆ

Ս. ՄԻԿԱՅԷԼՆԱՆ

ԹԻՖԼԻՍ - ՏՊԱԳՐԱԹԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԲԱՆ ԳՐԱԹ ԽՈՐ ԲԻՒ 43

ԹԻՖԼԻՍ - ՏՊԱԳՐԱԹԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԲԱՆ ԳՐԱԹ ԽՈՐ ԲԻՒ 43

ԹԻՖԼԻՍ - ՏՊԱԳՐԱԹԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԲԱՆ ԳՐԱԹ ԽՈՐ ԲԻՒ 43

067-0901891-001

11-23-59

8 1 3 4 0 2 7 2 6 5 2 8 4 0 7 4 0 10

2011.09.16 20:23 10.00

FROM THE OFFICE OF THE ATTORNEY GENERAL

42

100-443887-100

256

100-443887-100

11-22-54

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Համադաստիւն Հրօյն Բեմարտում

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԵԳԲՈՆԱԿԱՆ ԳԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

ԽԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

1894—95 եւ 1895—96 ԱՄՍՑ

և

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՄԻԿԱՅԷԼԵԱՆ

ՈՒՊՈՒՆ - ՉԱՐԵՐԻ ԳԼՈՒԽ ՇԵՐԻՑ ԲԱՇԱ ԻՍՆ

✓ UFR

-

ՀՐԱԺԱՐԵԼՈՑ ՏԵՂ ԸՆՏՐՈՒՄ.ԾՆԵՐԸ

- Բ.
 թուխմի
 խեղդ
 քայլի
 ազգ
 Գաղթի
 Երեւ
 Լ.
 ազգ
 Եւթ
 Գաղթ
 Լուսն
 Բ.
 Թիւն
 Գաղթ
 Բեւթ
 Բ.
 Գաղթ
 Եւթ
 Գաղթ
 Եւթ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿԵՐԵՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹՅԱՆ

ԲԱՂԱԳԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

1874 — 75 ԱՄԻ

11

ԱԶԳԱՑԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

Ա.

Կազմութիւն

Քաղաքական Ժողովս Ազգային Ժողովոյդ քուէոյն ու վստահութեամբը պատուեալ իւր վաւերագիրը Բ. Դոնէն ընդունելէն ետեւ, Ազգային Ժողովոյդ Նախագահ և Կրօնական Ժողովոյ Ատենապետ Սրբազանին հրաւիրանաքն 'ի Պատրիարքարան իւր առաջին նիստն բրաւ 'ի 27 նոյեմբերի 1873:

Այս առաջին նիստին մէջ նախ իւր դիւանը կազմելով և ապա Կրօնական Ժողովոյ հետ միացած Խառն Ժողովով Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց, որ 73—74 ի Խառն Ժողովոյ համարատուութեան մէջ արդէն տեղեկագործուած է:

Քաղաքական Ժողովս Ազգին անդորրութիւնն սկսեցեալ ժամանակի մը մէջ Վարչութեան տաժանեղի և կնճիռներով ծանրացած բեռը իւր վրայ առած էր:

Իրաց այս վիճակին մէջ նորընտիր Վարչութիւնն ազգին խաղաղութիւնը վերահաստատելու և ազգային գործոց յառաջադիմութեան ու բարեօրինման առջև հակառակ կուսակցութիւններն

ի մի ձուլելու համար պարտք համարեց խիստ անկողմնակալ և գործունեայ ընթացք մը բռնել, ե. իւր այս ընթացքին նախագիծը ծանոց հասարակութեան հետզհետէ յետագայ երկու յայտարարութիւնները հրատարակելով:

Պատէ՛ն յայտարարութեանց Քաղ. Ժողովոյ

Ա.

Ազգային Վարչութեան Քաղ. Ժողովս 'ի պաշտոնավարութիւն կոչուած միջոցին նախ իւր շնորհակալութեան պարտաւորութիւնը կը մատուցանէ Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ, որ իւր վստահութեան քուէովը պատուեց Ժողովոյս անդամները և անոնց յանձնեց Ազգ. գործադիր իշխանութեան ղեկը. ուստի նորա վստահութեան արժանաւոր կերպով պատասխանելու և Ազգային Սահմանադրութեան տրամադրութեանը համաձայն վարուելու համար իւր ջանքն ու անձնուիրութիւնը ցուցնելու ամեն կերպով տրամադիր և պատրաստ ըլլալը յայտնելէ ետեւ, կը յայտարարէ նաև հանրութեան ազգիս թէ Ժողովս անկողմնակալութիւնն ու արդարասիրու-

թիւնն իրեն առաջնորդ ընտրած է, կուսակցութիւններ իւր աչաց առջև հաւատար արժէք ունին, և ազգին խաղաղութիւնը վրդովող որ և իցէ անձ թէ քաղաքականութիւնը բոլոր և թէ անպաշտան, իւր ատենին մէջ արժանի դատաստարութիւնը պիտի կրէ. Ազգային մանկատանց դատարարութիւնը գլխաւորաբար իւր ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ և իւր ամեն գործոցը մէջ պիտի ձգնի արդարութիւնն մագլաւ չափ չը չեղելու:

Ժողովն վստահ է ազգիւ ընդհանրութեան կողմանէ համակրանոց և ձեռնառութեան հանդիսիլ, որոց ասարկներով կախի իւր պաշտօնը և որովհետեւ ինքզինքն անսխալ չգաւանդի, յօժարակամ նկատողութեան պիտի անու ազգային մամուլը կողմանէ ըլլալիք անկողմնակալ գիտողութիւնները, Ուստի այն տրամադրութեամբ ընդհանուրի վերաբերեալ իւր արարքին վրայ եղած դիտողութեանց կամ քննութեանց ազդարարութեանը չը դիմադրելն զոտ, ժողովն կը ցանկաց ար անոնք տեղի ունենան ամեն անգամ երբ արդարեւ ստոյգ ու վստահական է և կը կարգադրէ քննադատութեան կամ գիտողութեան սակայն չկրնայ համիլ ար արդեւ անհեղձութեան սահմանն ելնելով թշնամական կամ առարկայի մէ անուան: Ինչպէս այս, նշանակաւ կը խնդրէ Մեծ. Խմբագիրներէն ար անստաց ազդրանքէր յաղուած արարքներու հրատարակութեամբ ազգային խաղաղութիւնը վրդովել զգուշանան, բանդի Ժողովն ազգային լրագրաց միջոցաւ հրատարակութեան պիտի տայ կարեոր խնդրաց համար ընելիք տնօրէնութիւնները:

Ազգին սոցմեան միճակը լոկ սիրոյ և խաղաղասիրութեան դարմանի պէտք ունի, և ստով պիտի սպաւնովի ազգին Վարչական գործոց բարեկարգութիւնը. ուստի ժողովն ամեն կարգի ազգայնոց յորդոր կը կարգայ խաղաղասիրութեան զգացմամբ իրենց պարտաւորութիւնը ճանչնալ և կոտորել՝ եթէ կագին փոխադարձաբար ազգէն ունեցած իրաւունքներն վայելել:

Ժողովն բնդհանուրի վերաբերեալ ազգային նորանոր կարգադրութեանց հետամուտ ըլլալով,

զատեք ու իրենց ժամանակին և կարգին հրատարակութեամբ պիտի խմայնէ Ազգին:

30 Նոյեմբեր 1873

Բ.

Ազգային Քաղ. Ժողովն նկատելով որ 30 Նոյեմբեր 1873 թուականու հրատարակած Պաշտօնական յայտարարութեամբն րրած հրահրին հակառակ ազգային լրագիրներէն սմոնք կը շարունակեն տակախին Ազգ. Կրեւոյնական ժողովոյ, Վարչութեան և ազգային երեսփոխանոց և պաշտօնէից ոմոնց դէմ թշնամական և անարգական կերպով խօսիլ:

Նկատելով որ փոխանակ Ժողովորդը սիրոյ և խաղաղութեան յորդորելու յողիչ հրատարակութիւններով Ազգին խաղաղութիւնը կը վրդովեն:

Պարտք կը համարի ծանուցանել ներկայ ազդարարութեամբ Մեծ. Խմբագրաց՝ որ այսուհետեւ միևնոյն քնննոցը չարանակող լրագիրն Ազգ. Վարչութեան դէմ իւր վրայ ծանր պատասխանատուութիւն առած պիտի ըլլայ. Հետեաբար Վարչութիւնն ալ պիտի պարտաւորի անոր դէմ պէտք եղած միջոցներուն գիւնել:

Իսկ անոնք որ ազգային պաշտօնատարաց անձին դէմ ամբաստանութիւն ունին և դատատուն կը խնդրեն, կը հրախրին իրենց ամբաստանագիրը ներկայացնել Վարչութեան և օրինոյն պայմանները կրացնելով գոտաւտանի մոնել յատկապէս կարգեալ դատական Խտնամոզովին առջև:

17 յուլիս 1874:

Վարչութիւնն իւր անկողմնակալութիւնը և հատարակաց խաղաղութեան և միայն անոնց րարիքը մտածելէն զատ ուրիշ կէտ նդատակի չունենալն արգեամբ ցուցնելու համար իւր տոեանին մէջ եղած որոշումներէն անսխալ ար անպատշաճութիւն չունէին յայտնուելու Պաշտօնական հրատարակութիւն տնունով երբեմն ամեն ազգային լրագիրներու մէջ հրատարակել որոշեց:

Ազգային ծանուցեալ յուզմանց արտոնաւորութեան Լեւոնտիական Վարչութիւնը թողաւ մնացած միջոցին շատ մը ազգային հանրական և անհատական խնդիրներ դիմում և էին Պատրիարքարանի գիտնաւորան մէջ . թէ ոչ խնդիրները շուտով վերջացնելու և թէ՛ ամենազեղակա խնդիրները նախնական քննութենէ մը անցնելով մանրամասն և հաստեմ գիտակցութեամբ ու լաշելու և վճարելու համար Քաղ . ժողովս իր մէջէն Մտնաժողով մը ստեղծեց , որ զիգահալ խնդիրներուն որոշումը փութացնելով՝ նոր պատահած խնդիրներուն լուծմանն ու որոշմանըն ալ մեծ գիտութիւն կուտար : զանաւոր ամփոփ կերպիւ տեղեկագրելով ժողովոյն :

Այսչեց զատ, իւր գործադրութիւններն ստեղծի կանոնաւոր և նիշդ կատարելու համար ժողովս Ներքին կանոն մը , և Պատրիարքարանը քարեկարգ վիճակի մը վերանելու համար ալ քարեկարգութեան կանոնադրութիւն մը շինելու նպատակաւ իւր մէջէն յանձնաժողովներ կազմեց , որք մինչև որ չիկուած թէ՛ ներքին և թէ՛ քարեկարգութեան կանոնադրութիւններն աչքէ անցնելով ժամանակին համեմատ ուրիշ նորեր խմբագրեցին , և ժողովս զխոտորութեանց համեմատն արտադրուելով վաւերացան : Սակայն Պատրիարքարանի համար շինուած Ներքին կանոնադրութիւնը սխառնէին նկատմամբ Ազգ . ժողովոյց որոշումը յանգեցնելու պատճառաւ , չկրցաւ աւարտելու գործադրութիւնը . աստի աւրա՝ գործադրութիւնը յաջողք . Աւարտութեան թողուած է :

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԷ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՆՈՆԱԳՐԷ

1. Քաղաքական ժողովը չարաթը անգամ մը արդեալ որ նիստ ընելու պարտաւոր է :

2. Ի պահանջէլ Հարկին արտաքոյ կարգի նիստ կրնայ ընել Ս . Նախագահին կամ Դիւանին Հրահրագրովը , ուր նաև նշանակեալ ըլլալու է նոյն նիստին պատճառը :

3. Ժողովականք ունին ապրաքական և ուր , արտքոյ կուտի նիստերուն արտաւոր են ներքին քաղաք , արդեալ ժամէն մինչև տարեանը գոյտեւելու ատեն , և եթէ մէկը բանաւոր պատճառաւ քայտկոյ ըլլոյ , արաքական է կանխաւ գրութեամբ ծանուցունել ժողովոյն :

4. Եթէ ժողովական մը եղեր անգում իրարու փոյ ժողովոյ նիստերուն տանց քուտար պատճառի և տուանց զրաւոր ծանուցման քայտկոյ գտնութի , ժողովոյ Ատենապետը պարտաւոր պիտի ըլլայ Սահմանադրութեան 39-րդ յօդոտընը գործադրել :

5. Ժողովականք ներկայութեան տուումս ին մէջ կատարագրեն իրենց ներկայութիւնը :

6. Ժողովականաց մեծագոյն մասին ներկայութեամբ եղած նիստը միայն օրինաւոր կը համարուի , և խնդրոյ արդում կը արուի յոյտնի կամ զարմնի քուէարկութեամբ և ճայիոյ տաւեւելութեամբ . քայց մեծագոյն մաս չըլլալով ալ դեւանին ներկայութեամբ տարեան կը քայտի , և միայն խնդրոյ վրայ իրեն նախա որոտրոտութիւն փնտրանութիւն կրկնայ որոշումը յաջողք նստին վերադարձուելով :

7. Որոշման մը մէջ քուէները հաւասար եկած ատեն նախաքանին կողմը կը հակի , իսկ ի յոյտկայութեան կողմաւորն Աւանագետին կողմը :

8. Բացառիկ ժողովականք ժողովոյն մեծամասնութեան քրած որոշումները ընդունելու պարտաւոր են : Միայն եթէ քայտկոյ ժողովականներն մէկը դիտողութիւն մ'ունենայ , գրաւոր կերպիւ տիտի ներկայացնէ , ար կար ճանադրուի տուանց վիճարանութեան :

9. Սահմանադրութեան 8-րդ յօդոտին համեմատ Քաղ . ժողովոյ վերաքերեալ ունին գործ , խնդիր և գրութիւնք Հրահրագրին անմիջապէս տուանց յոյտկման թուակներ նշանակելով կը յանձնէ Դիւանագետին տուջին նիստին մէջ վիճարանուելու , և նո ալ գոյն արձակագրելով և թուակներ տատահման կուտ գում նշանագրելով խնդրոյ կարգը . Գտնել խնդրոյ մը Դիւանագետին չը յանձնելէն յուտաջ եկած յադադրանք պատաժաւանաւոր է Ս . Նախագահը , ինչպէս նաև Դիւանագետն :

ալ պատասխանատու է իրեն յանձնակցին ետ-
քը պատահած յապաղմանը, բայց այն պա-
տասխանատուութիւնը ընտանաւորային է, եւ
չայ երբ յապաղման վրայ բանաւոր և ընդու-
նելի պատճառներ տրուին :

10. Քաղաքական ժողովոյ դիւանը խընդ-
րոց կարգը քննելով կատարէ և ըստ այնմ կը
ներկայացնէ ժողովոյն : Ստիպողական խնդրոց
առաջնութիւնը դիւանին կը վերաբերի, բայց
ժողովականը նախադասութեան մասին առա-
ջարկութիւն քննելու իրաւունք ունին, և սովորա-
բար առաջ նախընթաց նստին ատենադրու-
թիւնը կը կորագրուի և ապա Խաչուքչեւիէն
եկած տեղեկագրերը :

11. Ստիպողական գործոյ մը համար Ս.
Նախագահը պարտաւորեալ է Սահմանադրու-
թեան 87 յօդուածին համեմատ վարուիլ :

12. Ըստ առաջին յօդուածի Սահմանադ-
րութեան Ս. Նախագահը գործադիր իշխանու-
թեան վարիչն ըլլալով պարտաւոր է ամեն նստի
մէջ նախընթաց նիստերուն որոշած գործոց
գործադրութիւնը գրաւոր և համաձայն կերպով
Վիւանին յանձնել և չք գործադրութեանը
ալ պատճառներն յայտնել :

13. Ատենապետին պարտքն է՝

Ա. Ատենան բանալ և գոցել 79 յօդուա-
ծին համեմատ :

Բ. Ժողովոյն քարտեզագրութեանը հսկել :

Գ. Կարգաւ խաբ տալ ժողովականաց :

Դ. Սահմանադրոց խնդիրներուն մէջ ժո-
ղովոյ ներկայացող անձինքը հարցաքննել և ա-
նոնց պատասխանել ըստ որոշման Ժողովոյն :

Ե. Մեծագոյն մասամբ որոշում տրուած
խնդրոց անմիջական գործադրութեանը հոգ
տանիլ Ս. Նախագահին հետ խորհրդակցելով :

9. Սահմանադրութեան 429 յօդուածին
համեմատ Խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց վե-
րաբերեալ խնդիրներն իրենց յանձնել և հսկել
որ անոնք անյապաղ լուծուին :

14. Ատենադպրին պարտքն է Օրակարգին
և արձանագրութեանց ճշգրտութեանը հսկել :

15. Ժողովոյ որոշումները նոյն օրուան
նստին մէջ յատուկ տուժարի մը մէջ Ատենա-
դպրին կողմէն համաձայն կերպիւ արձանագ-
րուելն ետը, նոյն օրը Վիւանին կողմէն

պիտի ատորագրուի և Ս. Նախագահին յանձ-
նուի, որպէս զի Ս. Նախագահը կորողանայ
անոնց անմիջական գործադրութեանը հսկել :

16. Ժողովոյն սովորական ատենագրու-
թիւնները Վիւանադետը կը խմբագրէ, և հե-
տեւեալ նիստերուն մէջ կարգադրուելով 459
յօդուածին մէջ նշանակուած արձանագրու-
թեանց համաձայն ըլլալը ժողովականաց դիտու-
ղութիւններէն ետքը ստուգուելով Վիւանի կող-
մէն կատարագրուի : Ատենագրութեանց մէջ
ժողովոյ որոշումներն արձանագրուելն զատ նա
և պիտի նշանակուին այն ժողովականաց խոս-
քերը, որք որոշմանց հակառակ կամ տարբեր
կարծիք յայտնած են :

17. Ատենան բացուելէն ետքը ոչ ոք կըր-
նայ ներս մտնել առանց հրաւիրանաց Ատե-
նապետի :

18. Ժողովոյ օրոշմանը գրուած ամեն
Պաշտօնական գրութեանց թէ տասնկերէն և թէ
հայերէն պատճենները ժողովին օրը գրասեղա-
նին վրայ սիտի գտնուին, և ժողովականներէն
ուղղորդ պիտի կրնայ զանոնք աչքէ անցնել :

19. Քաղաքական ժողովը քաղաքական
Մասնաժողով մը կը կարգէ ժողովոյ անդամ-
ներէն : Քաղաքական Մասնաժողովը իրեն զոր-
կուած խնդիրները կը քննէ և իր կարծիքը իր-
րեւ տալարկութիւն Քաղաքական ժողովոյ ո-
րոշմանը կը յանձնէ : Խնդրոց մը որոշումը մի-
այն Քաղաքական ժողովոյ մէջ կրնայ պաշտիլ :

Հաստատուաւ և վստեղացուաւ Ազգային վար-
չութեան Քաղաքական Ժողովէն ինկատ իթ. և
ի 24 Յունվար 1875

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՆԵՐՏԻՆ ԲԱՐԵՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳ. ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆԻ

ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆ

ԵՒ

ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆ

Ա.

Արքայան Պատրիարքին Ազգային ժողովոց
Նախագահն է և անոնց որոշմանց գործադիրը ,
միանգամայն Պատրիարքարանի գործոց ընթաց-
քին բարեկարգութեան հսկող և պատասխանա-
տու է՝ խորհրդական ունենալով իւր փոխա-
նորդն :

Բ.

Պատրիարքական Փոխանորդը խորհրդա-
կան է Արքայան Պատրիարքին , և իւր յատուկ
պաշտօններէն զատ փոխանորդարար կը հսկէ
նաեւ Ազգային ժողովոց որոշմանց գործադրու-
թեան : Միանգամայն պատասխանատու է
Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան :

Պատրիարքական Փոխանորդը ներկայ կը
գտնուի Լրօնական , Քաղաքական և Խառն
ժողովոց նիստերուն :

Գ.

Պատրիարքարանն ունի նաեւ երկու գըլ-
խաւոր պաշտօնեայ , Փափուքէհեասին և Դիւա-
նապետն :

Դ.

Պատրիարքական Փոխանորդին , Փափու-

քէհեասին և Դիւանապետին ընտրութիւնը
Արքայան Պատրիարքին առաջարկութեամբ Քա-
ղաքական ժողովը նկատողութեան կառնու և
պէտք եղածը կը տնօրինէ :

Ե.

Փափուքէհեասին կառավարութեան և
Պատրիարքարանի մէջ եղած յարաբերութեանց
գործակցաւոր պաշտօնեայն ըլլալով , պարտա-
կան է Արքայան Պատրիարքին և Փոխանորդ
Հօր կողմէն իրեն յանձնուած գործերը կանս-
նաւոր կերպով կատարել և ամեն օր տրդիւնքը
գրով հաղորդել , որպէս զի ժողովոց ներկա-
յայուի :

Փափուքէհեասին ներկոյ կը գտնուի Քա-
ղաքական և Խառն ժողովոց նիստերուն :

Փափուքէհեասին ունի մէկ օգնական մը
Թէ՛ Բ. Դիւան և Թէ՛ Բաւականութեան վե-
րաբերեալ գործոց համար :

Զ.

Դիւանապետը դիւանական գործոց կար-
գադրութեան գործադիր և պատասխանատու
պաշտօնեայն ըլլալով , պարտական է իւր իրա-
ւասութեան տակ գտնուած գրասենեակներուն
մէջ եղող պաշտօնէից պարտքերն անթերի և
անյապաղ գործադրել տալ :

Դիւանական պաշտօնէից փոփոխութիւնն
ու յաւելումը Դիւանապետին առաջարկու-
թեամբ Քաղաքական ժողովը նկատողութեան
կառնու և պէտք եղածը կը տնօրինէ :

Է.

ԴԻՒԱՆԱՅՈՒՆ

Կեդրոնական Դիւանատունն երեք դրա-
սենեակներէ կը բաղկանայ , որք են՝ Խմբագ-
րութեան , Արձանագրութեան և Վիճակագ-
րութեան գրասենեակ , ընդ հովողութեամբ և
պատասխանատուութեամբ Դիւանապետին :

ԽՄԱՍԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ կը խմբագրուին այն ամէն Հայերէն Տաճկերէն և Պաղղարէն գրութիւնք, որ կը պատկանին Երեսփոխանական, Կրօնական և Վարչաքանական ժողովոյ որոշմանց:

Ղիւանապետին ունի իրեն հետ երեք խորժազիր ղիւանապետներ, մէկը Կրօնականի, մէկը Հայերէնի և Պաղղարէնի և երրորդը Տաճկերէնի յատկացեալ, որոց պաշտօնն է գլխաւորապէս ղիւանապետին կողմէ յանձնաբարեալ խմբագրական գործոց պարտադիր:

Նոյնպէս ունի ուրիշ երեք ղիւանապետներ, որոց երկուքին պաշտօնն է Հայերէն խորժազրութեան ընդօրինակութեան և ուրիշ զըլաթեանց պարտադիր:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ Խորհրդարանի Պատրիարքարան եկած այն ամէն թղթերը, զորս Արքազան Պատրիարքը կամ իւր Փոխանորդը կարգալէ ետե օրուան թուականը և որ ժողովոյ որ անկ են, վրան նշանակելով կը զրկեն Արձանագրութեան գրասենեակը:

Արձանագրութեան պաշտօնեայն նոյն թղթոց համառոտութիւնն ընդհանուր տուժարի մը մէջ կարգաւորաւ արձանագրելէ ետե կը դրկէ իրենց պատկանեալ տեղերն ունոցմէ ըստորագրութիւն առնելով, և երբ պատասխանենքն ալ խմբագրութեան գլխունէն ստանայ, արձանագրութեան տոմարին մէջ պէտք եղած գործողութիւնները կատարելէ ետե կը յէ իրենց տեղերը:

Վերջապէս Արձանագրութեան պաշտօնեայն պատասխանատու է Ղիւանապետին առջև Պատրիարքարան մատած ու ելած ամէն թղթոց համար, որոց պահպանութիւնն իրեն յանձնեալ է:

Արձանագրութեան պաշտօնեայն ունի իրեն հետ մէկ օգնական մը:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ

Սոյն գրասենեակին պաշտօնն է

Ա. Վանորէից, Եկեղեցեաց, և ազգային

որ և է Հաստատութեանց թէ՛ շարժական և թէ՛ անշարժ ստացուածոց վրայեք մանրամասն տեղեկութիւններ հաւաքել և կանոնաւոր տուժարներու մէջ արձանագրել:

Բ. Ընդհանուր ազգայնամար մ'ուճեալ, որ պիտի պարտնակէ ամեն ազգայնաց արձանագրութիւնը, հանդերձ վիճակագրութեամբ պատահած ծննդոց, վախճանմանց և ամուսնութեանց:

Վիճակագրութեան պաշտօնեայն սցս տեղեկութիւնները պիտի հաւաքէ վանայրներէն, գաւառական վարչութիւններէն և Մոյրաքաղաքի Թաղական խորհուրդներէն, պէտք եղած հրահանգներն ու ցուցակներն անոնց հաշորդելով:

Ը.

ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԶԻՆՂԵՐԸ

Դատաստանական Խորհուրդն ունի օրէնսդէտ և տաճկագէտ պաշտօնեայ մը, որ այցելութեամբ նոյն խորհրդին գործողութեանց սրինական և խմբագրական մասերը պիտի կատարէ, և մէկ ու մնայուն ղիւանապետի մը՝ որոյ պաշտօնն է գատական և ամուսնական արձանագրութեանց պարտադիր և փոխանորդարանի ղիւանագրութիւնը կատարել:

Տնտեսական Խորհուրդը և Երեսփոխան Հոգաբարձութիւնը միանալով՝ ունին մէկ գլխաւոր ղրպիր, մէկ համարագիր, մէկ գանձապահ և մէկ Անցագրատան պաշտօնեայ, որ Վարչութեան հրահանգին համեմատ իրենց պաշտօնը պիտի վարեն:

Ուսումնական և Վանորէից Խորհուրդները և Կոտակաց Հոգաբարձութիւնը միանալով, ունին մէկ ղիւանապետի մը, որոյ պաշտօնն է նոյն երեք ճիւղերուն վերաբերեալ գրական բոլոր գործողութիւնները և միանգամայն Ուսումնական Խորհուրդոյ արձանագրութիւնները և վանական հաղուածոց ու Վրդքն նուիրեալ կատակցարձանագրութիւնները կատարել յատուկ տուժարներու մէջ:

Սոյն Խորհուրդոց և Հոգաբարձութեանց պաշտօնէից ընարութիւնն անոնց առաջարկութեամբ

Քաղաքական ժողովը նկատողութեան կառնու
ն ալսոք եղածը կը տնօրինէ :

Թ .

Պատրիարքարանի թողնուողը բոլորովին
փերցուած ըլլալով , ունեն պաշտօնեայր իրենց
քսակէն պիտի ընեն ու տեսնուի ծախքերնին , և
բարոյականներէն ու սենեկապաններէն զատ ու
քիչ մէկը չ'պիտի կենայ գիշերներն 'ի Պատրի-
արքարան :

Ուստի Եւտի Պուլէի Ս . Յովորայ վանուց
մէջ հրահանոց տնուամբ յորի մը յատկացած է ,
ուր պիտի երթան Սրբազան Պատրիարքին
յանձնարարականով 'ի Պատրիարքարան հիւր
մնալու ստիպեալ անձինքը :

Սոցն հիւրանոցի ծախուց համար կեդրոնա-
կան անտակէն ամսական հազար զրուշ քատ-
կացած է Հիւանդանոցի անտուկին :

Ժ .

Պատրիարքարանն ունի փոխանորդ Հօր
հսկողութեան տակ ընդհանուր վերականգնող մը ,
որուն յանձնուած է Պատրիարքարանի բոլոր
կոնկրետները , և որ պատասխանատու է ներ-
քին մաքրութեան և աղակաւորութեան , և իւր
հսկողութեան տակ պիտի ունենայ

Մէկ սենեկապան Գլխաւորան համար

Մէկ » Փոխանորդարանի »

Երկու սպասաւոր ծառայութեան և մաք-
րութեան համար .

Հինգ վեց բարապան (եռասփճի) , որոց մէ-
կը գլուխ պիտի ըլլայ , և ամենքը մէկէն ընդ-
հանուր վերականգնողին հսկողութեան տակն են :

Մէկ ալ դռնապան :

Վերոյիշեալ սպասաւորաց փոխաւորութիւնը
Փոխանորդ Հայրը տնօրինելէ ետե՛ պատճառ-
ները Քաղաքական ժողովը կը հաղորդէ :

ԺԱ .

ԿԱՆՈՒՔ ՎԱՍՆ ՊԱՇՏՈՆԵՒՑ

Առանց բանաւոր պատճառի որ և է պաշ-

տօնեայ չ'պիտի զրկուի իւր պաշտօնէն :

Ազգին ծառայութեան յատկացեալ պաշ-
տօնեաներն երբ երկար ծառայութենէ ետե ծե-
րութեան կամ ցաւաքարութեան պատճառա-
անկարող լինին այլ ևս իրենց պաշտօնը չարու-
նակելու , ըստ հետեւեալ հրահանգի գաղաղման
ամսական պիտի ստանան մինչև ցմա՛ Ազգային
Սնտուկէն :

Անոնք՝ որ 10 տարի շարունակ առանց բա-
րոյական պակասութեան և հաւատարիմ՝ ծառա-
յութեամբ անկարող գտնուին , պիտի ստանան
իրենց ամսականին հարիւրին երեսունը , իսկ 10
տարիէն աւելի ծառայողներուն գաղաղման ամ-
սականը համեմատաբար տարուէ տարի հարիւ-
րին մէկ պիտի յաւելնայ , այնպէս որ ամբողջ
երեսուն տարի ծառայողները իրենց ամսականին
հարիւրին յիսուն և քառասուն տարի ծառայող-
ները հարիւրին վաթսուն գաղաղման ամսական
պիտի ստանան :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐ ԿԱՆՈՒՆԵ ՀԱՄԱՐԱԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

Ա .

ՀԱՄԱՐԱԿԱՆ

1 . Պատրիարքարանի համարակալը մաքուր
ձեռատետր մը կամ յիշատակարան մը պիտի
բռնէ և ամեն դրամական գործողութիւնները
պատահածին պէս հոն պիտի արձանագրէ թիւ
մուտք ըլլայ և թիւ ելք :

2 . Զեռատետրէն անմիջապէս զանազան գ-
ծանդակ տեսարակներու մէջ պիտի անցնէ պա-
տահած գործողութիւնները , օժանդակ տես-
րակներուն երեսահամարները ձեռատետրին մէջ
և ձեռատետրին երեսահամարը օժանդակներուն
մէջ նշանակելով :

3 . Ամէն օր ձեռատետրին մէջէն նման
գործողութիւններն ամփոփելով գումարները
կրկնապատմորի ոճով օրինաւորապէս օրհաշիւը
փոխադրելու և անկէց ալ մայր հաշիւն ան-
ցընելու է :

4 . Ամէն ամսաշրջուի Տնտեսական խոր-

հուրդ և Ելմտական Հոգարարձութիւնը անտուկի տեսարակը պիտի վաւերացնեն իւրաքանչիւր գործադրութիւն իր հակակշռոյն հետ բաղդատելով :

5 . Նաև համարակալը արձանագրութեան տետր մը պիտի ունենայ Պատրիարքարանի սընտուկը աւանդ ձգուած գոյից համար , ուր իւրաքանչիւր աւանդին մուտքն ու ելքը կանոնաւորապէս պիտի արձանագրուին մտից պատճառով և երբին հրամանովը , և այս աւանդները ծրարեալ և Պատրիարքարանի կնքովը կնքեալ պիտի ըլլան և աղգային անտուկին մէջ պիտի պահուին :

Նաև պիտի ունենայ տուկախ վճարեալ գումարներու համար տետրակ մը , ուր նոյնն ունիս վճարմունքներ թէ հաշուոյ մը մէջ իւրաքանչիւր նշանակուած պիտի ըլլան և թէ զատ տեղերու մէջ և իւրաքանչիւր առ կախ վճարմունք լրանալուն պէս գոյուելու են , քովը նշանակելով իրենց բուն արձանագրութեան տեղերը :

6 . Համարակալը պարտաւոր պիտի ըլլայ տմեն երեկոյ թղթի մը վրայ նշանակել անտուկին մուտքն ու ելքը և անոնց տարբերութիւնը նաև առ կախ վճարմունքները . այս թուղթը պիտի ցուցնէ Պատրիարքարանի անտուկին մէջ գտնուած պատրաստ գումարը , զոր ինքն ստորագրելով և գանձապահին կնքել տալով պիտի յանձնէ Սրբազան Պատրիարքին :

7 . Սրկղեղու եկած բոլոր գումարները նախ Համարակալը պիտի հաշուէ յատկապէս պատրաստուած թղթի մը վրայ անոր համեմատ պիտի ընդունի գանձապահը և պիտի կնքէ նոյն թուղթը . այս թուղթը զարձեալ Համարակալին գալով պիտի արձանագրէ և անդորրագիրը համարակալը պիտի տայ և Ելմտական Հոգարարձութեան կնքովը վաւերացնելն ետքը պէտք եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին :

8 . Նաև վճարման համար եկած հրամանագիրը նախ Համարակալը պիտի արձանագրէ և նոյն հրամանագրերուն վրայ արձանագրեալ լուելով պիտի ստորագրէ և ետքը գանձապահը պիտի վճարէ , վճարման թղթերն ալ յատկապէս պատրաստուած ըլլալու են :

9 . Ամեն տարեկալու մայր հաշիւէն քա-

ղելով պիտի պատրաստէ տարեկան հաշուեցոյցը և Տնտես . Խորհրդոյ և Ելմտական Հոգարարձութեան պիտի ներկայացնէ և անոնց ստուգել տալով նոյնը պիտի յղուի առ Վսաղ . Ժողովը :

Բ .

ԳԱՆՃԱԿԱԼ

10 . Գանձապահը միայն անտուկի տեսարակ մը պիտի բռնէ որուն մէջ մուտքն ու ելքը կանոնաւոր կերպով պիտի նշանակէ :

11 . Մտից համար միշտ իրեն կնքը պիտի գտնուի համարակալին քովը և երբ համար ալ իր բով հրամանագրերը պիտի գտնուին Համարակալին ստորագրեալ :

12 . Ամեն երեկոյ իր տետրակը Համարակալին անտուկին տետրին հետ պիտի բաղդատէ և առ Սրբազան Պատրիարքն տրուած հաշուեթուղթը պիտի կնքէ : Գանձապահը պիտի ունենայ նաև երեկո տետրակներ սլ , մին Պատրիարքարան աւանդ ձգուած գոյից համար և միւսը առ կախ վճարմանը համար :

Այս տետրակներուն ձեերը համարակալին այդ մասին բռնած տետրակներուն ձեովը պիտի ըլլան :

13 . Գանձապահը ինքնին մէկուն բան մը չ'պիտի վճարէ , բայց միայն իրեն յղուած կըրտմանագրերու վրայ՝ ոչք արձանագրեալ և ստորագրեալ են Համարակալին :

Գ .

ԱՆՑԱԳՐԱՑԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՑ

14 . Անցագրատան պաշտօնեայն իրեն եկած գործերը նախ Համարակալին պիտի դրիկ , որ Թսաղ . Խորհրդէն տրուած ծանուցագրին համեմատ Պատրիարքարանէն առնուելիք տուրքը հաշուէ և պաշտօնական թղթի մը վրայ նշանակէ ստորագրելով , որուն համեմատ գանձապահը կընդունի զրամը և կը կնքէ թուղթը , գանձապահէն կնքեալ թուղթը համարակալը պահելով պաշտօնական անդորրագիրը կուտայ և ստոր վրայ Անցագրատան պաշտօնեայն պաշտօնական ծա-

Նույնագիրը կը գրէ և համարակալն ալ գայն կը կնքէ պաշտօնական կնքով :

15 . Անցադրատան Պաշտօնէին բոլոր գործողութիւնները այս կերպով կը կատարուին :

16 . Անցադրատան պաշտօնեայն տետրակ մը պիտի բռնէ ուր պիտի նշանակէ իր գրած ծանուցագրերը իրենց տեսակով , թուով և անձանց անուններովը : այս տետրակը այնպիսի ունով մը պիտի ըլլայ որ ամեն ատեն կարող ըլլայ մէկը գիւրութեամբ յայտնապէս տեսնելու որ քանի տեսակ ծանուցագիր գրած է և գանձապահը իւրաքանչիւր տետրակին համար ո՞րչափ գրամ ընդունած է և համագումարը ո՞րչափ է :

Դ .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԵՒ ՄՅԱԿԱՆ

Պատրիարքարանի անուակին մուտքերն են հետեւեալ հասցիները .

Ա . Կալուածական ծանուցագրերը .

Բ . Հանապարհորդաց անցագրի և արհեստարարաց հրամանագրի վկայականը :

Դ . Նշանադրութեան և հրամանի հասցի .

Ե . Պառտական մուգաթաւ րսում և մայրաքաղաքի եկեղեցիներէն առնուած քանչիւր քսում տուրքերը .

Ե . Կեդրոնական տուրք .

Զ . Զանազան հասցիներ ,

Եւ անուակին ելին են ,

Ա . Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամասն կոնք .

Բ . Յատկադեալ ամասնակոնք .

Դ . Նշանադրութի ծախք .

Ե . Զանազան կամ ընդհանուր ծախք .

18 . Կալուածական ծանուցագրերու համար յատկապէս Ելմասկան հոգարարութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ 50 , 110 , 160 և 260 դրուչնոց անդորրագրեր պէտք են , որք համարանքով Համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն տոնելով , այս ստորագրութիւնը Տնտեսական Խորհրդոյ և Ելմասկան Հոգարարութեան դիւանը պիտի մնայ և այս գործողութիւնը պիտի կատարուի ըստ 14-րդ յօդ. աւանդի :

19 . Հանապարհորդաց անցագրի և արհեստարարաց հրամանագրի վկայականի հասցիքը տիրուպէս Հիւանդանոցի վերաբերելով , Հիւանդանոցի Հոգարարութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ անդորրագրեր պէտք են , որք համարանքով Համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն տոնելով , այս ստորագրութիւնը Հիւանդանոցի Հոգարարութեան քով կը մնայ և այս գործողութիւնը կը կատարուի ըստ 14-րդ յօդ. աւանդի և շարժէ շարժ կամ տակ տակ համարակալը Հիւանդանոցի Հոգարարութեան հրամանին վրայ հաշիւը կատարելով և ստորագրելով և ստորագրել տալով Հիւանդանոցի Պաշտօնէին գանձապահը կը վճարէ Հիւանդանոցի վերաբերեալ այս հասցիքը :

Համարակալը Հոգարարութեան հրամանագիրը ստորագրել կուտայ ստանն ընդունող Պաշտօնէին գումարը մէջը նշանակել տալով :

20 . Նշանադրութեան հասցիին համար յիշատակող Հօր և Հիւանդանոցի Հոգարարութեան կողմէն կարգեալ պաշտօնէին ստորագրութեամբ տարեմանը , նշանադրելու անունը , մականունը և ուրիշ պարագաները նշանակելով թուով մը գալ պէտք է համարակալին , որ ըստ կանոնի հաշուելու է և հաշիւը նոյն թղթին վրայ նշանակելով ստորագրելու է . այս թղթին համեմատ գանձապահը դրամն առնելու և րստորագրելու է , այս թուով Համարակալը պահելով պաշտօնական անդորրագիրը կնքեալ և ստորագրեալ յանձնելու է և ամէն ետքը Փոխանորդ Հայրը ուրիշ պաշտօնական արձանագրութիւնները և գործողութիւնները կատարելու է :

Հրամանագրի համար ալ այս մէջ բռնելու է :

Հիւանդանոցի քովին ալ պիտի վճարուի 19-րդ յօդ. աւանդին համեմատ :

21 . Պառտական մուգաթաւ և մայրաքաղաքի եկեղեցիներէն քանչիւր անուամբ տուրքեկան յատկապէս տրուող համար յատուկ անդորրագրեր ըլնել պէտք է , որք համարակալին քով կը մնան և երբ վճարուի և գանձապահը համարակալին շինած հաշուեթուղթը կնքէ , հա-

մարտիսը վաւերացեալ և կնքեալ անդորրագրերէն կուտայ :

Մուգաթայի վերաբերեալ անդորրագրերը թէ՛ Սրբազան Պատրիարքը և թէ՛ Ելմտական Հոգարարձութիւնն ստորագրած ըլլաւ :

Իսկ քանչէ՛րի անդորրագիրը միայն ելմտական Հոգարարձութիւնը կստորագրէ :

22 . Կեդրոնական տուրքը՝ տրոց Պաշտօնէին ձեռք կը հաւաքուի համարակալէն ընդունած անդորրագրերուն վրայ : Տրոց անդորրագրերը Ելմտական Հոգարարձութեան կողմէն կը պատրաստուին , որք թուագրեալ և ստորագրեալ ըլլալու են և համարներով յանձնուելու են համարակալին իր ստորագրութեան վրայ . այս ստորագրութիւնը Տնտես . Խորհրդից և Ելմտական Հոգարարձութեան գիւանը պիտի մընայ :

Երբ տրոց պաշտօնեայն հաւաքած դրամները կեդրոնական անտուկին կը յանձնէ , համարակալը գանձապահէն ստորագրութիւն մը առնելով տրոց պաշտօնէին անդորրագիր կուտայ :

23 . Փանօգտն հասոյթներն են .

Ա . Երդման հաճադ Պատրիարքարանի դիմողներէն առնուած մէկ մէկ մէ՛հարիէն՝ իրեն ծախք գրուած թէգքէրէին .

Բ . Որ և իցէ ստորագրութեանց և մկրտութեան վաւերացմանց համար առնուած մէկ մէկ մէ՛հարիէն :

Գ . Փոխանորդագրի վաւերացման համար առնուած երկուքանիսն մէ՛հարիէն :

Դ . Գաւառայ Սաւնորդաց և գաւառական աղգային Ժողովոց վաւերացման համար զրկուած Պատրիարքարանի կոնգրակներէն իրենց մուգաթային վրայ 10 առ 0/0 նմանապէս մայրութեան քարոզիչներուն և ի վաւերացումն Թաղ . Խորհրդոց տրուած կոնգրակներուն համար իրենց քանչէ՛րին վրայ 10 առ 0/0 առնուած տուրքը :

Ե . Մայրութաւարի Թաղ . Խորհուրդներէն տրուած կողուածակիսն վկայագրերուն համար յատուկ գրօշմուրդ և բունով (քօշան) թըրք կը պատրաստուին Ելմտական Հոգարար-

ձութեան կողմէն կնքեալ , որոց համար 40 առնուած փարայ կտոնուի Թաղ . Խորհուրդներէն :

2 . Պատաստանական հասոյթ .

Ասոնց համար դիւանական հասոյթ առնուած անդորրագրեր ըլլալու են Ելմտական Հոգարարձութեան կողմէն ստորագրեալ և թուագրեալ որք համարներով յանձնուելու են Համարակալին իրմէն ստորագրութիւնն առնելով և իւր ստորագրութիւնն ալ Տնտեսական և Ելմտական գիւանը պահելով պէտք եղած ատենը ստանցմէն կուտայ վերայիցիտ կանոնաց համեմատ բունին մէջ թէ՛ առնուած ստակը և թէ՛ խնդիրը նշանակելով , իսկ տրուած մասին միայ միայն ըստակը նշանակելով բաց պէտք է որ բունին մէջ նաև վճարուին ալ ստորագրէ :

24 . Ամեն ամսագրութիւն համարակալը կը պատրաստէ պաշտօնէից ամսականները պարունակող թուղթ մը , որ պիտի նշանակուած ըլլան բոլոր պաշտօնէից անուանները դիմացը իրենց ամսականը , այս թուղթը Ելմտական Հոգարարձութեան վաւերացեալ պիտի ըլլայ և Սրբազան Պատրիարքը տեսնելով հրատան կրնէ ի վճարում ամսուղնապէս կամ մասամբ 0/0 առնուած ըտելով անտուկին դրամական վիճակին համեմատ , այս թուղթը համարակալն ալ ստորագրելէ ետե գանձապահին կը յանձնուի և իւրաքանչիւր պաշտօնեայ իր առած դրամը իր անունը դիմացը գրելով կստորագրէ :

Ամեն ատեն քոլոր Պաշտօնեայց հաւաստութեան պիտի ընդունին իրենց ամսականները և երբ ամսականը թերհաշիւ վճարուին , ամենին ալ նոյն համեմատութեամբ թերհաշիւ պիտի առնեն :

25 . Ուրիշ ամեն սովորական ծախքերու համար Տնտեսականին ու Ելմտականին հաճութիւնն առնելով և անոնց քննութեամբը ստորագրեալ հաւաստագրերու վրայ Ս . Պատրիարքը հրաման կընէ և Համարակալը արձանագրած ըլլալուն համար ստորագրութիւնը դնելէն ետքը գանձապահը կը վճարէ առնողին նոյն թուղթը ստորագրել տալով :

26 . Տնտես . Խորհուրդն և Ելմտական Հոգարարձութիւնն ամենին առնուած ծախքերու

պիտի ընեն, այլ Պատրիարքարանի Պաշտօն-
ևայր սբաթի ընեն իրենց հրամանաւը և միշտ ինչ
բան որ առնուի կամ շինուի տուողէն կամ չի-
նուողէն իրիւ հաստատադիր ստորագրութիւն առ-
նելու է տրուած նիւթերը կամ շինած բանը մէ-
ջը գրուած ըլլալու պայմանաւ :

27. Թէ Պատրիարքարանի և թէ Թաղ-
խորհուրդներէ և մքտալներէ տրուած ծանու-
ցադրերը պէտք է որ տէրութեան յատուկ դը-
րաշիւր ունենալէն զատ նաեւ քոնաւոր և Պատ-
րիարքարանի կողմէ տրուած ըլլան պէտք եղած
տեղերը, և այս ամեն ծանուցադրելու որ յիշ-
եալ կերպով չեն, սպորինաւոր կը համարուին,
և այս աղօթոյն կարգադրութիւնը հարկ եղած
տեղերը պէտք է ծանուցանել :

Ժողովն նկատելով որ մայրաքաղաքիս թաղա-
կան խորհուրդներուն և երեսփոխանութեան ընտ-
րութեանց ատեն միշտ խռովութիւնը և գծաու-
թիւնը պակաս չէ, այս խռովութեանց ստիճան
առնելու նպատակաւ ընտրական գործողութեանց
համար հետեւեալ հրահանգը պատրաստեց :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Թաղական խորհուրդը Ընտրողական
ժողով կը կազմէ ընդ նախագահութեամբ թա-
ղին Քարողչին կամ անոր չեղած տեղ՝ Աւու-
գերիցուն :

2. Թաղական խորհուրդը գաղտնի քուէ-
արկութեամբ երեքէն մինչև վեց թաղեցիներ
կընտրէ, որք Թաղական խորհուրդը հետ ի միասին
կը կազմեն Ընտրողական ժողովը :

3. Ընտրողական ժողովը անգամը ընտրո-
ղութեան իրաւունք և հանգամանք ունեցող
պատուաւոր թաղեցիներէն սլիտի կազմուին :

4. Ընտրողական ժողովը ընդ նախագահու-
թեամբ Քարողչին կամ Աւագերիցուն կը կազ-
մէ իւր Պիւսնը, որ կընայ Թաղական խորհուր-
դը ղեկանին մէջէն կամ զատ կազմել ըստ հո-
նաթեան Ժողովոյն :

5. Ընտրողական ժողովը թաղին մէջի բոլոր
Սահմանադրութեան ընտրողութեան իրաւունք
ունեցողներն ստուգելով, այբուբենի կարգաւ
ընտրողաց ցանկ մը կը պատրաստէ, նշանակե-
լով ըստ կարելւոյն ընտրողաց անունը, մակա-
նունը, արհեստը, փողոցը և տանը թիւը :
Այս ցուցակը առ նուազն ութ օր կը կտնի Թա-
ղական խորհուրդարանը ժողովրդեան տեսանելի
կերպով, հատ իրելով ծանուցմամբ որ ղեկավար
թիւն ունեցող անձինք կամ անձամբ Ժողովոյն
ներկայացնեն իրենց դիտողութիւնը, կամ քան-
կալը դրուած յատուկ տախտի մը մէջ գրու-
թեամբ, աւ պիտի անունին ստորագրեն, և
իրենց ընտրութեան փողոցն ու տանը թիւը նշ-
շանակեն : Անանուն դիտողութիւնը ընդունելի
չեն :

6. Ընտրողական ժողովը դիտելու ներկա-
յայեակ դիտողութիւնը քննութեան կ'առնու-
և Ընտրողական ժողովոյն գիտութեամբ յաւել-
ուած կամ գեղջ կըլլայ ընտրողաց ցուցակին վը-
րոյ, ըստ ընկալեալ օրինաւոր անդեկութեանց
կամ դիտողութեանց :

7. Ով որ մինչև քուէարկութեան նախըն-
թաց ուրպաթ երեկոյ դիտողութիւն մը չէ ներ-
կայացուցեր Ընտրողական ժողովոյն ընտրողաց
և ընտրելեաց ցանկերուն վրայ, քուէարկութեան
օրը կամ յետոյ այս մասին իրաւունք չունենալ
դիտողութիւն կամ բողոք ներկայացնելու :

ԸՆՏՐՈՂՔ

8. Ընտրողութեան իրաւունք ունին թաղին
այն բնակիչները մնացն որոնք կեդրոնական տը-
րաց թաղեցին տեաքին մէջ անանինն արձանագ-
րել տուած են :

9. Թաղական ընտրութեան մասնակցելու
համար Սահմ. 55 դ. յօդուածոյն համեմատ ի-
րաւունք ունի ամեն անհատ որ 25 տարին իրա-
ցուցած է և ըստ 67 դ. յօդուածոյ Սահմ. ընտ-
րողական իրաւունքէ զրկուած չէ :

10. Երեսփոխանական ընտրութեան հա-
մար ըստ Սահմ. 65-66 և 67 դ. յօդուածոյ
ընտրողութեան իրաւունք ունին այն թաղեցիք որ
25 տարին ըրացուցած, Պաւսնեան հպատակ և

տարեկան 75 շրուշ ազգային տուրք տուող են . և որ քրէական յանցանքս պատասպարտեալ չեն . Ազգային գործոց մատակարարութեան մէջ չեն , գաթեամբ քանուած չեն , Ազգային ժողովոց մէկուն կողմէն Ազգային գործոց շղործածուելու վճիռ ընդունած չեն , Տերութեան պատարան , ներսն կողմէն զգաստացուցիչ պատժոյն պայ , մանաւանդ լրացուցած են , վերջապէս խելագարութեամբ անբաւական ճանչցուած չեն օրինակ տր կերպիւ :

ԸՆՏՐՆԵԼԻՔ

11 . Թաղական խորհրդոց համար ընտրելի են անոնք՝ որ Թաղական խորհրդոց ընտրող ըլլալու իրաւունք ու հանդամանքներն ունին : Իսկ երեսփոխանութեան համար ընտրելի են ըստ Սահմ . 68 գ . յօդուածոց անոնք՝ որ 30 տարին լրացուցած են , Օսմանեան հարստակ են , Տէրութեան օրինացը տեղեակ , և ազգային գործոցը հմտ են և ընտրողութեամբ իրաւունքէն զրկուած չեն , ըստ 67 գ . յօդուածոց Սահմանադրութեան :

12 . Ընտրողական ժողովը գաղտնի բուէ արկութեամբ ընտրելեաց եռապատիկ թուովը ցանկ մը կը պատրաստէ , զոր կը կախէ Եկեղեցւոյն բանկայլ՝ առ նուազն 3 օր , ի տես ժողովրդեան , ծանուցանելով որ ընտրողք ազատ են այն ցանկէն դուրս ալ ընտրելեաց քուէ տալ :

ՔՈՒՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

13 . Ընտրողական ժողովոյ Նախագահը քուէարկութեան օրընալ օրէն առաջ հրատարակել կուտայ ի լրագիրս և Եկեղեցւոյ ու թաղին դպրոցներուն դռները ծանուցում քուցներով , և յիշելով հրաժարեալ երեսփոխանաց կամ թաղականաց անունը , անանց վերընտրելի ըլլալը , ընտրութիւն երեսփոխանաց կամ թաղականաց թիւն և ընտրելութեան պայմանները , և քուէարկութեան և քուէհամարի օրընալ օրն ու ժամը . և թէ՛ մինչ ի քուէարկութեան ուրաքէ և րեկոց ընտրողաց և ընտրելեաց ցանկին վրայ

հարկէ դիտողութիւններն ներկայացնեն , և թէ յիշեալ պայմանաւանդներէն ետքը ոչ ոք իրաւունք ունի զիտողութիւն ներկայացնելու :

14 . Եթէ ընտրողն իւր քուէն անձամբ չը կարենայ բերել , պէտք է ստորագրեալ նամակաւ մը վայն զրկել , կամ օրհարանի մը մէջ դնել և պահտանին վրայ իւր անունը ստորագրել . նամակարեւն ևս պարտաւոր է միանգամայն նոյն պահտանին վրայ ստորագրել այս կերպով . « այս ինչ անձին կողմէնէ նամակագրեալ (ստորագրութիւն) » : Եթէ նամակարեւը գրել չգիտէր՝ Առնապարկը կը գրէ պահտանին վրայ տնոր անունը , և ան ալ խաշ նշան մը կը քուէ անունը ներքեւ ի ներկայութեան Ընտրողական ժողովոյ :

15 . Եթէ քուէն օրընալ ժամանակէն ետքը վայ ընդունելի չէ :

16 . Եթէ քուէթուղթին մէջ ընտրելեաց թիւն աւելի անուններ գտնուին՝ քուէն կարգաւ ընդունելի է բայց աւելորդ անունները և ստորագրեալ քուէթուղթը ընդունելի չեն :

17 . Ընդունելի չէ այն քուէն՝ որ ընտրելութեան հանգամանքներէ զուրկ անհատ մը տրուած է :

18 . Քուէարկութիւն կատարուելիք կիրակուան նախընթաց շաբաթ ուսումնոց Ընտրողական ժողովը կը գումարուի , եղեալ զիտողութիւնները ի նկատի կառնու , վերջնական կերպով ընտրողաց ցուցակին վրայ տնօրէնութիւններ կը նշէ՝ եթէ նոր հարկ կայ . առնանագրութեան մէջ կը նշանակէ . և քուէարկութեան ժամանակ ներկայ գտնուելիք քննիչներն ու անդամները կ'օրաչէ :

19 . Քուէարկութեան ժամանակ Ընտրողական ժողովոյ անդամք ներկայութեան տուաւրին մէջ անուններն նախ կատարագրեն , և յետոյ մեծագոյն մասամբ ստորագրով քուէտուիին դատարկ լինելն , կը կնքեն վայն պաշտօնապէս և քուէարկութեան ակիգէն մինչև վերջը կը հակեն քուէտուիին վրայ :

20 . Քուէարկութիւն կը ներկայացնեն իրենց քուէն Ընտր . ժողովոյն կամ անոր քննչացը , որ ստորագրով մէկ քուէթուղթէ տեղի չըլլալը :

պարունակութիւնը չը կարողացաւ եղանակաւ քուէտուփին մէջ կը ձգեն առաջի քուէարկութիւն, կամ նորա ստորագրել կուսան ընտրողաց առ մարին մէջ : Եւ եթէ քուէարկուն դիր գրել չը գիտեր , Առնանադպիրը ի ներկայութեան քուէարկութիւն կամ նորա նամակարեւրին կը նշանակէ քուէարկութիւն կամ նամակարեւրին գրել չը գիտեալուն պատճառաւ ստորագրած չըլլալը , և նա խաչ նշան մը կը քաշէ ներքեւ :

21. Նամակաւ եկած քուէները կը նշանակուին ընտրողաց տոմարին մէջ ընտրողին անունին առջև , յիշատակելով թէ՛ նամակաւ եկած է քուէն ի ձեռն այս ինչ ակնիմ (14) :

22. Եթէ քուէի մը վրայ կասկած յայտնուի , քննիչը կը պահեն այն քուէն և Նախագահին կը ներկայացնեն , որ Ընտրողական Ժողովը մեծագոյն մասամբ կորոշէ ընդունելի կամ անընդունելի լինելը :

23. Քուէներն եկած միջոցին նոյն քուէներուն վրայ ներկայ Ժողովուրդը իրաւունք ունի քուէաւելը ձգուելն առաջ գիտողութիւն ընել Ընտրողական Ժողովոյն , որ պարտաւոր է ի ներկայի առնուլ և ըստ այնմ ընդունիլ կամ մերժել նոյն քուէները պատասխանատուութիւնը իւր վրայ առնելով . իսկ քուէաւելը ձգուելն ետքը ո՛չ ոք իրաւունք ունի բողոքելու :

ՔՈՒՆԷԱՄԱՐ

24. Քուէամարի որոշեալ Ժամը երբ կը Հասնի , քուէարկութիւնը կը դադրի . և Նախագահը քուէաւելը բռնալն առաջ ներկայութեան տոմարին մէջ քուէարկութեան Հսկող անդամաց անունները նշանակել կուտայ , նոյն պէս նաեւ քուէամարի ներկայ գտնուելիք անդամաց և քննչաց անունները : Այս քննիչը կայող են նաեւ Հանդիսատես Ժողովրդեան մէջէն ընտրուիլ ի Նախագահին ըստ պիտոյի :

25. Նախագահը կը ծանուցանէ թէ՛ քուէամարի որոշեալ Ժամը հասած ըլլալով , քուէարկութիւնը դադրած է : Այնուհետեւ քուէաւելին կնիքները քննելն յետոյ բանալ կուտայ զոյն , և կը յանձնէ քուէները համրել մի առ մի ի տես Ժողովրդեան :

26. Ետոյ կարճանագրութիւն ի ձեռն Առնանադպիրի քուէարկուաց և քուէից թիւը : Եթէ երկու թիւք անհամաձայն գան , նախագահը Ընտրողական Ժողովոյ Հետ կը քննէ (եթէ հարկ դատի՝ առանձնանալով) և եթէ պարիսաւորութեան կասկած տեսնուի , իսկոյն կը հրատարակէ թէ՛ քուէարկութիւնը իրիւ չեղուիլ կը նկատուի , և առաջիկայ կիրակի նորէն քուէարկութիւն ընել կորոշուի ըստ 77 դ . յօդուածոյ Առնանադպութեան :

27. Երբ քուէներուն համարները քուէարկուաց թուոյն Հետ ճիշդ գայ՝ կը նշանակուի . և յետոյ մէկ կամ քանի մը գրասենդանի վրայ կը բաշխուին քուէթուղթերը , նոյնպէս և զոյգ զոյգ քննիչներ ըստ թուոյ գրասենդանաց , կըսկըսին գրել քուէթուղթերուն պարունակութիւնը ի տես Ժողովրդեան : Երբ աւարտի՝ քննիչը կատարագրեն այն թղթերը . յետոյ մէկ թղթի մը վրայ արդիւնքը կը միացնեն քուէթուղթոց Հետ և կը յանձնեն Նախագահին : Քննիչը իրենց կարգացած քուէթղթերը զատ պահապանի մէջ կը գնեն , վրան կատարագրեն , և զոյգելով Կրօնին կը յանձնեն :

28. Նախագահը կը հարցնէ թէ՛ դիտողութիւն ունեցող կայ քուէամարի գործողութեանց վրայ : Եթէ օրինաւոր դիտողութիւն մը լինի՝ քուէամարը կրկին կատարել կուտայ միևնոյն նիստին : Իսկ եթէ օրինաւոր դիտողութիւն ընաւ չիլին՝ Ընտրողական Ժողովոյ տոմարին մէջ քուէամարին արդիւնքը՝ քննչաց տուած քուէամարի թղթոցը համեմատ կարճանագրութիւն ի ձեռն Առնանադպիրի . որոյ ներքեւ կատարագրեն Նախագահ , և Ընտրողական Ժողովոյ անդամք :

29. Եթէ քուէն հաւատար թուով ստացուի՝ տարիքով երիցագոյնն է ընտրելի :

30. Եթէ՛ բացարձակ առաւելութիւն չը գոյանայ , երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կըլլայ : Եւ այս անգամ Ընտրողական Ժողովը քուէամարի գործողութեան մէջ յաջորդաբար առաւելագոյն երկու քուէ ստացողներէն կրկնապարտիկ թուով ցանկ մը կը պատրաստէ , և ընտրողք՝ այս ցանկէն զուրա անձանց քուէ չեն կըրնար տալ :

31 . Ընտրութիւնը աւարտեցին յետոյ՝ Նախագահը ձրարտի բնարեւեաց համութիւնն ընդունիլ գրով : Եթէ հրաժարողը գտնուի՝ Ընտրական ժողովը ի ձեռն Նախագահին համեմատական քուէարկութեան մէջէն քուէից յաջորդ առաւելութիւն առացողները հետզհետէ կը հրախրէ ի նոյն պաշտօն , մինչև որ ընտրելոց թիւը լրանայ : Այս պարագան հարկ է որ յատկապէս նշանակուի Քաղաքական ժողովոյ վերկուելիք տեղեկագրին մէջ :

32 . Նախագահը քուէառութիւն մէջ պահել հոսայ բուէթիւնը , եկած նամակները , արձանագրութիւնները և ամեն այն թղթերը՝ որ նոյն բուէհամարին կը վերաբերին , և կը կնքէ քուէառութիւն իւր և Թագական խորհրդոյ կնքով : Այս թղթերը կը պահուին մինչև ցվաւերացումն ընտրելոց Ազգ . Քաղաքական ժողովին : Այնուհետև արձանագրութեանոյ տոհարը կը պահուի Թագական խորհրդոյ գլխաւորտան մէջ , իսկ քուէթուղթք և նամակք կը ջնջուին :

33 . Նախագահը իսկոյն պաշտօնակաւ տեղեկագրով մը քուէարկութեան արդիւնքը կը հաղորդէ Ամեն . Ս . Պատրիարքին՝ նշանակելով քնտրելոց անունը , մականունը , արհեստը , անոնց յանձնառութիւնը և քուէարկութեան բոլոր պարագաները : Այս տեղեկագիրը կատարագին Նախագահը և Ընտրողական ժողովոյ Գլխաւոր , և կը կնքուի Նախագահին և Թագական խորհրդոյ կնքով :

34 . Քուէարկութեան մասին Քաղաքական ժողովը չը պիտի ընդունի այն բողոքը որ մինչև քուէհամարի սկիզբը կռնիսու թաղին Ընտրողական ժողովոյն ներկայացուած չէ , բայց եթէ ներկայացուած է կռնիսու՝ Քաղաքական ժողովը նըկատողութեան կառնու : Նոյնպէս քուէհամարի մասին նկած բողոքը կընդունի՝ ու նախ բացատրութիւն կուզէ Ընտրողական ժողովէն : Այնուհետև եթէ հարկ տեսնէ՝ իր կողմէն կարգեալ քննիչի մը ներկայութեանը կնքեալ քուէառութիւն քանաւ և քուէհամարի գործողութիւնը կրկին կատարել կուտայ և արդիւնքը ճշգրէին յետոյ հրատարակել կուտայ ի լրագիրս :

35 . Վաւերացման վարչական որոշումը Նա-

խագահին համեմէն յետոյ Ընտրողական ժողովը ընծուած կը համարուի :

36 . Սոյն հրահանգէն մէյմէկ օրինակ շրջանակեալ պիտի ունենան իւրաքանչիւր Թաւա-կան խորհուրդք : Իսկ ընտրական գործողութեանց ժամանակ պիտի կախուի ի տես ժողովըրդեան :

ՏԵՍՈՒՉ ԽՈՐՀԱՐԳԸ

ԵՒ ՀՈՂԱՐԱՐՁԱԹԻՒՆԸ

Սահմանադրութիւնն արդէն նախատեսելով որ Աղգոյին Կեդրոնական Վարչութեան Քաղաքական ժողովը բեռնաւորած էր տեղական , գաւառական և անհատական խնդիրներով և հաղիւ կարող կըլլար անոնց մէջ պատուած գծառութեանց պատճառները վերցնելով խաղաղութիւնը վերահաստատելու , գաւառացւոց յանձնար ցուերը մտիկ ընելով թէ Բարսեղ և թէ Կուսակալութեանց հայրական խանամքն ու գթութիւնն տնոնց վրայ հրախրելով իրաւոնց և արդարութեան համեմատ խեղճ և ողբաւոր գաւառացի ազգայինները դրկանքէ և թշուառութենէ ազատելու , ժողովոց և ուսմանոց , ժողովրդեան և ժողովոց մէջ պատուած անհամաձայնութիւնը վերցնելով խաղաղութիւն և համաձայնութիւն գոյացնելու , և նաև Քաղաքական ժողովը միայն գործողութիւնն որոշող ու վճռող մարմին մը ըլլալով՝ ազգին ընդհանուր թէ բարոյական և թէ նիւթական յատկանշութեան վերաբերեալ գործոց համար Տեսուչ խորհուրդներ և Հոգաբարձութիւններ սահմանած էր . ուստի Քաղաքական ժողովն անմիջապէս իւր ուղարկութիւնը Տեսուչ խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց վրայ դարձնելով նախորդ Վարչութեան օրով սահմանադրապէս կառնեալ խորհուրդներն ու Հոգաբարձութիւնները վերահաստատեց , և պակտները լրացոյց , և Սահմանադրական տարեգրութեան՝ պայման 1874 Վայիս 1 ին կրտով շտի նորոգեց ըստ կանոնի :

1. ՈՒՍՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՄ

Ժողովս ազգային դատարարական խնդիրը զանազան նստերու մէջ նկատողութեան ուսումնական խորհրդոյ հետ շատ անգամ խորհրդակցելով հետեւեալ կարեւոր որոշումները տուաւ :

Ա. Պարտաւորեց այն ամեն Թաղական խորհուրդներն՝ որք տակաւին դպրոցական հոգարարութիւն կազմած չլին, վրէժով կողմել և Ուսումնական խորհրդոյ հետ յարաբերութիւն հաստատել :

Բ. Երրորդեց Սահմանադրութեան գործադիր յանձնաժողովը՝ որ պահ մը դադրած էր գործելէ, որպէս զի դատաւայ մէջ Սահմանադրութիւնը գործադրուի և գաւառական Ուսումնական խորհուրդները կազմուին :

Գ. Կեդրոնական սնտուկի պիտոճին մէջ առ այժմ ամսական 3000 դրուչի գումար մը սահմանեց յանուն Ուսումնական խորհրդոյ, որպէս զի մնայուն կերպով 2 կամ 3 ուսումնական ձեռնհաս պաշտօնեաներ ընտրուին և տեսչութիւն ընեն ազգային վարժարանաց վերայ և Ուսումնական խորհրդոյ հրահանգին գործադրութեանը հսկին : Վերայիւեալ գումարէն 1500 դրուչ Ուսումնական խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ առայժմ Պոլսոյ ազգային վարժարանաց համար ընտրուած տեսչին վճարել որոշեց :

Դ. Ուսումնական խորհրդոյ առաջարկած Ակադէմիայի հաստատութիւնն ալ պատեհ ժամանակի մը ձգեց :

Ե. Նաե որոշեց որ Ուսումնական խորհուրդն տշխատի սահմանել միօրինակ ուսուցման եղանակ մը և զայն գործադրել տալ վարժարանաց մէջ նախակրթարանի դրութեան վերածելով զանոնք, ի բաց առեալ միայն այնպիսիներն որք հաստատուեն և գոհացուցիչ եկամուտներ ունենալով կարող են երկրորդական վարժարան ըլլալ :

Զ. Նաե առաջարկեց Ուսումնական խորհրդոյ՝ որ վարժապետներն երեք կարգի զտուէ, և իւրաքանչիւր կարգի համար զօտ ամսական որոշէ :

Ը. Բարեգործական ընկերութեան գործադիր ժողովոյն ատենապետն ըստ հրահրանաց ժողովոյս գալով յայտնեց որ տակաւին նոյն ընկերութիւնը գոյութիւն ունի և թէ հաւաքեալ 3350 իւրացի գումարն ապահովեալ տեղ մը կը կենայ և անոր տոկոսը կը բանի. և թէ նոյն ընկերութեան Ընդհանուր ժողովոյն մէջ որ այս օրերս պիտի գումարի, այդ գումարն իւր նպատակին համեմատ գործածել որոշուի, պիտի առաջարկուի որ այդ գումարը յանձնուի Արմաշու վանից, որ հողագործութեան դպրոց մ'ունենալու ամեն յատկութիւններն ունի : Եւ խօսք տուաւ նոյն Ընդհանուր ժողովոյ որոշումը վարչութեանն հաղորդելու :

Ը. Վարժապետանոցի մասին վարչութիւնն անոր կարեւորութիւնն ընդունելուն հետ գործադրութիւնն ալ որոշեց. միայն ուզեց գիտնալ աւելի հաստատ կերպով թէ անոր շինութեան համար Ղալաթիոյ Եկեղեցին ո՞րչափ պարտական պիտի ըլլայ և այդ պարտքը պիտի կարենայ վճարել Ուսումնական խորհրդոյ ցուցած հաշուոյն համեմատ. անոր համար յանձնաժողով մը կազմեց որ Ղալաթիոյ կառուածական հոգաբարձութեան և Ուսումնական խորհրդոյ հետ միանալով մէկ բանի հմուտ ճարտարապետներու հետ խորհրդակցին, և անոնց թէ շինութեան և թէ պարտուց վճարման առիճկողորին համեմատ գործադրուի :

Թ. Մայրաքաղաքիս Թաղական խորհրդոց հասցիքը հասկնալու և իրենց գործերուն ամսական տրուելիք գումարներն որոշելու համար մանաժողով մ'ալ կազմուեցաւ, որոյ անդամ որոշուեցան Քաղաքական ժողովէն մէկ քանի անձ, Տնտեսական խորհուրդէն մէկ անձ և Ուսումնական խորհրդոյ զիւանը, որ ամեն Թաղական խորհրդոյ տարեկան հասցիքն ստուգելով և դպրոցին այցելութիւն ընելով՝ թէ Եկեղեցիին դպրոցին վճարուելիք ամսական գումարը և թէ ուսմանց յայտագիրն որոշեն :

Ահա Ուսումնական խորհրդոյ այն ամեն առաջարկութիւններն՝ որ գործադրելի կրնային ըլլալ, Վարչութիւնն նկատողութեան առնելով յարմար որոշումներ տուած է ի գործադրութիւն :

Իսկ դաստիարակութեան համար պիտոճէին մէջ տակի գումար մը սահմանելու կարեւորութիւնը հասկցած և պէտքն զգացած է, բայց պարտաւորեալ է սպասելու թէ նոր կանոնադրութեան համեմատ ազգային ընդհանուր տուրքն ո՞րչափի պիտի կարենայ հասնիլ :

2. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՆԵԻՄՏԻՑ ԵՒ ՀՈՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազգային հաստատութեանց Տնտեսական և Ելմտական վիճակը կարեւորագոյն և էական խնդիր մ'ըլլալով Վարչութիւնս իւր սլաշտօնավարութեան սկիզբէն Տնտեսական խորհրդոյ, Ելմտից և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեանց առաջարկութիւնները նկատողութեան առնելով՝ անոնցմէ գործադրութիւններն կարելի և կարեւոր եղածներն որոշեց, որք են՝

Ա. Ազգային կալուածոց սպաշտօններ

Կառավարութեան կողմէն բոլոր անշարժ ստացուածներն արձանագրուելու տալիս ազգային կալուածներն ապահովութեան տակ դռնելու համար Վարչութիւնը յատուկ կալուածական մասնաժողովի մը ձեռամբ մէկ կողմէն ազգային կալուածոց կալուածագրերը Պատրիարքարան բերելով զանոնք արձանագրել տուաւ զիւրանաւորման մէջ . և միւս կողմէն կալուածներն արձանագրող արքունի պաշտօնէից ձեռք իրենց տուեմաներուն մէջ ազգային կալուած ըլլալը նշանակել տուաւ, ինչպէս նաև Տէֆթէրիսանէի տուեմաներուն լրաանցքին մէջ : Որով ազգային կալուածները թէ Պատրիարքարանի մէջ արձանագրուեցան և թէ կառավարութեան տուեմաներուն մէջ արձանագրուելով՝ սլլեայլ կորստեան վտանգներէ սպաշտօնեցան :

Բ. Գաւառաց մէջ Ազգային կալուածոց Արձանագրութիւնը

Տնտեսական խորհրդոյ առաջարկութեանը համեմատ գաւառաց մէջ ազգային կալուածոց սէնէտները գաւառային Վարչութիւններէն արձանագրուելով անոնց որինակը Կեդրոնական Վարչութեան տուեմաներուն մէջ ալ արձանագրուելու որոշուեց եղաւ :

Գ. Պատրիարքարանի հին պարտուց վճարումը :

Մէկ կողմէ Պատրիարքարանի հին պարտքըն՝ շատ տարիներէ ի վեր ազգին բեռ մ'եղած ըլլալով և միւս կողմէ Կեդրոնական Սընտուկին հասոյթն իւր ծախքին չըբաւելով յոյս չը կար սնտուկին սովորական հասոյթօքն այս պարտքը վճարելու :

1871 ի Վարչութեան որոշմամբն նոխորդ Պատրիարք Ամեն . Խորիմեան Սրբազան ազգային հանգանակութեան դիմելով կարող եղած էր մէկ մասը վճարելու : Ինչպէս որ նոյն հանգանակութեան և անով վճարուած պարտուց գործողութեանց արդիւնքն երկու տեղեկագրերով արդէն հրատարակուած է ժամանակին : Իսկ ներկայ Վարչութեանս օրով երկու բարերար ազգայինք՝ Բարձր . Աբրահամ փաշա Երամեան և Վսեմ . Սարգիս Պէյ Պալեան , յիշատակաց արժանի նուէր մ'ընելով Ազգն իւր հին պարտքէն բոլորովին ազատեցին , որոյ հետ նաև Վարչութիւնս կարող եղաւ Նորին Վեհափառ Կայսրութեան կալացը համաձայն Պէշիկթաշի ազգային գերեզմանատունը կարգադրելու , Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին ընտրութեան Բ . Դռնէն վաւերացման ծախքը հոգալու , Պատրիարքարանը և իւր կարասիքը նորոգելու : Երամեան Բարձրաստիւսալ Աբրահամ փաշա 3000 ոսկի և Պալեան Վսեմաշուք Սարգիս պէյ 1500 ոսկի , ընդամենը 4500 ոսկի նուիրեցին , որոյ հաշիւը հոս կը դնենք :

Մ Ո Վ Յ Ք

Նուէր Բարձր . Երանան Արաշատ	
Փաշայէ ԼՂ. Օսմ' . . .	3000
Չսեմ . Պաշան Սարգիս	
Պէյէ ԼՂ. Օսմ' . . .	1500
	<hr/>
	4500

4500

Մ Ո Վ Յ Ք

Վճարեալ Կեզր . Սնտուկի Հին պար-	
տատեարց ԼՂ. Օսմ' . . .	2588
Պատրիարքարանի նորոգութեան ծա-	
խուց և կարտեաց համար . . .	415
Ս . Պատրիարքի Գահակալութեան առ-	
թիւ Դրան և ծախք զանազանք . .	615
Պէյկիթայի գերեզմանատան ծա-	
խուց համար . . .	284 ³ / ₅
Ս . Պատրիարքի գործածութեան	
համար կառք մը իւր կազմութեով .	217
Յանձնեալ Կեզր . Սնտուկին . . .	386 ² / ₅
	<hr/>
	4500

Այս ազգային բարերար երկու Վսեմ անձինքը շնորհակալեաց արժանի են, ինչպէս որ Ազգային Ժողովը ալ իւր շնորհակալութեան քը ուէն տուաւ :

Գ. Պատրիարքական կոնցակաց համար տնտեսած տրոց կարգադրութիւնը :

Այլևսից Հոգաբարձութեան առաջարկութեանը համեմատ Պատրիարքարանէն տրուած կոնցակներուն համար տնտեսած տրոց բաշխումն ու հաւարումը Վարչութիւնն հարկ տեսաւ որ հետեւեալ կերպով ըլլան .

Ա. Ամէն գաւառական վիճակի առաջնորդ կամ Փոխ . Առաջնորդ կամ Պատրիարքական փոխանորդ՝ իւր ընտրութիւնն ու պաշտօնը վաւերող Պատրիարքական կոնցակի համար պարտաւոր է իւր հովուական վիճակին տարեկան մուքաթայի տրոց քանակութեան չափով 0/0 20 գաւակական դիւանական տուրք վճարել կեդր . Առնառնակին :

Բ. Գաւառական Ընդհանուր . Արտնական և Քաղաքական Ժողովոց ընտրութիւնը վաւերող Պատրիարքական մէն մի կոնցակի համար իւրաքանչիւր գաւառական սնտուկ պարտաւոր է վիճակին մուքաթայի տարեկան տրոց քանակութեան չափով 0/0 10 գաւակական դիւանական տուրք հաստատել կեդր . Սնտուկին :

Գ. Նշնպէս կ . Պօլսոյ Թաղական Խորհուրդներն իրենց հաստատութեան կոնցակաց համար պարտաւոր են իւրաքանչիւրն թաղին և կեղծեւոյն քանչէլի տրոց քանակութեան չափով 0/0ին 10ը դիւանական տուրք , և եթէ զերծ են քանչէլերի տուրքէն՝ ըստ կարողութեան չափու գումար մը վճարել կեդր . Սնտուկին :

Դ. Սոյն Դիւանական հաստիքից հաւարման հոգն Այլևսից Հոգաբարձութեան վերաբերեալն . կեդրոնական գիւանատունն իւր բոլոր ճիւղերովը պարտաւոր է վաւերացմանց կոնցակները դիւանական գործողութիւնները կատարելէ ետեւ՝ ուղղակի յանձնել Այլևսից Դիւանին տնտեսւոյ բաշխութեան :

Ե. Այլևսից Դիւանը նոյն կոնցակներն

ստանալէ ետեւ սահմանեալ առաքը կգանձէ և որոց որ կվերաբերի կյանձնէ զանոնք գիւանականութին զիտութեամբ :

Ձ . Այլևսից դիւանը պարտաւոր է հոգ տանել որ թէ՛ կոնցակներն առանց յապաղման իրենց տեղերը յանձնուին և թէ՛ օրինական տուրքերն անվճար չմնան , և ասոր համար պէտք է որ դիւանատունն երբ որ և է ընտրութեան տեղեկագիր հասնի գաւառէն կամ կեդրոնին թաղերէն , վաւերացումը կատարուելէն առաջ անմիջապէս ազգ տնէ Այլևսից գիւանին , որ փոթ պիտի տանի կոնցակոց տուրքը զանձնու միջոցները տնօրինել , երբ կոնցակին տէրը կ . Պօլսոյ մէջ է և կամ իւր գործակալատարն ունի . տնոր հետ բանակցելով , և երբ գաւառէն պիտի զրկուի դրամը , պաշտօնական գիր զրկել տալով և պաշտնիջելով :

Ե . Ազգային բնդհանուր տրոց կանոնադրութիւնը :

Մինչև հիմայ որչափ որ ազգային տուրքը կը հաւաքուէր , բայց տակաւին տնոր համար կանոն մը սահմանուած չըլլալով , Վարչութիւնն մասնաժողովի մը ձեռամբ կանոն մը իւրմբողքեց , և զայն Ազգային Ժողովոյ վաւերացնել տալով , գործադրութեան ենթարկել որով շէյ 1875 մայիս 1 էն սկսեալ մասնաւոր հրահանգի մը համաձայն :

Ահուստիկ ընդհանուր տրոց կանոնադրութիւնը և գործադրութեան հրահանգը .

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԵՂԻՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՐՈՑ

1. Ամէն ազգային անհատ որ չափահաս է և վաստակի ու շահուտէր և իւր բնակութիւնը Պոլիս հաստատած , պարտական է կեդրոնական սնտուկին տարեկան տուրք մը տալու :

2. Ազգային տուրքն ութ աստիճանի բաժնուած է .

Ա. 500 դրուշ որոշեալ, և աւելորդն իւր
ընդունէր :

Բ. 300 »
Գ. 200 »
Դ. 150 »
Ե. 100 »
Զ. 75 »
Է. 50 »
Ը. 25 »

3. Տրոց բաշխումը կատարելու համար աւելան Թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և զրահն այս մասին յարմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Ցանձնաժողով մը կը կազմէ : որն որ կը հրահարէ նոյն Թաղին մէջ բնակութիւն հաստատող և տուրք ստալու կարողութիւն ունեցող ազգայինները և հետեւին համահաճութեամբ կ'որոշէ տալու տուրքին որքանութիւնը, զորն որ պիտի հաստատէ նոյն ազգայինը իւր ստորագրութեամբ :

Յիշեալ Ցանձնաժողովը 15 օր պայմանաւանդամ կուտայ իւրաքանչիւր ազգայնոց ի Խորհրդարան ներկայանալու համար, և պայմանաւանդամ լրանալէն ետքը չ'ներկայացողներուն իրենց աստիճանին համեմատ վճարելու տուրքին քանակութիւնը Ցանձնաժողովը կ'որոշէ և մասնաւոր նախկաւ իրեն կը հաղորդէ, որ եթէ դիտողութիւն մ'ունի, 15 օրուան մէջ հաղորդէ Ցանձնաժողովին, այս պայմանաւանդամ լրանալէն ետքը, եղած դիտողութիւնները չ'պիտի ընդունուին այն տարուան համար :

5. Տարեկան տուրքն երկու տնգամով կը վճարուի, վեց ամիսն անգամ մը. ուղղուն ապառ է անիշապէս մէկ տնգամէն ալ վճարել ամբողջ տարեկանը :

6. Քաղաքական գործոց մը համար Պատրիարքարան կամ Թաղական խորհուրդներուն դիմող ազգայինէ մը տարին լրացած և երեք տնգամ ուղղուած բայց տակաւին անվճար ձգուած ու դիտուած տուրքերը պիտի առնուին, և ետքը նոյն անձին գործը պիտի տեսնուի :

7. Տուրքին տրուած ըլլալը պիտի հաստատուի Պատրիարքարանի սնտուկի տոմարաց արձանագրութենէն, և վճարողին քովը գտնուած ըն-

կազմողէն, որ ստորագրեալ պիտի ըլլայ Կեդրոնական սնտուկին գտնաւորաւէն և հաւարիչէն եթէ հաւաքչի ձեռք է առնուած, և Պատրիարքարանի կէքով վաւերացեալ :

8. Պատրիարքարանի ազգահամարի գրասենեակը պարտաւորեալ է ըստ Սահմանագրութեան ամէն տարի Թաղական խորհուրդներէն ստուգել իրենց Թաղին մէջ նոր եկողները և ուրիշ գալնին, գալողները և ուր երթալնին, նոր շահու տէր եկողները, իրենց աստիճանին փոխութիւն ուղղողները և վերջապէս վախճանողները և ծնունդները :

9. Տուրքը Վարչութեան կողմէ ընտրեալ և վարձատրեալ յատուկ հաւարիչներու ձեռք պիտի հաւաքուի. իսկ երբ ուղղակի Պատրիարքարանի մէջ առնուի, որ և է ծախք տեղի պիտի չ'ունենայ :

10. Զանազան տեղեր պանդխտող ազգայինը ընտանեօք բնակութիւն հաստատած տեղին ազգային սնտուկին կը վճարէ իւր տարեկան տուրքը :

11. Պաւառներու կողմէն Կեդրոնական սընտուկին տրուելու տուրքը մինչև որ Ազգային ժողովը սահմանէ, գաւառները չ'ենք պիտի չարու նախէն վճարել :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԳՐԱՆԱԿԱՆ ՕՐԱԶԱԿԻ ՑՐԱՑ

ԲԱՇԽՈՒՄԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՐԱՑ

40. Կեդրոնական Ընդհանուր տրոց Կանոնադրութեան 3րդ յօդուածին համեմատ տրոց բաշխումը Թաղական խորհուրդոց միջոցաւ կը կատարուի :

Ամեն Թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և զրահն այս մասին յարմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Ցանձնաժողով մը կը կազմէ, որոյ կը նախագահէ Եկեղեցւոյն Քարդինալ և ի բացակայութեան նորա Աւագերէցը կամ Աթոբակալը :

Իւր կազմութիւնը անմիջապէս կը ծանուցանէ Կեդրոնական Վարչութեան ՚ի տեղեկութիւն :

20. Սոյն Յանձնաժողովը նախ կը պատրաստէ ցուցակ մը : ուր պիտի գտնուին այն ամէն Ազգայնաց անունները՝ որք չափահաս և վաստակի ու շահու տէր ըլլալով իրենց բնակութիւնը նոյն թաղին մէջ հաստատած են :

Այս ցուցակը ութ սիւնակներ պիտի ունենայ .

Ա. ին մէջ պիտի գրուի տրոց մասնակցողին հսկանունը այրութեան կարգաւ :

Բ. ին մէջ պիտի գրուի անունը

Գ. ին մէջ պիտի գրուի բնակութեան փողոցը տանը թիւը .

Դ. ին մէջ պիտի գրուի ուրուեստը .

Ե. ին մէջ պիտի գրուի գործին տեղը, փողոցը և թիւը .

Զ. ին մէջ պիտի գրուի տուրքի աստիճանը .

Է. ին մէջ պիտի գրուի ստորագրութիւնը

Ը. ին մէջ պիտի գրուի ղիտողութիւն կամ

Ծանօթութիւն եթէ կայ :

30. Յանձնաժողովը այս ցուցակը պատրաստելէն անմիջապէս ետքը տրոց մասնակցողները նամակաւ կը հրաւիրէ չարթու մէջ որոշեալ օրեր ՚ի Թաղական խորհրդարան մինչև 15 օր, հրաւիրելու նամակին հետ զրկելով տրոց կանոնադրաւոր տեղէն մէկ օրինակը :

Հրաւերին մէջ նշանակեալ ըլլալու է որ՝ Թաղական խորհրդարանը անձամբ չ'ներկայացուիր, նա նախա իմացնելու է իւր աստիճանը :

Յանձնարարները ներկայացողին հետ համահաստատութեամբ աստիճանը կորոշէ Յանձնաժողովը, գրել տալով իր անունն ղիմացի սիւնակին մէջ աստիճանը և ստորագրութեան սիւնակին մէջ ալ իւր ստորագրութիւնը : Եթէ տուրքի մասնակցող մը իր աստիճանը նամակաւ իմացուցած է, և Յանձնաժողովին կողմէն նոյնին իր կարողութեան համեմատ ըլլալը ստուգուած է, ստորագրութեան տեղը « նամակաւ » բառը կը գրուի :

40. Այս առաջին հրաւերին մինչև 15 օր անձամբ կամ նամակաւ չի պատասխանողներուն կամ նամակաւ իրենց կարողութեան վար

աստիճան նշանակողներուն երկրորդ հրաւեր մը ևս ընելու է գրաւոր, ուր նշանակուած ըլլալու է որ՝

Ա. Ընդհանուր տրոց ցանկին մէջ իրենց աստիճանը որոշելու համար այս անգամ անպատճառ ներկայանալու են ՚ի Թաղական խորհրդարան :

Բ. Կամ՝ նամակաւ իմացնելու են իրենց աստիճանը .

Գ. Եթէ՝ ոչ անձամբ ներկայտան և ոչ նամակաւ պատասխանեն, իրենց աստիճանին համար պիտի նշանակուի Ընդհանուր տրոց ցանկին մէջ զրուշ ըստ Կանոնադրութեան :

50. Յանձնաժողովը ջանալու են այս հրաւիրագրերը մասնակցողաց ձեռքն հասցնել ժամանակին : Ուստի նամակները ցրուողները հասցէին տիրոջմէն կամ նամակը յանձնուած տեղէն ստորագրութիւն առնելու են :

60. Թաղական խորհուրդներն ամեն տարի տրոց Թաղական Յանձնաժողովներ կ'ընտրեն և անոնց պաշտօնը յունվար 1 էն մինչև ապրիլ 1 կը տևէ ընդ ամենը 3 ամիս :

70. Այս Յանձնաժողովները իրենց թաղին վերաբերեալ տրոց ցուցակները կը սրբագրեն, նշանակելով աստիճանաց փոփոխութիւններ պակասները և ուրիշ թագ գնացողները : Ընտրութեան, գործի տեղեկութիւն վերաբերեալ փոփոխութիւնք և աւելցնելով նոր եկողները և նորէն աուրքի մասնակցողները :

80. Թաղին մէջ նոր բնակութիւն հաստատողները և նորէն տուրքի մասնակցողները, ինչպէս նաև անոնք՝ որոց աստիճանը դէպ ՚ի վեր փոխուիլ պէտք է, 3 րդ, 4 րդ և 5 րդ յօդուածներուն համեմատ ՚ի Թաղական խորհրդարան կը հրաւիրուին և ըստ այնմ կը կարգադրուի ցուցակը :

90. Անոնք որ աստիճանին պէպ ՚ի վար փոխել կուզեն, պէտք է որ իրենց ներկայանան տրոց Յանձնաժողովին և աստիճանին փոխել տան :

100. Յանձնաժողովը այս սրբագրեալ ցուցակէն երկու օրինակ կը պատրաստէ, մէկը առ Թաղարական ժողովն կը գրկէ իր անդամաց բո-

լորին ստորագրութեամբը, որ նաև պիտի գլուխ տայ Քաղական խորհրդայ Ատենապետին և Ատենադպրին ստորագրութիւնքը և Քաղական խորհրդայ կնիքն ու, և միւսը Քաղական խորհրդայ րանը կը պահուի:

Այս ցուցակը առ առաւելն մինչև տարի 1 Աղգային Աւարչութեան զրկուած ըլլալու է:

ՀԱՌԱՐԱՏՈՒՄԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐԱՑ

140. Տնտեսական խորհուրդը և Երևանական Հոգաբարձութիւնը միանալով կեդրոնական տրոյ համար երաշխաւորեալ պաշտօնեայ մը կը սահմանեն, որ պատասխանատու պիտի ըլլայ Ընդհանուր տրոյ հաւաքմանը, և վարձք պիտի ընդունի իր ձեռք հաւաքած գումարներուն վրայ 15 առ 100:

142. Երևանական Հոգաբարձութիւնը Թաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակայ համաձայն իւրաքանչիւր աստիճանի թիւերը կ'որոշէ, և այս թիւերուն չափովը իւրաքանչիւր աստիճանի համար ընկալագրեր կը պատրաստէ:

143. Իւրաքանչիւր ընկալագիր երկուօր բաժնուած ըլլալու է, երկու վեցամսեայ վճարմանց համար: այս ընկալագրերը բունուոր և թուագրեալ և Երևանական Հոգաբարձութեան կողմէն կնքեալ և ստորագրեալ ըլլալու են:

144. Թաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակներէն օրինակելով Երևանական Հոգաբարձութեան կամ Համարակալին քով ուրիշ երկու ցուցակներ գտնուելու են, մէկը մականուանց սյուսքներից կարգաւ Քաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակներուն ձեռովը, և միւսը իւրաքանչիւր աստիճանի համար զատ զատ տեղեր բանալով, նոյնպէս սոյն ու մականուանց սյուսքներից

կարգաւ:

145. Երևանական Հոգաբարձութիւնը այս պատրաստեալ ընկալագրերէն տրոյ սրահոնէին կը յանձնէ պէտք եղածին շտի և անկէ անդորրագիր մը կ'առնէ: Նմանապէս երբ տրոյ պաշտօնեայն հաւաքեալ գումարները կը յանձնէ, կընդունի համարակալէն Երևանական կնքովը կընքեալ տնտեսագիր մը: Եւ մասնակ ժամանակ կողմնակի տրուած տնտեսագրերուն համեմատ հաշիւը կը գոյտի:

146. Տրոյ սրահոնեայն իր կողմէն կարգեալ երաշխաւորեալ հաւաքիչներու ձեռտուր ու հաւաքումները կրնայ կատարել, պարտեալ իւր պատասխանատուութեան տակ:

•••••

2. Խրիմեան Սրբազանին նշանակած ինճիրները:

Նախորդ Պատրիարք Ամեն. Խրիմեան Արքայան Առաջնորդութեանց վրայ տառաջոց 'ի վեր սահմանեալ մուքաթաներն իւր ձեռամբ հաւաքելուն համար կնճուտ հաշիւներու ենթակայ եղած էր, որով աղգային անտուկին սրահոնական կը մնար: Այս այս մասին Երևանից Հոգաբարձութեան առ Վարչութիւնս տուած հաշիւը:

Խրիմեան Սրբազան 1869 նոյեմբեր 9-ին Պատրիարքական աթոռ բարձրացաւ. Երևանից Հոգաբարձութիւնը կըսէ որ այս թուականէն մինչև 1871 մայիս 1, որ 18 ապրիլ կընէ, 1871-ի Վաղարշապատի Ժողովոյ որոշմամբ այն ատենուան տնտեսական խորհուրդը հաշիւը գոյած և վերջացուցած է նոյն իսկ Խրիմեան Սրբազանին հանձնեման ու կարգադրութեամբ: 1871 մայիս 1 էն մինչև 1873 հոկտեմբերի վերջն, որ է 30 ամսուն միջոց, Նորին. Սրբաշնութեան հաշիւն Հեռեւեալ կերպով կը ներկայացնէ Երևանից Հոգաբարձութիւնը:

ՀԱՇԻԻ ԽՐԻՄԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

1871 Մայիս 1 էն մինչև 1873 Նոյեմբերի 31 :

ՊԱՐՑԻ

30 ամսական մէջ առած

դրամը 384230

Մշոյ Ս . Կարապետի վանույ
անկճար մնացեալ մութաթաները . 34600

418830

ՊԱՆԱՆԱՅ

Ի . ր 30 ամսականը

10000 էն 300000

Միքայէլ Ճիզմէճեանին

տուածը Կեդր . Սնտուկի

հաշուոյն 360

300360

Մնացեալ պարտքը 418470

418830

Խորինեան Արքայապետ այս հաշուոյն դէմ դի. տողութիւններ ընելով կըսէ որ Նախորդ 18 ամ. տուած մէջ ամսականս 3000 ական դուրուշ բա. նած է, պէտք է 10000 ականէն բանիլ . վաճ. դի Պատրիարք մը չէ թէ 3000 դուրուշ ամսա. կանով՝ այլ 10000 դուրուշ ամսականով ալ չը կրնար սարիլ : Նաև Մշոյ վանույ մութաթանի պարտքերը քնաւ չընդունիր ըսելով թէ վանքին պարտքն է այն : Գործեալ, Պատրիարքութեան եկած տոները Մուշէն մինչև Կ . Պօլիս 16000 դուրուշ ծախք ըրած ըլլալով՝ Կեդրոնա. կան անտուկէն զայն կը պահանջէ, և ուրիշ ա. ռարկութիւններ ալ ընելով ազգ . անտուկէն պահանջ ունենալը կ'ըստենէր :

Վարչութիւնս այս կնճոճտ հաշուոյն կար. զաղբութիւնն իրաւարարաց միջոցաւ թէն կը

պատրաստուէր կարգադրել . սակայն գործն ա. մենայն արդարութեամբ կարենալ զլուխ հանելու համար արժան դատեց պահ մ'ալ սպասել և պէտք եղած տեղեկութիւնները հաւաքել :

Է . ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ տե. ղեկագրով մը 30 հազար բաժինի վրայ ամսական 1 դուրուշ տոներով հանգանակութիւն մը բանալ կառավարիէր, որով Հիւանդանոցի բացը զոցել կը խոստանար :

Վարչութիւնս այս առաջարկութիւնը նը. կատողութեան առնելով նոյն հողաբարձութեան ատենապետ Էֆէնտիին խորհրդակցութեամբը Հիւանդանոցի ծախուց և մտից Պիտէն սահ. մանեց հետեւեալ կերպով .

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԱՄՍԱԿԱՆ ԳԻՒՑՃԷՆ 1874 — 75 Ի ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՏ

ՄԱՐՏ

Կալուածոց Հասոյթ	7500
Պատարարեւոյ թուակ	4000
Մայի	3030
Պէյլիկի միւ 900 Հոսոյ	4500
» Հոս 6000 »	12000
Ղանտուրի կէս Հասոյթ	5000
Անցադրատան կէս Հասոյթ	5000
Գանձանակ , եկեղեցիք , ոլորմութիւն	3500
	44530
Ամսական բացը	7220
	51750

Ուտեստ 450 անձանց Համար ,	
որը 2 զուրուչն	27000
Հանդերձագին ամսական	5000
Կարասեաց Համար ամսական ծախք	1500
Դեղորէից » » »	1250
Պաշտօնէից ամսականք	10000
Կալուածական նորոգութիւնք	2000
Այլեւայլ ծախքեր	4000
Գլորոյթի ծախք	1000
	51750

Այս 7220 գորութի բացը գոյելու Համար Հոգաբարձութեան տառաջարկած 1 զուրուչ բաժնի վրայ ամսական Հանդամանութեան սկզբունքն ընդունեց ժողովս :

Հիւանդանոցի կալուածներէն Նէտի Գուլի դուրսը գտնուած հիւանդանոցին կից ընդարձակ մեկ սրահէնքը և անոր յարակից ինճիքիք բաւուած ընդարձակ գետինը , որոց առաջնայն Համար 500 զուրուչ և վերջնայն Համար 150 զուրուչ դառնմէ գաւառ՝ տարեկան միւլքի վարձք կառնուի եղբոր մինչև հիւսկ , այս անգամ Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը քննութեամբ և հաստատութեամբ ստուգած է որ նոյն գետինները թէ միւլք և թէ կէտիք Հիւանդանոցին սեպականութիւնն են և տարեկան 1500 զուրուչ առնուազն վարձք կը բերեն , և Հոգաբարձութիւնը յաջողոր է ինճիքիկը Հիւանդանոցին յանձնելու մինչև յառաջիկայ գարուն՝ վարձակալին հետ հարկաւոր եղած պայմաններն ընելով : Իսկ այսր տէգին վարձակալն ամենայն զօրութեամբ կը սլընդէ եղբոր որ պարտէգին կէտիքն իրն է խարէական սենէտի մը զօրութեամբ՝ որ ամենեին այն պարտէգին հետ վերաբերութիւն չունի : Ուտի Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ յիշեալ պարտէզը տառկայ 1250 թուականէն ի վեր տարե-

կան 500 զուրուչով վարձու տրուած է , մինչդեռ առ նուազն տարեկան 1500 զուրուչ վարձ կրնայ բերել , և նկատելով որ 1873 թուականին վարձակալը 127000 գուրուչ առեր է Երկաթուղոյ ընկերութենէն , հարկ կտեսնէ դատ բանալ յիշեալ վարձակալին դէմ :

Ժողովս այս կարևոր խնդիրը պատշաճ դասեց ներկայ Հոգաբարձութեան յանձնել որ ուղարկութեան առնելով ազմանը տեսիլնէ :

Ը . Զանազան թաղական խորհուրդներէն եկած խնդրագրերուն Համեմատ ազգային կալուածոց վրայ կառավարութեան կողմէն դրուած տուրքերը բանալու Համար արժան դատուեցաւ Յունաց Պատրիարարարանին հետ խորհրդակցելով հարկ եղածը տեսիլնել :

Յ՞. ՎԱՆՕՐԷԻՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Վանորէից խորհուրդը վանքերէն շատերուն հետ յարաբերութիւն Հաստատելով հետզհետէ զանոնք սահմանադրութեան սկզբանց համաձայն բարեկարգելու , անոնց մէջ տնօրէն խորհուրդներ կազմելու և վարժարաններ հաստատելու Զանադիր եղած է . բայց տակաւին կան վանքեր որ մինչև այսօր Վարչութեան գրերն անպատասխանի թողած են :

վարչութիւնն : Վանքերէն խորհրդայ տնտեսականութեան հրահրեց երկազորութեան արհեստին քաջահումտ Ամստան Յակոբ Լճնախն, որ վանքերուն հողերն՝ արդիւնաւոր վիճակի մը մէջ դնելով զանոնք, ազգային հաստատութեան աղբիւրներ ըլլան, որոց հաստատ եկամուտովն ազգային հանրական պիտոյքները հոգալուին և բողոքաւանին :

Ազգային վանքերուն վրայ լաւ և ճիշդ գումար մը օւնենալու համար Վանքերէն խորհրդայ տա Վարչութիւնն ընելիք տարեկան համարաւորութիւնն Ազգային Ժողովոյդ ուշադրութեանը կը յանձնուի :

4. ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԻՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԿՏԱԿԱՑ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Դատաստանական Խորհրդայ և Կտակաց Հոգաւորութեան խնդիրները Խառն Ժողովոյ վերաբերելով առ այն մատուցած համաբաւորութիւններէն Ազգային Ժողովոյդ պիտի մատուցուի Խառն Ժողովոյ համապատասխանութեան հետ :

Պ .

ԳԵՒԱԶԱՆԱՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

Գաւառացւոյ խնդիրներն որ Ազգային Վարչութեան ամենամեծ գրադուանքն են, զխառնաբար հետեւեալներէն կը բաղկանան .

1. Հողային խնդիրներ

Բարեխնամ կառավարութիւնը գաւառացի հողագործները քաջաշէրբու և երկազորութիւնը գաւառներուն մէջ բարձրաւանելու համար զանաւոր հողի և գետնի տէր ընելու օրէնք մը հաստատած է, որով փոքր գումարներ վճարելով իրենց վարուցան ըրած գետինն իրենց վրայ բաժնուկընեն : այսինքն՝ նոյն գետինն տէրը կըլլան :

Մեր գաւառացի ազգայինք կամ այն օրէնքը ժամանակին լաւ չեն ըմբռնած, Կամ կառավարութեան անշիջելի տէրութեան այս օրէնքը արդարութեամբ չեն դորձադրած : վասն

զի այսօր մէկ քանի գլխաւոր գաւառներուն մէջ, ուր բազմաթիւ հայ կը գտնուին, հողերը տեղւոյն քիւրտ սէյէրուն խնայած են : քափայի օրէնքով կամ կը բռնանան որ իրենց վրայ սնցունեն հաւառակ բարեխնամ կառավարութեան հրամայած սկզբունք :

Մեր գաւառացի ժողովուրդը շատ անգամ լազմութեամբ Պատրիարքարանը լեցուրին և Պատրիարքն ու Ժողովները գրադեցնեն, գրեթէ լոյ այս հողային խնդրոյն համար է : Այդ բոլորնապի պէյէրը կամ երկրացի աշխատող ժողովուրդէն գաղտուկ անոնց հողերն իրենց վրայ բաժնու ընել առած են, որ կառավարութեան օրինաց հակառակ է, վասն զի աշխատող ժողովուրդն կը սրտականին այն հողերը, և կամ զանաւորան հնարքներ բանեցնելով ժողովուրդեան հողերը ձեռքերնուն առած և առնելու ետեւ են, և շատ շնչին վարձ վճարելով նոյն հողերուն վրայ կը բռնեցնեն այն ազգայն աշխատողները, որ կառավարութեան հրամայած օրինաց համաձայն յիշեալ հողերուն տէրն են :

Այս հողային խնդիրը գաւառացւոյ ամենափոքր խնդիրն է, և քանից անգամայ շատաշարժութեան և հարգութեան հիմքը կը համարուի, ոյս Գաւառումը վորչութիւնն չէր կըլլար անտարբեր մնալ այսինքն վրայ : Դասին գաւառացւոյ այս ամենակ խնդիրներն մի ամփոփելով քաղորդ մը գրեց, և Սրբաշուն Պատրիարքն այս քաղորդին գործադրութիւնը ձեռք բերելու համար ամեն ջանքի գործ դրաւ :

2. Զորաբանի (սակէր պէտէի) տեսք վերաբերեալ խնդիրներ

Մէկ քանի գաւառացի ժողովուրդը այս տուրքի համար բողոքելով կըսեն թէ կառավարութիւնը պէտէիէ տուրքին մէկ չորրորդը բաշխած է ժողովուրդեան, և փոխանակ բաշխումը հրամանի թուականէն գործողութիւն սկսելու հինգ տարի ետքն եղած թուականէն կուզեն գործողութիւն : Այս և ասոր վերաբերեալ ամեն խնդրոյ համար Վարչութիւնն քաղորդ գրեց առ Բ . Դու

որն, որովհետեւ զի քառասունամեջ վրայ փոխարկւած այս տուրքի հաշուարկին եղած հաշուածաց համեմատութեամբ արդարեւ մասը դարձանք բաժնի :

3. Գաղափարայն և ուրիշ տեղերու սովնայ Ազգայնաց օգնութեան խնդիրը

Գաղափարայն ուսումնարանին և երկեղակայ ըստորագրութեամբ խնդրողին մը դարձի կը յայտնեն թէ Գաղափարայն մէջ տիրած սովին և արժանեաց սղութեան պատճառաւ 150 տուն Հայ Ժողովրդեան մեծ մասն անօթութեան վրէժաւ մէջ խնկած է : Այս խնդրողը միայն Վարչութիւնը, մասնաժողով մը կազմեց, որոյ անդամ էր նաեւ տեղապահներէն երկու անձ որ ի նպատակ Գաղափարայն սովեալ արգելանք հանգանակութիւն մը բացին և հետզհետէ բարեկարգ անձինքներէն ընդունած օգնութիւններն սովեալ արգելանքի դրկեցին : Այն միջոցին նաեւ կառավարութեան տուրք վճարելու մասին ներդաշնակ կրեւնին կը յայտնէին, որոյ համար Գաղափարայն կուսակալին գրուեցաւ որ իւր հայրական իւրեանքն արգաւա փողովակեան վրայ քարտեղելով տուրք պահանջման մասին ներդաշնակ չը տրուի, նաեւ խեղց օգնութիւն ըլլայ :

Սակայն անոր քանի մը գաւառներ ևս տուրքով և Եղեղատ և և Կեմալիայ սովու չըր, ջանակին մէջ մտան, հետզհետէ ցաւալի և իւղձալի լուրեր հասան հաս. յիշեալ մասնաժողովն աւելի մեծցաւ, որոյ անխոնջ և անձնուէր աշխատութեամբ լարերար անձինքներէ հանգանակեալ գումարները սովեղոյ կը բաժնուէր արդար և իմաստուն կարգադրութեամբ մը. նաեւ Բ. Գաղափարայն կուսակալութեան կողմէն կազմուած յանձնաժողովին պէ կը տրուէր, որ պէս դի տովեալը. կառավարութեան կազմէն բողոքի օգնութեան ևս չը գրկուին : Արարական Պատգմարը դարձեալ հոսանքներուն յանձնարարականներ գրեց անոնց ջանքը խնդրեալով սովէն ներկեալ խեղճեաց համար. նոյն օրէն քննարկեց անոնք, Գաղափարայն և նախարարայն գլխավորեալ և անոնց մարգարեութիւնը հայեցելու համար :

Յիշատի սովեղոյ օգնութեան Մասնաժողով

վերջնականապէս թեան արժանի ջանքերով իրար տալիս և միմեանց օգնելով, և տալիս իւր օրէնքի աշխատութիւնը կը շարունակէ :

4. Միայն Աստուծոյ ազգի աղքատաց համար կղած հանգանակութեան խնդիրը

Սակայն արդարեւ խորհրդան Սրբազանք. պատրիարքութեան սկիզբներն Աստուծոյ - Ազգի տնտեսութեան մերկ և բախտն այդպէս համար Սամաթիոյ Հայկական ընկերութեան միջոցաւ բացուած հոգնակութեան 10 հազար դուրոյն շաբ. գումար մը գաղափար և անմիջապէս խորհրդան արարական յանձնաժողով և Բ. Գաղափարայն արարական Պատգմարքութեան հետ ընկ. Աստուծոյ - Ազգի յիշեալ գումարին դեռ խոնջ չհասած ըլլալը յայտնելով և հոս տուրքով փոխանորդ մը ցոյց տալով ինչպէս ըլլէ որ անոր յանձնութիւն : Ասոր վրայ Աստուծոյ խորհրդան Սրբազանք. գրաւոր տեղեկութիւն պահանջելով և ստանալով վերահաս եղաւ որ Ն. Արարական խորհրդան յիշեալ գումարին փոխարէն գրքեր գրկած է Մայ. Ս. Գաղափարայն վանքը որ նորոգեալ ևս անմիջապէս զոյգեալ գումար մը յանձնաժողով խորհրդան միայն խորհրդան դրամ և վանքը պարտական ըլլալ տարուէ տարի հազարական դուրոյն վճարել Աստուծոյ - Ազգի փոխարէն տուրք կան ծախսեց համար : Խորհրդան արարական այս կարգադրութիւնը Վարչութիւնը ընդունելով հոգնակ գրեց Մայ. Ս. Գաղափարայն վանք. հարկ տուրքի վրէժաւ հարկ եղածը տնային և գործադրել :

5. Կրիկիոյ Սրբազան կաթողիկոսի խնդիրները

Ա. Կրիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսին խնդրան համեմատ Անտոնոյ գեանաւորութիւն վնասեղոյ համար եղած ծաղկաւարտութեան հաշիւն տուաւ Վարչութիւնը ճիշդագոյնեց իրար կառավարութեան և սրկեց թէ 100 թ 20 աշխատութեան վարձք խառնուեցին տեղային և հիմա աշխատեալուն մ'ալ ընկեր դրեր են, և Կաթողիկոսի կողմէն ալ վաւերա-

դեռևս ժապաւինեալ տումար մը, որով քանի մը գաւառներ պարտելով օգնութիւն հաւաքեր է բնդ անկեր 9703 զուրաշ, որից 5670 զրշը զրկեր է իւր տեղն, և մնացեալ 4033 զրուշն 2193 $\frac{1}{2}$ զրշը թէ՛ իրեն և թէ՛ ընկելաջը ճամբու ծախք եղեր է. և 1839 $\frac{1}{2}$ զրշն ալ Արապետ վարդապետ՝ թէ՛ իրեն վարձք և թէ՛ Հանդերձագին և Պօլսոյ մէջ 2 ամսուան ծախուց համար վար դրեր է:

Ժողովս ժապաւինեալ տումարը Արապետ վարդապետէն առնելով դիւանատան յանձնեց և հարկ դատեց Արիւիկոյ Արապետ Արապետիկոսին հարորդէլ սոյն համարաւորութեան տեղեկութիւնը:

Բ. Արիւիկոյ Ս. Արապետիկոսը քանի մը եղերսրան և Արապետիկոսութեան վերաբերեալ խնդիրներ կընէր, որ Ժողովս Արապետ Արապետիկոսին յանձնարարեց Ն. Արապետիկոսին պատասխանել:

Գ. Արապետիկոսի կաթողիկոսը նամակաւ կը յայտնէր որ Արիւիկոյ Ս. Արապետիկոսին սեպհարաւորութեան եղած Փայասի կողմերը Թուրքերու լաւած ձիթատանին հրովարտակը կորսուած է, և նոյն տեղն ազգին շատ օգտակար ըլլալուն համար կը խնդրէր որ արձանագրութեան հրովարտակին օրինակն առնուելով՝ բախու ընելու համար հարկ եղածը տնօրինուի:

Ժողովս Արապետիկոսի Պատրիարքին միջոցաւ բանակցեցաւ այս մասին Արապետիկոսի կուսակութեան հետ, և նոյն կուսակութեանէն եկած պատասխանին համեմատ սպրուհի Տէֆթլիսանէին գրուեցաւ որ յիշեալ կալուածը մահլիսէ ազատ մնալու համար հարկ եղածն ի դործ դրուի: Տէֆթլիսանէին եկած պատասխանը կը ծանուցանէր որ Սոյ վանքին կալուածն ըլլալն ասեմնին արձագրուած չէ, և հարկ է փոխարինութիւն մ'ընել վանքին վրայ արձանագրելու և տնօրինութեան ընելու համար: Սոյն տեղեկութիւնը հաղորդուեցաւ Արիւիկոյ Ս. Արապետիկոսին և խնդրուեցաւ որ իւր կողմէն մէկը սոյն ապա հոս, որոյ հետ բանակցելով առաջարկուած փոխարինութեան մասին հարկ եղածը տնօրինուի:

Դ. Արիւիկոյ Արապետիկոսի կաթողիկոսին հաւատարմութիւն վերաբերեալ խնդիրն ու անոր կարգադրութիւնը Խառն Ժողովոյ համարաւորութեան մէջ պիտի տեսնուի:

Ե. Զանազան խնդիրներ

Յիշեալ գաւառական խնդիրներէն զատ եկած են նաեւ շատ մը ուրիշ խնդիրներ, որք կամ՝ առաջնորդի ղէմ՝ զանգատ, կամ՝ առաջնորդի փոփոխութեան պահանջում են, կամ կրօնափոխութեան կը վերաբերին և կամ եկեղեցւոյ շինութեան հրովարտակի խնդիր են: Ժողովս այս խնդիրներն ալ նկատողութեան առնելով այնպէս եղած կարգադրութիւններն ըրած և բազրիրներ գրած է:

Դ.

ԵՐԵՎԱՆԵԱՆ Ե. ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ խնդիրներ

Բեթլէհէմ եկեղեցւոյ սխառտորդ գաւթին և Խփարներու բաժանման խնդրոց վրայք Արապետիկոս Ս. Պատրիարքէն սարսուած տեղեկութիւններն Արապետիկոսի Պատրիարք Հօր կողմէն հաղորդուեցան Ժողովոյս հետեւեալ երկու նամակներով:

Ա.

Ա.մեհ. Տեղապահ Արապետիկոս Հայր
Նախագահ Ա.Է.Մ. Վարչութեան

Ս.մէ ատաջ Խառնոց բաժանման վերաբերեալ մեր տեղեկութիւնները Պատրիարքի Վարչութեանը հաղորդելով, խառնապատ էինք Արապետիկոսի Ս. Պատրիարքին կողմանէ տանի հիմնական տեղեկութիւն բերել թիչ օրէն:

Ահաւարկ Ն. Արապետիկոսին կը ծանուցանէ թէ Խփարները թէ՛ Սուրբ Տեղեաց և թէ՛ Պերճիկոսի տան մէջ բնաւ իրաւունք չունին և ոչ իսկ որ և է հրովարտակ կամ՝ կալուածադիր ունին այս մասին, և թէ՛ զերեւմա-

նախան և թէ՛ Ս. տեղեաց մէջ հիւրաւորութեամբ ընդունուած են միայն մեր հոգաւորական բնակիչներն համար :

Եր ծանուցանէ նաեւ թէ այս խնդիրը թեւ լաւորոշն յոյժ են, կործակելով որ զմեզ այս խնդրոյն դադարեցնելով Բնթէնէմի խնդիրը մոռացնել պիտի յաջողին : Եւ կը խնդրէ որ այս մասին վարչութեան կողմանէ Բ. Գրան արդուեղիք պատասխանը քիչ մը երկարաւորուի, որպէս զի միջոց ըլլայ նախ առաւել կարեւոր Բնթէնէմի խնդիրը վերջացնելու և ոսպա խորհուրդ խնդիրն, որուն համար Ն. Սրբաւնութիւնը կը բանակցի այս օրերս խառնոց եղիակով պիտի հետ . Թերեւ յաջողի ալ խաղաղութեամբ վերջացնել տաանց վարչութիւնը ձանձրացնելու :

[Մտորագրութիւն]

1774 Մարտ 21

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Փոխանորդ Երուսաղէմի

Ռ.

Ամենապատիւ Սրբապաւ Նայր

Նախագահ Ազգ. վարչութեան

Ազգային վարչութիւնը իւր մէկ որոշումն հաղորդեց ինձ Նայրի Ս. Պատրիարքին հաղորդելու համար . այն է, նախ Բնթէնէմի սիւնադարգ եկեղեցւոյ խնդրոյն համար ըստ փոխանորդ մը կարգէ . երկրորդ՝ յիշեալ խնդրոյն բանխնդիրն համար երկու անգամ որոշէ :

Այս անգամ ի պատասխանի պատկառելի վարչութեանդ որոշման կը յայտնէ Ն. Սրբաւնութիւնը թէ վարչութեան թաղարիւն ուրիշ հրամանագրի մը հետ Բ. Գրան ուզուած է տեղեղն միջնաւորութիւն և Հայոց բանխնդիր պահանջելու մասին բացատրութիւն կուզէ :

Յետեւ կը տեղեկանամք կրօն Պատրիարք թէ Երուսաղէմի միջնաւորութիւն պատասխանած է Բ. Գրան թէ Բնթէնէմի խնդիրն արդէն Երուսաղէմի խառն մէջիս մէջ կը քննուի և Ժողովոյն վերջին որոշումն առնելէն վերջ . Կրօն նամ պատասխանել :

Նաեւ կը յուշու թէ արդէն այն խնդրոյն

վերաբերեալ բոլոր հաստատագիր, հրովարտակ և այլ թղթերն պահանջած տոսած են թէ մեր կողմէն և թէ Յունաց :

Նաեւ կը յայտնէ թէ արդէն Զատիկ վրայ հասաւ, ոչ մեկը, ոչ յոյնը և ոչ տառնիկներ ժամանակ ունին այն գործին նայելու . Զատիկէն զինի ժողովի քննութեան արդիւնքն ևս տեսնալով յետ այնորիկ տնօրէնութիւն մը կընենք և կը յուսամք որ այս միջնաւորութիւն փոխելու միջոցները խորհելէ ետ չը մնար պատկառելի վարչութիւնն :

Ահա այս է Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին պատասխանը, զոր վրեժ Ժողովոյդ ուղարկուած է կը մատուցանեմ :

1874 Սարիւ 2

[Մտորագրութիւն]

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Փոխանորդ Երուսաղէմի

Երուսաղէմայ Փոխանորդ Հօր խնդրանայ համեմատ Ժողովու որոշեց որ Երուսաղէմայ վերաբերեալ ամեն քաղաքիներուն և անոնց պատասխաններուն օրինակները տրուին իրեն Ն. Երուսաղէմ զրկելու համար, որպէս զի ի նպատակ Երուսաղէմայ խնդրոյ վարչութեան հաստատած գործողութեանց վերահասու ըլլալով միտաւորութիւնն արձանագրուին Երուսաղէմայ զիտանին մէջ յօգուտ տալագային :

Կեդրոնական անտուղին Երուսաղէմայ տնօրէն ունեցած հին տարիներու միացորդ 2 բնոյն այնքան հազար զուրաշի պահանջքին համար վարչութեան կողմէն բանիցս դրկուած նամակաց պատասխանն ուր ուրեմն Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը զրկած ըլլալով, այս պատասխանին խմբակն Ժողովու հոտկցաւ որ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը սոյն գրումական խնդրոյն լուծումն տալագային կը վերապահէ, և աթոռին ներկայ գրամական անձուկ վիճակն ու ներութիւնները կը բացատրէ 1860 էն մինչև 1873 վաճառին տառնիկիւ տարուան երմտական հաշիւները տարագրեալ դրկելով : Այս խնդրոյն վրայ տակուսին ինչ ինչ պատճառաւ վարչութեան կողմէ վերջնական որոշում մը տրուած չէ :

Երազմայի մէջ Երուսաղեմայ ուխտին ունեցած արարածից տեղերուն յափշտակութեան համար բազմիւր գրուեցաւ :

Երուսաղեմէն եկած մէկ հեռագրին վրայ Ս . Պատրիարքին Արտաքին գործոց Բարձր . արշաւանէին հեռագիր մը քաշել տուաւ առ կառավարիչն Երուսաղեմայ հետեւեալ իմաստով :

« Բնութեանի եկեղեցւոյն մէջ առաջնայ ի գիծը եղած սովորութեան համեմատ Հայերը « տարին մէկ անգամ աւելլու ռաւենին Յուսանայ կողմանէ արդեւք պատահելով այս արգելքին բարձրաւ խնդրուած ըլլալուն համար , « մինչև հիմայ Հայերն ո՛ր տեղումնքն որ առաջնայ ի վեր աւելլու սովորութիւն ունին առաջնայ արգելքի պայն գործադրել տրուի » :

Երուսաղեմայ փոխանորդ Հայրը խնդրեց որ Ս . Փրկչայ վանաց Ծորագութիւնը շարունակելու հրաման առնուի . փասն զի կըսէր , եղած վէճին քննութիւնն աւարտած և իրաւունքը մերն ըլլող հաստատուած է սրաշտոնական տեղեկագրերով :

Այս մասին բազմիւր գրուեցաւ :

ԱՄՈՒՍԻ ԻՆՏԻՐՆԵՐԸ

Ա . Դամասկոսի և Մուսուլի մէջ Ասորաց եկեղեցիներն ու վանքերը ժամանակաւ իրենցով բաժնուող և կաթողիկ եզող Ասորաց մէջ բաժներ է կառավարութիւնը և քանի մը եկեղեցեաց մէջն ալ պատ քաշելով կիսեր և երկու կողման յատկացուցեր է : Այս գործին դէմ կը բողոքէ Ասորաց Պատրիարքը և տնօրէնութիւն կը խնդրէ :

Ժողովոյ զիտելով որ նախագ Բարձր . Թեան օրով այս խնդրոյն համար մատուցած վերջին բազմիւր տեղատարաւնի մնացած է , վերստին բազմիւր գրել սրաշտոն : Այն թագրերը Ք . Դուռը որկուելէն ետեւ , Պարտիքեհասի Ք . Փէնտին ջիվաւր քաշմին տեղեկագրին պատահելը

բերելով , որոշուեցաւ . զայն սրաշտնարին գրով մը հաղորդել Սսորաց պատրիարքին գիտաւթիւն եթէ ունի խնդրելու համար :

Բ . Ասորեստանի կուսակալութեան Հոմա ըստած պաւստին մէջ գտնուած Ֆերթեքա և Քարայի տնուն գլխաւորուն վէճի տակ եղած հոգիւն ասէ՛ զոհալ Պատրիարքարքային թագրի . լուրը կառավարութիւնը բաժնեւորով : Ֆերթեքա . յի հաշիւը կաթպիկ պարուց և Քարայի հոգեբն ալ բաժնի Ասորաց քրտեղու որաշտոն ըրեր է . թոց այս որոշման հրամանագրին տեղադրագրի մնացած վնեղուն նոր տնօրէնութիւն կը խնդրէ ռաղուց Պատրիարքը :

Ալեւալ հրամանագրին գործադրութեան համար ալ բազմիւր գրուեցաւ :

Գ . Եկեղեցւոյ մը շինութեան համար կուսակալութեանէն իբր նդաստ առնուած 75 լիթ . յի գումար մը տաղի Եմաւոն վարդապետին քողն էր , և այն ալ հիմայ Տիգրանակերտ գրտնուելով Ասորաց Պատրիարքը կը խնդրէ որ նոյն գումարը յիշեալ վարդապետէն առնուի և իրեն յանձնուի : Ժողովոյս որոշմամբ այս խնդրը Տիգրանակերտի Առաջնորդական տեղապահ Ըստեման վարդապետին յանձնարարուեցաւ : Ըստեման վարդապետ կը տեղեկագրէ որ Եմաւոն վարդապետ կանչուելով նոյն գումարը պահտնը տան ռոտնի պոտատոտներ է թէ ինքը կուսովարութեան 7500 դուրուշ տուած է , երկու տարիէն աւելի Պոլիս մնացած է Ասորաց նախագ հանգուցեալ Պատրիարքին օրով . և այդ ստակին մէկ մասը ծախս ըրած է , և 45 տակի Պոլիս Ասորաց այժմեան պատրիարքին ծածօթ տեղ մը պատրաստ է եղեր , ինքը հոն նոյն Պատրիարքին գործակատաւան երաշխաւոր ցուցած է , և թէ այդ ստակը կրնայ գանձուիլ անմիջապէս երաշխաւորին միջոցաւ , և կը յաւելու որ Եմաւոն վարդապետ բարեբարոց անձ մ'է և թէ տաղուց պատրիարքը զայն բանագրած և եկեղեցի մտնուու արգելած է , Պատրիարքին հետ հաշտուելու միջնորդութիւն կընէ : Ժողովոյս այն տեղեկութիւնները Ասորաց Պատրիարքին հաղորդել որոշեց :

2.

ՏՆՉԱԿԱՆ ԽԵԳԻՐՆԵՐ

1. Ժողովրդական նահապետականք

1873 Հոկտեմբեր 17 Թուականաւ տարագրեալ նոյն օրինակ քանի մը հանրագրութիւններ եօթն պատգամաւորաց ձեռքը ներկայացուելով, Ժողովոս դիտեց որ անոնց մէջ պարտնակեալներէն խորանամ Սյրաղանին և նախորդ Քաղաքական Ժողովին հրաժարմանց կէտերն արդէն կատարուած իրողութիւններն են, և մնացեալ կէտերն ալ Ազգային Ժողովայ տնօրէնութեանը կը պատկանին: Ուստի նոյն հանրագրութիւնները՝ զտնօրէն ներկայացնող պատգամաւորաց դարձնելով յայտարարեց որ երբ լուծեալ և կատարուած իրողութիւնները զուլս հանելով մնացած խնդրաց համար զատ հանրագրութիւն մը ներկայացուի, այն ատեն Ժողովոս ընդունելով որոշեալ Մարզային Ժողովայ տնօրէնութեանը կրնայ յանձնել, զիսն զի նոյնպիսի խնդրաց վերայ անորձնութիւն ճշեւ իւր ձեռնհասութենէն վեր է:

2. Նոր Թաղական խորհրդաց ընտրութիւնք

Թաղական խորհուրդներէն ՔՁ քանիին հրաժարման վրայ անոնց տեղ նորեր ընտրուելով, վաւերացման կանդակները տրուեցան, ինչպէս են Գումգարույի Մայր եկեղեցւոյ համար:

Էլէնի Գարույի

Գուգիւնեւորի

Քարակէօմրիւկի

Պոյաճի Գիւղի

Թորգարույի

Գատըմ Փաշայի

Էյիւի

Պէշիլթաշի

Խառգիւղի Թաղական խորհրդոյ մասնակի ընտրութեան համար:

Ասոնցմէ զատ նաեւ Գատը Գիւղի և Գում Գարույի դրսի Թաղական խորհուրդներն ալ հրաժարելով անոնց տեղ առժամանակեայ Թաղական խորհուրդներ զրուեցան:

3. Գատը Գիւղի Թաղական խնդիրը

Նախորդ Քաղաքական Ժողովին օրով Գատը Գիւղի Թաղական խորհրդոյ անդամաց մէջ անհամաձայնութիւն ծագելով վէհի տակ կը զտնուէր նոյն խորհուրդը: Արշալիքինս փորձ մը ընելէն ետքը բարձրովին լուծեց նոյն Թաղական խորհուրդը և անոր տեղ առժամանակեայ Թաղական խորհուրդ մը հաստատեց: Սոյն առժամանակեայ խորհուրդը նախորդ խորհրդոյ օրով նորոգ յատուցեալ Թաղին իրկեալ վարժարանաց շինութեան հաշիւն առաւ, սրբաբերդ վճարեց, զպրոցներուն պակասը լրացուց և զպրոցական կարասիները պատրաստելով դպրոցները բացաւ:

Գատը Գիւղի Թաղական խորհրդարանին անտուկը պահուած շրմէնաղփերնու թղթերը, որ ընկերութեան մը կը վերադարձեր և հաւանդ պահուած էր հոն, առժամանակեայ Թաղական խորհրդոյն վկայութեամբ վրայ նոյն ընկերութեան յանձնել որոշուեցաւ:

4. Ձանագան տեղական խնդիրներ

Ալերոյիչեալ տեղական խնդիրներէն զատ 20 էն աւելի սարիչ տեղական խնդրաց կարգադրութիւնն եղած է Ժողովոյս ներկայ շրջանին մէջ, ուր հանրական կարեւորութիւն չունենալով մանրամասնաբար նշանակել հարկ չդատիր:

Ե.

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԽԵԳԻՐՆԵՐ

Ժողովոս իւր պաշտօնավարութեան առաջին տարուան շրջանի միջոցին 28 անհատական խընդիրներով չգրառած է, որոց ամենն ալ լուծուած չէ, սակայն հարկ չը տեսնէր անոնց մանրամասնութիւնը նշանակելով ստուարացնել ներկայ համարատուութիւնը:

Ը.

ՅԱՐԱՅԻՐԱԹԻՒՆ ԷԶՄԵԼՈՒՄ ՎԵՂՔԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՀԵՏ

Վեհափառ կաթողիկոսը կոնդակաւ կըծա-
նացանէր յէջմիածին ժառանգաւորաց նոր փար-
ժարան մը շինած քղալն , և 2 աղքատ ուշիմ
աշակերտ կուգէր միտարար գաստխարտներու հա-
մար : Ժողովն Ուսումնական խորհրդոյ յանձնեց
նոյն աշակերտաց ընտրութիւնը :

Պ.

ՎԵՐՋԱՐԱՆ

Ժողովն հօրի չը տեսաւ իր պաշտօնավարու-
թեան ներկայ շրջանին մէջ տեսած բոլոր խնդ-
րոց լուծումը մանրամասնաբար նշանակել , այլ
միայն այն խնդրոց լուծումը նշանակեց , որք կըր-
նային կարեւոր ըլլալ Ազգային Ժողովոյդ 'ի գի-
տութիւն : Իսկ մնացած խնդիրներն՝ որք ան-
հատական և մասնաւոր ըլլալով հանրական կա-
րեւորութիւն ունենալէ հետի են , զանց ըրաւ մի
առ մի նշանակել համարատուութեանս մէջ :

Վարչական Ժողովներն պատկերաց խնդիր-
ները գլխաւորաբար երկուք են . մէկ մը՝ գրա-
մական խնդիրն , որ Ազգային Ժողովոյդ արոց
համար սահմանած նոր կանոնադրութեամբը կը
յուսացուի ու կարգի մանէ , և որու միջոցաւ
չառ մը խնդիրներու կարգադրութիւնը պիտի
դիւրանայ : Մէկ մ'ալ զաւատական խնդիրնե-
րն , որոց համար Ժողովն Արքադէն Նախա-
գահին հետ ամեն կարեւր երբեք միջոցները
ձեռք առած է հիմնապէս կարգադրել : Այս եր-
կու կենսական խնդիրները նպատաւոր կերպով
կարգի մտնելէն ետքը մնացեալներն որուան
խնդիրներ են , որոց լուծումը զժուարութիւն
մը շունչ կամ զբաւով ըմբռնուի-խնդիրներ են ,
և բոլորովին պրամական խնդրոյն լուծումէն կա-
խառն ունին :

Ահա՛մբ Զաղաքական Ժողովոյ

Ատենապետ	Փոխ Ատենապետ
Ս . ՄԱԲՍՅԻՏԵԱՆ	Կ . Գ . ՓԱՓԱՋԵԱՆ
Ստենդադիւր	Փոխ Ստենդադիւր
Մ . ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ	Ս . ՄԻԲԱՅԷԼԵԱՆ
Ի . Յ . ԱԼԵԱՆԱԳԵԱՆ	Ս . ԱՐԱԳԵԱՆ
Ա . ԻԿԻՏՊԱՇԸԵԱՆ	Յ . ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ
Ս . Ի . ՓԱՓԱՋԵԱՆ	

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿՅՈՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

1875 — 76 ԱՄԻ

ԼԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

Ա.

ՆԱԽԱԲԱՆ

Քաղաքական Ժողովն՝ իւր պաշտօնաւորութեան 74 - 75- ամի յիշանալու աւարտելէն ետեւ, իւր միամեայ համարառութեան տեղեկագիրը հրատարակելու առթիւ որոշեց Ազգային ժողովիդ յայտարարել թէ Քաղ. Ժողովն իւր պաշտօնաւորութեան շրջանը 1875 Մայիս 1 ին Առաջած կհամարի և կհանդիման Ազգային Ժողովին՝ իւր յաջորդին բնորոշութիւնը փոխապէս, որպէս զի Վարչական գործերն անաւան չմնան։ Այս Ազգային Ժողովը իւր Մայիս 1-ին ինքնապէս պատասխանելով թէ Ազգ. Ժողովը Քաղ. Ժողովը պայմանաւորաբար լրացած չհամարիր և հրաժարարանը չընդունիր, կը հրապարակէ զՔաղ. Ժողովն իւր պաշտօնը չարտօնուել մինչև 1876 Մայիս 1։

Հետևապէս՝ Քաղ. Ժողովն Ազգային ժողովը այս հրապարակումը ընդունելով և իւր պիտանքը հարգելով՝ մինչև ցորեղեալ պայմանաւորում իւր պաշտօնը չարտօնելու, և այսօր 1876 Մայիս 1 իւր պայմանաւորումը լրացած տեսնելով ըստ որի՝ ինքն իւր հրաժարարանը և միանգամայն առաջին

միամեայ համարառութեան կցեւով նաև այն երկրորդ և վերջին տարեկան համարառութիւնը կմատուցանէ Ազգային ժողովը։

Բ.

ՏԵՍԱԻՉ ԽՈՐՀՐԳՑ ԵՒ ՀԱԳԱՔԱՐՁՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՐՁՄՈՒԹՅՈՒՆ

Ժողովն՝ Տեսուչ խորհրդի և Հազարաւորութեան անդամներէն Սահմանադրական աւարտելու՝ այսինքն 1875 Մայիս 1 ին՝ պայմանաւորումին լրացումներուն և վիճակաւ փոփոխելիքներուն տեղ իւր ընտրութիւն կատարելով, վերադառնալով հետեւեալ խորհուրդներն ու հազարաւորութիւնները։

Ուսումնական	Խորհուրդ
Վարչական	»
Տնտեսական	»
Երեսփոխ	Հազարաւորութիւն.
Հիւանդանոցի	»

Իսկ Գաղտնաւորութեան խորհրդի և Կառավարչական Հազարաւորութեան վերաբերեալ իսկուրդն Ժողովը վերադառնալով։

Պ .

ՏՆՂԱԿԵՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ա .

ՔԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ժողովուրդի վերջին միամետայ շրջանին մէջ 12 թաղ . խորհրդայն հրաժարում և նոր ընտրութիւնք պատահեցան որք են՝

Զատրդի . Այս ժամանակեայ թաղ . խորհրդայն հրաժարում , սահմանադրապէս նոր թաղ . խորհուրդ ընտրեցաւ և վաւերացաւ :

Պէյքրաշ . Թաղականայ պակասը լրացնելու համար ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Սամարիայ ԵՆԵԻ մանաղէ . Թաղ . խորհրդին հրաժարմամբ նորն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

Կէտիք փաշա . Թաղ . խորհրդին հրաժարմամբ նորն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

ԵՆԵԻ գիւղ և Սաէհիա . Թաղ . խորհրդայն հրաժարմամբ նորն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

Ալէմապի . Խաւիւտարի Ալէմապի թաղ . խորհրդայն առաջարկութեամբ Ալէմապի համար առանձին թաղ . խորհուրդ ընտրուեցաւ և հրահանգ զրկուեցաւ :

Գում գափայի քաղա . Թաղ . խորհրդայն լուծմամբ նոր թաղ . խորհուրդ ընտրուեցաւ և վաւերացաւ :

Քաւրալէմ . Թաղ . խորհրդին հրաժարմամբ նորն ընտրուեցաւ , և նորընտիր թաղ . խորհուրդն ալ ընդ ժամանակէ ետեւ անձնական գրազմանց պատճառաւ հրաժարելով՝ առ ժամանակեայ խորհուրդ մը զրուեցաւ մինչև ի նոր անօրէնութիւն :

Պէյքրաշ . Թաղ . խորհուրդն անհամաձայնութեամբ պրտած ըլլալով և գանձապետի հաշուայ քննութիւնք տեղի ունենալուն համար , առ ժամանակեայ խորհուրդ մը զրուեցաւ մինչև ի նոր անօրէնութիւն :

Խաւիւտար Ս . Կարապետ . Թաղ . խորհրդայն սրայմանածամի աւարական պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդայն ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Խաւիւտար . Թաղ . խորհրդայն սրայմանածամի աւարական պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդայն ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Պէյքրաշ . Թաղ . խորհրդայն սրայմանածամին աւարական պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդայն ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Ձ .

ՔԵՐԱՑԻ ԱՆՎԱԶԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Այս կազարը թէև Ազգին յանձնուած , սակայն նախորդ վարձակալին ունեցած մեծագումար պարտուց վճարման համար անոր կարասիքը Պատրիարքարանի պահանջման համեմատ զլրական տակ առնուած ըլլալով , նոյն կարասեայ վաճառման խնդիրն աւելցած կրկնուի :

Ժողովս այս խնդրոյն զատուկան կարգադրութեամբ համար կարգուած-փաստաբանին հետ բանակցելով , պէտք եղած տեղեկութիւնն ըստանալէ ետեւ , նոր թաղի մը դէպք , զոր անձամբ ներկայացուց Սրբապետ Պատրիարքին Արտարին գործայ Բարձր . Կախարարին և բանիւ բերանայ եւ խօսեցաւ անոր հետ : Ասոր վրայ բարձրագոյն հրամանաւ գործը յատուկ դատարանի մը յանձնուեցաւ , և յետոյ բերայի կառուածական Հարարարութեան ու անոր կողմէ կարգեալ փաստաբանին մէջ անհամաձայնութիւն պատճառելով և յիշեալ փաստաբանը ժողովիս դիմելով հրաժարելու ողբըն համար , ժողովս միջամտեց և անհամաձայնութիւնը լուծելով պարտաւորեց պատասխանել իր պաշտօնը շարունակել և գործն ի յանգ հանել :

Բարձրագոյն գումէն եկած ծանուցադիր մը յայտնելով թէ Պապիոյ գեապանատունը Փարիզի փակեալ վարձարանին պարտուց համար բերայի եկեղեցւոյն սեղանախան Այկազար կաղաւթին եկամուտն ու ֆէրաղը սէքէսթո ըրած է , Ժողովս այս մասին բերայի կարուածական Հարարարութեան հետ խորհրդակցելէ ետեւ , ան-

րնդոնեղի դատեց նոյն սէքէստրօն , և յատուկ թաղարկով մը թողուեց և թարմումը խնայեց :
 Միանգամայն տրիշ թաղարկով մը նոյն . սէ-
 քէստրոյին պատճառ համարուած փարկի վար-
 ժաբանին պարտքն ազգին անընդունելի բլլալն
 ալ ծանայց Բ . դրան :

Յ .

**ԲԵՐԱՅԻ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
 ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

Ա . Հանգուցեալ Տառեան Պօղոս Պէյին
 վրայ դառնուած բերայի ազգային կալուածներն
 եկեղեցւոյ վրայ դարձնելու առաջարկութիւնը
 նկատողութեան առնելով Ժողովն նոյն Հոգարար-
 ձութեան յանձնարարեց հանգուցելոյն ժառան-
 գորդաց քաղքիներն առնելու համար պէտք ե-
 ղած միջոցներն ի գործ դնել :

Բ . Բերայի կալուածոց անասկին Անգղիոյ
 դեսպանատան նախորդ առաջին թարգման
 Միսի . Բիզանիի պարտքն եղած գումարին և
 տակաւ երուն հաշիւը տեսնելով կալուածական
 Հոգարարութիւնը նոր պարտագիր մը ստորա-
 գրած և իւր տեղեկագրովը պրկած էր Արարաւան
 Պատրիարք Հօր վաւերացման համար : Ժողովն
 նոյն տեղեկագրին համաձայն յիշեալ պարտա-
 գրին մէջ Հոգարարութեան անդամաց ստորա-
 գրութիւններն ու Հոգարարութեան պաշտ-
 նական կնիքը վաւերացնել սրբեց :

Գ .

**ԲԵՐԱՅԻ ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՑ ՀԱՄԱՐ ԹԱՂԱՅԻՆ
 ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՑ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ**

Բերայի թաղ . խորհուրդը թաղին վարժա-
 րանայ բարեկարգութեան և անոր անմիջական
 յարաբերութիւնն ունեցող ինչ ինչ խնդիրներն
 ի գլուխ հանելու պաշտօնով թաղին պատուա-
 ւորներէն 7 անձինքէ թաղային յանձնաժողով մը
 բնորոշ բլլալը յայտնելով՝ հաստատութիւնը կը
 խնդրէ : Ժողովն Ռ. առաջ . Խորհրդոյ հորձիրն
 ստանալէ ետեւ նկատողութեան տակով նաեւ այն
 բացառիկ վիճակն , որու մէջ լինած է բերայի

թաղն իւր համաճարակ հրկիզութենէն ի վեր և
 որ պարտաւորած է զՎարչութիւնն բերայի ե-
 կեղեցւոյ պարտուց կարգադրութեան խնդիրն և
 կալուածոց տեսչութիւնը թաղ . խորհրդէն զա-
 տելով անկէ անկախ յատուկ Հոգարարութեան
 մը յանձնելու , ձգելով թաղ . խորհրդոյ միայն
 եկեղեցւոյ ներքին հասցիներով թէ եկեղեցին
 և թէ թաղին դպրոցները մատակարարել , բն-
 դանեց և հաստատեց թաղ . խորհրդէն առա-
 ջարկեալ յանձնաժողով Թաւադակ յանձնաժո-
 ղով անտնով : Ժողովն Բերայի թաղ . խորհ-
 ղոյ և իւր օժանդակ յանձնաժողովոյն առաջար-
 կութեան վրայ նաեւ Ս . Յարութիւն Եկեղեցւոյ
 յարակից կալուածները պարագլու հաճութիւն և
 որոշում առաւ . որպէս զի նոյն կալուածները
 նորոգուելով՝ թաղին դպրոցաց եկամուտ բերե-
 լու ծառայեն , ոյն պայմանու որ թաղ . խոր-
 հուրդը յիշեալ կալուածոց մէջ պատասխարեալ-
 ներէն չբաւուր և ազատ եղողներուն բնակարա-
 նի համար մէկ մէկ վարձը վճարէ :

Ծ .

**ՂԱԼԱԹԻՈՑ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԵՆՈՒԹԵԱՆՑ
 ԽՆԴԻՐԸ**

Ղալաթիոյ հրկիզեալ ազգային կալուածոց
 շինութեան խնդրոյն վրայօք Ղալաթիոյ կալուա-
 ծական Հոգարարութեան և Տնտ . խորհրդոյ
 տեղեկագրերն ստանալէ ետեւ Ժողովն իւր մէ-
 ջէն յանձնաժողով մը կորգեց շինութեան յա-
 տակադիժը տեսնելու , մեքրաման քննութիւն-
 ները կալուածական Հոգարարութեան և ճար-
 տարապետ Ս. Ղալաթեան Էֆէնալին հետ ընելու ,
 և ոստնց տանուել արդիւնքը ժողովի բերուելէ
 ետեւ , շինութեան ձեռնարկութեան որոշում
 տալու համար : Սոյն նախատարաւորութիւնը
 կատարուելէ ետեւ . ժողովն ներկայացեալ յա-
 տակադիժին համեմատ և Ս. Ղալաթեան Էֆ . ի
 ճարտարապետական պատասխանատուութեան
 առն , բոլոր ծախքը 2200 ոսկին շանցնելու պոյ-
 մանաւ շինութեան ձեռնարկութեան սրբում
 տալու , Վարչութեան Էֆէնալին և Տնտ . խորհրդին ալ
 մէյնիկ տեսուչ կարգելով , որպէս զի Ղալաթ-

թիւյ հաշուածական Հոգարարձութեան հետ միանալով հսկեն նոյն շինութեան գործոց , և այսպէս ձեռնարկեալ շինութիւնը լրացան և հաշուեցոյցն ի վերջոյ ներկայացաւ Տնտ . խորհրդոյ , որ զոչնչացուցիչ գումար էր գտնուեց :

Այն ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ ՚ի գլուխ հանելէ ետեւ , Ղալաթիոյ հաշուածոց Հոգարարձութիւնն այս առիթով , նոր շինութեանց ուրուագիծ մ'աւ ներկայացուց , որոս . համեմատ կառուարկութիւնն սոյն նոր շէնքի հիմքը գաղաթիւոյ Սաբրդար փողոցին մէջ եկեղեցւոյն յարակից 950 կանգուն տարածութեամբ գեանին վրայ , եռայտրկ և քարաշէն , որուն գեանայտրիք 7 բ մեծ ու փոքր միջերանոց պարունակէ , 210 ոսկի տարեկան եկամուտ բերող . և երկրորդ յարկն ունենայ Վարչութեան ժողովոց համար 3 բն . դարձակ և 3 փոքր սենեակներ . նոյնպէս քա . րողչի քահանայից և թաղ . խորհրդոց համար սենեակներ և վարժարանի շէնքին կցուելու քա . նի մը գոտորաններ : Իսկ երրորդ և վերին յարկն իւր ամբողջ տարածութեամբը Աղագոյին Ժողովին համար խորհրդարան յատկանայ : Այն ուրուագիծին համեմատ շինութիւնը կառուարուելու համար առ առաւել 3 հազար լիրայի ծախսոց պէտք նշանակուած է , մէն մի կանգունին համար 3 լիրա հաշուելով , և 2000 լիրայի փոխառութեամբ 0/6 ին 12 տոկոսով , պակասձր՝ շինութեանն ստան կառուածներէն հետզհետէ գոյացած արդիւնքով դիմաւորելու պայմանաւ : Տնտես . խորհուրդն այս շինութեանն ուրուագիծը և յարակից պայմանները քննելով տեսեր է որ թէ՛ նախորդ և թէ՛ առաջարկուած նոր շինութեանն պատճառաւ Ղալաթիոյ հաշուածոց անտուկին պարտքը 3000 տոմ . ոսկոյ պիտի յանգի և վճարելի տարեկան տոկոս պիտի ունենայ 450 ոսկի , 360 լիրա նախորդ և վերջին շինութեանց փոխառութիւններուն և 90 լիրա նախկին 1000 ոսկոյ պարտոց համար . իսկ փոխուելէն կառուածոց անտուկին ընդունելով 210 լիրա հաշուեցանքի 7 միջերանոցէն , 840 լիրա ևս արդէն կառուեցաւ մեծ կառուածէն , ընդ առնեն 1050 լիրա , պիտի կարենայ հատուցանել ոչ

զուտորէն 450 լիրայի տոկոսեաց գումար , և աւելցած 600 լիրան տարուէ տարի մայր պարտոց դիմաւորին թերհաշիւ հատուցանելով՝ հինգ վեց տարիին սոյն պարտքն ամբողջապէս մարքել ու բաժնաւ : Վարով վարժարանին ծախսոց՝ կառուածական նորագոյնեանց և տրոց , այս պիտայից պիտի յատկանան միւս կառուածոց տարեկան 400 ոսկոյ հասոյթին և ընդ նմին եկեղեցւոյն վագֆայ տարեկան 300 ոսկոյ տրվիւնքն , ընդ առնեն 700 լիրա Օսմանեան :

Ժողովն Տնտ . խորհրդոց հետ համամարէն՝ կառուածոց Հոգարարձութեանն այս նոր շինութեանց տառաւորին աւ յատակողիծը՝ յարակից կարգադրութեանց հետ օգտակար և ընդունելի գտնելով , ձեռնարկելու համար իւր հաւանութիւնը տուաւ , դարձեալ բառ ստանալէն Վարչութեանէն և Տնտ . խորհրդէն տեսուչներ կարգելով , և որոշեց նաեւ կառուածական Հոգարարձութեանն առաջարկութեան համաձայն՝ որ Ղալաթիոյ ի թօհնուր ճառատէ , ի Պայտակոս ի Սաբրդար փողոց նորոգ կառուեցաւ ընդարձակ կառուածոց հասոյթն ամբողջապէս առանց որ և է բացառիկ պիտայից ծառայելու յատկանայ ունիւթափան կառուածոց շինութեան պարտոց տակափն և գլխավորութիւն :

Յ .

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՀՐԿԻՋԵԱԼ Ս . ԳԵՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑ .

ԻՈՑ ԵԻՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Սամաթիոյ թաղ . խորհրդոց կողմէ գրով և բանիւ հրկիւզեալ եկեղեցւոյ շինութեան համար եղած առաջարկութիւնը , որ էր՝ ազգին երեւելի անհատներէն յանձնաժողով մը կազմել վերաշինութեան գործը հանգանակութեամբ յաջողցնելու համար , յանձնուեցաւ Տնտեսական խորհրդին , որպէս զի Սամաթիոյ եկեղեցւոյ սընտուկին պիւտճէն քննէ և անոր վրայ լիւրի տեղեկութիւն հաղորդէ Վարչութեան : Տնտ . խորհուրդն աւ յիշեալ եկեղեցւոյ անտուկին ընդհանուր հաշուեցոյցը քննելով Վարչութեան տեղեկագրեց թէ թաղային անտուկին 340000 զրաշ

պարտք ունի այլ և այլ անձանց, 145000 դրուշ ալ տարեկան հատոյթ և 110000 դրուշ ալ ծախս ունի, որով 35000 դրուշի տարեկան յառելեալ չու՛ն մը կունենայ, որ եթէ նոյն պարտոց վրձարման յատկացուի տասն տարիկէն հադիւ պիտի կարենայ որարտոց բեռէն ազատիլ : Ժողովս Ստամբուլոյ թողային անուակի միճակն իմանալէ ետեւ, եկեղեցւոյ շինութեան գործը խորհրդաւ ձուլեան տրամանի գտաւ, ոտկայն ժամանակ չունեցաւ անով գրառելու :

7 .

ՍԱՄԱԹԻՈՑ ԹԱՂ . ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵՒ ԿԻՒՄԻՒԵ .
ՃԵԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԱՑ ՄԷՋ ՍԱԳԱՍ ԽՆԴԻՐԸ

Հանգուցեալ կիւմիւշճի Գասապար աղայի և որդւոյն համար պատրաստուած գերեզմանաբաւրերն իրենց տեղը դրուելու մասին Ստամբուլ թաղ . խորհրդէն արգելք կրկար որոտնառելով թէ Ստամբուլ երկեսն դպրոցին շինութեան համար նոյն դերպաստանին կողմէ մատուցուած գումարն անբաւական եղած է շինութեան բարձրագոյն հոգալ, որ 3 հազար ոսկի ոյ յանգած է, և կիւմիւշէր որ եթէ հանգուցեցոյ եկեղեցւոյն բակին մէջ թաղման համար է միայն տրուած գումարն, դպրոցին վրայ դրած յայտարարութիւնն քննուի, և եթէ ոչ՝ դպրոցին շինութեւնէն բոց մնացած ծախսն ալ իրենց կողմէ վրձարտի և սնուհետեւ գերեզմանաբարերն իրենց տեղը դրուին :

Ժողովս սոյն խնդիրն երկու կողման ներկայութեան քննելով, և դպրոցին շինութեան ծախսոց պակսածը լեցնելու խնդիրն երկարադական համարելով, նախ հանգուցեցոյ գերեզմանաբարերը զետեղել տուաւ, և յետոյ դպրոցին շինութեան նկատմամբ նախորդ թաղ . խորհրդոյ և Կիւմիւշճեան գերդաստանին մէջ եղած պայմանագրութիւններն ի բնին առնելով, ներկայ թաղ . խորհրդոյ յարուցած խնդրոյն մէջ իրաւունք մը չգտաւ, սակայն միւս կողմէ Արարական Պատրիարք Հոր յանձնարարեց որ Կիւմիւշճեան գերդաստանին ազդատութեան յորդոր կարգայ Ստամբուլ եկեղեցւոյն շինութեան

միջոցին բաւ հաճոյց գտնար մը նուիրելու :

8 .

ՔԱՐԱԿԵՕՄԵՐԻԿԻ ՄԷՋ ԿԻՐԱԿԵՕՐԵԱՑ ԴԱ .
ՍԱԽՍՏՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՊԱՏԱՀԱՍ ՎԷՃԸ

Քարակէօմբիկի թաղ . խորհրդէն եկած մէկ զրաթիւնն, որով թաղին Վաստրաթեան անուն ընկերութեան կողմէ կիրականացող գասախոտութեանց պատճառաւ յարուցեալ անկարգութեանց վէճ՝ բազմաթիւ կհրաժարէր, նկատուութեան տանելով ժողովս և սոյն պատճառաւ բանեալ հրաժարականն անընդունելի դատելով պատասխանեց թաղ . խորհրդին որ իւր պաշտօնը շարունակ և անկարգութեան հեղինակները յազդութիւն բերելու համար պէտք եղած ջանքն ընէ, և եթէ չյաջողի՝ յոկանէ անաւան իմացնէ ի Պատրիարքարան, որովս գի գգաւտուցեցիչ միջոցներ ի գործ դրուին : Սակայն անկարգութեան հեղինակներն անդուստ մնալով, ի վերջէ իրենց արարքն ոյն աստիճան հասուցին որ թաղ . խորհրդոյ և դպրոցական հոգաբարձութեան և իրենց մէջ ծանր կռիւ պատահելով Ոստիկանութիւնը միջամտեց և քանի մը անձինք ի բանտ մատնուեցան : Իրոյն ոյս միճակին վերջ տալու նպատակաւ Ժողովս որոշեց որ նոյն քան զոմեանայն կիրականացող դպրոցները Ուսմ . խորհրդոյ կողմանէ շինուելու կանոնագրութեան մը ենթարկէ, հետեւաբար շրջաբերական մը ղրկելով առ թաղ . խորհրդոյ, կիրականացող դատաստութեանց պատճառաւ դպրոցները առայժմ՝ բանալն արգիլեց և պատուէր տուաւ որ կիրականացող դատաստութիւն ընել ուղղով ընկերութիւնը ուրիշ տեղ մը վարձեն և հոն կատարեն իրենց պաշտօնը :

Ժողովս սոյն ինչ կարտորատուէր սոյն վերջին տնօրէնութեան մասին Ուս . խորհրդոյ տեղեկութիւն և կանոնագրութիւն մը ընելու համար հրահանգ տալ, սոյն խորհրդը իւր գիտուութիւնները կանխեց ներկայացնելու : Ժողովը ձայնակցութեամբ Սրբազան Պատրիարք Հոր յայտնեց թէ Վարչութիւնն ազգին մէջ աւանդ ծաւալման և դատարարութիւնն ընդ

Հանրապետության ամենին տեղի կրթությանը և եթե գիշերներն անգամ դպրոցները բանալ հարկ ըլլայ դատարանական համար, սիրով կհաշտեն ասկայն պէտք է որ Առաջնական խորհուրդն ապահովէ զՎարչութիւնն որ կիրականորեն գաւառականութեան պիտի չպիտի տեղի ունենան սոցալիսի սկզբնայն քաղաքայն ինքնակրթութեան և եկեղեցւոյն, վարչութեան և բնագիտ. նոր բարոյականութեան գէտ լինին : Արտոգան Պատրիարքն աւելցուց նաեւ թէ ինք տէրութեան և եկեղեցւոյն և ազգին տաճի պատասխանատու է ազգային յարկերու ներքե տեղի ունեցող ամեն անպիտան և քաղաքայն ինքնակրթութեան, համար, վերջապէս ժողովն Արարչան Պատրիարք Հօր հետ համախառն առաջարկեց որ Առաջնական խորհուրդը կանոնադրով մը կիրականորեն գաւառականութեան վերաբերեալ օրէնքներ սահմանէ զի դեղձմանք չի պատահելու համար, և իմ մինչեւ որ սոցալիսի կանոնադրութիւն մը վաւերացուելով գործողութեան չենթարկուի, Ժողովը չկրնար իւր վերջին որոշումն ետ առնալ :

Առաջն. խորհուրդն առեւտրական ԼՖԻՆԻՆ որ անձամբ ներկայացած էր ժողովոյ, համաձայնեցով այս առաջարկութեան, իւր խնդրանայ համեմատ և ըստ նախորդ որոշման ժողովոյ գրով հաղորդեցաւ խորհրդին՝ պէտք է զոմ ծրագիրը պատրաստելու համար :

Ս .

Իւսկիւտարի Ալլաիկի թաղ . խորհուրդը գրով և անձամբ առաջարկելով որ նախորդ թաղ . խորհրդէն մնացած մէկ երկու փոխառութեան պարտուց կարգադրութեան համար տեղայն գաղտնայն ընկերութեան քով պատրաստ գտնուած ստուրը 91 օր պայմանաժամաւ փոխ առնել տրուի, Ժողովն այն առաջարկութեան սկզբունքն ընդունելով յանձնեց Տնտ . խորհրդոյ . որպէս զի թէ թաղ . խորհուրդը և թէ՛ դպրոց ընկերութիւնը հրապարակով իւր ներկայութեան պէտք է զոմը անորին :

Ն 6 .

Մայր եկեղեցւոյ թաղ . խորհուրդն գէտ

թաղեցւոյ կողմէ կրնա՝ բողոքողի մը վրայ, որով խորհրդին անդամոց մեծագոյն մասին Սահմանադրութեան գէտ՝ բանալ ընթացքը ցուցնելու համար ինչ ինչ տարրերը թուելով կամ բաւարարանէին և քննութիւն կատարեցին, ժողովն տեղեկելով նաեւ թաղ . խորհրդին մէջ եղած անհամաձայնութիւնը՝ որոյ պատճառաւ անդամներէն տնտ. իրենց պաշտօնը լքած էին, յատուկ մասնաժողով մը կարգեց ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքական փոխանորդ Հօր ի քննին առնելու և ըստ արդեանք քննութեան պէտք եղածը անորին համար : Մասնաժողովը միանգամ յիշատակելով ի խորհրդարանի մայր եկեղեցւոյ, քննութեան հրապարակ տեղանք մէջ հիւսնող գտնուելուն պատճառաւ քննութիւնը Չատիկէն ետքի ձգել հարկ ըլլող յայտնեց ժողովոյ, և թէպէտ նոյն միջոցին թաղ . խորհուրդն իւր հրաժարականը մոտացանելով՝ ընդունաւ պնդեց, սակայն ժողովն մինչեւ ցուարտ քննութեան պաշտօններն չարանակելու յարգորեց և չընդունեց հրաժարականներն : Իսկ զինի Չատիկին թաղ . խորհուրդն իւր մէջ համաձայնեցով՝ տաւայն քննութեան արտաւերտ խմբովն Արտոգան Պատրիարք Հօր հրաժարական մատուցանելուն վրայ Նորին Արարչութեան նոր ընտրութեան հրահանգ զրկելը ծախայ ժողովն և արձանագրել տաւ : Աստի և բողոքարկու թաղեցիք երբ նորին ներկայանալով ժողովոյ, թաղ . խորհուրդն հրաժարականին չընդունաւ իւր և նախ որոշեալ քննութեան շարունակուիլը պնդեցին, Ժողովն նոյն այս վերջին բողոքն յանձնեց Արտոգան Պատրիարք Հօր քանի որ Նորին Արարչութեան արդէն թաղ . խորհուրդն հրաժարականն ընդունելու արդէնութիւնն ըրած էր :

Պ 4 .

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒ
ԹԻՒՆԷ

Ա . Մայրաքաղաքի թաղերուն վարժարանայ պիւտճէն որոշելու և ըստ այնմ խառնութիւն վարժարանի տնտեսայն ծրագիրը սահ

մանեկու համար ըստ առաջարկութեան Սեմին . խորհրդոյ վարչական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ , որ անձամբ թողելը չընդգայելով պէտք եղածը անօրինէ այս մասին :

Բ . Սեմին . խորհրդոյ՝ Այգր . անուակի պիւտձէին մէջ դատարարութեան համար տարեկան 120 հազար դրոշի դաժնար մը անցնելու առաջարկութեան գալով , ժողովս յիշեալ խորհրդոյ հետ բանտըցելէ ետեւ այդ առաջարկութեան չկրնալ ընդունալ իր յայտնեց ի բաւական համարեց խոստանալ միայն՝ որ պիւտձէին մէջ նշանակուած կեդրոնական տրոյ հաւանական գումարէն եթէ աւելին գոյանայ , այն աւելորդն պիտի յատկացուի դատարարութեան : Այս խորհրդածութեամբ որոշուեցաւ պիւտձէին տակ իրեն կարեն ծանօթութիւն յաւելցնել թէ Այգր . տուրքը պիւտձէին մէջ նշանակուածէն որչափ որ աւելնայ , այն տեւորիչը դատարարութեան պիտի յատկանայ , եւ եթէ աւելորդն 60 հազար դրոշն անցնի , միայն 60 հազար դրոշ այս տարուան համար դատարարութեան պիտի յատկանայ :

Գ . Վարժապետանոցի շինութիւնն սկսելու առաջարկութեան գալով , առ այժմ մնալ որոշուեցաւ , մինչեւ որ Ղալաթիոյ հրկիզեալ կալուածոց շինութեան համար կարգեալ յանձնաժողովէն վարժապետանոցի շինութեան յատկադիւրը դայ , որուն հոգար յիշեալ յանձնաժողովին յանձնարարութիւնն եղած էր զստ յատկադիւր մը սրտարատելու :

12 .

ՀԻՄԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ԽԸՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Հիւանդանոցին սեւոյտիւնն կալուածնէն ընէ Զանաքթալի մէջ գտնուած ձիթատանին վարձակալին յորքունիս ունեցած պարտոց փոխարէն գրաւման տակ դրուած ձիթերուն մէջէն հիւանդանոցին վերաբերեալ բաժինն ազգելու համար ըստ խնդրանոց Հոգաբարձութեան թաղրիւ թրուեցաւ :

Բ . Հոյսոյ եւ Յունոյ հիւանդանոցոց տա՛

մանակոց տեղերու փոխանակութեան խնդիրը : Յունոյ Պատրիարքարանի հետ փոխանակելու ընդունուած հիւանդանոցի տեղերուն համար ըստ առաջարկութեան Արաբական Պատրիարք Հոյսոյ ժամանակեայ սէնէտներ փոխանակուեցան երկուստեք , փոքրի գործողութիւնն ի վերջէ կատարուելու պայմանաւ : Այս տեղերուն փոխանակութեան համար Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան միջոցաւ յունոյ Պատրիարքարանի հետ խառն յանձնաժողով մը կազմուեցաւ , անորման ընտրութիւնը կատարուեցան , այնպէս որ մեր ազգային սեպհականութեան իրաւանց զնաւ մը չգալու կերպիւ փոխանակութիւնը կատարուելով , գործն երկուստեք վէճի տակ չիլնալու պայմանաւ յաջողութեամբ վերջացաւ :

Գ . Հիւանդանոցի սեփական կալուածներէն Ելէտի - գուլիէի դուրը գտնուած արարողին միւլիի եւ կէտիի խնդրոյ մասին Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը նկատուութեան առնելով ժողովս եւ տեսնելով որ սոցն խնդրոյ կարգադրութեան համար անմիջապէս վարձակալին հետ դատ բանալ հարկ է , իրազոր սրտանութիւնն առաւ Հոգաբարձութեան , որպէս զի իւր կողմէ փոխանորդ մը կարգելով եւ պէտք եղած հարկադրեալը տալով , միտնգամայն Հիւանդանոցի նախորդ միւլի վէլլի վրէժ . Փափաքեան Գէ. որք էֆէնտիի հետ ալ բանակցելով անկէ ալ պէտք եղած տեղեկութիւններն ստանալէ ետեւ , դատին ձեռնարկութիւնն ընէ :

13 .

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆԻՔ

Ա . Իսկիստար Ս . Խաչի թող . խորհրդոյ առաջարկութիւնն Ստավրոլ - տէրէսի անպէտ գետինն վաճառման եւ եկեղեցւոյն սրբատոց վճարման յատկանալու համար Տնտես . խորհրդը նկատուելեան առնելով յիշեալ գետնին վաճառումն ընդունելի , իսկ սրբատոց վճարման յատկացուելն անընդունելի դատած ըլլալ տեղեկագրած էր : Ժողովս ընդունելի համարեց Տնտ . խորհրդոյ տեղեկագիրն եւ ըստ այնմ գործողութեան համար հրահանգ ղրկեց :

Բ . Սամաթիայ Ս . Ղևորդ եկեղեցւոյ վաղ-
Ֆին վերաբերեալ մուկիւնի մը վաճառման խըն-
դիրն բոտ տեղեկագրոյ Տնտ . Խորհրդոյն ընդա-
նելով Ժողովս . գործադրութեան համար հրա-
հանգ ցրկեց :

Գ . Տնտեսական խորհուրդը Խորհրդարանի
Թաղական խորհրդոյ առաջարկութիւնն եկեղեց-
ւոյն քաղաքայեալ խաւցին նորոգութեան համար
քննութեան առնելով Ժողովս տեղեկագրում էր
թէ չինութիւնն տնօրէնութեան է , և ճարտարա-
պետական հաշուով առ նուազն 120 (յսմանեան
ոսկւոյ կիւրաքի , և թէ որովհէն 6000 զարուշի
արժէքով նիւթ առ ձեռն պատրաստ բլլալով ,
մնացորդը Թաղական խորհուրդն ու քաղաքայեց
դատը միտքան կատարեան հազար հանգանակու-
թեամբ , ուստի և ընդունելութեան արժանի
դասելով Ժողովս հաւանութիւնը խնդրած էր :
Ժողովս Տնտ . Խորհրդոյ առաջարկութեան հա-
մեմատ իւր հաւանութիւնը տալով , չինութեան
հրամանը կատարութեանն առնալ որոշեց :

Դ . Տնտեսական խորհուրդը Պէշլեքիաշի և
Խախիւտար Ս . Արտաբեռի Թաղական խորհուր-
դոյ և Սամաթիայ դպրոց ընկերութեան դէմ
բողոքելով կայանէր թէ ազգային վաղձնիրու
մասին Աղդանական վարչութեան կողմէ որոշ-
ուած և 1871 հոկտեմբեր 28 Թուական շրջաբե-
րականութեամբ Թաղ . խորհրդոց հաղորդում և գոր-
ծադրութեան ենթարկուած վերջին կորագոր-
ծեան հակառակ մինչև ցարդ իրենց թաղին վե-
րաբերեալ վաղձներուն կաշառածագրերը չեն
ուղարկել ի Պատրիարքարան վաւերացման հա-
մար : այլ ուրիշ կնքով կվաւերացնեն , և այս
բանը հաստատեալ օրինաց դէմ դանդաղութիւն
համարելով ազգու անորէնութիւն ընել կիրնդ-
բէր : Ժողովս յիշեալ երկու Թաղական խորհուր-
դոց և դպրոց ընկերութեան մէջակէ ազգայա-
բողիւր զրկեց հրախրելով զիրենք՝ որ հաստա-
տեալ ընդհանուր օրէնքը յարգեն և գործադրել
փութան :

Ե . Տնտեսական խորհուրդն Ելեմոյի հա-
գորարձութեան հետ միաբանական յայտագրով
դրամական մասին բանի մի առաջարկութիւններ
ընելով , Ժողովս նկատողութեան առնելէ ետե-

ղէտք եղած որոշումները տուաւ և հաղորդեց
Տնտեսական խորհրդոյ : Յիշեալ առաջարկու-
թիւնը են :

1° Ազգային կողմանոց Թաղերին համար
Աղդանական անտուկի կազմէն եղած ծախսոյ
մասին Տնտեսական խորհուրդին յանձնարարուած
էր Թաղերուն վրայ բաշխման ցուցակ մը որտա-
րատուել : Այն բաշխման ցուցակը ներկայաց-
ուելով , Ժողովս ընդունեց և անոր համեմատ
Թաղերէն հաւարելու գործը Տնտեսական խոր-
հրդոյ յանձնեց :

2° Ժողովս վարժարանաց ընդհանուր տես-
չին հրամարումը ընդունելով այս մասին Տնտես .
Խորհրդոյ պէտք եղած հրահանգն խրկեց :

3° Մայրաքաղաքի եկեղեցեաց մէկ մասին
քանչեղիւր տրոց վճարման յոդարմար Աղդու-
նական կրած նեղութիւնը գործանուելու հա-
մար Ժողովս Տնտ . Խորհրդոյ առաջարկութե-
մբայ Ա . և Բ . արքայարարութիւններ յղեց մէ-
քանի Թաղ . խորհրդոց , որոշեալ պայմանաժա-
մի մէջ վճարելու համար : յայտ առնելով որ ե-
թէ պայմանաժամն տնցնի , Վարչութիւնը պի-
տի ստիպուի առջամանադապէս պէտք եղածն ի
գործ դնել :

4° Տնտ . Խորհրդոյ և Ելեմոյի Հոգաբար-
ձութեան միաբանական առաջարկութեանց մէկն
ալ էր Պատրիարքարանի խոհանոցին բարձումն ,
որով և մատակարարութեան ծախքը պիտի ջնջ-
ուէր , և Աղդու . անտուկին ելքը մեծապէս
պիտի թեթեւնար : Ժողովս այս մասին Արքայան
Պատրիարք Հօր համակարծիք լինելու տեսնելէ
ետե , Տնտեսական խորհրդոյ հետ մի քանի ան-
գամ խորհրդակցելով հուսկ ուրեմն հարկ դա-
տեց վերցնել հասարակաց սեղանը Պատրիար-
քարանի մէջէն , և այս տոթիւ եղած ծախքը
կարճելով 1875 Վեկտեմբեր մէկէն սկսեալ խո-
հանոցը գոցել տուաւ , և գիշերօթիկ հիւրերն
Ելեմի գուլէի Ս . Յովորայ վանքը վախադրուե-
լու և կերակրուելու պայմանաւ տնտեսական հա-
գորդ պրուշ որոշեց տալ Ազգ . հիւանդանոցի
անտուկին , նոյնպէս Պատրիարքարանի բարապո-
նոց և այն սարտաւորաց՝ որ Պատրիարքարանի
խոհանոցէն կկերակրուէին , ամսականացը մէկ

մէկ վերագիր ընել տուաւ իրրեւ հոյսագին : Սոյն տնօրէնութեան արդեամբք Պատրիարքարանի փութքէն ամիսն 2500 զուրուշ պահուցուաւ :

Յ. Տնտեսական խորհրդոյ և Եղեմայի Հոգաբարձութեան միաբանական յայտագրին համաձայն Արքեպիսկոպոսի Գրամական ներկայ տաղանալին մէջ խնայողութեան միջոց մը ի գործ դնելու նպատակաւ Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականաց մասին եղած ընդհանուր զեղչի առաջարկութիւնն ալ նկատողութեան տունելով Ժողովն, և արդէն փախաբուսած խնայողութիւնը ձեռք բերելու նպատակաւ Պատրիարքարանի մատակարարութեան և հասարակաց սեղանի ծախքը ջնջելու համար ըրած կարգադրութիւնը բաւական համարելով, պաշտօնէի տնտեսական թոշակին դուշին աւելորդ գումար և որոշեց պաշտօնէից ամսականքն անփոփոխ պահել մինչև ի նոր տնօրէնութիւն :

Զ. Ակնցի Փախագեան Յորութիւն աղայի կողմէն Ակնայ Ապուշէն գիւղի վարժարանին նուիրեալ և աւանդաբար Համամճեան Սարգիս ողային յանձնուած սէրկիի մը գումարին հաշուոյ խնդիրը Տնտեսական խորհուրդն յանձնախումբի մը ձեռք բնեւծ և Համամճեան Սարգիս ողան հրաւիրելով արդիւնքն իրեն ծանուցած ըլլալով, Սարգիս ողան հաւանած է եղեր պէտք եղած գումարը հատուցանել, և այս նպատակաւ իւր պարտադիրը լոնգրած է, որ Ապուշէնի Թաղ. Խորհրդոյ քով ի պահեստի կը մնայ : Տնտեսական խորհուրդն այս դրամական գործողութիւնը կարգադրելու համար Համամճեանի պարտագրոյն հոս բերուին առաջարկելով, Ժողովն ընդունեց և Ակնայ Ստանիորգին գրել որոշեց :

Է. Ժողովն Տնտեսական խորհրդոյ մէկ յայտագիրը նկատողութեան տունելով, որով կայտնէր թէ Թաղ. Խորհրդներէն շատերն թէ պայմանեալ ժամանակին և թէ անժամանակ հրաժարելով հաշուեցոյցն ալ միտտեղ չեն զրկեր, և նոր ընտրութեան հրահանգ կիսնգրեն, մինչդեռ Թաղ. Խորհրդոց համար նախորդ վարչութեան որով հրատարակուած Մահմանագրաւ

կոն հրահանգին 1ևդ յօդուածը կտրամադրէ որ հրաժարեալ Թաղ. Խորհրդէն հաշիւ չառած նոր ընտրութեան հրահանգ չարուիր և վարչութիւնը կհարկադրուի առժամանակեայ Թաղ. Խորհուրդ կարգել մինչև որ հրաժարեալ խորհրդէն հաշիւները գան, սոյն դիտողութեանց վրայ ըլլալ Թաղ. Խորհրդոց չըջարեալանալու ծանոց որ երբ հրաժարին պաշտօնէ, հրաժարագրին հետ նաեւ իրենց հաշուեցոյցը զրկեն, եթէ ոչ չափտի կրնայ վարչութիւնը նոր ընտրութեան հրահանգ տալ :

Ը. Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ Ժողովն Ալավրփաշայի հրկիզեալ եկեղեցւոյ վերանորոգման խնդիրը նկատողութեան տունելով, Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ շինութեան ձեռնարկելու համարութիւն տուաւ, ըլլալիք ծախուց գումարն որոշելով և բաց մնացած ծախուց տեղը լեցնելու համար հոնգանակութեան դիմելու խնդիրն ընդունելով :

Թ. Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ, Ժողովն Ղալաթիոյ կալուածոց հոգաբարձութեան այն առաջարկութիւնն որ է նորակառոյց կալուածներէն 231 թիւ խանութին ուրիշ սեպհոկանութիւնն եղած էնֆիւճի կէտի՛ր դրնոյ առնուլ 184 լիւրոյի և դարձնել յանուն եկեղեցւոյն Ղալաթիոյ՝ որ միւլթին տէրն է արդէն, ընդունելի գտաւ և գործադրութեան հրահանգ տալ որոշեց :

Ժ. Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ, Ժողովն՝ մտրի Ասիոյ սովեղաց օղնութեան Մասնաժողովը ձեռամբ կատարուած հոնգանակութեանց և բաշխմանց հաշուեցոյցը խնդրեց և ստացաւ նոյն Մասնաժողովէն, իւր համարատուութեան միջոցաւ Աղզային պատկառելի ժողովոյ ի գիտութիւն հաղորդելու համար :

Հետեալէս՝ յիշեալ Մասնաժողովոյ նախնական հետ իւր դրկած հաշուեցոյցը նոյնութեամբ տուտ կղնեմք :

ՆԱԾԱԿ

Թարգմանորն Սրբազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Ազգ. Քաղ. Ժողովոյ

Ձեր բարձր Սրբազնութեան թիւ 659 և 1
Ապրիլ թուով հրամանագրին համեմատ ներ-
փակեալ կմատուցանեմք Ձեր Սրբազնութեան ,
մեր յանձնաժողովոյ ձեռամբ կատարուած հան-
գանակութեանց և բաժնիմանց 1875 Վերկտեմ-
բեր 31 զադարեալ հաշուեցուցական մի պատճէ-
նը՝ զորս մի առ մի հրատարակած եմք արդէն
լրագրոյ միջոցաւ :

Թէպէտև յիշեալ թուականէն ի վեր քանի
մը գործողութիւնք ևս տեղի ունեցած են ,
բայց տակաւին հրատարակուած չըլլալուն երբ
լրագրոյ միջոցաւ հրատարակեմք , անոնց ևս
հաշիւն Ձեր Սրբազնութեան ներկայացնելու
պատիւը կունենամք :

Մնամք Ձեր բարձր Սրբազնութեան խո-
նարհ ծառայք .

Ի դիմաց յանձնաժողովոյ փոքր Ասիոյ սո-
վեցոյ .

Առեւտրայի Առեւտրայեան
Յ. ՄԷՐԵՆԵՄ-ԳՈՒԼԻ Յ. Գ. ՆՈՐԱՏԱՌՆԿԵԱՆ

Քանապետ

Յ. ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆ

10 Ապրիլ 1876

Կ . Պօլս

ՉԿ.

ՎԱՆՈՐԵՒՑ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Այսմաշու վանուց Եպարզայի սգարակ-
ներէն ունեցած հին առնելիքի խնդիրը կարգադ-
րելու համար վանորէից խորհրդոյ և Այսմաշու
վանաւոր ստէպ թախանձանապը վրայ , Ժողո-
վոյ Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին հետ
բանակցելով , նայն ագարակաց հասցիքէն՝ որոյ
վերառեսչութիւնը Երուսաղէմայ աթոռին վրայ
էր , յիշեալ պարտքը վճարուելու համար ըրած
որոշումն Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին
ընդունել տալով , վերջապուց սոյն հինաւորաց

խնդիրը :

Բ . վանորէից խորհրդոյ մոտուցած ուրիշ
զանազան խնդիրներն ըստ մեծի մասին խառն
Ժողովոյ վերաբերելուն և սոյն Ժողովոյ համա-
րատուութեան պատկանելուն , ներկայ համա-
րատութեանս մէջ նշանակել զանց առնուե-
ցաւ :

Պ .

ԳԱՒԱՌԱՅԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Չ .

ԱՂԹԱՄԱՐԱՑ ՎԱՆՈՒՑ ԱՐԳՈՒՆԻ ՏՈՒՐԲԸ

Աղթամարայ վանքէն եկած խնդրագրին
համեմատ՝ Ժողովոյ ըստ նախնի հրովարտական
նոյն վանուց արքունի տուրքէ ազատ ըլլալու
համար թաղրիր դրել որոշեց :

Չ .

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ ԶԻՆՈՐԱԿԱՆ

ՏՐՈՑ ԽՆԴԻՐԸ

Առաջնորդաց ոմանց կողմէ եկած տեղե-
կութեանց համեմատ կուսակալութեանց հրամա-
նագիրը զրկուել է որ եկեղեցականներէն ալ զին-
ւորական տուրք առնուի , որ մինչև հիմա չկար
և այս առնուովոր տրոյ բարձուել կինդրէին :

Սրբազան Պատրիարքը գաբուքեհասի Աբ-
րահամ Էֆէնտիին միջոցաւ Շուրայի Տէվլթէն
տեղեկացել է այս բանին պատճառն , որ է Յու-
նայ կղերականաց վարուցան ընելը . բայց ըստ
որում Հայ եկեղեցականք այս բանը չեն ընէր ,
ուստի Հայ եկեղեցականաց համար այդ տուր-
քին բարձուել խնդրելու մասք թաղրիր գրուե-
ցաւ :

Չ .

ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ԵՒՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ա . Երզնկայէն մէկ ժամ հեռաւորութեամբ
Ս . Օհան անուն գիւղին մէջ Գարաշարու եկե-
ղեցոյ և անոր կից վարժարանի մը շինութեան
համար թաղրիր գրուեցաւ :

ՀԱՇՈՒԵՑՈՒՑԱԿ Ս

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՂՈՅ

ՄԱՊՅՁ

											ԻՐԾ	
75	Միտ 20	Թու կիաւ	Մտտիս	ըզըյ	1635	Թուոյն	մէջ	Ա.	անգամ	Հրատարակուած		
										նորատիւյ գումարը	4440	85
»	Միտ 18	»	»	»	1678	»	»	Երկրորդ	»	»	611	72
»	Նոյ 20	»	»	»	1736	»	»	Երկրորդ	»	»	714	30

ԺՈՒՐ ԴԱՍԻՈՅ ՍՈՎԵԼՈՑ

Կետորկա քաղաքին և զիւղորէից համար	1215
» մասնաւորապէս Գորշէնի, Նիկոէ և այլոց համար	264
» » Զամանաթի նահանգի Կէմէրէի և Տէնտիի համար	400
Խօղզատ քաղաքին և զիւղորէից համար	4563
Ղաղաթիս » » » »	445
Գոնեա » » » »	400
Աւաթիս » » » »	220
» մասնաւորապէս Հոմի զիւղի համար	20
Խոզսիս քաղաքին և զիւղորէից համար	430
Պրատա, Պիլէնիի շրջանայ, Սուրաշա, Ասորճիք և այլ զիւղորէից համար	500
Աֆիսի գարահատար քաղաքին և զիւղորէից համար	450
Աղէնի » » » »	400
Նիկիտիկա, Ղարապէրն և Գընճըզար զիւղերու համար	425
Պանտրա Տրիկիկոց համար	50
Սաման գաղթեւոց համար	50
Աղզ . Հիւանդանոցին հոն պատուարող սովերոց համար	50
Խորե եկամուտ 16 երկիմի բաժնեկազմ 1875 հիւ . Ի կտրանը վրան 85, 53 3/4	435 53 3/4
Արաշփաթեան սնտուկին Տէրաթեան բացած տարագրութեան համար ողբին կողմէն նարատ	450
Պոլիս զիւղ գաւառայի կարտ տղայնոց նարատ Պատրիարքարանի յանձնարարութեամբ և մասնաւորապէս կողմէն	69 07 1/4
ԾԱՆԹ	
Հեռադրի	7, 23 1/2
Անդրադրերու և ճառախօսութեանց ստանալներու տղադրութեան	5, 80
Թղթատարով յաղարկուած և եկած զրամներուն համար	6, 64 5/4
2 տեսակ կնիքի փորագրութեան	4, 67 5/4
Նամակոց ուղեգին	4, 05
Յաղարկուած փոխանակողոց համար շահ	5
Խօղզատէն եկող Ա. Ներսէսեանի	40
Գրադրի, հատարչի և բարադանի	14, 88
Ստորագրեալ և դեռ անվճար մնացած նարատից գումար	52 26
Մնացորդ գումար 305 ոսկի իրեւ գումարարանի « Պոլսի Լիկի Եւրոպայի » ստանալին » յանձնուած 0/0 9 տոկոսով յանուն գանձապետի Մանուկ-Ստեփանի և իրենց կանոնադր համեմատ լի . Օսմ . 105 դրէն 32025 դրէի համար 2 տեսակ տոնուած է մին 21000 և միւսը 11025 դր և յիշեալ տեսակերը Մանուկ-Ստեփանի փով որհ. ուած են :	23
Հինգ հարար եօթը հարիւր փոխուած վեց լիւր Օսմեան և ութսունեօթը դր	305
Ի զիւնոց Յանձնաժողովոյ	5766 87

ԱՏԵՆԱԳԵՏ

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ

ԳԱՆՁԱԳՆԵՏ

ՅԱՆՈՐ Գ . ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ .

Յ . ՄԼՐԵԼՄ - ԳՈՒԼԻ

ՅՈՒՆԱՆՆԵՒ ԿԻՒՄԻՏԵՆԱՆ

Բ. Պրուսայի կուսակալութեան տակ գլխաւոր նուաճ. էտիկէնի տագայնոյ բնակութեան համար տուն և եկեղեցի շինել տալու համար, թագրի գրուեցաւ :

Գ. Այնթապի եկեղեցւոյ հոթեան և փորրկութեան համար ըստ թախանձանոց տեղաւոր նորէն շինուելու և մեծցնելու համար, թագրի գրուեցաւ :

Դ. Տիգրանակերտի կուսակալութեան տակ գտնուած Զերմուկ գիւղաքաղաքի եկեղեցւոյ շինութեան դէմ արգելք կըլլային տեղւոյն տաճիկները , և արդէն դռնէն շնորհուած հրովոր. տակն ալ կորսուած ըլլալուն նոր հրովորակ կիւնդրէին տեղացի ազգայինք :

Ժողովս խնդրուած հրովարտակը ձեռք բերելու համար թագրի գրեց :

Ե. Կարնոյ Աւաշնորդին և Քաղ. Ժողովին յայտագրոյն համեմատ , տեղւոյն գոլլատան շինութեան հրամանագիրն առնելու համար Ժողովս թագրի գրեց :

Զ. Մշոյ Վանահօր և միաբանութեան խնդրագրոյն վրայ , Վանուց ուսումնարանի շինութեան հրամանագիրն առնելու համար Ժողովս թագրի գրեց :

Է. Խորբերդու Նրդմիկի գիղի քայքայեալ եկեղեցւոյ նորոգ շինութեան համար թագրի գրուեցաւ :

Ա.

Մարաշի միթասարիֆ Սայիտ փաշային անվայել ընթացից համար եկած գանգատները նկատողութեան առնելով Ժողովս , անոր պաշտօնանկութեան համար թագրի գրեց , որ անմիջապէս գործադրուելով՝ յիշեալ միթասարիֆըն ինկա իւր պաշտօնէն :

Ե.

Տիգրանակերտի կուսակալութեան ընդհանուր զեղծմանց դէմ բողոքոյ հետագիր մը եկած ըլլալով , զոր ստորագրած էին տեղւոյն բոլոր քրիստոնեայ ազգապետները , Բ. Գրան հաղորդուեցաւ , և հետզհետէ միևնոյն բողոքները

կրկնուելուն վրայ Բ. Գրանը հարկադրուեցաւ յատուկ քննիչ մը ղրկել հոն , և կուսակալն ալ ձգեց իւր պաշտօնէն :

Յ.

Եղեախոյ Դաւառական վարչութիւնը տեղւոյն կառավարական ժողովոյ տաճիկ անդամոց թուոյն հաւասար քրիստոնեայ անդամ չգտնուիլը յայտնելով , տէրութեան օրինաց այս կէտին վերաբերեալ տրամադրութեան գործադրութիւնը կիւնդրէր : Ժողովս նկատելով որ այս խնդիրը մինակ Եղեախոյ խնդիր չէ , այլ գաւառական արքունի ժողովոյ ամենուն ալ կվերաբերի ընդհանուր կերպով խնդիր ընելու համար թագրի մը գրել և Եղեախոյ վարչութեան ալ ըստ այսմ պատասխանել արժան դատեց :

Զ.

Շիրուշի Վանուց հողային կալուածներն նախկին Վանահայր վարդապետին վրայ թափու եղած ըլլալով և յիշեալ վարդապետն ալ վախճանելով , կառավարութիւնն իրր միջիւլ յաճուրդ հանելով ծախել կուգէր , որուն դէմ Ժողովս քանի մը անգամ թագրի գրելով և Սըրբազան Պատրիարքն ալ անձամբ Մեծ Եպարքոսին հետ բանակցելով , վերջապէս հաճեցոյց իոյն կալուածներն իրր սեպհականութիւն վաճառիլ դարձուելու համար խնդիրը նորարարաց խորհրդին յանձնել :

Շ.

ՋԱՐԵԱՄՊԱՏԻ ԳԻՒԼԱԿԱՆ ՀԱՅ

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Խաւսօնի Թաղ. Խորհրդոյ մէկ նախակը Զարչումարայի գիւղական Հայ ժողովրդեան Բըշուսառ միճակը նկարագրելով , որոնք հաբառահարութեանց պատճառաւ բազմութեամբ Ռուսաստան գաղթելու համար համբայ ելած ըլլալով և ճանքան արգելուելով Սաւան դարձած ուսմեն օգնութեան զարկ՝ մերկ և անօթի հոն մնացած են , ինքնապէս և քաղաքականապէս

պաշտպանութիւն գինգրէր :

Զորամասկի առաջնորդը Պօլիս գտնուելով նոյն միջոցին , անկէ պաշտօնապէս տեղեկագիր մը առնուելէ ետեւ Բ . Դրան թագրիր մը գըրուեցաւ յիշեալ գիւղականաց կրած հարստահարութեանց դարմաւը խնդրելու համար : Միանգամայն սովելոց օգնութեան մասնագործին ալ յիշուեալ Ոսմանեան ոսկի անմիջապէս Սամսոն գրիւն տրուեցաւ յիշեալ գիւղականաց քաշիտեղու համար ի ձեռն Թաղախան խորհրդոյն Սամսոնի :

Ս .

Մշոյ Ս . Կարապետի փանուց հողային կաւաւածոց հին հրովարտակին պատճենն արբունի տէֆթէրլատնայի արձանագրութեան հանել տալու խնդրանք թագրիր գրուեցաւ :

ՊԾ .

Պանայ հոգւոց փանուց երբեմն կողորտեալ անօթոց խնդրոյն համար , ըստ որում Վանայ Պօղոս վարդապետը Պօլիս գտնուելուն առթիւ նախ վանքը կողորտող գողերէն միոյն հետ դատի բռնուած էր ոստիկանութեան զուռը , յոգնաւ անմիջապէս թագրիր գրեց նոյն կողորտուներէն մինչեւ ցարդ երեսն չեղածները պահանջելու համար :

ՊԹ .

Երողոք նախորդ վարչութեան օրէն կախ ձապած Զէյթունի Սգգային գետնի խնդրոյն նկատմամբ ըստ թախանձանոց տեղապարտ թագրիր գրեց խնդրելով որ նոյն գետնին Սգգին յանձնուի , և դեռ ևս պատասխանը չստացաւ բարձրագոյն դանէն :

ՊՁ .

ԲՈՂՈՒՑ ՏԻՎՐԻԿԵՐՈՑ

Տիվրիկոյ րողորդ երկու կէտ կապուեալիկ , մէկն Սպաշնորդական խնդրին , որ

Խառն Ժողովոյ վերաբերելուն Խառն Ժողովոյ համարատուութեան մէջ պիտի ունցնի , իսկ միւսն Տիվրիկի կտտիկ խնդրոյն կիւրաքերի , որուն համար Տիվրիկցիք երկու կողմ քաժնուելով , իրարու հակառակ պահանջումներ կընէին , Ժողովս իւր մասնագործին յանձնեց ոչս խնդրոյն անուշառ քննութիւնն :

ՊՑ .

Երողոս տեղեկանալով Կարնոյ առաջնորդէն և Մշոյ գաւառական վարչութեան Մշոյ Ժողովրդեան կրած վերջին հարատահարութիւնք որոց չղիմանալով 6-7 հարիւր ազգայինք մահմէտականութեան դիմելու հարկին մէջ ինկած են , և թէ ներկայ կառավարչին օրով անհետ է բռնաւորաց զեղծմանց չափ և սահման գնել և Ժողովրդեան համար սխտիմանք մը գտնուել , փութոյ Սրբազան Պատրիարք Հօր միջոցաւ Մեծ Եպարքոսին խնամքն ու գթութիւնը խնդրել , որով անմիջապէս կառավարիչը փոխուեցաւ և ազգու հրամաններ զրկուեցան հան ժողովրդեան ցուերը բռնաւոր և բարեկարգութիւն հաստատելու համար : Սոյն տնօրէնութեանց վրայ յաւաղական նամակներով տեղեկութիւն հաղորդուեցաւ Պատրիարքարանէն Մշոյ ազգային վարչութեան :

ՊԺ .

ԳԱԽԱՌԱՑԻՈՑ ՀՈՂԱՑԻՆ ԽՆԴՐՈՑ

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Երողոս Սրբազան Պատրիարքէն տեղեկանալով որ Մեծ Եպարքոսն Նորին Սրբազանութեան մատուցած ընդհանուր գաւառացոյց հողային խնդրոյն վերաբերեալ թագրիրին կարեւորութիւն տալով հրաման րրեր է գուռը քովսիսն մը գրուիլ և քննութեան առնուլ այս խնդիրը , և թէ նոյն քովսիսին գրուելիք հայ անդամներն ալ Նորին բաժնութեան հրամանաւ Սրբազան Պատրիարքն ինք ընտրեր և ցոյց տուեր է , որք են՝ Վանա . Օտեան և Սպիւր Սոհակ էֆէնտիներն և Վարչութեան Ստեղծ

պետ ժամ . Սիմոն Պէյն, խողովա ընդունելով
այն ընտրութիւնը որոշեց որ գաւառներէն ե-
կած և այսուհետեւ գալիք հողային խնդիրներն
յիշեալ քովործին ղրկուին :

15.

Մեծ Եպարքոսէն եկած հրամանագրին հո-
մեմատ , որով բարենորոգմանց հրովարտակին
տրամադրութիւնները գործադրելու համար յատ-
կապէս կարգեալ Մէնլիսի աղի ինրապի որոշ-
մամբ կյանձնապարէր զինարական արոց բաշխ-
ման և հաւաքման եղանակին վրայօք շուտով
ծրագիր մը պատրաստել և Բ. Գրան մատու-
ցանել , խողովա մասնաժողով մը կարգեց
խնդրուած ծրագիրը պատրաստելու համար , ո-
րոյ անդամ ընտրեց :

Ա. Կոռ Սահակ Էֆէնտի

Ս. Կարէկեան Սարգիս

Փափուդեան Կարապետ

Մամիկոնեան Միքայէլ

Նշնպէս Մեծ Եպարքոսէն եկած ուրիշ
հրամանագրի մը համեմատ Կտակաց և արոց
ոտապուծոց մասին ալ պէտք եղած միջոցները
խորհիլ ու ծրագրելն ալ այն մասնաժողովին
յանձնեց խողովա : Յիշեալ մասնաժողովն իրեն
յանձնուած կտակոր պաշտօնն անյապազ ակատա-
րելով մեծ սրկալութիւն մատուցեց վարչութեան
որ շնորհակալեաց արժուի է . ինչպէս որ Ա. Գ-
պային ծաղովդ ալ անոր ըրած ջանքից արդիւն-
քն մատուցուած ծրագիրներէն տեսնելով յատ-
կապէս շնորհակալութեան քուէ տուած էր ուր-
դէն իւր պատկառելի նստին մէջ :

16.

Ա. Քիոն Պապահիտարի հրկիզեալ եկեղեցւոյ
և դպրատան շինութեան համար նպաստ հաւա-
քելու շրջաբերական կիսնդրէին տեղացիք և քա-
հանայ մը զրկած էին շրջապաշտու համար : Խո-
ղովա ըստ առաջարկութեան Սրտազան Պաթրի-
սոք Հօր հաւանութիւն տուաւ Պանոսիայի Նը-
ման շրջաբերական կիսնդրէ մը տալ յիշեալ

քահանային :

17.

Տիգրանակերտէն և Սղերդէն եկած պաշ-
տօնական բողոքագրերուն վրայ , Խարզունու
գալմագամ տեղացի Յէթթահ պէյի գրած
հարատուարութեանց համար խողովա թուգլիք
գրեց :

18.

Առանայի հայոց յունաց և բողոքականաց
ազգապետաց ստորագրութեամբ եկած հեռագ-
րին վրայ , որով տեղւոյն տէֆուրտար Խաթա-
հիմ Էֆէնտին դէմ բողոքելով բրիտոնէից
վիճակը վտանգալից ըլլալը կյայտնէին , խողովա
անմիջապէս նոյն հեռագիրը Մեծ Եպարքոսին
ուղարկութեան մատուցանել որոշեց և Քարու-
քեհեասի Սրտահամ Էֆէնտին տեղեկացաւ որ
յիշեալ տէֆուրտար Էֆէնտին անմիջապէս
բարձրագոյն հրամանաւ պաշտօնէն ինկեր է :

19.

ԱՍՈՐԻՈՑ ՄՈՒՇՈՒԼԻ ՄԷՋ ԳՈՒՆՏՏԱՄ ՆԻ

ԿԷՍ ԱՌ ԿԷՍ ԿԱԹՈՒԿ ԱՍՈՐԻՆԵՐԷՆ

ԳՐԱԽՈՒԱՄ ԵԳԵՂՏՏԵԱՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ինչպէս յայտ է , Ստորոց Պատրիարքը
միշտ կրողւքէր և Պատրիարքութեան պաշտօնա-
նութիւնը կրողէր այս մասին : Խողովա ալ
Նսիտորդ վարչութեան օրէն նոյն մտայած այս
կարեւոր խնդրոյն անորոշութեանը փութալով
մէկ երկու անգամ Բ. Գրան հեռ. բանակցեցէ
Էտե , այս անգամ Սրտաքին գործայ քարձր .
Պաշտօնէին ծանուցադրէն տեղեկացաւ որ խըն-
դիրը տէրութեան Պետական խորհրդին յանձ-
նուելով , որոշուեր է որ յիշեալ եկեղեցիները
բուն Ասորոց ազգին տեղականութիւն մնան ,
և այս որոշման համեմատ կայսերական հրովար-
տակ մը շնորհուեր և տեղը ղրկուեր է : Այս

Կերպով այս Հինաուորաց խնդիրն ալ վերջացաւ
ի նպաստ Ասորուց ազգին :

Ե .

ՀՐԱՀԱՆԳ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՏՐԱՑ

Քաղաքական ժողովս Ազգային ժողովից
վաւերացեալ Կեդրոնական տրոց կանոնադրու-
թիւնն ստանալէն ետեւ , տնոր գործադրութեան
համար պէտք եղած հրահանգն տնովջապէս
պատրաստելով և տպագրել տալով , յատուկ
չըջաբերականաւ մայրաքաղաքիս թաղական
խորհրդոց զրկեց , որպէս զի ըստ այնմ Կեդրո-
նական տրոց բաշխման ցուցակները մինչև մէկ
ամիս պատրաստել և Պատրիարքարան զրկել
փութան :

Յու է ըսել որ թաղական խորհուրդք
բոց ի մէկ երկու փոքր թաղերէ այլ և այլ պատ-
ճառներով վարչական հրահանգին գործադրու-
թիւնը չկատարելով տնտեսման կերպով յետու-
ձըգեցին և բաշխման ցուցակները չզրկեցին
ցտրդ , որով այս տարուան համար կեդրոնական
տրոց կանոնադրութիւնը չկրցաւ գործադրուիլ
և Պիւտճէն մէջ կարեւոր տեղ բռնելու յատ-
կացեալ սոյն տրոց տարեկան գումարն անհնար
եղաւ հաստատորէն նշանակուիլ : Ժողովս տեո-
նելով որ տրոց բաշխման ցուցակաց պատրաս-
տութիւնն պայտէր երկարաձգուելովն ըստ նոր
կանոնադրութեան կեդրոնական տրոց հաւարու-
մէն ընդ երկար պիտի յապաղի և տրոց հաւ-
քումն ալ առաւել մայիս և յունիս ամիսներուն
մէջ կարգիւնաւորի , Տնտեսական խորհրդոց և
Ելեմիոց հոգաբարձութեան առաջարկութեանց
վրայ պարտաւորեցաւ 75 և 25 զուրուշի թեր-
հաշիւ տրոց հաւաքումը շարունակել տալ նաև
այս տարի , և միանգամայն թաղական խոր-
հուրդներն ալ կրկին և երեքկին չըջաբերակա-
նօք հրաւիրեց բաշխման ցուցակները փութապ-
նելու , որպէս զի գտնէ մինչև տարեգլխի պատ-
րաստ լինին ցուցակները և յատուկից 1876
տարուց մայիս մէկէն սկսեալ գործադրութեան
մտնէ Ազգային ժողովից թուէտրկեալ տրոց նոր
զրկելը :

Ձ .

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵՆԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

Ե Ի

ՊԻՏՃԱՆ ԿԵԳՐ . ՍՆՏՈՒԿԻ

1875—76 ԱՄԻՆ

Քաղաքական ժողովս իւր մէջէն ընտրեալ
յոնձնաժողովի մի ձեռք պատրաստուած Պատ-
րիարքարանի բարեկարգութեան կանոնադրի
ծրագիրն և ըստ նմին 75—76 տարւոյն համար
չինուած Պիւտճէն ստանալէ ետեւ , որոշեց սոյն
Պիւտճէն Ազգային ժողովից հաւանութեան
ներկայացնել և վաւերացուելէն ետեւ ըստ այնմ
Պատրիարքարանի բարեկարգութեան կանոնա-
գիրն ալ գործադրել : Սակայն այս ընեթ տ-
առջ սահմանադրապէս հարկ դատեց նաև Տն-
տեսական խորհուրդէն ալ պահանջել որ իւր
Պիւտճէն ներկայացնէ , և յատուկ նախ մը մէջ
թ'է Ժողովոյս ըստ նոր բարեկարգական կանո-
նագրի չինած պիւտճէն և թէ Տնտեսական խոր-
հուրդոյ բերած սովորական պիւտճէն Լիւստին
բազդատուելով հարկ եղած փոփոխութիւններն
ընեթ ետեւ , Ազգային ժողովից մատուցուեցաւ
Վարչութեան պիւտճէն յատուկ տեղեկագրով
մը : Իսկ Ազգային ժողովից ինչպէս յատնի է ,
այս տարուան համար պիւտճէն սահմանել զանց
տունելով յանձնարարած էր ժողովիս մինչև տ-
առջիկայ սահմանադրական տարեգլխի ազգա-
լին անտուկի Ելեմիոց անօրէնութիւնն ըստ ա-
ռաջնոյն շարունակել տաանց տարեգլխին
պարտք ձգելու , և առաջիկայ 1876—77 տար-
ւոյ համար նոր պիւտճէի մը պատրաստութիւնը
և մինչև տարւոյս վերջ ներկայացումը խնդրած
էր , որպէս զի նոր տարւոյ սկիզբը զսոյն վիճա-
քանութեան ենթարկելէ ետեւ վաւերացնելով
յոնձնէ նոր ընտրելի Քաղաքական ժողովին ի
գործադրութիւն : Ըստ այնմ հրահանգի Ժողո-

վըս Տնտեսական խորհրդոյ և Ելեմոից հոգա-
թարձութեան միջոցաւ Պատրիարքարանի և վար-
չութեան ծախքերը մինչև առաջիկայ Սահմա-
նադրական տարեգրութի հետք եղածին չափ խը-
նայոգութեամբ մատակարարուելուն հագ տարուաւ,
միտ զնեղով որ տարեգրութի քաց սլարտը չթող-
ուի, և իւր ոյս նպատակին հասած ըլլալը կըր-
նայ հասկցուիլ Տնտեսական խորհրդոյ համարա-
տուութեամբ Ազգային ժողովիդ ներկայացուե-
լիք ելեմոսկիւն վիճակացոյց սլարտերէն, որ մին-
չև յառաջիկայ Սահմանադրական տարեգրութի
կեդրոնական սնտուկին ճիշդ վիճակը կ'սլարտե-
րացնէ:

Իսկ դառով Ազգային ժողովոյդ յառաջիկայ
տարոյ Պիւտոճի պատրաստութեան համար ը-
րած յանձնարարութեանը, Ժողովս որչափ որ
ջանաց այս մասին ուղեւորը պատասխանել և
օրինաւոր Պիւտոճ մը ներկայացնել, սակայն
քանի որ կեդրոնական տրոյց համար թաղերէն
սպասուած քաշխման ցուցակներն անկարելի ե-
ղաւ տարեգրութի առաջ ձեռք բերել, որով մի-
այն տրոյց քանակութեան տարեկան ճիշդ գու-
մարն իմանալով կարող պիտի ըլլար յառաջիկա-
յին մէջ կեդրոնական աւարքէն գոյանալիք հա-
տուութից գումարին վրոյ ծախուց քացը չափելով
հաւասարակշռութիւն մը յառաջ բերել, ուստի և
իրաց այս վիճակին մէջ նկատելով Ժողովս որ ե-
թէ պատկուածի Ժողովոյդ յանձնարարութիւնը
կատարելու փախաքէն մշտաւ պիւտոճ մը պատ-
րաստելու շտապէ, մինչև ցարդ ներկայացնալ
պիւտոճներէն աւարքեր քան մը չափաւ ըլլայ,
աւելի պատշաճ դատեց ձեռնթափ լինիլ և թո-
ղաւ ոյս կարևոր և փոփոսկ գործն իւր յաջոր-
դին, որոյ յաջողութիւն կ'մաղթէ Ժողովս, որ
պէս զի այստուան մեր գէմը գտնուած գծուա-
րութեան նա կարող ըլլայ ժամանակին հանդա-
մանաց ներելով յաղթել և պատկուածի Ժողո-
վոյդ անկեղաւած օրինաւոր պիւտոճն պատրաս-
տել և ներկայացնել ի վաւերացումն:

Ժողովս կարևոր կ'համարի ստոյ յիշատակել
նաև Ազգային ժողովիդ քանի մը ամառ ցա-
ռաջ առ Քաղաքական ժողովս յիշաւ այն երկու
հարցումներն ալ, որոյ մէկն էր Ալիքսանեան

Մատթէոս էֆ. Երեսփոխանին հարցումն Պոլիս
գտնուող գաւառացի ազգայիններէն տուրք առ-
նուելուն համար, և երկրորդն էր Պէշիքեան
Ալիքսան էֆ. Երեսփոխանին հարցումն կեդրո-
նական սնտուկի պիւտոճէն առանց Ազգային ժո-
ղովիդ վաւերացման գործադրութեանն սկսուե-
լուն համար: Ինչպէս յայտ է արդէն, Ժողովս
այն երկու կետերուն նկատմամբ մանաւորա-
պէս պատասխանելը պատեհութիւն չ'համարելով
արժան դատած էր նոյն ատեն պէտք եղած տե-
ղեկութիւններն իւր համարատուութեան զաչուե-
վերապաշէլ: Սակայն պիւտոճի գործադրու-
թեան սկսուելուն մասին եղած հարցման կէտն
Ազգային ժողովիդ ինք ստանձնելով՝ անոր պա-
տասխանն իրրեւ ամենակարեւոր պնդելուն վրայ
Ժողովս ասկէց ստաջ նոյն մասին պէտք եղած
տեղեկութիւնը մանրամասն կերպով հաղորդած
ըլլալուն համար, համարատուութեանս մէջ
կրկնել աւելորդ կղատի, և միայն գաւառացի
ազգայիններէն կեդրոնական տուրք տունելու մա-
սին եղած հարցման վրայ հարկ կ'համարի ոյթմ
տեղեկացնել Ազգային ժողովոյդ թէ՛ որովհետեւ
Ազգային ժողովիդ քուէպիկեալ կեդրոնակա-
ն տրոյց նոր օրէնքին գործադրութիւնն անաջիկայ
տարւոյն մնալ հարկ եղած էր տրոյց քաշխման
ցուցակները թաղական խորհուրդներէն չ'կրնալ
գալուն պատճառաւ, ուստի Ժողովս ստիպուե-
ցաւ տրոյց հաւաքումն ըստ նախորդ դրութեան
չարունակել, որով Պոլիս գտնուող շահաւ տէր
գաւառացի ազգայինք ևս սլարտաւոր էին մաս-
նակից կեդրոնական տրոյց վճարման, երբ անձ-
նական գործոց համար Պատրիարքարան գիմէին:

Ե .

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ ՊԵՏՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՏԵԼՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յոռնաց Պատրիարքն փոխադարձ ուղեւոր-
թեան եկած ըլլալով ի Պատրիարքարան, Ար-
րազան Պատրիարքն այս լաւը Ժողովիդ տալու
տոթիւ ստաջարկեց նաև որ այսպիսի պոյտո-
նական ուղեւորութիւնք արձանագրաւոր յառուկ
ստեմարի մը մէջ իրրեւ նշանաւոր գէպեր ազ-

գային պատմութեան համար, և այս մասին ժ. զովէս տնօրէնութիւն խնդրեց :

Ժողովն Պատրիարքական փոխանորդ հօր յանձնեց սոյն արձանագրութեան գործը, հրահանգ տալով որ ներկայ Ս. Բապոն Պատրիարք հօր գահակալութեան օրէն սկսեալ տեղի ունեցած այցելութիւններն արձանագրէ և հետըզհետէ շտրունակէ :

Ը.

ՓԱՐՔԻ ԳԱՐԵՏԵԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Սոյն խնդիրն Ազգային ժողովէն փորձութեան յանձնուելուն վրայ, Քաղաքական ժ. զովն Յ. Հոգիէն բաղկացեալ մասնաժողովի մը յանձնեց քննել և տեղեկագրել թէ Ազգն ի՞նչ իրաւունք ունի Մուստեան կտակին մէջ, և ի՞նչ միջոց գործադրել հորկէ Ազգին իրաւունքը ձեռք բերելու և կտակն իւր նպատակին հասցնելու համար : Սոկոյն մասնաժողովն մի քանի անգամ հրաժարուելէ ետեւ տակաւին չը կրցաւ գումարուիլ և իւր պաշտօնին սկզբնաւորութիւն ընել, որով խնդիրը դեռ անլոյծ կը մնայ :

Պ.

ԿՏԱԿ ԶԱՐԱԿԵՐՁԵԱՆ ԵՂԱՐՑ

Քարակեղեան Կարապետ Էֆէնտիի վախճանէն ետեւ մեծ կտակի մը խնդիրն երևան ելած ըլլալով, Ժողովն Սրբազան Պատրիարքէն և Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիէն տեղեկացաւ պաշտօնապէս թէ Քարակեղեան եղբոր իրենց հանգուցեալ եղբոր Բիւզանդ Էֆէնտիի ժառանգական հարստութենէն հրաժարելով, Յ. ժառանգորդը միտարանութեամբ Ազգին թողած են վաճառականութեան դպրոց մը հաստատուելու համար, և թէ նոյն իսկ հանգուցեալ Քարակեղեան Կարապետ Էֆէնտի ալ իրենց հետ համեմատ և համաօրոտ գտնուելով իւր կենդանութեան նա ևս իւր բաժինը թողած է յիշեալ փորձարարին Հիմնարկութեան և յարստութեան համար : Յիշեալ ժառանգորդը իրենց այս կտա-

կի գիտաւորութիւնը Կարապետ Էֆէնտիի վախճանէն ետեւ գրի առնելով՝ ստորագրեց և յանձնեց ներս Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիի, որ ալս դի ընդ պաշտօնաւորութեամբ Սրբազան Պատրիարք հօր ալեալ եղած կարգադրութիւններն ի գործ դնէ կտակն յարգելու ածելու և մտադրեալ վարձարանը Բերայի Բանկայի ազգային գերեզմանատան մէջ շինուելուն հրամանը Բ. Դանէն ստանալու համար : Հանգուցեալ Քարակեղեան Կարապետ Էֆէնտիի որոց խնամակալ Փափաղեան Մկրտիչ Էֆէնտի ալ համաձայնեցաւ Քարակեղեան եղբորց այս ազգագուտ գիտաւորութեան, և այսպէս յիշեալ կը տակին գործնականապէս հաստատութիւն տրուեց, Ժողովն իւր ԻՊ. նստին մէջ (3 սեպտեմբեր 1875) մասնաւորապէս իւր շնորհակալութիւնը յայտնեց թէ՛ Սրբազան Պատրիարք հօր և թէ Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիին, որ անգուշ Զանաւորութեամբ տքնած և յաջողած էին այս մեծ գործն ի գլուխ հանելու : Եւ միանգամայն խնդրեց որ երթան Ազգային վարձութեան շնորհակալութիւնը յայտնեն նոյն ազգապէր գերդաստանին :

Ժ.

ԿՏԱԿ ՍՐԲՈՒՆԻՑ ԳԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

Սրբազան Պատրիարք յայտնեց թէ Սրբազնի մայրապետն՝ որ իւր աշխատութեամբ որբուհոց մը հիմնած է ի Խոսեփաղ, այժմ՝ Ազգին կկտակէ նոյն որբանոցը մասնաւոր պայմաններով և կտակագիրն ալ մասնաւոր խնամով Վլսեմ. Ստեփան փաշան խմբագրած է, և թէ առ ի չգոյէ կտակաց հոգարարութեան, Տնտեսական խորհուրդն այդ կտակագիրը քննելով օրինաւոր դատած և հաստատած և ինքն ալ ըստ այնմ վաւերացուցած է, զոր և ներկայացնելով իրեւ կտակարարած գործողութիւն արձանագրուիլը խնդրեց :

Ժողովն նոյն կտակագիրը աչքէ անցնելով և տեսնելով որ Ազգային վարձութեան միջամտութիւնն անպաշտօնաւոր է, ընդունեց և օրձանագրել որպէս :

ԺԱ.

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՎԱՐՏԱԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՔԱՐԵՆՈՐԹՄԱՆՑ

Ժողովոյս վերջին միամեայ շրջանին զիսաւոր քննութեան մէջ է քաղաքական լարենդուղմանայ համար կայսերական հրովորատական հրատարակութիւնը, որուն առնկելուն ընտրին տակաւ օրինակներէն ծրար մը թ. Դոնն Պատրիարքարանս զրկուած էր գաւառները տարածելու համար:

Ժողովս նոյն հրովորատակը նաեւ հայերէնի թարգմանել տուաւ և տարողեալ օրինակները զրկեց մայրաքաղաքիս եկեղեցիները և բոլոր Առաջնորդական վիճակները, հրահանգ տալով որ հանդիսապէս կարդացուի եկեղեցեաց մէջ և բարեմակութիւններ կրկնուին Օգոստոսիան ինքնակալին և տէրութեան քործք. նախադասաց համար:

ԺԲ.

ՀԻՆՔԵՐՓԻՔԵՆՏԵԱՆ ՏԵՐ ՅԱՎՀԱՆՆԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Սրբազան Պատրիարքը յայտնելով որ Հինքեապոլէյնտեան տէր Եովհաննէս քահանային տէրութեան կողմէ ունեցած ամասկանը կըտրուած ըլլալուն պատճառաւ ընտանեօք հանդերձ Փարիզէն հաս փոխադրուիլը հարկ եղած է, և այս փոխադրութեան համար 6 հազար ֆրանքի կարօտ է որոյ 2 հազար ֆրանքն արդէն հոգացուած է բարերար ազգայնոց մը շնորհիւ, առաջարկեց որ մնացեալ 4 հազար ֆրանքին համար ալ ազգովին հանգանակութիւն մը ըլլայ, և եթէ այս դժուարին է ներկայ ժամանակիս մէջ, սովելոց օգնութեան մասնաժողովին քով յաւելցած գումարէն 4 հազար ֆրանք տոնոյի և արտօնի յիշեալ քահանային:

Ժողովս նկատելով որ հանգանակութեան ձեռնարկել դժուարին է, Սրբազան Պատրիարք հոր երկրորդ առաջարկութեան հաւանեցաւ և որոշեց սովելոց օգնութեան մասնաժողովին 4

հազար ֆրանքի գումար մը խնդրել յիշեալ քահանային համար:

ԺԳ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ազգային հաստատութեանց սեպհական կալուածներն մահչիլի և այլ զանազան կորուստներէ զերծ պահելու նպատակաւ պէտք եղած միջոցները խորհելու համար Սրբազան Պատրիարքը Ժողովս առաջարկութիւն ընելով յարեց նաեւ որ եթէ Ժողովս միջոց չունի այս խնդրոյն վրայ խորհելու, իրեն յանձնէ զարժան տնօրինել: Ժողովս ընդունեց սոցն առաջարկութիւնն և Սրբազան Պատրիարք հոր յանձնեց արժան դատած տնօրէնութիւնն ընել:

Նմանապէս Գաւառները գտնուած զամուսան վանքից կողմէ խնդիրներ եկած ըլլալով որ վանական սեպհականութիւն եղած պարտը թափոյի օրինօք վանահայրց անուան վրայ արձանագրուելով վանահայրց վախճանէն ետեւ մահչիլի տակ կենթարկուին, որուն առաջն առնուիլը հրահանջէին, Սրբազան Պատրիարք հոր առաջարկութեամբ սոյն խնդրոյ տնօրէնութիւնն ալ Ժողովս Նորին Սրբազնութեան յանձնեց իր յարտկից ազգային կալուածոց ապահովութեան խնդրոյն:

ԺԴ.

ՎԵՐՋԱՐԱՆ

Քաղաքական ժողովս կվերջացնէ ներկայ համարատուութիւնը յայտ առնելով թէ իւր վերջին միամեայ շրջանին մէջ զինքն զբաղեցնող քաղաքական խնդրոց ստուար շեղծակցութիւն մէջէն միայն անոնք զետեղած է իւր համարատուութեան մէջ, որոնք կարեւոր են ի գիտութիւն Ազգային ժողովոյ: Իսկ մնացեալ խել մը խնդիրներ, նա մասնաւոր անհատական և մասնաւոր խնդիրներն, որոց թիւը մինչեւ 50 ի կը հասնի, և որոց համար Ժողովոյս որոշմամբ պաշտօնական զարմուտութիւններ և շատ մը

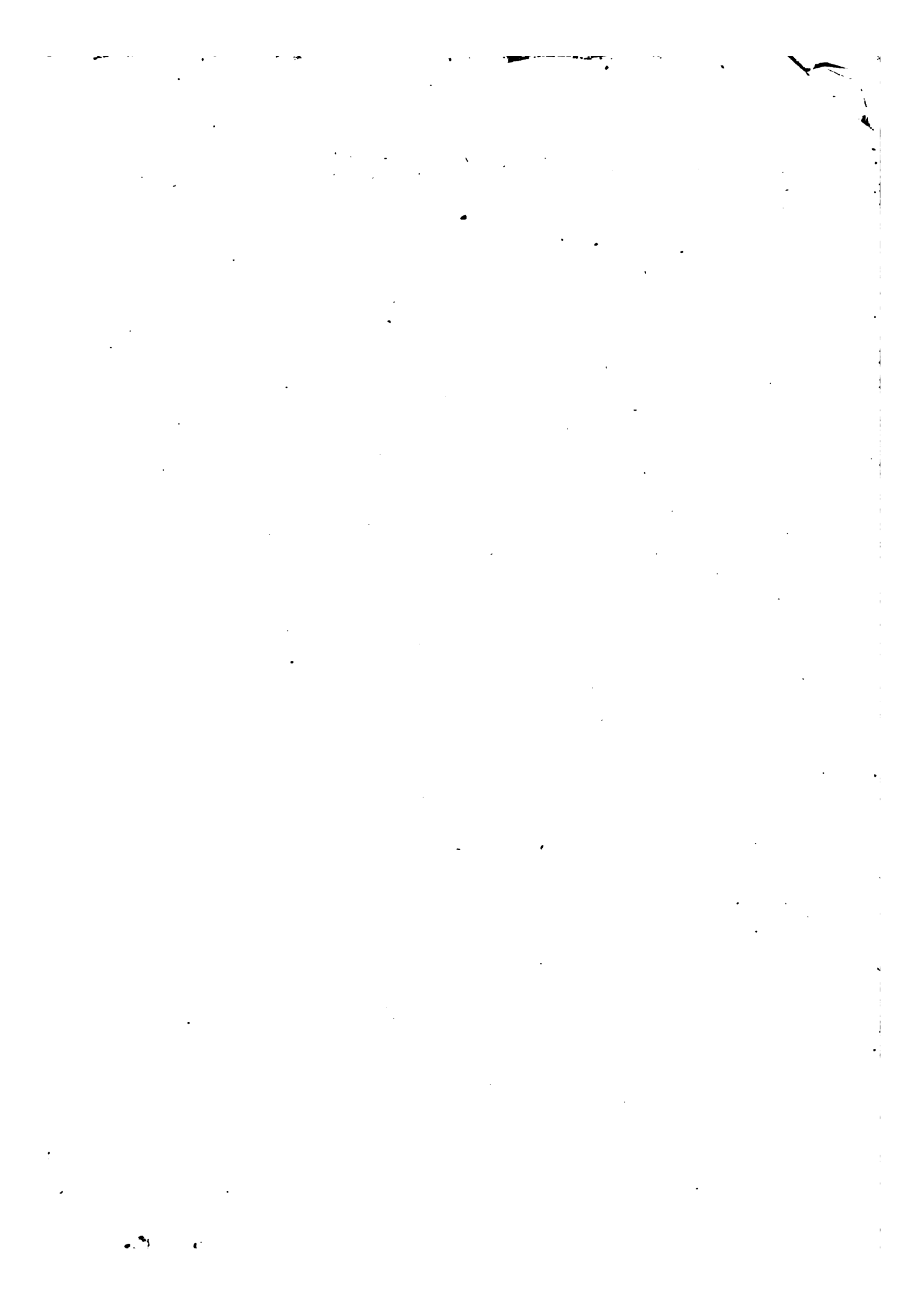
Թղթակցութիւններ անդի ունեցած են , ինչպէս Ժողովոյս արձանագրութիւնք կցուցնեն , հանրապետական կարեւորութիւն մը չունենալով համարատուութեան մէջ անցնել աւելորդ պատուեցաւ : Անոնցմէ զատ կան նաեւ Ժողովս զբաղեցնող ուրիշ բազմաթիւ խնդիրներ ալ , որոնք խառն ըլլալով՝ խառն ժողովոյ մէջ քննուած և լուծուած են , և ներկայ համարատուութեան մէջ չեն անցած , այլ վերադարձուած են խառն գոլովոյ համարատուութեան :

Ժողովս բարեբաղդ կհամարի զինքն եթէ իւր պաշտօնավարութեան մէջ կրցած է աղքատիութեան և Սահմանադրութեան իւր վրայ դրած պարտաւորութիւններն անթերի և ճշգիւ կատարել , ինչպէս իւր փախաքն էր , և՛ եթէ անկարող գտնուեցաւ մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցանել , գոնէ իւր դոյզն ծառայութիւններն Ազգին ճշմարիտ օգտին և յառաջողութեան նուիրելու քանոր չղլտցաւ իւրովսն , և

լիսոյցս է որ իւր այս Զոնից տալացոյցն ու երաշխաւորութիւնը պիտի գտնէ Պատրաստելի ժողովը սոյն երկամեայ համարատուութեան մէջ , զոր պատիւ ունի Ժողովս մատուցանել և ընդ նմին հրաժեշտ տալ Ազգային վարչութեան ասպարեզէն , շնորհակալութիւն յայտնելով Ազգային ժողովոյն այն համակրանայ և քաջալերութեան համար , որոց հանդիպեցաւ Ժողովս իւր պաշտօնավարութեան ընթացքին մէջ :

Ատենապետ	Փոխ Ատենապետ
Ս . ՄԱԲՍՈՒՏԵԱՆ	Կ . Գ . ՓԱՓԱՋԵԱՆ
Ատենադպիր	Փոխ Ատենադպիր
Մ . ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ	Ս . ՄԻՔԱՏԷԼԵԱՆ
Խ . Յ . ԱԼԵԱՆԱԳԵԱՆ	Ս . ԱՐԱՊԵԱՆ
Ա . ԻԿԻՏԳԱՇԸՆԱՆ	Յ . ԿԱՓԱՄԱՋԵԱՆ
Ս . Խ . ՓԱՓԱՋԵԱՆ	

— 0000 0000 —

ALL INFORMATION CONTAINED

HEREIN IS UNCLASSIFIED

ԳԻՆ 10 ՂՐԱԲԵ

ՍԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆՆԴԱՆԱԿԱՆ ՍԵՐՈՒԿՆԵՐ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹՅՈՒՆ

Ա.Զ.Գ.Ա.Յ.Ի.Ն

ՀԱՅՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1974 - 75 և 1975 - 76 թվականներ

և

329

Ա.Զ.Գ.Ա.Յ.Ի.Ն ԵՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

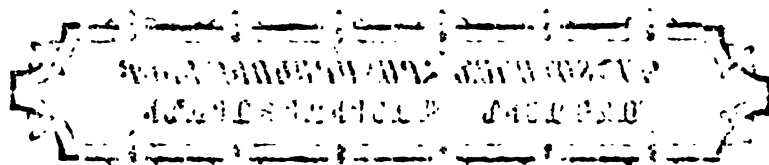
1976

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Ե. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 13

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR

BUREAU OF LAND MANAGEMENT

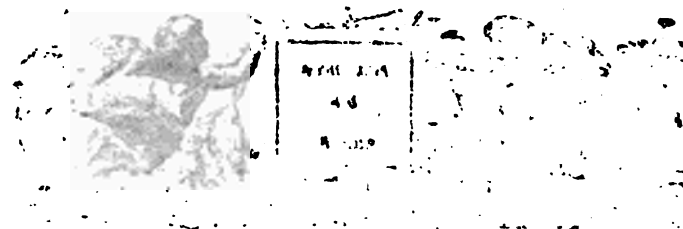
WATER RESOURCES DIVISION

WATER RESOURCES DIVISION

WATER RESOURCES DIVISION

62

WATER RESOURCES DIVISION

62

WATER RESOURCES DIVISION

WATER RESOURCES DIVISION

WATER RESOURCES DIVISION

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԵՐՔՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

1874 — 75 եւ 1875 — 76 ԱՄԱՑ

և

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս . Մ Ի Ք Ա Ց Է Լ Ե Ա Ն

ՈՒՊՈՒՆ - ՉԱՐԵՒԻ ԳԼՈՒԽ ՇԵՐԻՖ ՌԱՀԱ ԽԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Զաչանեան Ստեփան Փաշա	Հրաժարեալ
2. Մաքսուտեան Սիմոն Պէշ	
3. Տատեան Առաքել	Հրաժարեալ
4. Արզումանեան Ստեփան Էֆէնտի	Հրաժարեալ
5. Մամիկոնեան Միքայէլ	»
6. Ջափանճեան Յարութիւն	»
7. Մանուկեան Մանուկ	Հրաժարեալ
8. Խանտանեան Յակոբ	Հրաժարեալ
9. Արապեան Սարգիս	»
10. Կորստունկեան Սիմոն	»
11. Իկիւպաշեան Ասափա	»
12. Խնդիրեան Ստեփան	»
13. Միքայէլեան Սիմոն	»
14. Ժամակոչեան Պողոս	Հրաժարեալ

ՀՐԱԺԱՐԵԼՈՑ ՏԵՂ ԸՆՏՐՈՒԱԾՆԵՐԸ

1. Կոստանդեան Յակոբ Էֆէնտի	Բացակայ
2. Փափազեան Կարապետ	»
3. Աշտանաքեան Խաչիկ	»
4. Արրահամեան Սարգիս	»
5. Խսանեան Մկրտիչ	»
6. Հարէնց Արրահամ	»

Հրաժարեալ

Բացակայ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿՅՊԲՈՆԱԿԱՆ ԳԱՔԶՈՒԹՅԱՆ

ԴԱՂԱԳԱԿԱՆ ԺՈՂՈՂՈՑ

1874 — 75 ԱՄԻ

11

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

Ա .

Կազմութիւն

Քաղաքական Ժողովն Ազգային Ժողովոյդ քուէսմէն ու վստահութեամբը պատուեալ իւր վաւերացիրը Բ . Դոնէն ընդունելէն ետեւ , Ազգային Ժողովոյդ Նախագահ և Կրօնական Ժողովոյ Ասենապետ Սրբազանին հրաւիրածքն 'ի Պատրիարքարան իւր առաջին նիստն ըրաւ 'ի 27 նոյեմբերի 1873 :

Այս առաջին նիստին մէջ նախ իւր դիւանը կազմելով և ապա Կրօնական Ժողովոյ Հետ միացած Խառն Ժողովով Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց , որ 73—74 ի Խառն Ժողովոյ Համարաւորութեան մէջ արդէն տեղեկագրուած է :

Քաղաքական Ժողովն Ազգին անդորրութիւնն ալեկոծեալ ժամանակի մը մէջ Վարչութեան տաժանելի և կիճիւններով ծանրացած բեռը իւր վրայ առած էր :

Իրաց այս վիճակին մէջ նորընտիր Վարչութիւնն ազգին խաղաղութիւնը վերահաստատելու և ազգային գործոց յառաջողութեան ու բարեգործման առջև համառակ կուսակցութիւններն

ի մի ձուլելու համար պարտք համարեց խիստ անկողմնակալ և գործունեայ ընթացք մը բռնել , և իւր այս ընթացքին նախագիծը ծանոյց հասարակութեան հետզհետէ յետագայ երկու յայտարարութիւնները հրատարակելով :

Պատճէն յայտարարութեանց Զադ . Ժողովոյ

Ա .

Ազգային Վարչութեան Քաղ . Ժողովն 'ի պաշտօնավարութիւն կոչուած միջոցին նախ իւր շնորհակալութեան պարտաւորութիւնը կը մատուցանէ Ազգ . Ընդհ . Ժողովոյ , որ իւր վստահութեան քուէովը պատուեց Ժողովոյս անդամները և անոնց յանձնեց Ազգ . գործադիր իշխանութեան ղեկը . ուստի նորա վստահութեան արժանաւոր կերպով պատասխանելու և Ազգային Սահմանադրութեան տրամադրութեանը համաձայն վարուելու համար իւր Զանքն ու անձնակրթութիւնը ցուցնելու ամեն կերպով տրամադիր և պատրաստ ըլլալը յայտնելէ ետեւ , կը յայտարարէ նաեւ Հանրութեան ազգիւ թէ Ժողովն անկողմնակալութիւնն ու արդարաւորու-

թիւնն իրեն առաջնորդ ընտրած է , կոսակ-
ցութիւններ իւր աշայ առջև հասնաւոր արժէք
ունին , և ազգին խաղաղութիւնը վրդավոր որ և
իցէ անձ թէ . պաշտօնատիրոն ըլլայ և թէ
անպաշտօն , իւր ատենին մէջ արժանի
դատասարտութիւնը պիտի կրէ . Ազգա-
յին մանկտեայ դատարարութիւնը գլխա-
ւորաբար իւր ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ և
իւր ամեն գործոցը մէջ պիտի ճգնի արդարու-
թեւէն մաղիւ չափ չը շեղելու :

Ժողովս վստահ է ազգիւս ընդհանրութեան
կողմանէ համակրանայ և ձեռնադրութեան հան-
գիսի , որոց ստրախներով կոխի իւր սրտածը
և օրովհետեւ ինքզինքն անխառն չդաւանիր ,
յօժարակամ՝ նկատողութեան պիտի առնու ազ-
գային մամլոյ կողմանէ ըլլայիք անկողմնակալ
գիտողութիւնները , Սատի աշխարհամայրու-
թեամբ ընդհանրի վերաբերեալ իւր տարաքին
վրայ եղած գիտողութեանց կամ՝ քննութեանց
ազատութեանը չը դիմադրելն դատ , ժողովս կը
ցանկայ որ անոնք տեղի ունենան ամեն անգամ
երբ արարքն տուող ու վաւերական է և կը կա-
րօտի քննադատութեան կամ՝ գիտողութեան .
սակայն չկրնայ հաճիլ որ տուած անկողմնա-
թեան սահմանէն ելնելով թշնամական կամ ա-
նարգահան ձև առնուն : Ինչպէս այս , նոյնպէս
կը խնդրէ Մեծ . Խմբագիրներէն որ անատող
աղբիւրներէ քաղուած պարբերեալ հրատարա-
կութեամբ ազգային խաղաղութիւնը փրկուիլ
զգուշանան . բանգի Ժողովս ազգային լրագ-
րայ միջոցաւ հրատարակութեան պիտի տայ կա-
րեոր խնդրոց համար բնելիւ տնօրէնութիւննե-
րը :

Ազգին այժմեան միճակը լակ սիրայ և խու-
ղաղասիրութեան դարմանի պէտք ունի , և ասով
պիտի ապահովուի ազգին Վարչական գործոց
բարեկարգութիւնը , ուստի ժողովս ամեն կու-
ղի ազգայնայ յորդոր կը կարգայ խաղաղասի-
րութեան զգայմամբ իրենց պարտաւորութիւնը
ձանշնալ և կատարել՝ եթէ կողքէն փոխադար-
ձաբար ազգէն ունեցած իրաւունքին վայելել :

Ժողովս ընդհանրի վերաբերեալ ազգային
նորանոր կարգաւորութեանց հետամուտ ըլլալով ,

զատեալ որ իրենց ժամանակին և կտրգին հրա-
տարարութեամբ պիտի խմբէ Ազգին :

30 նոյեմբեր 1873

Բ .

Ազգային Վրագ . Ժողովս նկատելով որ 30
նոյեմբեր 1873 թուականու հրատարարած Պաշ-
տօնական յայտարարութեամբն բրած հրաւիրին
հակառակ ազգային քաղկանդէն ամօք կը շու-
րունտկեն տակաւին Ազգ . Երեւոյթանական
ժողովոյ , Վարչութեան և ազգային երեսփո-
խանայ և պաշտօնէից ամօնց գէժ՝ թշնամական
և տնարգտական կերպով խօսիլ :

Նկատելով որ վստահանակ ժողովորդը սի-
րայ և խաղաղութեան յորդորեալ յոգիչ հրա-
տարարութիւններով Ազգին խաղաղութիւնը կը
փրկուին :

Պարտք կը համարի ծանուցանել ներկայ
աղբարարութեամբս Մեծ . Խմբագրայ՝ որ այ-
սուհեւեւ միւնայն ընթացքը շարունակող լրա-
գիրն Ազգ . Վարչութեան գէժ իւր վրայ ծա-
նոր պատասխանատուութիւն առած պիտի ըլլայ .
հետեւաբար Վարչութիւնն ալ՝ պիտի պարտա-
րի անոր գէժ՝ ազտք եղած միջոցներուն գիմել :

Իսկ անոնք որ ազգային պաշտօնատարայ
անձին գէժ՝ ամբաստանութիւն ունին և դա-
տաստան կը խնդրեն , կը հրաւիրին իրենց
ամբաստանողիւր ներկայացնել Վարչութեան
և օրինական պայմանները լրացնելով դատա-
տանի մօտէլ յատկապէս կարգեալ դատական
Մանաւորակին առջև :

17 յուլիս 1874 :

Վարչութիւնս իւր անկողմնակալութիւնը և
հատարակայ խաղաղութեան և միայն անոնց
բարբիքը մտածելէն զատ ուրիշ էկտ նպատակի
չունենալն արդեամբ ցուցնելու համար իւր
ատեանին մէջ եղած որոշումներէն անոնք որ
անպարտաւորութիւն չունենին յայտնուելու Պաշ-
տօնական հրատարակութիւն անունով երբեմն
ամեն ազգային լրագիրներու մէջ հրատարակել
պաշտք :

Ազգային ծանուցեալ յուզմանց պատճառաւ Կեդրոնական Աւրչութիւնը թափուր մնացած միջոցին շատ մը տգէտային հանրական և անհատական խնդիրներ դիպած էին Պատրիարքարանի գիւտնաւորան մէջ . թէ այս խնդիրները շուտով վերջացելու և թէ՛ ամենօրեայ խնդիրները նախնական քննութենէ մը անցնելով մանրամասն և հասուն գիտակցութեամբ արշնդու և վճռելու համար Քաղ. ժողովս իւր մէջէն Մասնագործ մը սահմանեց , որ դիտեալ խնդիրներուն որոշումը փութացնելով՝ նոր պատահած խնդիրներուն լուծմանն ու որոշմանն ալ մեծ գիւրութիւն կուտար , զանոնք ամբողջ կերպիւ տեղեկագրելով Ժողովոյ :

Այնչեղ զատ , իւր գործողութիւններն աւելի կանոնաւոր և ճիշդ կրտտուելու համար Ժողովս Ներքին կանոն մը , և Պատրիարքարանը բարեկարգ միջոցի մը վերածելու համար ալ բարեկարգութեան կանոնադրութիւն մը շինելու նպատակաւ իւր մէջէն յանձնագործներ կազմեց , որք մինչև օրս շինուած թէ՛ ներքին և թէ՛ բարեկարգութեան կանոնադրութիւններն աչքէ անցնելով ժամանակին համեմատ ուրիշ նորեր խմբագրեցին , և ժողովս գիտողութեանց համաձայն արտագրուելով վաւերացան : Սակայն Պատրիարքարանի համար շինուած Ներքին կանոնադրութիւնը նախնէին նկատմամբ Ազգ. Ժողովոյդ որոշումը յաղաղութեան պատճառաւ , չկրցաւ աւրջողապէս գործողութիւն . ուստի սուրս գործողութիւնը յաջորդ վարչութեան թողուած է :

•••••

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺԱՂԱՎՈՐ

1. Քաղաքական ժողովը շարափր անդամ մը որոշեալ օր նիստ ընելու պարտաւոր է :

2. Ի պահանջել հարկին ստորագրող կարգի նիստ կրնայ ընել Ս . Նախագահին կամ Գիւտնաւորի հրահրագրովը , որ նաև նշանակեալ ըլլալու է նոյն նիստին պատճառը :

3. Ժողովարանը ամեն ամբարանի և արտաքին կարգի նիստերուն պարտաւոր է ներկայ գտնուիլ , որոշեալ ժամէն մինչև տոնանք գացուելու տոնն , և եթէ մէկը բանաւոր պատճառաւ բացակայ ըլլայ , պարտաւոր է կանխադրութեամբ ծանուցանել ժողովոյն :

4. Եթէ ժողովարան մը երեք անգամ իրարու վրայ ժողովոյ նիստերուն տառնց բռնուոր պատճառի և տառնց գրգռու ծանուցման բացակայ գտնուի , ժողովը Սահմանադրութեան 39-րդ յօդուածը գործողութիւն :

5. Ժողովարանը ներկայութեան տուալին մէջ կատարագրեն իրենց ներկայութիւնը :

6. Ժողովարանայ մեծագոյն մասին ներկայութեամբ եղած նիստը միայն օրինաւոր կը համարուի , և խնդրոց արշնդով կը պարտի յայտնի կրամ գողտնի քաղաքութեամբ , և ձայնից տառաւորութեամբ . բայց մեծագոյն մաս չըլլալով ալ գիւտնաւոր ներկայութեամբ տառան կը բացուի , և միայն խնդրոց վրայ իրեն նախապատրաստութիւն վիճարանութիւն կրցուց որոշումը յաջորդ նախին վերապահուելով :

7. Որոշման մը մէջ բունները հաւատարմութեամբ տառն նախագահին կողմէ կը համարուի , իսկ իրողակայութեան Նախագահին Սահմանադրութիւն կողմէ :

8. Բացակայ ժողովարանը ժողովոյն մեծամասնութեամբ բրած որոշումները ընդունելու պարտաւոր են : Սակայն եթէ բացակայ ժողովարաններէն մէկը գիտողութիւն մ'ունենայ , գրաւոր կերպիւ պիտի ներկայացնէ , որ կարձանագրութիւն տառնց վիճարանութեան :

9. Սահմանադրութեան 89-րդ յօդուածին համեմատ Քաղ. ժողովոյ վերաբերեալ ամեն գործ , խնդիր և գրաւորներ Նախագահին անմիջապէս տառնց յատարման թուականը նշանակելով կը յանձնէ Գիւտնաւորին տառնին նիստին մէջ վիճարանուելու , և նա ալ զայն արձանագրելով և թուականաւ պատահման կարգաւ նշանագրելով խնդրոց կարգը կանցնէ : Խնդրոց մը Գիւտնաւորին չը յանձնէլէն յառաջ եկած յապաղմանը պատասխանատու է Ս . Նախագահը , ինչպէս նաև Գիւտնաւորին :

ալ պատուիրանատու է իրեն յանձնաւելէն ետ-
քը պատահած յարաբերանքը : բայց այն որտեղ
անսխալման առաւելութիւնը բնութանորոշութեան կը
լայ երբ յապարհման վրայ բունաւոր և ընդու-
նծիկ պատճառներ տրուին :

10. Քաղաքական ժողովոյ դիւանը խորհր-
դոյ կարգը յնենելով կոտորէ և ըստ այնմ կը
ներկայացնէ ժողովոյն : Ստիպողական խնդրոց
առաջնութիւնը դիւանին կը վերաբերի, բայց
ժողովականը նախորդաւորութեան մասին առա-
ջարկութիւն ընելու իրաւունք ունին, և սովորա-
բար ատաղ նախընթաց նախն աստեալապա-
թիւնը կը կորոշուի և ապա խնդրանքներէն
եկած տեղեկագրերը :

11. Ստիպողական գործոց մը համար Ս.
Նախագահը պարտաւորեալ է Սահմանադրու-
թեան Ծր յօդուածին համեմատ փարութիւն :

12. Ըստ առաջին յօդուածի Սահմանադ-
րութեան Ս. Նախագահը գործադիր իշխանու-
թեան փորձէն ըլլալով պարտաւոր է ամեն նստի
մէջ նախընթաց նիստերուն որոշած գործոց
գործադրութիւնը գրաւոր և համապատ կերպով
Վիսունին յանձնել և չի գործադրութեան իրաւ
ալ պատճառներն յայտնել :

13. Ատենադպրոցին պարտքն է՝

Ա. Ատենին բանալ և դռնէլ 7օ յօդու-
ածին համեմատ :

Բ. Ժողովոյն բարձրագոյնութեանը հսկել :

Գ. Կարգաւ իտաք տալ ժողովականաց :

Դ. Սահմանադրոց խնդիրներուն մէջ ժո-
ղովոյ ներկայացող անձինքը հարցաքննել և ա-
նոց որ առանձիններ ըստ որոշման փարութիւն :

Ե. Սենատոյն մասամբ որոշում տրուած
խնդրոց անմիջական գործադրութեանը հոգ
տանել Ս. Նախագահին հետ խորհրդակցելով :

Զ. Սահմանադրութեան 12օ յօդուածին
համեմատ խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց վե-
րաբերեալ խնդիրներն իրենց յանձնել և հսկել
որ անոնք անյուրաղ լաւտ ին :

14. Ատենադպրոցին պարտքն է Պատկարգին
և արձանագրութեանց ճշգրտութեանը հսկել :

15. Ժողովոյ որոշումները նոյն օրուան
նստին մէջ յատուկ առումաբ մը մէջ Ատենա-
գործին կողմէն համապատ կերպիւ արձանագ-
րուելէն ետքը, նոյն օրը Վիսունին կողմէն

պիտի ստորագրուի և Ս. Նախագահին յանձ-
նուի, որպէս Վի Ս. Նախագահը կորոշանայ
անոնց անմիջական գործադրութեանը հսկել :

16. Ժողովոյն սովորական աստեալապա-
թիւնները Վիսունապետը կը իմաստգրէ, և հե-
տեալ նիստերուն մէջ կարողացուելով 12օ
յօդուածին մէջ նշանակութեամբ արձանագրու-
թեանց համեմատ ըլլալով ժողովականաց գիտու-
ղութիւններէն ետքը աստեալապետը Վիսունին կող-
մէն կոտորագրուի : Արեւիկագրութեանց մէջ
ժողովոյ որոշումներն արձանագրուելէն զոտ նա
և ոյտի նշանակութեան այն փարակտիկոնոց խո-
քելով, որ որոշումնց համապատ կտաւ ասորերը
կործիք յայտնած են :

17. Ատենին բացառելէն ետքը ոչ ոք կը
նայ ներս մտնել ատանց հարկաւորաց Ատե-
նապետի :

18. Ժողովոյ որոշումը գրուած ամեն
Պատենադպրոցին գրութեանց թէ ասանկերէն և թէ
հայերէն պատճենները ժողովին օրը գրութեա-
նին վրայ տրուի գանալին, և ժողովականներէն
ուսուցիչ պիտի կրնայ զանազակաբէ անցնել :

19. Քաղաքական ժողովը քաղաքական
Սահմանադրութեան մը կը կարգէ ժողովոյ անդամ-
ներէն : Քաղաքական Սահմանադրութեան իրեն գոր-
կուած խնդիրները կը քննէ և իր կարծիքը իր-
ւն ստանդարտութիւն Քաղաքական ժողովոյ ո-
րոշանքը կը յանձնէ : Խնդրոց մը որոշումը մի-
այն Քաղաքական ժողովոյ մէջ կրնայ տրուի :

Հաստատուել և փախարակուի Պրոքսին Վար-
տիքեան Քաղաքական Ժողովէն ինքաւ իւր և
Ի 24 Յունիս 1875

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳ. ՊԱՅՐԱՐԲԱՐԳԱՐԱՆԻ

ՊԱՅՐԱՐԲԱՐԳԱՐԱՆ

Ե Ի

ՊԱՅՐԱՐԲԱՐԳԱՐԱՆ

Ա.

Սրբազան Պատրիարքն Ազգային ժողովոց Նախագահն է և անոնց որոշմանց գործադիրը, միանգամայն Պատրիարքարանի գործոց ընթացքին բարեկարգութեան հսկող և պատասխանատու է՝ խորհրդարան ունենալով իւր փոխանորդն:

Բ.

Պատրիարքական Փոխանորդը խորհրդակցել է Սրբազան Պատրիարքին, և իւր յատուկ պաշտօններէն զատ փոխանորդաբար կը հսկէ նաև Ազգային ժողովոց որոշմանց գործադրութեան: Միանգամայն պատասխանատու է Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան:

Պատրիարքական Փոխանորդը ներկայ կը գտնուի Վրժանական, Բաղաբական և Խառն ժողովոց նիստերուն:

Գ.

Պատրիարքարանն ունի նաև երկու զուլէ խաւոր պաշտօնեայ, Գափուքէճեային և Դիւանապետին:

Դ.

Պատրիարքական Փոխանորդին, Գափուքէճեային և Դիւանապետին

ընկերակցութեան և Դիւանապետին ընտրութիւնը Սրբազան Պատրիարքին առաջարկութեամբ Բաղաբական ժողովը նկատողութեան կառնու և պէտք եղածը կը տնօրինէ:

Ե.

Գափուքէճեային կառավարութեան և Պատրիարքարանի մէջ եղած յարաբերութեանց գործակալաւոր պաշտօնեայն ըլլալով, պարտական է Սրբազան Պատրիարքին և Փոխանորդ Հօր կողմէն իրեն յանձնուած գործերը կանոնաւոր կերպով կատարել և ամեն օր ուղղիւնքը գրով հաղորդել, որպէս զի ժողովոց ներկայացուի:

Գափուքէճեային ներկայ կը գտնուի Բաղաբական և Խառն ժողովոց նիստերուն:

Գափուքէճեային ունի մէկ օգնական մը՝ Բ. Դրան և ԲԷ Ոստիկանութեան վերաբերեալ գործոց համար:

Զ.

Դիւանապետը դիւանական գործոց կարգադրութեան գործադիր և պատասխանատու պաշտօնեայն ըլլալով, պարտական է իւր իրաւասութեան տակ գտնուած գրասենեակներուն մէջ եղող պաշտօնէից արարութիւնն անմիջապէս գործադրել տալ:

Դիւանական պաշտօնէից փոփոխութիւնն ու յաւելումը Դիւանապետին առաջարկութեամբ Բաղաբական ժողովը նկատողութեան կառնու և պէտք եղածը կը տնօրինէ:

Է.

ԴԻՒԱՆԱՑՈՒՆ

Կեդրոնական Դիւանապետին մը կը գրասենեակներէ կը բաղկանայ, որք են՝ Խմբագրութեան, Սրճանագրութեան և Վիճակագրութեան գրասենեակ, ընդ հսկողութեամբ և պատրաստանաւորութեամբ Դիւանապետին:

ԻՄԱՍԿՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ կը խմբագրուին այն ամեն Հայերէն Տաճկերէն և Վաղղիարէն գրութիւնք , որ կը սխալուին Երեսփոխանական , Արտական և Վարդարական ժողովոյ որոշմանց :

Վիւանապետն ունի իրեն հետ երեք խմբագիր ղրանադպիրներ , մէկը Արտականի , մէկը Հայերէնի և Վաղղիարէնի և երրորդը Տաճկերէնի յատկացեալ , որոց պաշտօնն է գլխավորակէն ղրանապետին կողմէ յանձնարարեալ խմբագրական գործոց պարսպիլ :

Նոյնպէս ունի ուրիշ երեք ղրանադպիրներ , որոց երկուքին սրբաթունն է Հայերէն խմբագրութեանց ընդօրինակութեան և ուրիշ զըլաթեանց պարսպիլ :

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ կարճանագրուին Պատրիարքարան եկեւե այն ամեն թղթերը , զորս Սրբազան Պատրիարքը կամ իւր Փոխանորդը կարդալէ ետե քուան թուակաւոր և որ ժողովոյ որ անկ են , վրան նշանակելով կը դրկեն Արձանագրութեան գրասենեակը :

Արձանագրութեան պաշտօնեայն նոյն թղթոց համառօտութիւնն ընդհանուր տուամարի մը մէջ կարգաւորաբար աւանդակելէ ետե կը գրիլ իրենց պատկանեալ տեղերն անոնցմէ ըստօրագրութիւնն առնելով . և երբ պատասխաններն ալ խմբագրութեան գլխակէն ստանայ , արձանագրութեան տուամարին մէջ պէտք եղած գործողութիւնները կատարելէ ետե կը յիշ իրենց տեղերը :

Վերջապէս Արձանագրութեան պաշտօնեայն սրատասխանատու է Վիւանապետին առջև Պատրիարքարան մտած ու ելած ամեն թղթոց համար , որոց պաշտանութիւնն իրեն յանձնեալ է :

Արձանագրութեան պաշտօնեայն ունի իրեն հետ մէկ օգնական մը :

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին պաշտօնն է
Ա. Վանօրէից , եկեղեցեայ , և աղգային

որ և է հաղորատութեանց թէ՛ շարժական և թէ անշարժ ստացումաց վրայոք մանրամասն տեղեկութիւններ հաւարել և կանոնաւոր տուամարներու մէջ արձանագրել :

Բ. Ընդհանուր աղգաւոր մ'ունենալ , որ օլթի պարտաւանդ տան անգլիոյնց արձանագրութիւնը , հանդերձ վիճակագրութեամբ պատահած ծննդոց , վախճանմանց և ամուսնութեանց :

Վիճակագրութեան պաշտօնեայն ոչոս տեղեկութիւնները պիտի հաւաքէ վանաշայրներէն , գաւառական վարչութիւններէն և Մայրաքաղաքի Թաղական խորհուրդներէն , պէտք եղած հրահանգներն ու ցուցանիշներն անոնց հաղորդելով :

Ը.

ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԶԻՆՂԵՐԸ

Դաստատանական Խորհուրդն ունի օրէնսդէտ և տաճկագէտ պաշտօնեայ մը , որ այսպէս թեամբ նոյն խորհրդին գործողութեանց օրինական և խմբագրական մասերը պիտի կատարէ , և մէկ ող մնացած ղրանադպիր մը՝ որոց պաշտօնն է դատական և ամուսնական աղճանադրութեանց պարսպիլ և փոխանորդարանի ղրանադրութիւնը կատարել :

Տնտեսական Խորհուրդը և Սլանական Հոգաբարձութիւնը միանալով ունին մէկ ղրանադրովր , մէկ համարակալ , մէկ գտնաւոր , և մէկ Անցագրատան պաշտօնեայ , որ Վարչութեան հրահանգին համեմատ իրենց պաշտօնը պիտի վարեն :

Ուսումնական և Վանօրէից Խորհուրդները և Կտակաց Հոգաբարձութիւնը միանալով , ունին մէկ ղրանադպիր մը , որոց պաշտօնն է նոյն երեք ձեւերուն վերաբերեալ գրական բոլոր գործողութիւնները և միանգամայն Ուսումնական խորհրդոյ արձանագրութիւնները և վանական կալուածոց ու Աղգին նուիրեալ կտակաց արձանագրութիւնները կատարել յատուկ սուլմարներու մէջ :

Սոյն խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց պատճէից ընարութիւնն անոնց առաջարկութեան

Քողովրդական ժողովը նշանակուած էր Կառնու
և պէտք եղածը կը տնօրինէ :

Թ .

Պատրիարքարանի խոհանոցը բոլորովին
վերացուած ըլլալով , տմեն պաշտօնեայր իրենց
յասակէն պիտի ընեն ու տեսաւ ծախքերնին , և
բարապետներէն ու սենեկապաններէն զատ ու
րիշ մէկը չ'պիտի կենայ գիշերներն 'ի Պատրի-
արքարան :

Աւստի Եէտի Գուլէի Ս . Յակոբայ վանուց
մէջ Հրաբանոց տնտեսմբ յարկ մը յատկացած է ,
որ պիտի երթան Սյրազան Պատրիարքային
յանձնարարականով 'ի Պատրիարքարան Հիւր
ձնալու ստիպեալ անձինքը :

Սոյն Հի թանոցի ծախուց Համար կեդրոնա-
կան անտուկէն ամսական հազար զրուշ յատ-
կացած է Հիւանդանոցի անտուկին :

Ժ .

Պատրիարքարանն ունի փոխանորդ Հօր
Հակոբութեան տակ ընդհանուր վերականգնող մը ,
որուն յանձնուած է Պատրիարքարանի բոլոր
կոչկարասիքը , և որ պատասխանատու է ներ-
քին մագրութեան և սպառնալովեան , և իւր
Հակոբութեան տակ պիտի ունենայ

Մէկ սենեկապան Գիւանտառան Համար

Մէկ » Փոխանորդարանի »

Նրկու սարաւար ծառայութեան և մագ-
րութեան Համար :

Հինգ վեց բարապան (եասաքճի) , որոց մէ-
կը գլուխ պիտի ըլլայ , և ամենքը մէկէն ընդ-
հանուր վերականգնող Հակոբութեան տակն են :

Մէկ ալ դռնասպան :

Վերոյիշեալ սպասարարաց փոխախոսքիւնը
Փոխանորդ Հոյրը տնօրինելէ ետե՛ պատճառ-
ները փաշարական ժողովը կը հաղորդէ :

ԺԱ .

ԿԱՆՈՆՔ ՎԱՍՆ ՊԱՇՏՈՆԵԻԹ

Առանց բանաւոր-պատճառի որ և է պաշ-

տօնեայ չ'պիտի գրկուի իւր պաշտօնէն :

Ազգին ծառայութեան յատկացեալ պաշ-
տօնեաներն երբ երկար ծառայութենէ ետե՛ ծե-
րութեան կամ ցաւազարութեան պատճառաւ
անկարող լինին այլ ևս իրենց պաշտօնը շարու-
նակելու , ըստ Հետեւեալ հրահանգի դադարման
ամսական պիտի ստանան մինչև ցմա՛ Ս. զգային
Սնտուկէն :

Անոնք՝ որ 10 տարի շարունակ տունց բա-
րոցական տղայատե՛եան և հաւատարիմ՝ ծառա-
յութեամբ անկարող գտնուին , պիտի ստանան
իրենց ամսականին հարիւրին երեսունը , իսկ 10
տարիէն աւելի ծառայողներուն կադարման ամ-
սականը համեմատաբար տարուէ տարի հարիւ-
րին մէկ սիւսի յաւելնայ , այնպէս որ ամբողջ
երեսուն տարի ծառայողները իրենց ամսականին
հարիւրին յիսուն և քառասուն տարի ծառայող-
ները հարիւրին վաթսուն դադարման ամսական
պիտի ստանան :

•••••

ՀԻՆԿՆԵՐ ԿԱՐ ԿԵՆՈՆԵ ՀԱՄԱՐԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

Ա .

ՀԱՄԱՐԱԿԱՆ

1 . Պատրիարքարանի Համարակալը մարդը
ձեռատետր մը կամ յիշատակարան մը պիտի
բռնէ և տմեն դրամական գործողութիւնները
պատահածին պէս հոն պիտի արձանագրէ թէ՛
մուտք ըլլայ և թէ՛ ելք :

2 . Զեռատետրէն անմիջապէս պանդան օ-
ժանդակ տետրակներու մէջ պիտի անցնէ պա-
տահած գործողութիւնները , օժանդակ տետ-
րակներուն երեսահամարները ձեռատետրին մէջ
և ձեռատետրին երեսահամարը օժանդակներուն
մէջ նշանակելով :

3 . Ս.մեն օր ձեռատետրին մէջէն նման
գործողութիւններն ամփոփելով գումարները
կրկնատու մարի ոճով սրինաւորապէս օրհաշիւը
փոխադրելու և անկէց ալ մայր հաշիւն ան-
ցընելու է :

4 . Ս.մեն ամսադրուխ Տնտեսական խոր-

հուրդ և Ելմտական Հոգարարձութիւնը սնտուկի տետրակը պիտի վաւերացնեն իւրաքանչիւր գործողութիւն իր հակակշռոյն հետ բաղդատելով :

5 . Նաև Համարակալը տրձանագրութեան տետր մը պիտի ունենայ Պատրիարքարանի սընտուկը աւանդ ձգուած գոյից Համար , ուր իւրաքանչիւր աւանդին մուտքն ու ելքը կանոնաւորապէս պիտի տրձանագրուին մտից պատճառովը և ելին հրամանովը , և այս աւանդները ծրարեալ և Պատրիարքարանի կնքովը կնքեալ պիտի ըլլան և ազգային սնտուկին մէջ պիտի պահուին :

Նաև պիտի ունենայ առկախ վճարեալ գումարներու Համար տետրակ մը , ուր ամեն առկախ վճարմունքներ թէ՛ հաշուայ մը մէջ իրարու տակ նշանակուած պիտի ըլլան և թէ՛ զտա տեղերու մէջ և իւրաքանչիւր առ կախ վճարմունք լրանալուն պէս գոյուելու են , քովը նշանակելով իրենց բուն տրձանագրութեան տեղերը :

6 . Համարակալը պարտաւոր պիտի ըլլայ ամեն երեկոյ թղթի մը վրայ նշանակել սնտուկին մուտքն ու ելքը և տնոնց տուրքերութիւնը նաև առ կախ վճարմունքները , այս թուղթը պիտի ցուցնէ Պատրիարքարանի սնտուկին մէջ գտնուած պատրաստ գումարը , զոր ինքն ստորագրելով և գանձապահին կնքել տալով պիտի յանձնէ Սրբազան Պատրիարքին :

7 . Արկղելու եկած բոլոր գումարները նախ Համարակալը պիտի հաշուէ յատկապէս պատրաստուած թղթի մը վրայ անոր համեմատ պիտի ընդունի գանձապահը և պիտի կնքէ նոյն թուղթը . այս թուղթը գործեալ Համարակալին գոյով պիտի տրձանագրէ և անդորրագիրը համարակալը պիտի տայ և Ելմտական Հոգարարձութեան կնքովը վաւերացնելի ետքը պէտք եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին :

8 . Նաև վճարման Համար եկած հրամանագիրը նախ Համարակալը պիտի տրձանագրէ և նոյն հրամանագրերուն վրայ տրձանագրեալ ըսելով պիտի ստորագրէ և ետքը գանձապահը պիտի վճարէ , վճարման թղթերն ալ յատկապէս պատրաստուած ըլլալու են :

9 . Ամեն տարեգլուխ մայր հոշիւն . քո-

ղելով պիտի պատրաստէ տարեկան հաշուեցոյցը և Տնտես . Խորհրդոյ և Ելմտական Հոգարարձութեան պիտի ներկայացնէ և տնոնց ստուգել տալով նոյն պիտի յլուի առ Քաղ . Ժողովն :

Բ .

ՎԱՆՑԱՊԱՆ

10 . Գանձապահը միայն սնտուկի տետրակ մը պիտի բռնէ որուն մէջ մուտքն ու ելքը կանոնաւոր կերպով պիտի նշանակէ :

11 . Մտից Համար միշտ իրեն կնքը պիտի գտնուի Համարակալին քովը և եկից Համար ալ իր քով հրամանագրերը պիտի գտնուին Համարակալին ստորագրեալ :

12 . Ամեն երեկոյ իր տետրակը Համարակալին սնտուկին տետրին հետ պիտի բաղդատէ և առ Սրբազան Պատրիարքն տրուած հաշուեթուղթը պիտի կնքէ : Գանձապահը պիտի ունենայ նաև երկու տետրակներ ալ , մին Պատրիարքարան տանդ ձգուած գոյից Համար և միւրը առ կախ վճարմանը համար :

Այս տետրակներուն ձևերը Համարակալին այս մասին բռնած տետրակներուն ձևովը պիտի ըլլան :

13 . Գանձապահը ինքնին մէկուն բան մը չ'պիտի վճարէ , բայց միայն իրեն յղուած հրամանագրերու վրայ որք տրձանագրեալ և ստորագրեալ են Համարակալին :

Դ .

ԱՆՑԱԳՐԱՑԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՑ

14 . Անցագրատուն պաշտօնեայն իրեն եկած գործերը նախ Համարակալին պիտի զրկէ , որ Թուղ . Խորհրդէն տրուած ծանուցագրին համեմատ Պատրիարքարանէն ոտնուելիք տուրքը հաշուէ և պաշտօնակա թղթի մը վրայ նշանակէ ստորագրելով , որուն համեմատ գանձապահը կընդունի զրամը և կը կնքէ թուղթը , գանձապահէն կնքեալ թուղթը Համարակալը պահելով պաշտօնական անդորրագիրը կուտայ և տար վրայ Անցագրատան պաշտօնեայն պաշտօնական ծա-

նույնպէս կը գրէ և համադրական ալ քայն կը կնքէ պաշտօնական կնքով :

15. Անցադրատան Պաշտօնէին բաւոր գործողութիւնները այս կերպով կը կատարուին :

16. Անցադրատան պաշտօնեայն տետրակ մը պիտի բռնէ ուր պիտի նշանակէ իր գրած ծանուցագրերը իրենց տեսակով , թուով և անձանց անուններովը , այս տետրակը այնպիսի ուժով մը պիտի ըլլայ որ ամեն ատեն կարող ըլլայ մէկը դիւրութեամբ յայտնադնու տեսնելու որ քանի տեսակ ծանուցագիր գրած է և գանձապահը իւրաքանչիւր տեսակին համար ո՞րչափ դրամ ընդունած է և համագումարը ո՞րչափ է :

Դ .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՒՔ ԵՒ ՄՏԱԿԱՆ

Պատրիարքարանի անտուկին մուտքերն են հետեւեալ հասցիները .

Ա . Կաղուածակոն ծանուցագրերը .

Բ . Համապարհարկաց անցագրի և արհեստաւորաց հրամանագրի վկայականք :

Դ . Նշանատուութեան և հրամանի հասցի .

Դ . Փառառական մուգաթա ըստած և մուրաբադաթիս եկեղեցիներէն առնուած քանչիւր ըստած տուրքերը .

Ե . Կեդրոնական տուրք .

Զ . Զանազան հասցիներ ,

Եւ անտուկին ելին են ,

Ա . Պատրիարքարանի պաշտօնէից տմաւկանք .

Բ . Յատկացեալ ոմանկանք .

Դ . Նշանատուի ծախք .

Դ . Զանազան կամ ընդհանուր ծախք .

18. Կտրուածուիւն ծանուցագրերու համար յոտկապէս Խլմոսիան հոգարարձութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ 80, 110, 160 և 260 դրուչոց անգորրուգրերու պէտք են , որք համարանքով Համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն առնելով , այս ստորագրութիւնը Տնտեսական Խորհրդոյ և Ելմոսական Հոգարարձութեան ղեկանը պիտի մնայ և այս գործողութիւնը պիտի կատարուի ըստ 14-րդ յօդուածի :

19. Համապարհարկաց անցագրի և արհեստաւորաց հրամանագրի վկայականի հասցիքը ամբողջապէս Հիւանդանոցի վերաբերելով , Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ անգորրուգրեր պէտք են , որք համարանքով համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն առնելով , այս ստորագրութիւնը Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան քով կը մնայ և այս գործողութիւնը կը կատարուի ըստ 14-րդ յօդուածի և շաբթի շաբաթ կամ ամսէ ամիս համարակալը Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան հրամանին վրայ հաշիւը կատարելով և ստորագրելով և ստորագրել տալով Հիւանդանոցի Պաշտօնէին գանձապահը . կը վճարէ Հիւանդանոցի վերաբերեալ այս հասցիքը :

Համարակալը Հոգարարձութեան հրամանագիրը ստորագրել կուտայ ստակն ընդունող Պաշտօնէին գումարը մէջը նշանակել տալով :

20. Նշանատուութեան հասցիին համար փոխանորդ Հօր և Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան կողմէն կարգեալ պաշտօնէին ստորագրութեամբը աստիճանը , նշանուողներուն անունը , մականունը և ուրիշ պարագաները նշանակեալ թուով մը գալ պէտք է համարակալին , որ ըստ կանոնի հաշուելու է և հաշիւը նոյն թիւին վերայ նշանակելով ստորագրելու է . այս թիւին համեմատ գանձապահը դրամն առնելու և ըստ ստորագրելու է , այս թուովը Համարակալը պահելով պաշտօնական անգորրուգիրը կնքեալ և ստորագրեալ յանձնելու է և ապէս ետքը Փոխանորդ Հայրը ուրիշ պաշտօնական արձանագրութիւնները և գործողութիւնները կատարելու է :

Հրամանագրի համար ալ այս ձևը բռնելու է :

Հիւանդանոցի բաժինն ալ պիտի վճարուի 19-րդ յօդուածին համեմատ :

21. Փառառական մուգաթա և մայրաքաղաքիս եկեղեցիներէն քանչիւր անուամբ տուրեկան յատկացեալ տրոց համար յատուկ անգորրուգրեր ղինել պէտք է , որք համարակալին քով կը մնան և երբ վճարուի և գանձապահը համարակալին ղինած հաշուեթուցիկը կնքէ , հա-

մարահայրը վաւերացեալ և կնքեալ անդորրագրերէն կուտայ :

Մուգաթայի վերաբերեալ անդորրագրերը թէ՛ Սյրազան Պատրիարքը և թէ՛ Ելմտական Հոգարարձութիւնն ստորագրած ըլլալու է :

Իսկ քանչէլէրի անդորրագիրը միայն ելմտական Հոգարարձութիւնը կստորագրէ :

22. Կեդրոնական տուրքը՝ տրոյ Պաշտօնէին ձեռք կը հաւաքուի Համարարձութիւնն ընդունած անդորրագրերուն վրայ : Տրոյ անդորրագրերը Ելմտական Հոգարարձութիւնն կողմէն կը պատրաստուին , որք թուագրեալ և ստորագրեալ ըլլալու են և Համարարձութիւնն կանգնեալ են Համարակալին իր ստորագրութեան վրայ : այս ստորագրութիւնը Տնտես . Խորհրդոյ և Ելմտական Հոգարարձութեան գլխաւոր պիտի մընայ :

Երբ տրոյ պաշտօնեայն հաւաքած դրամները կեդրոնական անուակին կը յանձնէ , Համարահայրը գանձապահէն ստորագրութիւն մը առնելով տրոյ պաշտօնէին անդորրագիրը կուտայ :

23. Զանազան հատկութիւններն են .

Ա . Ելմտական համար Պատրիարքարան՝ դիմադրեալն առնուած մէկ մէկ մէկտիւնէն՝ իրեն ծախք գրուած թէգքէրէն :

Բ . Որ և իցէ ստորագրութեանց և միատուրեան վաւերացմանց համար առնուած մէկ մէկ մէկտիւնէն :

Գ . Փոխանորդագրի վաւերացման համար առնուած երկու քաթիւն մէկտիւնէն :

Դ . Պաշտօնային Ստալիստիկոյ և գաւառական ազգային ժողովոյ վաւերացման համար զրկուած Պատրիարքարան կոնդակներէն իրենց մուգաթային վրայ 10 առ 0/0 նմանուպէս մայրաքաղաքիս քարոզիչներուն և ի վաւերացումն Թաղ . Խորհրդոյ տրուած կոնդակներուն համար իրենց քանչէլէրին վրայ 10 առ 0/0 առնուած տուրքը :

Ե . Մայրաքաղաքիս Թաղ . Խորհրդներէն տրուած կաշտածական վկայագրերուն համար յատուկ դրօշմաւոր և բռնով (բռնան) թղթեր կը պատրաստուին Ելմտական Հոգարար-

ձութեան կողմէն կնքեալ , որոյ համար 10 առ 0/0 փորայ կուտուի Թաղ . Խորհրդներէն :

Զ . Կատաստանական հատկութիւն :

Ասոնց համար զիւանադուն հատկութիւնով անդորրագրեր ըլլալու են Ելմտական Հոգարարձութեան կողմէ ստորագրեալ և թուագրեալ որք համարներով յանձնուելու են Համարակալին իրմէ ստորագրութիւնն առնելով և իր ստորագրութիւնն ալ Տնտեսական և Ելմտական ղիւանդ պաշտօնով պէտք եղած առնելու ստանցմէ կուտայ վերոյիշեալ կանոնայ համեմատ բունին մէջ թէ՛ առնուած ստուր և թէ ինչիւր նշանակելով , իսկ տրուած մասին վրայ միայն ըստակը նշանակելով բայց պէտք է որ բունին մէջ նաև վճարուին ալ ստորագրէ :

24. Ամեն ամառ լուիս համարահայրը կը պատրաստէ պաշտօնէից ամսականները արարուեալով թուով մը , որ պիտի նշանակուած ըլլան բոլոր պաշտօնէից անուակները դիմացը իրենց ամսականը , այս թուովը Ելմտական Հոգարարձութեան վաւերացեալ պիտի ըլլայ և Սրբազան Պատրիարքը տեսնելով հրահան կընէ ի վճարում ամբողջուպէս կամ մասամբ 0/0 առ 0/0 ըստ ըստի մասնակին դրամական վիճակին համեմատ , այս թուովը համարակալին ալ ստորագրելէ ետե գանձապահին կը յանձնուի և իւրաքանչիւր պաշտօնեայ իր առած գրամը իր անուանը դիմացը գրելով կստորագրէ :

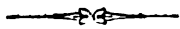
Ամեն առնելու բոլոր Պաշտօնեայք Հոտատուրապէս պիտի ընդունին իրենց տ/աւակները և երբ ամսականը թերհաշիւ վճարուին , ամսինն ալ նոյն համեմատութեամբ թերհաշիւ պիտի առնեն :

25. Ուրիշ ամեն սովորական ծախքերու համար Տնտեսականին ու Ելմտականին հանումներն առնելով և ամսնց բնութեամբ ստորագրեալ հաստատագրերու վրայ Ս . Պատրիարքը հրահան կընէ և Համարակալը արձանագրած ըլլալուն համար ստորագրութիւնը դնելէն ետքը գանձապահը կը վճարէ առնողին նոյն թուովը ստորագրել տալով :

26. Տնտես . Խորհրդին և Ելմտական Հոգարարձութիւնն ամենին ամսամբ ծախք ըլ

պիտի ընեն, այլ Պատրիարքարանի Պաշտօն-
ետոյք պիտի ընեն իրենց հրամանաւը և միշտ ինչ
քան որ առնուի կամ շինուի տուայէն կամ շի-
նողէն իրեն հաստատապիւր ստորագրութիւն առ-
նելու է տրուած նիւթերը կամ շինած բանը մէ-
ջը գրուած բլբլու պայմանաւ :

27. Թէ Պատրիարքարանի և թէ Թաղ-
Խորհուրդներէ և մատակարար տրուած ծանու-
ցագրերը պէտք է որ տէրութեան յատուկ դը-
րոշմը ունենալէն զտա նաև րո. նաւար և Պատ-
րիարքարանի կողմէ տրուած բլբլան պէտք է զաւ-
տեղերը, և այս ամեն ծանուցագրերը որ յիշ-
եալ կերպով չեն, ապօրինաւոր կը համարուին,
և այս աղգային կարգադրութիւնը հարկ է զաւ-
տեղերը պէտք է ծանուցանել :

Ժողովն նկատելով որ մայրաքաղաքիս թաղա-
կան խորհուրդներուն և երեսփոխանութեան ընտ-
րութեանց ատեն միշտ խռովութիւնը և գծու-
թիւնը պակաս չէ, այս խռովութեանց առջևն
առնելու նպատակաւ ընտրական գործողութեանց
համար հետեւեալ հրահանգը պարտաւորեց :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Թաղական խորհուրդը Ընտրողական
ժողով կը կազմէ ընդ նախագահութեամբ թա-
ղին Քարոզչին կամ սնոր չեղած աեւ՝ Աւու-
գերիցուն :

2. Թաղական խորհուրդը գաղտնի քուէ-
արկութեամբ երեւէն մինչև վեց թաղեցիներ
կընտրէ, որք Թաղական խորհրդայ հետ ի միասին
կը կազմեն Ընտրողական ժողովը :

3. Ընտրողական ժողովը անգամը ընտրո-
ղութեան իրաւունք և հանգամանք ունեցող
սրատուաւոր թաղեցիներէն պիտի կազմուին :

4. Ընտրողական ժողովը ընդ նախագահու-
թեամբ Քարոզչին կամ Աւուգերիցուն կը կազ-
մէ իւր Դիւանը, որ կրնայ Թաղական խորհր-
դոյ դիւանին մէջէն կամ զտու կազմել ըստ հա-
մարձեան ժողովոյն :

5. Ընտրողական ժողովը թաղին մէջի բազ-
մաշահանողութեան ընտրողութեան իրաւունք
ունեցողներն. ստորագրով, այրութենի կարգաւ
ընտրողոյն ցոյնի մը կը պատրաստէ, նշանակե-
լով թաղ կարեւորոյն ընտրողոյն անունը, մակա-
նունը, արհեստը, փողպը և տանը թիւը :
Այս ցուցակը տու նուազն ութ որ կը կախէ Թա-
ղական խորհրդարանը ժողովրդեան տեսանելի
կերպով, հրապարակով ծանուցանալ որ գիտողու-
թիւն ունեցող անձինք կամ անձամբ Ժողովոյն
ներկայացնեն իրենց պիտակութիւնը, կամ բան-
կաղը դրուած յատուկ տախտի մը մէջ գրու-
թեամբ, որ պիտի անու նշին ստորագրեն, և
իրենց բնակութեան փողպն ու տանը թիւը նը-
շանակեն : Այնպէս պիտոզութիւնք ընդունելի
չեն :

6. Ընտրողական ժողովոյ գիւնը՝ ներկա-
յացեալ դիտողութիւնը քննութեան կառնու,
և Ընտրողական ժողովոյն գիտութեամբը ցաւ-
ուած կամ զեղչ կրկնայ ընտրողաց ցուցակին վը-
րայ, ըստ ընկալեալ օրինաւոր տեղեկութեանց
կամ դիտողութեանց :

7. Ով որ մինչև քուէարկութեան նախըն-
թաց ուրաթ երեկոյ դիտողութիւն մը չէ ներ-
կայացուցեր Ընտրողական ժողովոյն ընտրողաց
և ընտրելեաց ցանկերուն վրայ, քուէարկութեան
օրը կամ յետոյ ա.ս մասին իրաւունք չունենալ
դիտողութիւն կամ բողբ ներկայացնելու :

ԸՆՏՐՈՂՔ

8. Ընտրողութեան իրաւունք ունին թաղին
այն բնակիչները միայն որոնք Ազգայնական տը-
րոց թաղային տեսլին մէջ անուննին. արձանագ-
րել տուած են :

9. Թաղական ընտրութեան մասնակցելու
համար Սահմ. 55 դ. յոդուածոյն համեմատ ի-
րաւունք ունի ամեն աւելատ որ 25 տարին լրա-
ցուցած է և ըստ 67 դ. յոդուածոյ Սահմ. ընտ-
րողական իրաւունքէ զրկուած չէ :

10. Երեսփոխանական ընտրութեան հա-
մար ըստ Սահմ. 65-66 և 67 դ. յոդուածոց
ընտրողութեան իրաւունք ունին այն թաղեցիք որ
25 տարին լրացուցած, Օսմանեան հպատակ և

տարեկան 75 դրու ռազմային տուրք տուող են . և որ քրեական յանցանք դատապարտեալ չեն . Ազգային գործոյ մատակարարութեան մէջ նենգութեամբ բռնուած չեն . Ազգային ժողովոյ մէկուն կողմէն Ազգային գործոյ չգործածուելու վճիռ ընդունած չեն , Տերութեան դատարաններուն կողմէն զգաւատացուցիչ պատժոյն պայմանաւոր լրացուցած են , վերջապէս խելագարութեամբ անբաւական ճանչցուած չեն օրինաւոր կերպիւ :

ԸՆՑՐԵԼԻՔ

11 . Թաղական խորհրդոյ համար ընտրելի են անոնք՝ որ Թաղական խորհրդոյ ընտրող ըլլալու իրաւունք ու հանգամանքներ ունին : Իսկ երեսփոխանութեան համար ընտրելի են ըստ Սահմ. 68 դ . յօդուածոյ անոնք՝ որ 30 տարին լրացուցած են , Օսմանեան հպատակ են , Տէրութեան օրինացը տեղեակ , և ազգային գործոյը հմուտ են և ընտրողութեան իրաւունքէն զրկուած չեն , ըստ 67 դ . յօդուածոյ Սահմանադրութեան :

12 . Ընտրողական ժողովը զազոնի քուէարկութեամբ ընտրելեաց եռասպտիկ թուովը ցանկ մը կը պատրաստէ , զոր կը կախէ Եկեղեցւոյն բանկայլ՝ առ նուազն 3 օր , ի տես ժողովրդեան , ծանուցանելով որ ընտրողք ազատ են այն ցանկէն դուրս ալ ընտրելեաց քուէ տալ :

ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

13 . Ընտրողական ժողովոյ Նախագահը քուէարկութեան որոշեալ օրէն առաջ հրատարակել կուտայ ի լրագիրա և Եկեղեցւոյ ու թաղին դպրոցներուն դռները ծանուցում բախշելով , և յիշելով հրաժարեալ երեսփոխանաց կամ թաղականաց անունը , անոնց վերընտրելի ըլլալը , ընտրուելիք երեսփոխանաց կամ թաղականաց թիւն և ընտրելութեան պայմանները , և քուէարկութեան և քուէհաւարի որոշեալ օրն ու ժամը . և թէ՛ մինչ ի քուէարկութեան ուրբաթ երեկոյ ընտրողաց և ընտրելեաց ցանկին վրայ

հարկ է դիտողութիւններ ներկայացնեն , և թէ յիշեալ պայմանաւորմէն ետքը ոչ ոք իրաւունք ունի դիտողութիւն ներկայացնելու :

14 . Եթէ ընտրողն իւր քուէն անձուր չըկարենայ բերել , ահաբէ՛ ստորագրեալ նամակաւ մը զայն ղրկել , կամ պահպանի մը մէջ դնել և պահպանին վրայ իւր անունը ստորագրել . նամակաբերն ես ստորագրէ՛ միանգամայն նոյն պահպանին վրայ ստորագրէ՛ այս կերպով . « այս ինչ անձին կայմանէ նամակաբեր » (ստորագրութիւն) : Եթէ նամակաբերը գրել չգիտեր՝ Առնադատը կը գրէ՛ պահպանին վրայ անոր անունը , և ան ալ խուշ նշան մը կը քաշէ անունը ներքե ի ներկայութեան Ընտրողական ժողովոյ :

15 . Եթէ քուէն որոշեալ ժամանակէն ետքը գայ՝ ընդունելի չէ :

16 . Եթէ քուէթուղթին մէջ ընտրելեաց թիւէն աւելի անուններ գտնուին՝ քուէն կարգաւ ընդունելի է բայց տւելորդ անունները և ստորագրեալ քուէթուղթերը ընդունելի չեն :

17 . Ընդունելի չէ այն քուէն՝ որ ընտրութեան հանգամանքներէ զուրկ անհատի մը տրուած է :

18 . Քուէարկութիւն կատարուելիք կիրակուան նախընթաց շաբաթ՝ սուսուս Ընտրողական ժողովը կը գումարուի , եղեալ դիտողութիւնները ի նկատի կառնու , վերջնական կերպով ընտրողաց ցուցակին վրայ տնօրէնութիւններ կը նշէ՝ եթէ նոր հարկ կայ . ատենագրութեան մէջ կը նշանակէ . և քուէարկութեան ժամանակ ներկայ գտնուելիք քննիչներն ու անդամները կորուչէ :

19 . Քուէարկութեան ժամանակ Ընտրողական ժողովոյ անդամք ներկայութեան տու մարին մէջ անունին նախ կատարագրեն , և յետոյ մեծագոյն մասամբ ստուգելով՝ քուէտուփին դատարկ լինելն , կը կնքեն զայն պաշտօնապէս և քուէարկութեան սկիզբէն մինչև վերջը կը հսկեն քուէտուփին վրայ :

20 . Քուէարկութեան ընտրողներ իրենց քուէն Ընտր . ժողովոյն կամ անոր քննչացը՝ որ ստուգելով մէկ քուէթուղթէ աւելի չըլլալը՝

պարտանկութիւնը չը կարգապահու եղանակաւ քուէտուփին մէջ կը ձգեն առաջի քուէարկութիւն, կամ նորաւ ստորագրել կուտան ընտրողաց տու մարին մէջ : Եւ եթէ քուէարկուն գիր գրել չը գիտեր , Ատենադպիրը ի ներկայութեան քուէարկութիւն կամ նորա նամակորերին կը նշանակէ քուէարկութիւն կամ նամակարերին գրել չը գիտնալուն պարտաւարած չըլլալը , և նա խաչ նշան մը կը քաշէ ներքեւ :

21 . Նամակաւ եկած քուէները կը նշանակութիւն ընտրողաց տու մարին մէջ ընտրողին անունին առջև , յիշատակելով թէ՛ նամակաւ եկած է քուէն ի ձեռն այս ինչ տեմին (14) :

22 . Եթէ քուէի մը վրայ կասկած յայտնուի , քննիչը կը պահեն այն քուէն և Նախագահին կը ներկայայնեն , որ Ընտրողական ժողովը մեծագոյն մասամբ կորոշէ ընդունելի կամ անընդունելի լինելը :

23 . Քուէներն եկած միջոցին նոյն քուէներուն վրայ ներկայ ժողովուրդը իրաւունք ունի քուէտուփը ձգուելէն առաջ զխտողութիւն ընել Ընտրողական ժողովոյն , որ պարտաւոր է ի նըկատի տանու և ըստ այնմ ընդունիլ կամ մերժել նոյն քուէները պատասխանատուութիւնը իւր վրայ առնելով . իսկ քուէտուփը ձգուելէն ետքը ո՛չ ոք իրաւունք ունի բողոքելու :

ԳՈՒԷՀԱՄԱՐ

24 . Քուէհամարի որոշեալ ժամը երբ կը հասնի , քուէարկութիւնը կը դադրի . և Նախագահը քուէտուփը բանալէն առաջ ներկայութեան տու մարին մէջ քուէարկութեան հսկող անդամաց անունները նշանակել կուտայ , նոյնպէս նաեւ քուէհամարի ներկայ գտնուելիք անդամաց և քննչաց անունները : Այս քննիչը կարող են նաեւ հանդիսատես ժողովրդեան մէջէն ընտրուիլ ի Նախագահէն ըստ պիտոյից :

25 . Նախագահը կը ծանուցանէ թէ քուէհամարի որոշեալ ժամը հոսած ըլլալով , քուէարկութիւնը դադարած է : Այնուհետեւ քուէտուփին կնիքները քննելէն յետոյ բոլոր կուտայ դայն , և կը յանձնէ քուէները համբել մի առ մի ի տես ժողովրդեան :

26 . Յետոյ կարձանագրութիւն ձեռն Ատենադպիրին քուէարկուաց և քուէից թիւը : Եթէ երկու թիւք անհամաձայն գան , նախագահը Ընտրողական ժողովոյ հետ կը քննէ (եթէ հարկ դատի՝ տուանձնանալով) և եթէ ապօրինաւորութեան կասկած տեսնուի , իսկոյն կը հրատարակէ թէ քուէարկութիւնը իբրեւ չեղեալ կը նկատուի , և առաջիկայ կիրակի նորէն քուէարկութիւն ընել կորսուի ըստ 77 դ . յօդուածոյ Սահմանադրութեան :

27 . Երբ քուէներուն համարները քուէարկուաց թուոյն հետ ճիշդ դայ՝ կը նշանակուի . և յետոյ մէկ կամ քանի մը գրասեղանի վրայ կը բաշխուին քուէթուղթերը , նոյնպէս և զոյգ զոյգ քննիչներ ըստ թուոյ գրասեղանաց , կըսկըսին գրել քուէթուղթերուն պարտականութիւնը ի տես ժողովրդեան : Երբ աւարտի՝ քննիչը կատարագրեն այն թղթերը . յետոյ մէկ թղթի մը վրայ արգիւնքը կը միայնեն քուէթուղթոց հետ և կը յանձնեն Նախագահին : Քննիչք իրենց կարգացած քուէթղթերը զատ պահարանի մէջ կը դնեն , վրան կատարագրեն , և գոցելով Գիւանին կը յանձնեն :

28 . Նախագահը կը հարցնէ թէ՛ դիտողութիւն ունեցող կա՞յ քուէհամարի գործողութեանց վրայ : Եթէ օրինաւոր դիտողութիւն մը լինի՝ քուէհամարը կրկին կատարել կուտայ միևնոյն նիւտին : Իսկ եթէ օրինաւոր դիտողութիւն բնաւ չիլի՝ Ընտրողական ժողովոյ տու մարին մէջ քուէհամարին արդիւնքը՝ քննչաց տուած քուէհամարի թղթոցը համեմատ կարձանագրութիւն ձեռն Ատենադպիրին . որոյ ներքեւ կատարագրեն Նախագահ և Ընտրողական ժողովոյ անդամք :

29 . Եթէ քուէն հաւասար թուով ստացուի՝ տարիքով երիցագոյնն է ընտրելի :

30 . Եթէ բացարձակ առաւելութիւն չը գոյանայ , երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կը լայ : Եւ այս անգամ Ընտրողական ժողովը քուէհամարի գործողութեան մէջ յաջողութեամբ առաւելագոյն երկու քուէ ստացողներէն՝ կրկնապատիկ թուով ցանկ մը կը պատրաստէ , և ընտրողք՝ այս ցանկէն զուրա անձանց քուէ չեն կըրնար տալ :

31. Ընտրութիւնը աւարտեցին յետոյ՝ Նախագահը պարտի ընտրելեաց հաճութիւնն ընդունիլ գրով : Եթէ հրաժարողը գտնուին՝ Ընտրողական ժողովը ի ձեռն Նախագահին համեմատական բաւարկութեան մէջէն քուէից յաջորդ աւտակտիքն ստացողները հետզհետէ կը հրաւիրէ ի նոյն սրահտն , մինչև որ ընտրելոց թիւը լրանայ : Այս պարագան հարկ է որ յատկապէս նշանոտի Վաղարշական ժողովոյ վերջուեկը տեղեկագրին մէջ :

32. Նախագահը քուէառութիւն մէջ պահել կուտայ բաւարկութեամբ , եկած նամակները , արձանագրութիւնները և ամեն այն թղթերը՝ որ նոյն քուէհամարին կը վերաբերին , և կը կնքէ քուէառութիւն իւր և Թաղական խորհրդոյ կնքով : Այս թղթերու կը սահման մինչև ցփուերացումն ընտրելոց Ազգ . Քաղաքական ժողովն : Այնուհետև արձանագրութեանց տրամարը կը պահուի Թաղական խորհրդոյ գլխաւորատան մէջ , իսկ քուէթուղթք և նամակք կը ջնջուին :

33. Նախագահը իսկոյն պաշտօնական տեղեկագրով մը քուէարկութեան արդիւնքը կը հաղորդէ Ամեն . Ս . Վատրիպոսին՝ նշանակելով ընտրելոց անունը , ժախտունը , արհեստը , անոնց յանձնառութիւնը և քուէարկութեան բոլոր պարագաները : Այս տեղեկագրերը կատարագրեն Նախագահը և Ընտրողական ժողովոյ Վիճակը , և կը կնքուի Նախագահին և Թաղական խորհրդոյ կնքով :

34. Քուէարկութեան մասին Վաղարշական ժողովը չը պիտի ընդունի այն բողոքը որ մինչև քուէհամարի սկիւրը կանխաւ թողին Ընտրողական ժողովոյն ներկայացուած չէ , բայց եթէ ներկայացուած է կանխաւ՝ Վաղարշական ժողովը նշանակողութեան կառնու : Նշանակեալ քուէհամարի թիւին եկած բողոքը կընդունին՝ ու նախ բացատրութիւն կուզէ Ընտրողական ժողովն : Այնուհետև եթէ հարկ տեսնէ՝ իր կողմէն կարգեալ քննիչի մը ներկայութեանը կնքեալ քուէառութիւն քանալ և քուէհամարի գործողութիւնը կրկին կատարել կուտայ և արդիւնքը ճշգրէին յետոյ հաստատուել կուտայ ի լրագիրս :

35. Վաղարշական վարչական որոշումը՝ Նա-

խագահին հասնեցն յետոյ Ընտրողական ժողովը լռածուած կը համարուի :

36. Այն հրաժանգէն մէջէն օրինակ չիլու նախեալ պիտի տեսնան իւրաքանչիւր Թաղական խորհրդոյ : Իսկ ընտրական գործողութեանց ժամանակ պիտի կախուի ի տես ժողովը վերջեան :

ՏԵՍՈՒՉ ԽՈՐՀԱՐԳԸ

ԵՒ ՀԱՅԱՐԱՐՁԱԹԻՒՆԸ

Սահմանադրութիւնն արդէն նախատեսելով որ Ազգային Կեդրոնական վարչութեան Վաղարշական ժողովը բեւեռուարած էր տեղական , պաշտօնական և անհատական խնդիրներով և հազիւ կարող կըլլար անոնց մէջ պատահած գծաւորականց պատճառները վերցնելով խողարութիւնը վերահաստատելու , գաւառացւոյ անհամար ցաւերը մոտիկ ընելով թէ Յ . Վրտն և թէ Կուսակալութեանց հայրական խորհուրդն ու գթութիւնն անոնց վրայ հրաւիրելով իրաւանց և արդարութեան համեմատ խնդր և ողորտ գաւառացի արգասիքները գրկանքէ և թշուառութենէ տղտուելու , ժողովոց և ուսմանորդաց , ժողովրդեան և ժողովոց մէջ պատահած անհամաձայնութիւնը վերցնելով խողարութիւն և համաձայնութիւն գոյացնելու , և նաև Վաղարշական ժողովը միայն գործադրութիւնն որոշող ու վճռող մարմին մը ըլլալով՝ ազգին ընդհանուր թէ բարոյական և թէ նիւթական յոռաշարժութեան վերաբերեալ գործոց համար Տեսուչ խորհուրդներ և Հոգաբարձութիւններ սահմանած էր . ուստի Վաղարշական ժողովս անմիջապէս իւր ուղարկութիւնը Տեսուչ խորհրդոյ և Հոգաբարձութեանց վրայ դարձնելով նախորդ վարչութեան օրով սահմանադրապէս կողմնաւ խորհուրդներն ու Հոգաբարձութիւնները վերահաստատեց , և պատահաները լրացուց . և Սահմանադրական տարեգրութեան՝ այսինքն 1874 մայիս 1 ին կիսով չորի նորոգեց ըստ կանոնի :

1. ՌԵՍՈՒՄԵՆԱԿԱՆ ԽՈՒՆՈՒՐ

Ժողովն ազգային դաստիարակութեան խընդիրը զանազան նստերու մէջ նկատողութեան առաւ և Ուսումնական խորհրդոյ հետ շատ անգամ խորհրդակցելով հետեւեալ կարեւոր որոշումները առաւ :

Ա. Պարտաւորեց այն ամեն Թաղական խորհուրդներն՝ որք տակաւին դպրոցական հոգաբարձութիւն կազմած չլին, փութով կազմել և Ուսումնական խորհրդոյ հետ յարաբերութիւն հաստատել :

Բ. Նորոգեց Սահմանադրութեան գործադիր յանձնաժողովը՝ որ սրահ մը դադրած էր գործելէ, որպէս զի գաւառացի մէջ Սահմանադրութիւնը գործադրուի և գաւառական Ուսումնական խորհուրդները կազմուին :

Գ. Կէդրոնական սնտուկի պիւտճէին մէջ առ այժմ ամսական 3000 դրուէի գումար մը ուսմանեց յանուն Ուսումնական խորհրդոյ, որպէս զի մնայուն կերպով 2 կամ 3 ուսումնական ձեռնչատ պաշտօնեաներ ընտրուին և տեսչութիւն ընեն ազգային վարժարանաց վերայ և Ուսումնական խորհրդոյ հրահանգին գործադրութեանը հսկին : Վերոյիշեալ գումարէն 1500 դրուէ Ուսումնական խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ առայժմ Պոլսոյ ազգային վարժարանաց համար ընտրուած տեսչին վճարել որոշեց :

Դ. Ուսումնական խորհրդոյ առաջարկած Սկսողէմիայի Հաստատութիւնն ալ պատեհ ժամանակի մը ձգեց :

Ե. Նաև որոշեց որ Ուսումնական խորհուրդն աշխատի սահմանել միորինակ ուսուցման եղանակ մը և զայն գործադրել տալ վարժարանաց մէջ նախակրթարանի գրութեան վերածելով զանոնք : Ի բաց առեալ միայն նշապիտներն որք հաստատուին և զոչուցուցիչ եկամուտներ ունենալով կարող են երկրորդական վարժարան ըլլալ :

Զ. Նաև առաջարկեց Ուսումնական խորհրդոյ՝ որ վարժապետներն երեք կարգի գտնեն, և իրաւաւնչներ կարգի համար զատ սմաւ կան որոշեն :

Է. Բարեգործական ընկերութեան գործադիր ժողովոյն ատենապետն ըստ հրահանգ ժողովոյն գալով յայտնեց որ տակաւին նոյն ընկերութիւնը գոյութիւն ունի և թէ հասարակ 3350 լիրայի գումարն ապահովեալ տեղ մէջ կենայ և անոր տնօրէնը կը բռնի և եթէ նոյն ընկերութեան Ընդհանուր ժողովոյն մէջ որ այս օրերս պիտի գումարի, այդ գումարն իւր նպատակին համեմատ գործածել որոշուի, պիտի առաջարկուի որ այդ գումարը յանձնուի Սահմանաւ վանից, որ հոգաբարձութեան դպրոց մ'ունենալու ամեն յատկութիւններն ունի : Եւ խօսք տուաւ նոյն Ընդհանուր ժողովոյ որոշումը Վարչութեանս հաղորդելու :

Ը. Վարժապետանոցի մասին Վարչութիւնն անոր կորեորութիւնն ընդունելուն հետ գործադրութիւնն ալ որոշեց : Միայն ուզեց դիտելու տեսի հաստատ կերպով թէ ոնոր շինութեան համար Ղալաթիոյ Եկեղեցին ո՞րչափ պարտական պիտի ըլլայ և այդ պարտքը պիտի կորենայ վճարել Ուսումնական խորհրդոյ ցուցած հաշուոյն համեմատ : անոր համար յանձնաժողով մը կազմեց որ Ղալաթիոյ կաղուածական հոգաբարձութեան և Ուսումնական խորհրդոյ հետ միոնալով մէկ քանի հմուտ ճարտարագետներու հետ խորհրդակցին, և անոնց թէ շինութեան և թէ պարտուց վճարման տեղեկագրին համեմատ գործադրուի :

Թ. Մայրաքաղաքի Թաղական խորհրդոյ Հասոյթը հասկնալու և իրենց դարձեցներուն տակն տրուելիք գումարներն որոշելու համար մասնաժողով մ'ալ կազմուեցաւ, որոյ անդամ որոշուեցան Քաղաքական ժողովէն մէկ քանի անձ : Տնտեսական խորհուրդէն մէկ անձ և Ուսումնական խորհրդոյ դիւանը, որ ամեն Թաղական խորհրդոյ տարեկան հասոյթն ստուգելով և զպրոցին այցելութիւն ընելով թէ Եկեղեցին դպրոցին վճարուելիք ամսական գումարը և թէ ուսման յայտագիրն որոշեն :

Ս. Հա Ուսումնական խորհրդոյ այն ամեն առաջարկութիւններն՝ որ գործադրելի կրնային ըլլալ, Վարչութիւնն նկատողութեան տուելով յարմար որոշումներ տուած է ի գործադրութիւն :

Իսկ դատարարական համար պիտոճէին մէջ աւելի գումար մը սահմանելու կարեւորութիւնը հասկցած և պէտքը զգացած է, բայց պարտաւորեալ է սպասելու թէ նոր կանոնադրութեան համեմատ ազգային ընդհանուր տուրքն ո՞րչափի պիտի կարենայ հասնիլ :

2. ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՆԵՒՄԵՌՑ ԵՒ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազգային հաստատութեանց Տնտեսական և Ելմտական վիճակը կարեւորագոյն և էական խնդիր մ'ըլլալով Վարչութիւնս իւր պաշտօնաւարութեան սկիզբէն Տնտեսական խորհրդոյ, Ելմտայ և Հիւանդանոցի Հագարարութեանց առաջարկութիւնները նկատողութեան առնելով՝ անոնցմէ գործադրութիւններն կարելի և կարեւոր եղածներն որոշեց, որք են՝

Ա. Ազգային կալուածոց ազատութիւնը

Կառավարութեան կողմէն բոլոր անշարժ ստացուածներն արձանագրուելու առթիւ ազգային կալուածներն ապահովութեան տակ դրնելու համար Վարչութիւնը յատուկ կալուածական մասնաժողովի մը ձեռամբ մէկ կողմէն ազգային կալուածոց կալուածադրերը Պատրիարքարան բերելով զանոնք արձանագրել տուաւ զիւանատան մէջ . և միւս կողմէն կալուածներն արձանագրող արքունի պաշտօնէից ձեռք իրենց տուամարներուն մէջ ազգային կալուած ըլլալը նշանակել տուաւ, ինչպէս նաև Տէֆթլիսայնէի տուամարներուն լուսանցքին մէջ : Որով ազգային կալուածները թէ Պատրիարքարանի մէջ արձանագրուեցան և թէ կառավարութեան տուամարներուն մէջ արձանագրուելով՝ այլևայլ կորստեան վտանգներէ սպաւորուեցան :

Բ. Ֆառաւոց մէջ Ազգային կալուածոց Բրձանագրութիւնը

Տնտեսական խորհրդոյ առաջարկութեանը համեմատ գաւառաց մէջ ազգային կալուածոց սէնէտները գաւառային Վարչութիւններէն արձանագրուելով անոնց օրինակը Կեդրոնական Վարչութեան տուամարներուն մէջ ալ արձանագրուելու որոշումն եղաւ :

Գ. Պատրիարքարանի հին պարտոց վճարումը :

Մէկ կողմէ Պատրիարքարանի հին պարտքն՝ շատ տարիներէ ի վեր ազգին բեռ մ'էր դառնալով և միւս կողմէ Կեդրոնական Սընտուկին հասոյթն իւր ծախքին չըբաւելով յոյս չը կար սնտուկին սովորական հասոյթովն այս պարտքը վճարելու :

1871 ի Վարչութեան որոշմամբն նախորդ Պատրիարք Ամեն . Խորիսեան Սրբազան ազգային հանգանակութեան դիմելով կարող եղած էր մէկ մասը վճարելու, ինչպէս որ նոյն հանգանակութեան և անով վճարուած պարտոց գործողութեանց արդիւնքն երկու տեղեկագրերով արդէն հրատարակուած է ժամանակին : Իսկ ներկայ Վարչութեանս օրով երկու բաբերար ազգայինք՝ Բարձր . Սրբազամ փաշա Երամեան և Վսեմ . Սարգիս Պէյ Պաշեան, յիշատակաց արժանի նուէր մ'ընելով Ազգն իւր հին պարտքէն բոլորովին ազատեցին, որոյ հետ նաև Վարչութիւնս կարող եղաւ Նորին Վեհափառ Կայսրութեան կամացը համաձայն Պէշիկթաշի ազգային գերեզմանատունը կարգադրելու, Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին ընտրութեան Բ . Դռնէն վաւերացման ծախքը հոգալու, Պատրիարքարանը և իւր կարասիքը նորոգելու : Երամեան Բարձրապատիւ Սրբազամ փաշա 3000 ոսկի և Պաշեան Վսեմազուք Սարգիս պէյ 1500 ոսկի, ընդամենը 4500 ոսկի նուիրեցին, որոյ հաշիւը հոս կը գնենք :

Պ Պ Պ Պ Պ

Նուէր Բարձր. Երանան Աբրահամ
 Փաշայէ ԼՂ. Օսմ 3000
 Վահմ. Պալեան Սարգիս
 Պէյէ ԼՂ. Օսմ 1500

4500

4500

Պ Վ Պ

Վճարեալ Կեդր. Սնտուկի Հին պար-
 տատեարց ԼՂ. Օսմ 2586
 Պատրիարքարանի նորոգութեան ծա-
 խուց և կարանայ համար 415
 Ս. Պատրիարքի Գահակալութեան առ-
 թիւ. Դրան և ծախք զանազանք . . . 645
 Պէշիկթաշի գերեզմանատան ծա-
 խուց համար 284 ⁵/₈
 Ս. Պատրիարքի գործածութեան
 համար կառ-ք մը իւր կազմուածքով . 247
 Յանձնեալ Կեդր. սնտուկին 386 ²/₈

4500

Այս աղգային բարերար երկու Վսեմ անձինքը շնորհակալեաց արժանի են , ինչպէս որ Աղգային ժողովը ալ իւր շնորհակալութեան քը. ուէն տուաւ :

Գ. Պատրիարքական կոնդակաց համար առնուած տրոց կարգադրութիւնը :

Ելեմտից Հոգաբարձութեան առաջարկութեանը համեմատ Պատրիարքարանէն տրուած կոնդակներուն համար առնուած տրոց բաշխումն ու հաւարումը վարչութիւնն հարկ տեսաւ որ հետեւեալ կերպով ըլլան .

Ա. Ամեն գաւառական վիճակի առաջնորդ կամ Փոխ . Առաջնորդ կամ Պատրիարքական փոխանորդ՝ իւր ընտրութիւնն ու պաշտօնը վաւերող Պատրիարքական կոնդակի համար պարտաւոր է իւր հովուական վիճակին տարեկան մուքաթայի տրոց քանակութեան չափով 0/0 20 գահեկան դիւանական տուրք վճարել Կեդր . Սնուակին :

Բ. Գաւառական Ընդհանուր , Կրօնական և Քաղաքական ժողովոյ ընտրութիւնը վաւերող Պատրիարքական մէն մի կոնդակի համար իւրաքանչիւր գաւառական սնտուկ պարտաւոր է վիճակին մուքաթայի տարեկան տրոց քանակութեան չափով 0/0 10 դահեկան դիւանական տուրք հատուցանել Կեդր . Սնտուակին :

Գ. Նշնագէս Կ . Պօլոյ Թաղական Խորհուրդներն իրենց Հաստատութեան կոնդակաց համար պարտաւոր են իւրաքանչիւրն թաղին եկեղեցւոյն քանչէլի տրոց քանակութեան չափով 0/0ին 10ը դիւանական տուրք , և եթէ զերծ են քանչէլի տուրքէն՝ ըստ կարողութեան չափու գումար մը վճարել Կեդր . Սնտուակին :

Դ. Սոյն Դիւանական Հաստ. Թից հաւարման հոգն Ելեմտից Հոգաբարձութեան վերաբերեւելուն . կեդրոնական դիւանատունն իւր բոլոր ճիւղերովը պարտաւոր է վաւերացմանց կոնդակները դիւանական գործողութիւնները կատարելէ ետեւ՝ ուղղակի յանձնել Ելեմտից Դիւանին առանց բացառութեան :

Ե. Ելեմտից Դիւանը նոյն կոնդակներն

ստանալէ ետեւ սահմանեալ տուրքը կգանձէ և որոց որ կվերաբերի կյանձնէ գանտիք դիւանապետին գիտութեամբ :

Ձ . Ելեմտից դիւանը պարտաւոր է հոգ տանիլ որ Թէ՛ կոնդակներն առանց յապաղման իրենց տեղերը յանձնուին և Թէ՛ օրինական տուրքերն անվճար չմնան , և ասոր համար պէտք է որ դիւանատունն երբ որ և է ընտրութեան տեղեկագիր հասնի գաւառէն կամ կեդրոնին թաղերէն , վաւերացուցը կատարուելն առաջ անձնապէս ազգ առնէ Ելեմտից դիւանին , որ փոյթ պիտի տանի կոնդակաց տուրքը գանձելու միջոցները տնօրինել , երբ կոնդակին տէրը Կ . Պօլոյ մէջ է և կամ իւր գործակատարն ունի , անոր հետ բանակցելով , և երբ գաւառէն պիտի զրկուի դրամը , պաշտօնական գիր զրկել տալով և պահանջելով :

Ե . Աղգային ընդհանուր տրոց կանոնադրութիւնը :

Մինչև հիմայ որչափ որ աղգային տուրքը կը հաւաքուէր , բայց տակաւին անոր համար կանոն մը սահմանուած չըլլալով , վարչութիւնն մասնաժողովի մը ձեռամբ կանոն մը խմբագրեց , և զայն Աղգային ժողովոյ վաւերացնել տալով , գործադրութեան ենթարկել որոշեց 1875 մայիս 1 էն սկսեալ մասնաւոր հրահանգի մը համաձայն :

Ահաւասիկ ընդհանուր տրոց կանոնադրութիւնը և գործադրութեան հրահանգը .

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐՈՑ

1. Ամէն աղգային անհատ որ չափազանց է և վստասակի ու չահաւոր և իւր բնակութիւնը Պօլիս հաստատած , պարտական է կեդրոնական սնտուկին տարեկան տուրք մը տալու :

2. Աղգային տուրքն ութ աստիճանի բաժնուած է .

Ա. 500 զրուշ որոշեալ և անելոյն իւր
րև նուէր :

Բ. 300 "

Գ. 200 "

Դ. 150 "

Ե. 100 "

Զ. 75 "

Է. 50 "

Ը. 25 "

3. Յոց բաշխումը կատարելու համար աւան Թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և դրսէն այս մասին յորմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մը կը կազմէ, որն որ կը հրաւիրէ նոյն Թաղին մէջ բնակութիւն հաստատող և առեւթաւ կարողութիւն ունեցող աղջայինները, և հետեւին համահաճութեամբ կ'որոշէ տալու տուրքին որքանութիւնը, զորն որ պիտի հաստատէ նոյն աղջայինը իւր ստորագրութեամբը :

Յիշեալ Յանձնաժողովը 15 օր պայմանաւճառմամբ կուտայ իւրաքանչիւր աղջայինոց 'ի խորհրդարան ներկայանալու համար, և պայմանաւճառման լրանալէն ետքը շնորհապատգաններուն իրենց աստիճանին համեմատ վճարելու տուրքին քանակութիւնը Յանձնաժողովը կ'որոշէ և մասնաւոր նամակաւ իրեն կը հաղորդէ, որ եթէ գիտողութիւն մ'ունի, 15 օրուան մէջ հաղորդէ Յանձնաժողովին, այս պայմանաւճառմամբ լրանալէն ետքը, եղած դիտողութիւնները չ'պիտի ընդունուին այն տարւածան համար :

5. Տարեկան տուրքն երկու անգամով կը վճարուի, վեց ամիսն անգամ մը, ուզողն ազատ է անմիջապէս մէկ անգամէն ալ վճարել ամբողջ տարեկանը :

6. Քաղաքական գործոց մը համար Պատրիարքարան կամ Թաղական խորհուրդներուն դիմելով աղջայինէ մը տարին լրացած և երեք անգամ ուղղուած բայց տակաւին անվճար ձգուած ու դիզուած տուրքերը պիտի առնուին, և ետքը նոյն անձին գործը պիտի տեսնուի :

7. Տուրքին տրուած ըլլալը պիտի հաստատուի Պատրիարքարանի սնտուկի տղմարաց արձաւագրութեան, և վճարողին քովը գտնուած ըն-

կալագրէն, որ ստորագրեալ պիտի ըլլայ Կեդրոնական սնտուկին գտնաւորուիչ և հաւարիչէն եւ թէ հաւաքչի ձեռք է առնուած, և Պատրիարքարանի կնքով վաւերացեալ :

8. Պատրիարքարանի ազգահամարի գրասենեակը պարտաւորեալ է ըստ Սահմանագրութեան ամէն տարի Թաղական խորհուրդներէն ստուգել իրենց Թաղին մէջ նոր եկողները և ուրիշ գաւերին, գաղտնիքը և ուր երթալին, նոր շահու տէր եղողները, իրենց աստիճանին փոփոխութիւն ուզողները և վերջապէս վախճանողները և ծնունդները :

9. Տուրքը Վարչութեան կողմէ ընտրեալ և վարձատրեալ յատուկ հաւաքիչներու ձեռք պիտի հաւաքուի. իսկ երբ ուղղակի Պատրիարքարանի մէջ առնուի, որ և է ծախք տեղի պիտի չունենայ :

10. Զանազան տեղեր պանդխտող աղջայինը ընտանեօք բնակութիւն հաստատած տեղին աղջային սնտուկին կը վճարէ իւր տարեկան տուրքը :

11. Գաւառներու կողմէն Կեդրոնական սընտուկին տրուելու տուրքը մինչև որ Աղջային Ժողովը սահմանէ, գաւառները հինգ պիտի չարուանակեն վճարել :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՅԳԱՅԻ ՏՐԱՅ

ԲԱՇԽՈՒՄՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐԱՅ

10. Կեդրոնական Ընդհանուր տրոց կանոնադրութեան Յոգ յօդուածին համեմատ տրոց բաշխումը Թաղական խորհրդոց միջոցաւ կը կատարուի :

Աւան Թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և դրսէն այս մասին յորմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մը կը կազմէ, որոյ կը նախագահէ Եկեղեցւոյն Փարոգիչը և 'ի բացակայութեան նպատակով Աւագիլիցը կամ Աթոռակալը :

իւր կազմութիւնը անմիջապէս կը ծանուցանէ Կեդրոնական Վարչութեան 'ի տեղեկութիւն :

20. Սոյն Յանձնաժողովը նախ կը պատրաստէ ցուցակ մը, ուր պիտի գտնուին այն ամեն Ազգայնոց անունները՝ որք չափահաս և վաստակի ու շահու տէր ըլլալով իրենց բնակութիւնը նոյն Թաղին մէջ հաստատած են :

Այս ցուցակը ութ սիւնակներ պիտի ունենայ .

Ա. ին մէջ պիտի գրուի տրոց մասնակցողին անվանունը այբուբէնի կարգաւ ,

Բ. ին մէջ պիտի գրուի անունը

Գ. ին մէջ պիտի գրուի բնակութեան փողոցը տանը թիւը .

Դ. ին մէջ պիտի գրուի արուեստը .

Ե. ին մէջ պիտի գրուի գործին տեղը , փողոցը և թիւը .

Զ. ին մէջ պիտի գրուի տուրքի աստիճանը .

Է. ին մէջ պիտի գրուի ստորագրութիւնը

Ը. ին մէջ պիտի գրուի դիտողութիւն կամ Ծանօթութիւն եթէ կայ :

30. Յանձնաժողովը այս ցուցակը պատրաստելէն անմիջապէս ետքը տրոց մասնակցողները նամակաւ կը հրաւիրէ շարժու մէջ որդեակ օրեր 'ի Թաղական խորհրդարան մինչև 15 օր , հրաւերին նամակին հետ ղրկելով տրոց կանոնադրութեան մէջ օրինակը :

Հրաւերին մէջ նշանակեալ ըլլալու է որ՝ Թաղական խորհրդարանը անձամբ չ'ներկայացուցին , նամակաւ իմացնելու է իւր աստիճանը ,

Անձամբ ներկայացողին հետ համահաճութեամբ աստիճանը կորոշէ Յանձնաժողովը , գրեւ ժամով իր անուան դիմացի սիւնակին մէջ աստիճանը և ստորագրութեան սիւնակին մէջ ալ իւր ստորագրութիւնը : Եթէ տուրքի մասնակցող մը իր աստիճանը նամակաւ իմացուցած է , և Յանձնաժողովին կողմէն նոյնին իր կարողութեան համեմատ ըլլալը ստուգուած է , ստորագրութեան տեղը և նամակաւ ու բառը կը գրուի :

40. Այս առաջին հրաւերին մինչև 15 օր անձամբ կամ նախարար չի պատասխանողներուն կամ նամակաւ իրենց կարողութենէն վար

աստիճան նշանակողներուն երկրորդ հրաւեր մը ևս ընելու է՝ գրաւոր , ուր նշանակուած ըլլալու է որ՝

Ա. Ընդհանուր տրոց ցանկին մէջ իրենց աստիճանը որոշելու համար այս անգամ անպատեալ ներկայանալու են 'ի Թաղական խորհրդարան :

Բ. Այս նամակաւ իմացնելու են իրենց աստիճանը .

Գ. Այս նշանակողներուն և ոչ նամակաւ պատասխանեն , իրենց աստիճանին համար պիտի նշանակուի Ընդհանուր տրոց ցանկին մէջ զրուշ ըստ Կանոնադրութեան :

50. Յանձնաժողովը շանաչու են այս հրաւերագրերը մասնակցողաց ձեռքն հասցնել ծաւանակին : Բնութի նամակները ցրուողները հասցէին տիրոջմէն կամ նամակը յանձնուած տեղէն ստորագրութիւն առնելու են :

60. Թաղական խորհուրդներն ամեն տարի տրոց Թաղական Յանձնաժողովներ կ'ընտրեն և անոնց պաշտօնը յունվար 1 էն մինչև ապրիլ 1 կը տեւէ ընդ ամենը 3 ամիս :

70. Այս Յանձնաժողովները իրենց Թաղին վերաբերեալ տրոց ցուցակները կը սրբագրեն , նշանակելով աստիճանաց փոփոխութիւնը պակասները և ուրիշ Թաղ գնացողները , բնակութեան , գործի տեղերու վերաբերեալ փոփոխութիւնը և աւելցնելով նոր եկողները և նորէն տուրքի մասնակցողները :

80. Թաղին մէջ նոր բնակութիւն հաստատողները և նորէն տուրքի մասնակցողները , ինչպէս նաև անոնք՝ որոց աստիճանը դէպ 'ի վեր փոխուիլ պէտք է , 3 րդ , 4 րդ և 5 րդ յօդուածներուն համեմատ 'ի Թաղական խորհրդարան կը հրաւիրուին և ըստ այնմ կը կարգադրուի ցուցակը :

90. Անոնք որ աստիճանին դէպ 'ի վար փոխել կուզեն , պէտք է որ իրենց ներկայանան տրոց Յանձնաժողովին և աստիճանին փոխել տան :

100. Յանձնաժողովը այս սրբագրեալ ցուցակէն երկու օրինակ կը պատրաստէ . մէկը առ Փաղարական Ժողովն կը ղրկէ իր անդամոց բո-

լորին ստորագրութեամբը, որ նաև պիտի գրու-
նուի Քաղական խորհրդոյ Ատենայեանն և Ա-
տենադարին ստորագրութիւնքը և Քաղական խոր-
հրդոյ կնիքն ալ, և միւսը Քաղական խորհրդա-
րանը կը պահուի:

Այս ցուցակը առ առաւելն մինչև արդիւ 1
Աղգային Վարչութեան զրկուած ըլլալու է:

ՀԱՌԱՔՈՒՄՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑՐՈՑ

140. Տնտեսական խորհուրդը և Ելմտական
Հոգաբարձութիւնը միանալով ձեռնարկեալն տրոց
Համար երոշխաւորեալ պաշտօնեայ մը կը սահ-
մանեն, որ պատասխանատու պիտի ըլլայ Ընդ-
հանուր տրոց հաւաքմանը, և վարձք պիտի ըն-
դունի իր ձեռք հաւաքած դրամներուն վրայ 15
առ 100:

142. Ելմտական Հոգաբարձութիւնը Քա-
ղական խորհուրդներէն եկած ցուցակոց համա-
ձայն իւրաքանչիւր աստիճանի թիւերը կ'որոշէ,
և այս թիւերուն չափովը իւրաքանչիւր աստի-
ճանի համար ընկալագիր կը պատրաստէ:

143. Իւրաքանչիւր ընկալագիր երկուէք
բաժնուած ըլլալու է, երկու վեցամսեայ վճար-
մանց համար. այս ընկալագիրը բունուոր և
թուղթեալ և Ելմտական Հոգաբարձութեան
կողմէն կնքեալ և ստորագրեալ ըլլալու են:

144. Քաղական խորհուրդներէն եկած ցու-
ցակներէն օրինակելով Ելմտական Հոգաբարձու-
թեան կամ Համարակալին քով ուրիշ երկու
ցուցակներ գտնուելու են, մէկը մականուանց
այբուբենից կարգաւ Քաղական խորհուրդներէն
եկած ցուցակներուն ձեռովը, և միւսը իւրաքան-
չիւր աստիճանի համար զատ զատ տեղեր բանա-
լով, նոյնպէս այս ալ մականուանց այբուբենից

կարգաւ:

150. Ելմտական Հոգաբարձութիւնը այս
պատրաստեալ ընկալագիրէն տրոց պաշտօնէին
կը յանձնէ պէտք եղածին չափ և անկէ անդոր-
րագիր մը կ'առնէ: Նմանապէս երբ տրոց պաշ-
տօնեայն հաւաքեալ դրամները կը յանձնէ, կըն-
դունի համարակալէն Ելմտականին կնքովը կընք-
եալ անդորրագիր մը: Եւ ժամանակ ժամանակ
կողմնակի տրուած անդորրագրերուն համեմատ
հաշիւը կը գոցուի:

160. Տրոց պաշտօնեայն իր կողմէն կարգ-
եալ երաշխաւորեալ հաւաքիչներու ձեռամբ ալ
հաւաքումները կրնայ կատարել, դարձեալ իւր
պատասխանատուութեան տակ:

•••••

2. Խրիմեան Սրբազանին հաշուական խնդիրները:

Նախորդ Պատրիարք Ամեն . Խրիմեան Սըր-
բազան Առաջնորդութեանց վրայ շուրջուց 'ի
վեր սահմանեալ մութաթաներն իւր ձեռամբ
հաւաքելուն համար կնճռոտ հաշիւներու ենթա-
կայ եղած էր, որով աղգային սնտուկին պար-
տական կը մնար: Ահա այս մասին Ելմտից
Հոգաբարձութեան առ Վարչութիւնս տուած
հաշիւը:

Խրիմեան Սրբազան 1869 նոյեմբեր 9ին
Պատրիարքական աթոռը բարձրացաւ. Ելմտից
Հոգաբարձութիւնը կըսէ որ այս թուականէն
մինչև 1871 մայիս 1, որ 18 ամիս կընէ, 1871ի
Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ այն ատենուան
տնտեսական խորհուրդը հաշիւը գոցած և վերջա-
ցուցած է նոյն իսկ Խրիմեան Սրբազանին հա-
ձութեամբն ու կարգադրութեամբ: 1871 մայիս
1 էն մինչև 1873 հոկտեմբերի վերջն՝ որ է 30
ամսուան միջոց, Նորին Սրբազանութեան հա-
շիւն հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ Ելմտից
Հոգաբարձութիւնը:

ՀԱՇԻԻ ԽՐԻՄԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

1871 Տայիս 1 էն մինչև 1873 հոկտեմբերի 31 :

ՊԱՐՑԻ

30 ամսուան մէջ առած

դրամը 384230

Մշոյ Ս . Կարապետի վանուց

անվճար շնացեալ մուքաթաները . 34600

418830

ՊԱՆԱՆԱԶ

Իր 30 ամսականը

10000 էն 300000

Միքայէլ Ճիզմէճեանին

տուածը Կեդր . Սնտուկի

հաշուոյն 360

300360

Մնացեալ պարտքը 418470

418830

Խրիմեան Արքայան այս հաշուոյն դէմ դի-
տաւարութիւններ ընելով կրտէ որ նախորդ 18 ամ-
սուան մէջ ամսականա 3000 ական դուրուշ բա-
նած է, պէտք է 10000 ականէն բանիլ . վասն
զի Պատրիարք մը չէ թէ 3000 դուրուշ ամսա-
կանով այլ 10000 դուրուշ ամսականով ալ չը
կրնար տարիլ : Նաև Մշոյ Վանուց մուքաթայի
պարտքերը թիաւ չընդունիր ըսելով թէ Վանքին
պարտքն է այն : Դարձեալ, Պատրիարքու-
թեան եկած տոտերը Մուշէն մինչև Կ . Պալիս
16000 դուրուշ ծախք ըրած ըլլալով Կեդրոնա-
կան սնտուկէն զայն կը պահանջէ . և ուրիշ ա-
ռարկութիւններ ալ ընելով ազգ . սնտուկէն
պահանջ ունենալը կ'այտնէր :

Վարչութիւնն այս կիճոտ հաշուոյն կար-
գադրութիւնն իրաւարարաց միջոցաւ թէև կը

պատրաստուէր կարգադրել . սակայն գործն ա-
մենայն արգարութեամբ կարենալ զլուխ հանելու
համար արժան գտուեց պահ մ'ալ սպասել և
պէտք եղած տեղեկութիւնները հաւաքել :

Է . ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ տե-
ղեկագրով մը 30 հազար բաժինի վրայ ամսական
1 դուրուշ տուելով հանգանակութիւն մը բանալ
կառավարիչի, որով Հիւանդանոցի բացը գոցել
կը խոստանար :

Վարչութիւնն այս առաւարկութիւնը նը-
կատուութեան առնելով նոյն հոգաբարձութեան
տոտենապետ էֆէնտիին խորհրդակցութեամբ
Հիւանդանոցի ծախուց և մտից Պիտէն սահ-
մանեց հետեւեալ կերպով .

ԱԶԳՍՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԱՄՍԱԿԱՆ ՊԻՏՃՃԷՆ 1874 — 75 Ի ՀԱՄԱՐ

ՄՈՒՅՑ

Կալուածոց հասոյթ	7500
Պատասպարելոց թուակր	4000
Մայիէի	3030
Պէշիկի միս 900 հոսայ	4500
» հայ 6000 »	12000
Ղանառուրի կէս հասոյթ	5000
Անցադատան կէս հասոյթ	5000
Պանձանակ , եկեղեցիք , ոչորմութիւն	3500
	44530
Ամսական բացը	7220
	51750

ԵԼՑ

Ուսուստ 150 անձանց համար ,	
որը 2 դուրուշն	27000
Հանգերձագին ամսական	5000
Կարասեայ համար ամսական ծախք	1500
Ղեղորէից » » »	1250
Պաշտօնէից ամսականք	10000
Կալուածական նորսպութիւնք	2000
Այլեայլ ծախքեր	4000
Պարոցի ծախք	1000
	51750

Այս 7220 դուրուշի բացը գոյեկու համար Հոգաբարձութեան առաջարկած 1 դուրուշ բաժնի վրայ ամսական հանգանակութեան սկզբունքն ընդունեց ժողովս :

Հիւանդանոցի կալուածներէն Եւէտի Գուլէի դուրաղ գտնուած Հիւանդանոցին կից ընդարձակ մեկ պարտէզը և անոր յարակից ինճիլիք բառած ընդարձակ գետինը , որոց տառաջնոյն համար 800 դուրուշ և վերջնոյն համար 150 դուրուշ գաւառի գաւառ տարեկան միւլքի վարձք կառնուի եղբր մինչև հիմայ , այս անգամ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը քննութեամբ և հաստատութեամբ ստուգած է որ նոյն գետինները թէ միւլք և թէ կէտիք Հիւանդանոցին սեպչականութիւնն են և տարեկան 1500 դուրուշ տուանոյն վարձք կը բերեն , և Հոգաբարձութիւնը յաջողեալ է ինճիլիկը Հիւանդանոցին յանձնելու մինչև յառաջիկայ գաւառ վարձակալին հետ հարկաւոր եղած պայմաններն ընելով : Իսկ պարտէզին վարձակալն ամենայն զոյուլթեամբ կը պընդէ եղբր որ պարտէզին կէտիքն իրն է խարէական սկէզտի մը գորութեամբ որ ամենեկին սոյն պարտէզին հետ վերաբերութիւն չունի : Ուստի Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ յիշեալ պարտէզը տանկայ 1250 թուականէն ի վեր տարեկան 800 դուրուշով վարձու արուած է , մինչդեռ տուանոյն տարեկան 1500 դուրուշ վարձ կրնայ բերել , և նկատելով որ 1872 թուականին վարձակալը 127000 դուրուշ աւելի է Երկաթուղոյ ընկերութենէն , հարկ կտեսնէ դատ բանալ յիշեալ վարձակալին դէմ :

Դիտողմս այս կարևոր խնդիրը պատշաճ դասակարգելու հոգաբարձութեան յանձնել որ ուղղութեան անհեղինակ արժանը տեսնեն :

Ը . Զանազան թաղական խորհուրդներէն եկած խնդրագրերուն համեմատ ազգային կալուածոց վրայ կառավարութեան կողմէն վերածտուրքերը բառնալու համար արժան վատուեցաւ Յունաց Պատրիարքարանին հետ խորհրդակցելով հարկ եղածը տեսնեն :

3⁰ ՎԱՆՈՐԷԻՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Վանորէից խորհուրդը վանքերէն շատերուն հետ յարաբերութիւն հաստատելով հետզհետէ զանոնք սահմանադրութեան սկզբունց համաձայն բարեկարգելու : անոնց մէջ տեսնեն խորհուրդներ կազմելու և վարձարաններ հաստատելու ջանադիր եղած է . բայց տակաւին կան վանքեր որ մինչև այսօր վարչութեան գրերն անպատասխանի թողած են :

Վարչութիւնն Վսնօրէից խորհրդոյ անդամակցութեան հրաւիրեց երկագործութեան արհեստին քաջաշնորհ Ամասեան Յակոբ Էֆէնտին, որ վսնօրեան հողերն՝ արդիւնաւոր վիճակի մը մէջ դնելով զանոնք, ազգային հաստատութեան աղբիւրներ ըլլան, որոյ հաստատ եկամուտովն ազգային հանրական պիտոյրները հոգացուին և բարդաւածին :

Ոգգային Վսնօրեան վրայ լաւ և ճիշդ գաղափար մը ունենալու համար Վսնօրէից խորհրդոյ առ Վարչութիւնն ընելիք տարեկան համարաւորութիւնն Սգգային Ժողովոյդ ուշադրութեանը կը յանձնուի :

4. ԴԱՏԱՍՑԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԿՏԱԿԱՑ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Դատաստանական խորհրդոյ և կրտակաց Հոգաբարձութեան խնդիրները խառն Ժողովոյ վերաբերելով առ այն մասաւցած համարատուութիւններին Սգգային Ժողովոյդ պիտի մատուցուի խառն Ժողովոյ համարատուութեան հետ :

Պ .

ԳԱՆՔԱՅԻՆ ԻՆԳԻՐՆԵՐ

Դատաստանաց խնդիրներն որ Սգգային Վարչութեան ամենամեծ գրողականքն են, գլխաւորաբար հետեւեալներն կը բաղկանան .

1. Հողային խնդիրներ

Բարեխնամ կառավարութիւնը գաւառացի հողագործները քաջալերելու և երկագործութիւնը գաւառներուն մէջ բարգաւաճելու համար զանոնք հողի և գետնի տէր ընելու օրէնք մը հաստատած է, որով փոքր գումարներ վճարելով իրենց վարուցան ըրած գետինն իրենց վրայ բախուկընեն, այսինքն՝ նոյն գետինն տէրը կըլլան :

Մեր գաւառացի ազգայինք կամ այս օրէնքը ժամանակին լաւ չեն ըմբռնած, կամ կառավարութեան անձինքը տէրութեան այս օրէնքը՝ արդարութեամբ չեն գործադրած, վսն

զի սպար մէկ քանի գլխաւոր գաւառներու մէջ, ուր բարձրագոյն հող կը գտնուին, հողերը սեղանի յիւրտ պէյէրուն անցած են բախոյի օրէնքով կամ կը բռնանան որ իրենց վրայ անցուցնեն հաւառով բարեխնամ կառավարութեան հրամայած սկզբանը :

Մեր գաւառացի Ժողովրդոյ շատ անգամ բազմութեամբ Պատրիարքարանք լեցուին և Պատրիարքն ու Ժողովները գրողներն, գրեթէ լոկ այս հողային խնդրոյն համար է : Այդ բռնաւոր պէյէրը կամ երկրացի աշխատող ժողովրդէն զազուակ անոնց հողերն իրենց վրայ բախու ընել տուած են, որ կառավարութեան օրինաց հակառակ է, վսն զի աշխատող Ժողովրդեան կը պատկանին այն հողերը, և կամ զանազան հեռաքներ բանեցնելով Ժողովրդեան հողերը ձեռքերնուն տուած և առնելու ետեւ են, և շատ ընչին վարձ վճարելով նոյն հողերուն վրայ կը բանեցնեն այն ազգաւոր աշխատողները, որ կառավարութեան հրամայած օրինաց համաձայն յիշեալ հողերուն տէրն էին :

Այս հողային խնդիրը գաւառացւոյ ամենակարեւոր խնդիրն է, և իրենց ապագայ յառաջողութեան և հարատուութեան հիմը կը համարուի, այս նկատմամբ վարչութիւնն չէր կրնար անտարբեր մնալ ասոր վրայ, ուստի գաւառացւոյ այս տեսակ խնդիրներն 'ի մի ամիս' փելով բազրիի մը գրեց, և Սրբազուն Պատրիարքն այս բազրիին գործադրութիւնը ձեռք բերելու համար ամեն ջոնք 'ի գործ դրաւ :

2. Գորաբաժնի [ասկէր պէտէի] տրոյ վերաբերեալ խնդիրներ

Մէկ քանի գաւառաց Ժողովուրդք այս տուրքի համար բողոքելով կըսեն թէ կառավարութիւնը պէտէիէ տուրքին մէկ շորբորդը բաշխած է Ժողովրդեան, և փոխանակ բաշխումը հրամանի թուականէն գործադրել սկսելու հինգ տարի ետքն եղած թուականէն կռպեն գործադրել : Այս և ասոր վերաբերեալ ամեն խնդրոյ համար Վարչութիւնն բազրիի գրեց առ Բ . Դու

ուրն, որպէս զի զաւաւապաւ զրոյ Ժանրացած ոյս տուրի հաւաքումն եղած հրամանաց համեմատ որդարութեամբ գործադրուի :

3. Քաղաքիւն և ուրիշ տեղերու սովնալ Ազգայնոց օգնութեան խնդիրը

Քաղաքիւն ստանդարդին և երկերեսայ ըստ տրագրութեամբ խնդրագիր մը դուրով կը յայտնեն թէ Քաղաքիւն մէջ տիրած սովին և արմատաց սղութեան պատճառաւ 150 տուն հայ ժողովրդեան մեծ մասն անթոքութեան վըստն զի մէջ ինկած է : Այս խնդրագրոյն վրայ Արարչութիւնը մասնաժողով մը կազմեց : որոյ անդամ եղան նաև տեղացիներէն երկու անձ որ ի նպատակ Քաղաքիւն սովեալ ազգայնոց հանգանակութիւն մը բացին և հետզհետէ բարեբար անձինքներէն ընդունած օգնութիւններն սովեալ ազգայնոց զրկեցին : Նոյն միջոցին նաև կառավարութեան տուրք վճարելու մասին նեղութիւն կրելին կը յայտնէին : որոյ համար՝ Քաղաքիւն կուսակալին գրուեցաւ որ իւր հայրական խընամքն աղքատ ժողովրդեան վրայ տարածելով տրոյց ստանձնան : մասին նեղութիւն չը տրուի, նաև խենց օգնութիւն ըլլայ :

Սովն ախաւ րանկ մը գարստներ ևս տարածուի : Եղողատ և և Կեսարիա սովու չըր : ջանակին մէջ մտան, հետզհետէ ցաւալի և խղճալի լուրեր հասան հոս : յիշեալ մասնաժողովն աւելի մեծցաւ, որոյ անդամք և անձնուեր աշխատութեամբ բարեբար անձինքներէ հանգանակեալ գումարները սովեալ կը բռնուէր : որդար և իմաստուն կարգադրութեամբ մը : Նաև Բ. Գաւթը կառավարութեան կողմէն կազմուած յանձնաժողովին ալ կը տրուէր, որպէս զի սովեալը կառավարութեան կողմէն բողոքելի օգնութեան և չը գրկուին : Սրբադան Պատրիարքը զարմեալ կուսակալներուն յանձնարարականներ զրեց անոնց շնորհը խնդրելով սովին նեղեալ խղճալեաց համար : նոյն ոլէս բարբի զրեց առ Բ. Գաւթն : նոխարաբայ զթութիւնը և անանց մարգարիութիւնը հայցելու համար :

Յիշուի սովեալ օգնութեան Մտնած ողւ :

վը շնորհակալութեան տրածն ջանախրութեամբ աշխատած է մինչև այսօր, և տակալին իւր այս գովելի աշխատութիւնը կը շարունակէ :

4. Մայ Աստուծոյ աղբիւրի աղքատաց համար եղած հանգանակութեան խնդիրը

Ամենասպառնալից Սրբազանի պատրիարքութեան սիկլներն Աստուծոյ - Աղբիւրի տունաթշուառ մերկ և բոկոտն աղքատաց համար Սամաթիայ Հայկական ընկերութեան միջոցաւ բացուած հանգանակութեան 10 հազար զաւթուրի չափ գումար մը գոյացած և անմիջապէս խրիմեան արքայանին յանձնուած էր : Խրիմեան արքայանին Պատրիարքութեան համար լինեալ Աստուծոյ - Աղբիւրի յիշեալ գումարին զեռ իրենց չհասած ըլլալը յայտնելով և հաւատարմով փոխանորդ մը ցոյց տալով կը խնդրէին որ անոր յանձնուի : Ասոր վրայ Արարչութիւն խրիմեան Սրբազանին գրաւոր առաջարկութեան պահանջելով և տանալով վերահասու եղաւ որ Ն. Սրբազանութիւնը յիշեալ գումարին փոխարէն գրքեր գրկած է Մայ Ա. Կարապետի վանքը առ նպատակաւ որ անոնք ծախուելով գոյացած գումար մշտնջենապէս նոյն վանքը մնայ իրեւ մայր դրամ և վանքը պարտախն ըլլայ ապրուէ տարի հազարական զաւթուր վճարել Աստուծոյ - Աղբիւրի փոխարանին տարեկան ծախուց համար : Խրիմեան արքայանին այս կարգադրութիւնը Արարչութիւն ընդունելով հաստատեց զրեց Մայ Ա. Կարապետի վանքը, որպէս զի ըստ այնմ հարկ եղածը անորին է և գործադրէ :

5. Կիլիկիայ Սրբազան Կարապետին խնդիրները

Ա. Կիլիկիայ Սրբազան Կարապետին խնդրոյն համեմատ Անտիոքաց գեղմուշարէն վասակայ համար եղած ժողովարարութեան հաշիւն առաւ Արարչութիւն Տիրապետիկերոյն Կարապետ վարդապետին, որ կըսէր թէ 100 ինչ 20 աշխատութեան վարձք խոստացեր են տեղացիք և հեռն աշխարհական մ'ալ բնիկը զըրեր են, և Կարապետի կողմէն ալ վաւերա-

ցեալ ժապաւինեալ տումար մը, որով քանի մը գաւառներ տարտելով օգնութիւն հաւաքեր է ընդ ամենը 9703 զուրուշ, ուրիշ 5670 զրշը զրկեր է իւր տեղն, և մնացեալ 4033 զուշն 2193 $\frac{1}{2}$ զրշը թէ՛ իրեն և թէ՛ ընկերաջը ճամբու ծախք եղեր է. և 1839 $\frac{1}{2}$ զրշն ալ Ապրապետ վարդապետ՝ թէ՛ իրեն վարձք և թէ՛ հանդերձագին և Պօլոյ մէջ 2 ամսուան ծախուց համար վար գրեր է:

Ժողովս ժապաւինելու տումարը Ապրապետ վարդապետէն անտելով ղիւանադան յանձնեց և հարկ դասեց Ալիկիոյ Սրբազան Կոթաղիկոսին հաղորդել տոյն հաւարապետութեան տեղեկութիւնը:

Բ. Ալիկիոյ Ս. Աթուղիկոսը քանի մը կղերական և Աթուղիկոսութեան վերաբերեալ խնդիրներ կընէր, որ Ժողովս Սրբազան Հոգաւորական յանձնարարեց Ն. Սրբազնութեան պատասխանել:

Գ. Սրբազան Կոթաղիկոսը նամակաւ կը յայտնէր որ Ալիկիոյ Ս. Աթուղի սեպհակոսութիւնն եղած Փայասի կողմերը Թաւրահնու ըսուած ձիթաստանին հրովարտակը կորսուած է, և նոյն տեղն ազգին շատ օգտակար ըլլալուն համար կը խնդրէր որ արձանագրութենէն հրովարտակին օրինակն առնուելով՝ քափաւ ընելու համար հարկ եղածը տնօրինուի:

Ժողովս Սրբազան Պատրիարքին միջոյաւ բանակցեցաւ այս մասին Ատանայի կուսակալութեան հետ, և նոյն կուսակալութենէն եկած պատասխանին համեմատ արքունի Տէֆթէրխանէին գրուեցաւ որ յիշեալ կալուածը մահլիսէ ազատ մնալու համար հարկ եղածն ի դործ դրուի: Տէֆթէրխանէն եկած պատասխանը կը ծանուցանէր որ Սոյ վանքին կալուածն ըլլալն ամենեւին արձագրուած չէ, և հարկ է փոխարինութիւն մ'ընել վանքին վրայ արձանագրելու և անոր սեպհակոսութիւնն ընելու համար: Սոյն տեղեկութիւնը հաղորդուեցաւ Ալիկիոյ Ս. Աթուղիկոսին և խնդրուեցաւ որ խը կողմէն մէկը ցոյց տայ հոս, որոյ հետ բռնակցելով առաջարկուած փոխարինութեան մասին հարկ եղածը տնօրինուի:

Դ. Ալիկիոյ Սրբազան Կոթաղիկոսին հոգաւորականին վերաբերեալ խնդիրն աւանդուեցաւ Կոթաղիկոսութիւնը Խառն ժողովոյ համարապետութեան մէջ պիտի տեսնուի:

Ե. Զանազան խնդիրներ

Յիշեալ գաւառական խնդիրներէն զատ եկած են նաեւ շատ մը ուրիշ խնդիրներ, որք կամ՝ առաջնորդի ղէմ՝ գանգաւ, կամ՝ առաջնորդի փոխարինութեան պահանջում են, կամ՝ կրօնափոխութեան կը վերաբերին և կամ՝ եկեղեցւոյ շինութեան հրովարտակի խնդիր են: Ժողովս այս խնդիրներն ալ նկատողութեան տնելով պէտք եղած կարգադրութիւններն ըրած և րազրիներ գրած է:

Դ.

ՆԵՐՈՍԵՐԱՆԵՐ Ե. ՊԵՏՐՈՍԵՐԻՆ ԻՆՊԻՐՆԵՐԸ

Բեթլէէմի եկեղեցւոյ սիւնադարդ գաւթին և Խփտինքու բաժանման խնդրոց վրայք Ս. Կուսակալու Ս. Պատրիարքէն սպասուած անդիկութիւններն Նրուսաղեմայ Փոխանորդ Հոր կողմէն հաղորդուեցան Ժողովոյս հետեւեալ երկու նամակներով:

Ա.

Ամեն. Տեղապահ Սրբազան Հայր Նախագահ Ա.ԳԳ. Վարչութեան

Սոյն առաջ Խփաւոց բաժանման վերաբերեալ մեր տեղեկութիւնները Պատկաւելի Վարչութեանդ հաղորդելով, խառնուցած է ինր Նրուսաղեմի Ս. Պատրիարքին հաղմանէ տեղի հիմնական տեղեկութիւն բերել քիչ և լին:

Ահաւորիկ Ն. Սրբազնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Խփտինքու թէ՛ Սուրբ Տեղեաց և թէ՛ Պերեղեմնաստան մէջ բնաւ իրաւունք չունին և ոչ լակ որ և է հրովարտակ կամ կալուածագիր ունին այս մասին, և թէ գերեզմա-

նառան և թէ Ս. տեղեւոյ մէջ հիւրաւորու-
թեամբ ընդունուած են միայն մեր հպատակն
ըլլալուն համար :

Կը ծանուցանէ նաև թէ այս խնդիրը թե-
րադրույն յոյնք են , կարծելով որ զմեզ այս
խնդրոյն դրողեցնելով Բեթլէհէմի խնդիրը մո-
ռացնել պիտի յաջողին : Եւ կը խնդրէ որ այս
մասին վարչութեան կողմանէ Բ. Գրան տր-
ուելիք պատասխանը քիչ մը երկարաձգուի , որ-
պէս զի միջոց ըլլայ նախ առաւել կարևոր
Բեթլէհէմի խնդիրը վերջացնելու և ապա Խօրհու-
ոց խնդիրն , որուն համար Ն. Սրբազնութիւ-
նը կը բանակցի այս օրերս Խօրհուոց եպիսկո-
պիսին հետ . թերևս յաջողի ալ խաղաղու-
թեամբ վերջացնել տառնց վարչութիւնը
ձանձրացնելու :

[Ստորագրութիւն]

1774 Սարտ 21

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Փոխանորդ Երուսաղէմի

Բ .

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր

Նախագահ Ազգ. վարչութեան

Ազգային վարչութիւնը իւր մէկ որոշումն
հաղորդեց ինձ Եւսեբի Ս. Պատրիարքին հաղոր-
դելու համար . այն է , նախ Բեթլէհէմի սիւ-
նազարդ եկեղեցւոյ խնդրոյն համար լիազօր փա-
խանորդ մը կարգէ . երկրորդ՝ յիշեալ խնդրոյն
քօժէսիտին համար երկու անգամ որոշէ :

Այս անգամ ի պատասխանի պատկառելի
վարչութեանդ որոշման կը յայտնէ Ն. Սրբ-
բազնութիւնը թէ վարչութեան թաղրիին ու-
րիչ հրամանագրի մը հետ Բ. Գրան ուղղած
է տեղեւոյ միւթէսարրըֆին և Հայոց քօժէսիտ
սրահանջելու մասին խաղաղութիւն կուզէ :

Սոքապէս կը տեղեկանամք կըսէ Պատրիարք
թէ Երուսաղէմի միւթէսարրըֆ պատասխանած
է Բ. Գրան թէ Բեթլէհէմի խնդիրն սրդէն
Երուսաղէմի խաղաղ մեծիտի մէջ կը քննուի և
Ժողովոյն վերջին որոշումն առնելէն վերջ
չըր-
նամ պատասխանել :

Նաև կը յուշու թէ արդէն սոյն խնդրոյն

վերաբերեալ բոլոր հաստատագիր , հրովարտուի
և այլ թղթերն սրահանջած առած են թէ մեր
կողմէն և թէ Յունաց :

Նաև կը յայտնէ թէ տրդէն Զատիկ վրայ
հասաւ , ոչ մեկք , ոչ յոյնք և ոչ տաճկներ Ժա-
մանակ ունին սոյն գործին նայելու . Զատիկէն
զինի ժողովի քննութեան արդիւնքն ևս տես-
նալով յետ այնորիկ տնօրէնութիւն մը կընեմք
և կը յուսամք որ այս միւթէսարրըֆ փոխելու
միջոցները խորհելու հա չը մնոր պատկառելի
վարչութիւնն :

Ահա այս է Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին
պատասխանը , զոր վսեմ Ժողովոյդ ուղարկու-
թեան կը մատուցանեմ :

1874 Սարիւ 2

[Ստորագրութիւն]

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Փոխանորդ Երուսաղէմի

Երուսաղէմայ Փոխանորդ Հայ խնդրանայ
համեմատ Ժողովս որոշեց որ Երուսաղէմայ վե-
րաբերեալ ամեն քաղցիրներուն և տնոց պա-
տասխաններուն օրինակները տրուին իրեն Ե-
րուսաղէմ զրկելու համար , որպէս զի ի նպատակ
Երուսաղէմայ խնդրոյ վարչութեան կատարած
գործողութեանց վերահասու ըլլալով միտա-
նութիւնն՝ արձանագրութիւն Երուսաղէմայ դիւա-
նին մէջ յօգուտ տպագային :

Կեդրոնական անուակին Երուսաղէմայ ա-
թուէն ունեցած հին տարիներու մնացորդ 2
բնո այսքան հազար զուրուշի պահանջին հա-
մար վարչութեան կողմէն քանիցս զրկուած
նամակաց պատասխանն ուր ուրեմն Երուսաղէ-
մայ Ս. Պատրիարքը զրկած ըլլալով , այս պա-
տասխանին խմատէն Ժողովս հասկցաւ որ Ե-
րուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը սոյն գրամական
խնդրոյն լուծումն ապագային կը վերապահէ ,
և աթոռին ներկայ դրամական անձուկ վիճակին
ու նեղութիւնները կը բացատրէ 1860 էն մինչև
1872 վաճիին տոտներկու տարուան երևական
հաշիւները տարագրեալ զրկելով : Այս խնդրոյն
վրայ տակաւին ինչ ինչ պատճառաւ վարչու-
թեան կողմէ վերջնական որոշում մը տրուած
չէ :

Երազմայի մէջ Երուսաղեմայ աթոռին ունեցած սպարաւիկայ տեղերուն յափշտակութեան համար բազրիր գրուեցաւ :

Երուսաղեմէն եկած մէկ հաւաքին զրայ Ս . Պատրիարքին Արտարին գործոց Բարձր . սրաշտոնէին հեռագիր մը քաշել տուաւ առ կառավարին Երուսաղեմայ հետեւեալ իմաստով .

« Բեթլէէմի եկեղեցւոյն մէջ առաջուց ի վեր եղած սովորութեան համեմատ Հայերը գատորին մէկ տնգամ ալ լելու տոնենին Յու . ա նոց կողմանէ արգելք սրտաւորելով՝ այս որ . ա գելքին բարձումը խնդրուած ըլլալուն համար , « մինչև հիմայ Հայերն ո՛ր տեղուանքն որ ա . « առջուց ի վեր ալ լելու սովորութիւն ունին ա . « առնց արգելքի դպն գործադրել տրուի » :

Երուսաղեմայ փոխանորդ հայրը խնդրեց որ Ս . Փրկչայ վանուց նորագութիւնը շարունակելու համար առնուի . վասն զի կըսէր , եղած վէճին քննութիւնն աւարտած և իրաւունքը մերն ըլլալը հաստատուած է սրաշտոնական տեղեկագրելով :

Այս մասին բազրիր գրուեցաւ :

Ե .

ԱՍՏՈՐԻՑ ԻՆԳԻՐՆԵՐԸ

Ա . Դամասկոսի և Մուսուլի մէջ Ասորոց եկեղեցիներն ու վանքերը ժամանակաւ իրենցմէ բաժնուող և կաթողիկ եզող Ասորոց մէջ բռններ է կառավարութիւնը և քանի մը եկեղեցեաց մէջէն ալ պատ քաշելով կիսեր և երկու կողման յատկացուցեր է : Այս գործին դէմ կը բողոքէ Ասորոց Պատրիարքը և անօրէնութիւն կը խնդրէ :

Ժողովս գիտելով որ նախորդ վարչութեան օրով այս խնդրոյն համար մատուցուած վերջին բազրիքն անպատասխանի մնացած է , վերադարձն բազրիր գրել սրաշտոն : Այն բազրիքը Բ . Դաւոթը որիւսէնէն ետեւ , Գարափէճեանի է . ֆէնտին Տիմանը գալովին տեղեկարարն պատմելը

բերելով , որոշուեցաւ զայն սրաշտոնական գրով մը հաղորդել Ասորոց պատրիարքին գիտազու . թիւն եթէ ունի խնդրելու համար :

Բ . Ասորեստանի կառավարութեան Հոմս ըրուած դուստին մէջ գտնուած Ֆէրթէքա և Բարսայի տնուն գիւղերուն վէճի տակ եղած հո . ղերն տակէ առաջ Պատրիարքապօստի Թագրի . թովը կառավարութիւնը բաժնիւով , Ֆէրթէքա . յի հողերը կաթողիկ ասորոց և Բարսայի հողե . թըն ալ բուն Ասորոց արուելու որաշում ըրել . է . բայց այս որաշման հրամանագիրն անգործադ . րելի մնացած լինելուն նոր անօրէնութիւն կը խնդրէ ստորուց Պատրիարքը :

Յիշեալ հրամանագրին գործադրութեան համար ալ բազրիր գրուեցաւ :

Գ . Եկեղեցւոց մը շինութեան համար կա . ռավարութենէն իրո նդաստ առնուած 75 լիրա . յի գումար մը տարի Եմաւոն վարդապետին բովն էր , և այն ալ հիմայ Տիգրանակերտ գա . նուելով Ասորոց Պատրիարքը կը խնդրէ որ նոյն գումարը յիշեալ վարդապետէն առնուի և իրեն յանձնուի : Ժողովս որոշմամբ այս խնդիրը Տիգրանակերտի Աւստրոյապետին տեղապահ Ըս . տեփան վարդապետին յանձնարարուեցաւ : Ըս . տեփան վարդապետ կը տեղեկագրէ . որ Եմաւոն վարդապետ կանչուելով նոյն գումարը պահանջ . ուած առնն պատասխաններ է . թէ ինքը կառա . վարութենէն 7500 դուրոշ տուած է , երկու տարիէն աւելի Պոլիս մնացած է Ասորոց նա . խորդ հանգուցեալ Պատրիարքին օրով , և ոյդ պատկին մէկ մասը ծախա ըրած է , և 42 ոսկի Պոլիս Ասորոց սպանեան պատրիարքին ծանոթ . տեղ մը սրտաւոր է ելեր , ինքը հոն նոյն Պատրիարքին գործադրատարն երաշխաւոր ցու . ցած է , և թէ ոյդ ստակը կրնայ գանձուիլ ան . միջնադէս երաշխաւորին միջոցաւ , և կը յաւելու որ Եմաւոն վարդապետ բարեբարոյ ունձ մ'է . և թէ ասորոց պատրիարքը զայն բանագրած և եկեղեցի մանալու արգելած է , Պատրիարքին հետ հարաբար միջնորդութիւն կընէ : Ժողովս այն տեղեկութենէն որ Ասորոց Պատրիարքին հաղորդել որոշեց :

Ժողովն իւր պաշտօնավարութեան առաջին տարուան շրջանի միջոցին 28 անհատական խնդիրներով չգրառած է, որոց ասինն ալ լուծում դտած են, սակայն հարկ չը տեսնէր անոնց մանրամասնութիւնը նշանակելով ստուարացնել ներկայ Համալսարանութիւնը :

Ը.

ՅԱՐՋՆԵՐՈՒԹԻՒՆ ԷԶՄԻՆԱՑ ՎԵՆՔՈՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՀԵՏ

Վեհափառ կաթողիկոսը կոնդակաւ կըծա-
նուցանէր յիշմիտծին ժառանգաւորաց նոր վար-
ժարան մը շինած ըլլալն , և Չ աղքատ ուշիմ
աշակերտ կուզէր ձրխորար դաստիարակելու հա-
մար : Ժողովս Ուսումնական խորհրդոյ յանձնեց
նոյն աշակերտաց ընտրութիւնը :

Թ.

ՎԵՐՋԱՐԱՆ

Ժողովս հարկ չը տեսաւ իւր պաշտօնավարու-
թեան ներկայ շրջանին մէջ տեսած բոլոր խընդ-
րաց լուծումը մանրամասնարար նշանակել , այլ
միայն այն խնդրոց լուծումը նշանակեց , որք կըր-
նային կարևոր ըլլալ Ս. Գրգային ժողովոյդ 'ի գի-
տութիւն : Իսկ մնացած խնդիրներն՝ որք ան-
հատական և մասնաւոր ըլլալով հանրական կա-
րևորութիւն ունենալէ հետի են , զանց ըրաւ մի
առ մի նշանակել համարադասութեանս մէջ :

Վարչական ժողովներն գրադեցնող խնդիր-
ները գլխաւորաբար երկուք են . մէկ մը՝ դրա-
մական խնդիրն , որ Ս. Գրգային ժողովոյդ տրոց
համար սահմանած նոր կանոնադրութեամբը կը
յուսացուի որ կարգի մտնէ , և որու միջոցաւ
չառ մը խնդիրներու կարգադրութիւնը պիտի
գլխաւորնայ : Մ'էկ մ'ալ գաւառական խնդիրնե-
րն , որոց համար Ժողովս Սրբազան Նախա-
դահին հետ ամեն կարեւր եղած միջոցները
ձեռք առած է հիմնապէս կորգադրել : Այս եր-
կու կենսական խնդիրները նպաստաւոր կերպով
կարգի մտնելն ետքը մնացեալներն օրուան
խնդիրներ են , որոց լուծումը գծաւորութիւն
մը չունի կամ զրաւով ըմենալիք խնդիրներ են ,
և բոլորովին դրամական խնդրոյն լուծումէն կա-
խումն ունին :

Անդամք Քաղաքական Ժողովոյ

Ատենապետ	Փոխ Ատենապետ
Ս . ՄԱՔՍՈՒՏԵՆԱՆ	Կ . Գ . ՓԱՓԱՋԵՆԱՆ
Ատենադպիր	Փոխ Ատենադպիր
Մ . ՄԱՄԻԿՈՆԵՆԱՆ	Ս . ՄԻՔԱՅԷԼԵՆԱՆ
Ի . Յ . ԱԼԵԱՆԱԴԵՆԱՆ	Ս . ԱՐԱԳԵՆԱՆ
Ա . ԻԿԻՏՊԱՇԸԵՆԱՆ	Յ . ԳԱՓԱՄԱՋԵՆԱՆ
Ս . Ի . ՓԱՓԱՋԵՆԱՆ	

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳԱՐԶՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ ԺՈՂՈՂՈՅ

1875 — 76 ՍՄԻ

ԱԲ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

Ա.

ՆԱԽԱԲԱՆ

Քաղաքական Ժողովն՝ իւր պաշտօնավարութեան 74 - 75 տմի շրջանն աւարտելէն ետեւ, իւր միամեայ համարառութեան տեղեկագիրը պատրաստելու տալիս որպէս Ազգային ժողովի գաղտնագրել թէ Քաղ. Ժողովն իւր պաշտօնավարութեան շրջանը 1875 Մայիս 1 ին լրացած համարի և կենդրէ Ազգային Ժողովն իւր յաջորդին ընտրութիւնը փութացնել, որպէս զի վարչական գործերն անտես չմնան, Ա.ս. այս Ազգային Ժողովը իւր Մայիս 1-իւսին միջոցաւ պատասխանելով թէ Ազգ. Ժողովը Քաղ. Ժողովը պայմանաւոր լրացած չհամարիր և հրաժարականը չընդունիր, կը հրաւիրէր ԳՔաղ. Ժողովն իւր պաշտօնը շարունակել մինչև 1876 Մայիս 1 :

Հետևապէս՝ Քաղ. Ժողովն Ազգային ժողովը այս հրաւերն ընդունելով և իւր գլխանոր նորագելով՝ մինչև ցորեղաւ պայմանաւոր իւր պաշտօնը շարունակեց, և այսօր 1876 մայիս 1 իւր պայմանաւոր լրացած տեսնելով ըստ օրինի իւր հրաժարականը և միանգամայն աւազին

միամեայ համարառութեան կցելով նաեւ այն երկրորդ և վերջին տարեկան համարառութիւնը կմատուցանէ Ազգային ժողովը :

Բ.

ՏԵՍՈՒՉ ԽՈՐՀՐԳՈՅ ԵՒ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹՅՆՆԵՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ժողովն՝ Տեսուչ Խորհրդաց և Հոգաբարձութեան տեղաւորէն Սահմանադրական տարեգրիտուն՝ այսինքն 1875 Մայիս 1 ին՝ պայմանաւոր ժամին լրացածներուն և վիճակաւ փոխանցեցներուն տեղ նոր ընտրութիւն կատարելով, վերականգնեց հետեւեալ խորհուրդներն ու հոգաբարձութիւնները .

Ռատմական	Խորհուրդ
Վանորէից	»
Տնտեսական	»
Կրթական	Հոգաբարձութիւն
Հումանիտար	»

Իսկ Գլխաւորատեղական Խորհրդաց և Կրտսէ Հոգաբարձութեան վերականգնութիւնը խառըն Ժողովը վերականգնեց :

Պ .

ՏՆՂԱԿԱՆ ԻՆԳԻՐՆԵՐ

Պ .

ԹԱՂԱԿԱՆ ԻՈՐՀՐԴՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ստուգվողս վերջին միամեայ շրջանին մէջ 12 թաղ . խորհրդոյ հրաժարում' և նոր ընտրութիւնք պատահեցան որք են՝

Գատրգիւղ . Առ ժամանակեայ թաղ . խորհրդոյ հրաժարումար , սահմանադրապէս նոր թաղ . խորհուրդ ընտրեցաւ և վաւերացաւ :

Պէշիքթաշ . Թաղականաց պակասը լրացնելու համար ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Ստմարիոյ Եէնի մահալլէ . Թաղ . խորհրդին հրաժարումար նորն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

Կէտիք փաշա . Թաղ . խորհրդին հրաժարումար նորն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

Ե՛լնի գիւղ և Ստէնիա . Թաղ . խորհրդոյ հրաժարումար նորեկն ընտրելու հրահանգ զրկուեցաւ :

Ալէմտաղի . Իսկիւտարի Սէլմիէի թաղ . խորհրդոյ տառջարկութեամբ Ալէմտաղիի համար առանձին թաղ . խորհուրդ ընտրուեցաւ և հրահանգ զրկուեցաւ :

Գում գափույի պաշա . Թաղ . խորհրդոյ լուծումար նոր թաղ . խորհուրդ ընտրուեցաւ և վաւերացաւ :

Քուրուլէվէ . Թաղ . խորհրդին հրաժարումար նորն ընտրուեցաւ , և նորընտիր թաղ . խորհուրդն ալ քիչ ժամանակէ ետեւ անձնական պրոպանց պատճառաւ հրաժարելով՝ առ ժամանակեայ խորհուրդ մը զրկուեցաւ մինչև ի նոր տնօրէնութիւն :

Պէշքոզ . Թաղ . խորհուրդն անհամաձայնութեամբ ցրուած ըլլալով և գանձապետի հոշուոյ քննութիւնք տեղի ունենալուն համար , առ ժամանակեայ խորհուրդ մը զրկուեցաւ մինչև ի նոր տնօրէնութիւն :

Իսկիւտար Ս . Կարապետ . Թաղ . խորհրդոյ պայմանաժամի աւարտելուն պատճառաւ նոր թաղ , խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Խոսգիւղ . Թաղ . խորհրդոյ պայմանաժամի տարտելուն պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Պէշիքթաշէ . Թաղ . խորհրդոյ պայմանաժամին աւարտելուն պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ զրկուեցաւ :

Պ .

ԲԵՐԱՑԻ ԱՆԿԱՋԱՐԻ ԻՆԴԻՐԸ

Ալկազարը թէև Աղգին յանձնուած , սակայն նախորդ վարձակալին ունեցած մեծագույն մար պարտուց վճարման համար անոր կարասիքը Պատրիարքարանի արահանջման համեմատ զբաւական տակ առնուած ըլլալով , նոյն կարասեայ վաճառման խնդիրն աւելոյժ կիներոր :

Ժողովս այս խնդրոյն դատական կարգադրութեանը համար կարգուած փաստաթղթին հետ բանակցելով , պէտք եղած տեղեկութիւնն ըստոյնով ետեւ , նոր Թագրի մը գրեց , զոր անձամբ ներկայացուց Սրբազան Պատրիարքն Սյուրիին գործոց Բարձր . Նախարարին և բանիւ բերանոյ ևս խօսեցաւ անոր հետ : Ասոր վրայ բարձրագոյն հրամանաւ գործը յատուկ դատարանի մը յանձնուեցաւ , և յետոյ բերայի կառուածական Հոգարարութեան ու անոր կողմէ կարգեալ փաստաթղթին մէջ անհամաձայնութիւն պատահելով և յիշեալ փաստաթուղթ ժողովիս դիմելով հրաժարել ուզելուն համար , ժողովս միջամտեց և անհամաձայնութիւնը լուծելով պարտաւորեց զփաստաթուղթիւր պաշտօնը շարունակել և գործն ի յանգ հանել :

Բարձրագոյն դռնէն եկած ծանուցագիր մը յայտնելով թէ Պաղլիոյ դեպքանատունը Փարիզի փակեալ վարժարանին պարտուց համար բերայի եկեղեցւոյն սեպհական Ալկազար կալուածին եկամուտն ու Ֆէրաղը սէքէսթօ ըրած է , ժողովս այս մասին բերայի կալուածական Հոգարարութեան հետ խորհրդակցելէ ետեւ , ան-

ընդունելի դատեց նոյն սէքէտրոն , և յատուկ թագրիրով մը բողոքեց և բարձումը խնդրեց : Միանգամայն ուրիշ թագրիրով մը նոյն սէքէտրոյին պատճառ համարուած փոքրիկ վարժարանին պարտքն ազգին անընդունելի ըլլալն ալ ծանցց Բ . դրան :

Յ .

ԲԵՐԱՅԻ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՀՈԳԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Հանդուցեալ Տատեան Պօղոս Պէյին վրայ գտնուած բերայի ազգային կալուածներն եկեղեցւոյ վրայ դարձնելու առաջարկութիւնը նկատողութեան առնելով Ժողովս նոյն Հոգարարձութեան յանձնարարեց հանգուցելոյն ժառանգորդաց քաղրիրներն տունելու համար պէտք եղած միջոցներն ի գործ դնել :

Բ . Բերայի կալուածոց անտուկին Անգղիոյ գեապանատան նախորդ առաջին թարգման Միւսիւ Բիզանիի պարտքն եղած գումարին և սոկոսներուն հաշիւը տեսնելով կալուածական Հոգարարձութիւնը նոր պարտագիր մը ստորագրած և իւր ծեղեկագրովը ղրկած էր Սրբազան Պատրիարք Հօր վաւերացման համար : Ժողովս նոյն տեղեկագրին համաձայն յիշեալ պարտագրին մէջ Հոգարարձութեան անգումոց ստորագրութիւններն ու Հոգարարձութեան պաշտօնական կիւքը վաւերացնել որոշեց :

Ճ .

ԲԵՐԱՅԻ ՎԱՐՃԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ ԹԱՂԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՑ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Բերայի թաղ . խորհուրդը թաղին վարժարանաց բարեկարգութեան և անոր անմիջական յարակցութիւն ունեցող ինչ ինչ խնդիրներն ի գլուխ հանելու պաշտօնով թաղին պատուաւորներէն 7 անձինքէ թաղային յանձնաժողով մը ընտրած ըլլալը յայտնելով՝ հաստատութիւնը կը խնդրէր : Ժողովս Ուսումն . Խորհրդոյ կարծիքն ստանալէ ետեւ նկատողութեան առնելով նաեւ այն բացատրիկ վիճակն , որու մէջ ինկած է բերայի

թաղն իւր համաճարակ հրկիզութենէն ի վեր և որ պարտաւորած է զՎարչութիւնն բերայի եկեղեցւոյ պարտուց կարգադրութեան խնդիրն և կալուածոց տեսչութիւնը թաղ . խորհրդէն զատելով անկէ անկախ յատուկ Հոգարարձութեան մը յանձնելու , ձգելով թաղ . խորհրդոյ միայն եկեղեցւոյ ներքին հասցեներով թէ եկեղեցին և թէ՛ թաղին դպրոցները մատակարարել , ընդունեց և հաստատեց թաղ . խորհրդէն առաջարկեալ յանձնաժողովն Օժանդակ յանձնաժողով անունով : Ժողովս Բերայի թաղ . խորհրդոյ և իւր օժանդակ յանձնաժողովոյն առաջարկութեան վրայ նաեւ Ս . Յարութիւն Եկեղեցւոյ յարակից կալուածները պարպելու հաճութիւն և որոշում տուաւ . որպէս զի նոյն կալուածները նորոգուելով՝ թաղին դպրոցաց եկամուտ բերելու ծառայեն , այն պայմանաւ որ թաղ . խորհուրդը յիշեալ կալուածոց մէջ պատասպարեալներէն չխաւար և ազատ եղողներուն բնակարանի համար մէկ մէկ վարձք վճարէ :

Ծ .

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԵՒՆՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ղալաթիոյ հրկիզեալ ազգային կալուածոց շինութեան խնդրոյն վրայոք Ղալաթիոյ կալուածական Հոգարարձութեան և Տնտ . խորհրդոյ տեղեկագրերն ստանալէ ետեւ Ժողովս իւր մէջէն յանձնաժողով մը կազմեց շինութեան յատակադիւծը տեսնելու , մանրամասն քննութիւնները կալուածական Հոգարարձութեան և ճարտարապետ Ս. զննարեան կ'ֆէնտիին հետ ընելու , և ստոնց ամենուն արդիւնքը ժողովին բերուելէ ետեւ , շինութեան ձեռնարկութեան որոշում տուաւ համար : Այն նախապատրաստութիւնք կատարուելէ ետեւ . ժողովս ներկայացեալ յատակագծին համեմատ և Ս. զննարեան կ'ֆ . ի ճարտարապետական պատասխանատուութեան տակ , բոլոր ծախքը 2200 ոսկին չանցնելու պայմանաւ շինութեան ձեռնարկութեան որոշում տուաւ , Վարչութենէն և Տնտ . խորհրդէն ալ մէյմէկ տեսուչ կարգելով , որպէս զի Ղալա-

թիւ կալուածական Հողարարութեան հետ միանալով հսկեն նոյն շինութեան գործոց , և այսպէս ձեռնարկեալ շինութիւնը լրացան և հաշուեցոյցն ի վերջոյ ներկայացու Տնտ . խորհրդոյ , որ գոհացուցիչ գտած էր զայն :

Սոյն ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ 'ի գլուխ հանելէ հետեւ , Ղալաթիոյ կալուածոց Հոգարարութիւնն այս անգամ՝ նոր շինութեանց ուրուագիծ մ'աւ ներկայացուց , որու համեմատ կառավարիկի սոյն նոր շէնքը հիմնել զալաթիոյ Սաքրզլար փողոցին մէջ եկեղեցւոյն յարակից 950 կանգուն տարածութեամբ գետնին վրայ , եռայարկ և յարաշէն , որուն գետնայարկը 7 ր մեծ ու փոքր մթերանոց սրարանակէ , 210 ոսկի տարեկան եկամուտ բերող . և երկրորդ յարկն ունենայ Վարչութեան ժողովոց համար 3 րն . դարձակ և 3 փոքր սենեակներ . նոյնպէս քարոզչի քահանայից և թող . խորհրդոց համար սենեակներ և վարժարանի շէնքին կցուելու քանի մը գաղտնարաններ : Իսկ երրորդ և վերին յարկն իւր ամբողջ տարածութեամբ Ազգային Ժողովին համար խորհրդարան յատկանայ : Սոյն ուրուագիծին համեմատ շինութիւնը կառարուելու համար առ ոտաւեջն 3 հողար լիւրացի ծախուց պէտք նշանակուած է , մէն մի կանգունին համար 3 լիւր հաշուելով , և 2000 լիւրացի փոխառութեամբ 0/10 ին 12 տակաւով , պակաս՝ շինութեան ստեն կալուածներէն հետզհետէ գոյացած արդիւնքով դիմաւորելու պայմանաւ : Տնտես . խորհուրդն այս շինութեան ուրուագիծը և յարակից պայմանները քննելով տեսեր է որ թէ՛ նախորդ և թէ՛ առաջարկուած նոր շինութեան պատճառաւ Ղալաթիոյ կալուածոց սնտուկին որարորը 3000 օսմ , ոսկոյ պիտի յանգի և վճարելի տարեկան տուկս պիտի ունենայ 450 ոսկի , 360 լիւր նախորդ և վերջին շինութեանց փոխառութիւններուն և 90 լիւր նախկին 1000 ոսկոյ որարուց համար . իսկ փոխարէն կալուածոց սնտուկն բնդունելով 210 լիւր կառուցանելի 7 մթերանոցէն , 840 լիւր և ուարդէն կառուցեալ մեծ կալուածէն , բնդ սահնն 1050 լիւր , պիտի կարենայ հատուցանել այս

գումարէն 450 լիւրացի տուկսեաց գումար , և աւելցած 600 լիւրան տարուէ տարի մայր պարտոց գլխավճարին թերհոյն հատուցանելով՝ հինգ վեց տարիէն սոյն պարտքն ամբողջապէս մարելու ու բառնալ : Գալով վարժարանին ծախուց 'ի կալուածական նորագոյնութեանց և արոց , աւս պիտոյից պիտի յատկանան միւս կալուածոց տարեկան 400 ոսկոյ հասոյթն և բնդ նմին եկեղեցւոյն վազճիւր տարեկան 300 ոսկոյ ուրդիւն , բնդ սահնն 700 լիւր Ոսմանեան :

Ժողովս Տնտ . խորհրդոյ հետ համամարէն՝ կալուածոց Հողարարութեան այս նոր շինութեանց առաջարկն աւ յատակադիւր՝ յարակից կարգադրութեանց հետ ոգտակար և բնդունելի գտնելով , ձեռնարկելու համար իւր հաւանութիւնը տուաւ , դարձեալ ըստ ստաճոյնի Վարչութենէն և Տնտ . խորհրդէն՝ աւտուցներ կարգելով , և որոշեց նաեւ Կալուածական Հողարարութեան առաջարկութեան համաձայն՝ որ Ղալաթիոյ ի թօփնուար ճատտէ , ի Պայտադիտ ի Սաքրզլար փողոց նորոգ կառուցեալ բնդարձակ կալուածոց հասոյթն ամբողջապէս առանց՝ որ և է բացառիկ պիտոյից ծառայելու յատկանայ տնխափան կալուածոց շինութեան պարտոց տուկսին և գլխավճարին :

Ե .

ՍԱԽԱԹԻՈՑ ԶԵԿԻՋԵԱՆ Ս . ԳԵՈՐԳ ԵԿԵՂԵԾ .

ԻՈՑ ԵՆՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Սամաթիոյ թող . խորհրդոց կողմէ գլուխ քաննի հրկիզեալ եկեղեցւոյ շինութեան համար եղած առաջարկութիւնը , որ էր՝ ազգին երեւելի անհատներէն յանձնաժողով մը կազմել վերաւ շինութեան գործը հանգամանութեամբ յաջողցնելու համար , յանձնուեցաւ Տնտեսական խորհրդին , որպէս զի Սամաթիոյ եկեղեցւոյ արեւտակին պիւսանէն քննէ և անոր վրայ լիւրի տեղեկութիւն հաղարդէ Վարչութեան : Տնտ . խորհուրդն ալ յիշեալ եկեղեցւոյ սնտուկին բնդհաւոր հաշուեցոյցը քննելով Վարչութեան տեղեկագրեց թէ թաղային սնտուկն 340000 պիտի

պարտք ունի այլ և այլ անձանց, 145000 դրուշ ալ տարեկան հասցթ և 110000 դրուշ ալ ծախք ունի, որով 35000 դրուշի տարեկան յաւելեալ չափ մը կանենայ, որ եթէ նոյն պարտուց վրձարման յատկացուի տասն տարիէն հազիւ տիրի կրպենայ պարտուց բեռէն ազատիլ : Ժողովս Ստամբուլի իմացային անուակի վիճակն իմանալէ ետեւ, եկեղեցւոյ շինութեան գործը խորհրդաւ ծուլեան արժանի գտաւ, սակայն ժամանակ չունեցաւ անով գրաւելու :

Պ .

ՍԱՄԱԹԻՈՑ ԹԱՂ . ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵՒ ԿԻՒՄԻՏԵ .
ՃԵԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԱՑ ՄԷՋ ԵԱԳԱԾ ԽՆԴԻՐԸ

Հանգուցեալ կիւմիւշէի Պատարար ազգայի և օրագոյն համար պատրաստուած գերեզմանաբաւրերն իրենց սեպր զրուելու մասին Ստամբուլի թաղ . խորհուրդն արգելք կրղար պատճառելով թէ Ստամբուլի երկեսն դպրոցին շինութեան համար նոյն գերեզմանին կողմէ մատուցուած գումարն անբաւական եղած է շինութեան բոլոր ծախքը հոգալ, որ 3 հազար ոսկոյ յանգած է, և կիւմիւշէի որ եթէ հանգուցեցիւ եկեղեցւոյն բակին մէջ թաղման համար է միայն տրուած գումարն, դպրոցին վրայ գրուած յայտարարութիւնն ջնջուի, և եթէ ոչ՝ դպրոցին շինութեան և նոյն քաղ միացած ծախքն ալ իրենց կողմէ վրձարուի և այնուհետեւ գերեզմանաբարերն իրենց սեպր զրուին :

Ժողովս այն խնդիրն երկու կողման ներկայութեան քննելով, և դպրոցին շինութեան ծախսուց պակասած լինելուն խնդիրն երկրորդական համարելով, նախ հանգուցեցիւ գերեզմանաբարերը գետեղել տուաւ, և յետոյ դպրոցին շինութեան նկատմամբ նախորդ թաղ . խորհրդոյ և Կիւմիւշէեան գերեզմանին մէջ եղած պայմանագրութիւններն ի բնին առնելով, ներկայ թաղ . խորհրդոյ յարուցած խնդրոյն մէջ իրատեմբ մը չգտաւ, սակայն միւս կողմէ Սերբաղան Պատրիարք Հօր յանձնարարեց որ Կիւմիւշէեան գերեզմանին ազգաւորութեան յորդոր կարգայ Սամբուլի եկեղեցւոյն շինութեան

միջոցին ըստ հանցից գումար մը նուիրելու :

Յ .

ՔԱՐԱԿԵՕՄԵՐԻԿԻ ՄԷՋ ԿԻՐԱԿԵՕՐԵԱՑ ԴԱ .
ՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՊԱՏԱՀԱԾ ՎԷՃԸ

Քարակեօմերիկի թաղ . խորհրդէն եկած մէկ գրութիւնն, որով թաղին վարչապետական անուն ընկերութեան կողմէ կիրակեօրեայ դասախօսութեանց պատճառաւ յարուցեալ անկարգութեանց պէմ բողոքելով կհրաժարէր, նկատուելու անորով ժողովս և այն պատճառաւ թանկաւ հրաժարականն անընդունելի գտնելով պատասխանեց թաղ . խորհրդին որ խորհրդաւ տօնը շարունակէ և անկարգութեան հեղինակները յուղղութիւն իրենցը համար պէտք եղած քանակ ընէ, և եթէ չյաջողի՝ յանդիմանելով իմացնէ ի Պատրիարքարան . որովս զի զգաւ տուցուցիչ միջոցներ ի գործ դրուին : Սակայն ան կարգութեան հեղինակներն անպատասխան ձեռքով, ի վերջէ իրենց օրագոյն այն տողով հասցնին որ թաղ . խորհրդոյ և դպրոցական հաշարարձութեան և իրենց մէջ ծանր կոխ պատուհեղով Ոստիկանութիւնը միջամտեց և քանի մը անգամ ի բանտ մատնուեցան : Իրայ այս վիճակին վերջ տալու նպատակաւ Ժողովս որոշեց որ նախ քան զամենայն կիրակեօրեայ դպրոցները Ոստ . խորհրդոյ կողմանէ շինուելու կանոնագրութեան մը հիմարկէ, հետեւաբար չընթերցական մը զրկելով առ թաղ . խորհուրդս, կիրակեօրեայ դասախօսութեանց պատճառաւ դպրոցները առայժմ բանտն տրդիւնց և պատուէր տուաւ որ կիրակեօրեայ դասախօսութիւն ընել ոգող ընկերութիւնը ուրիշ տեղ մը վարձեն և հոն կատարեն իրենց պաշտօնը :

Ժողովս այն ինչ կարտրատուէր ունէ վերջին տնօրէնութեան մասին Ոստ . խորհրդոյ տեղեկութիւն և կանոնագրութիւն մը չինելու համար հրահանգ տալ, այն խորհուրդը իւր զիւտողութիւնները կանխեց շնորհակցեցելու : Ժողովս ձայնակցութեամբ Արաղան Պատրիարք Հօր յայտնեց թէ վարչութիւնն ազգին մէջ ուսմանց ծաւալման և դաստիարակութիւնն ընդ

հանրացնելու ամենէն աւելի կիրառաբիւ եւ թէ՛ գիշերներն անգամ դպրոցները բանալ հարկ ըլլայ դաստիարակեալի համար, սիրով կհաւանիր սակայն պէտք է որ Ուսումնական խորհուրդն ստիպուի զՎարչութիւնն որ կիրականորէս դաստիարակեալի տալիս չփոխի տեղի ունենան սյնակի սկզբանց քարտուղիութիւններ՝ որոնք տէրութեան, եկեղեցւոյն, վարչութեան եւ բնագոյնուր բարոյականութեան գէ՛մ լինին: Սրբազան Պատրիարքն աւելցուց նաեւ թէ ինք տէրութեան եւ եկեղեցւոյն եւ ողորդի տալիս պատասխանատու է ազգային յարկերու ներքեւ տեղի ունեցած ամեն անպարտաւ զարտուղիութիւններու համար, վերջապէս ժողովն Սրբազան Պատրիարք Հօր հետ համաձայն, առաջարկեց որ Ուսումնական խորհուրդը կանոնադրով մը կիրականորէս դաստիարակեալի վերաբերեալ օրէնքներ սահմանէ զեղծմունք չի պատահելու համար, եւ թէ մինչեւ որ այսպիսի կանոնադրութիւն մը վաւերացուելով գործադրութեան չենթարկուի, Ժողովը իր չկրնար իւր վերջին որոշումն ետ առնուլ:

Ուսումն. խորհրդոյ ատենապետ ԼՖէնտին որ անձամբ ներկայացած էր ժողովոյ, համաձայնեցով այս առաջարկութեան, իւր խնդրանոց համաձայն եւ ըստ նախորդ որոշման ժողովոյ գրով հաղորդուեցաւ խորհրդին՝ պէտք եւ զամ ծրագիրը պատրաստելու համար:

Ս .

Լուսինաւորի Ալլամիլի թաղ . խորհուրդը գրով եւ անձամբ առաջարկելով որ նախորդ թաղ . խորհրդէն մնացած մէկ երկու փոխառութեան պարտոց կարգադրութեան համար տեղւոյն դպրոց ընկերութեան քով պատրաստ գտնուած ստակը 91 օր պայմանաժամաւ փոխ առնել տրուի, Ժողովն այն առաջարկութեան սկզբունքն ընդունելով յանձնեց Տնտ. խորհրդոյ, պալէս գի թէ՛ թաղ . խորհուրդը եւ թէ՛ դպրոց ընկերութիւնը հրաւիրելով իւր ներկայութեան պէտք եղածը տնօրինել:

Պ .

Մայր եկեղեցւոյ թաղ . խորհրդոյ գէ՛մ

Թաղեցւոյ կողմէ եկած բողոքագրի մը վրայ, որով խորհրդին անդամաց մեծագոյն մասին Սահմանադրութեան գէ՛մ բռնած ընթացքը ցուցնելու համար ինչ ինչ արարքները թուելով կամբաստութեան եւ քննութիւն կարահանջին, ժողովն տեսնելով նաեւ թաղ . խորհրդին մէջ եղած անհամաձայնութիւնը՝ որոյ պատճառաւ անդամներէն ուսման իրենց պաշտօնը լքած էին, յատուկ մասնաժողով մը կարգեց ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքական փոխանորդ Հօր ինքնին առնելու եւ ըստ արդեանց քննութեան պէտք եղածը տնօրինելու համար: Մասնաժողովը միանգամ նիստ ընելով ի խորհրդարանի մայր եկեղեցւոյ, քննութեան հրաւիրելի անձանց մէջ հիւանդ գտնուելուն պատճառաւ քննութիւնը Չատկէն ետքի ձգել հարկ ըլլալը յայտնեց ժողովոյ, եւ թէպէտ նոյն միջոցին թաղ . խորհուրդն իւր հրաժարականը մատուցանելով՝ ընդունուիլը պնդեց, սակայն ժողովն մինչեւ ցարտ քննութեան պաշտօնին շարունակելու յորդորեց եւ չընդունեց հրաժարականին: Իսկ զինի Չատկին թաղ . խորհուրդն իւր մէջ համաձայնելով՝ տեսնեց քննութեան ապաստելու խմբովին Սրբազան Պատրիարք Հօր հրաժարական մատուցանելուն վրայ Նորին Սրբազնութիւնը նոր ընտրութեան հրահանգ զրկելը ծանոց ժողովիս եւ արձանագրել տուաւ: Ուստի եւ բողոքարկու թաղեցիք երբ նորէն ներկայանալով ժողովոյ, թաղ . խորհրդոյ հրաժարականին չընդունուիլը եւ նախ որոշեալ քննութեան շարունակուիլը պնդեցին, Ժողովն նոյն այս վերջին բողոքն յանձնեց Սրբազան Պատրիարք Հօր քանի որ Նորին Սրբազնութիւնն արդէն թաղ . խորհրդոյ հրաժարականն ընդունելու տընտրութիւնն ըրած էր:

Պ .

ՈՒՍՈՒՄԵԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆԷ

Ա . Մայրաքաղաքիս Թաղերուն վարժարանաց պիտանէն որոշելու եւ ըստ այնմ իրարանջիւր վարժարանի ուսման ծրագիրը սահ-

մանկերու համար ըստ առաջարկութեան Ուսման խորհրդոյ վարչական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ անձամբ թաղերը շրջագայելով պէտք եղածը տնօրինէ այս մասին :

Բ. Ուսման խորհրդոյ՝ Կեդր. սնտուկի պիւտճէին մէջ դաստիարակութեան համար տարեկան 120 հազար դրոշի գումար մը անցնելու առաջարկութեան գալով, ժողովս յիշեալ խորհրդոյ հետ բանակցելէ ետեւ այդ առաջարկութեան չկրնալ ընդունուիլը յայտնեց և բուսական համարեց խոստանալ միայն՝ որ պիւտճէին մէջ նշանակուած կեդրոնական տրոց հաւանական գումարէն եթէ աւելին գոյանայ, այն աւելորդն պիտի յատկացուի դաստիարակութեան : Այս խորհրդածութեամբ որոշուեցաւ պիւտճէին տակ իբրեւ կորեւոր ծանօթութիւն յաւելցնել թէ Կեդր. տուրքը պիւտճէին մէջ նշանակուածէն ուշափ որ աւելնայ, այն աւելորդը դաստիարակութեան պիտի յատկանայ, և եթէ աւելորդն 60 հազար դրոշն անցնի, միայն 60 հազար դրոշ այս տարուան համար դաստիարակութեան պիտի յատկանայ :

Գ. Վարժապետանոցի շինութիւնն սկսելու առաջարկութեան գալով, առ այժմ մնալ որոշուեցաւ, մինչև որ Ղալաթիոյ հրկիզեալ կալուածոց շինութեան համար կարգեալ յանձնաժողովէն վարժապետանոցի շինութեան յատկազօրը գոյ, որուն համար յիշեալ յանձնաժողովին յանձնարարութիւն եղած էր զատ յատկազօր մը պատրաստելու :

ՉԶ.

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԻԸՆԴՈՒՆԵՐԸ

Ա. Հիւանդանոցին սեպհական կալուածներէն Չանաքքայի մէջ գտնուած ձիթաստանին վարձակոյին յարբանիս ունեցած պարտուց փոխարէն գրուած տակ դրուած ձէթերուն մէջէն հիւանդանոցին վերաբերեալ բաժինն ուզելու համար ըստ խնդրանոց Հոգաբարձութեան թաղերի գրուեցաւ :

Բ. Հայոց և Յունաց հիւանդանոցայ սահմանակից տեղերու փոխանակութեան խնդիրը :

Յունաց Պատրիարքարանի հետ փոխանակել ուրոշուած հիւանդանոցի տեղերուն համար ըստ առաջարկութեան Սրբազան Պատրիարք Հոգաբարձութեան սէնէտներ փոխանակուեցան երեւոսեք, վազֆի գործողութիւնն ի վերջէ կատարուելու պայմանաւ : Այս տեղերուն փոխանակութեան համար Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան միջոցաւ յունաց Պատրիարքարանի հետ խառն յանձնաժողով մը կազմուելով, մասնաւորապէս քննութիւնը կատարուեցան, այնպէս որ մեր ազգային սեպհականութեան իրաւանց մնաս մը չգալու կերպիւ փոխանակութիւնը կատարուելով, գործն երկուստէք վէճի առկ չիլնալու պայմանաւ յաջողութեամբ վերջացաւ :

Գ. Հիւանդանոցի սեպհական կալուածներէն Եէտի-գուլիէի դուրը գտնուած պարտիզին միւլի և կէտիկի խնդրոյ մասին Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով ժողովս և տեսնելով որ այն խնդրոյ կարգադրութեան համար անմիջապէս վարձակոյին հետ դատ բանալ հոյի է, լիազոր արտեսութիւն տուաւ Հոգաբարձութեան, որպէս զի իւր կողմէ փոխանորդ մը կորգելով և պէտք եղած հարապահները տալով, միտնգոսնոյն Հիւանդանոցի նախարդ միւթէվէլի Վսեմ. Փափազեան Պէտք է ֆէնտիի հետ ալ բանակցելով անկէ ալ պէտք եղած տեղեկութիւններն ստանալէ ետեւ, դատին ձեռնարկութիւն ընէ :

ՉԷ.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. Խոկիւտար Ս. Խաչի թաղ. խորհրդոյ առաջարկութիւնը՝ տալիս - տէրէսի անպէտ գետինն վաճառման և եկեղեցւոյն պարտուց վճարման յատկանալու համար Տնտես. խորհուրդը նկատողութեան առնելով յիշեալ գետինն վաճառումն ընդունելի, իսկ պարտուց վճարման յատկացուիլն անընդունելի դատած ըլլալը տեղեկագրած էր : Ժողովս ընդունելի համարեց Տնտ. խորհրդոյ տեղեկագիրն և ըստ այնմ գործադրութեան համար հրահանգ վրկեց :

Բ . Սամաթիոյ Ս . Պէտրոս եկեղեցւոյ վաղ-
Փին վերորդեալ մանկիւն մը վաճառման խնդ-
րին ըստ տեղեկագրոյ Տնտ . Խորհրդոյն ընդու-
նեալ խորհրդի , գործադրութեան համար հրա-
հանգ զրկեց :

Գ . Տնտեսական խորհուրդը Թորգաբոյի
Թաղական խորհրդոյ առաջարկութիւնն եկեղեց-
ւոյն քայքայեալ խոյնին նորոգութեան համար
քննութեան տանելով Ժողովի տեղեկագրած էր
թէ չինութիւնն անհրաժեշտ է , և ճարտարա-
պետական հաշուով առ նուազն 120 Պաննեան
ոսկւոյ կկարտի , և թէ արդէն 6000 զարուշի
արժէքով նիթ առ ձեռն արտադրատ ըլլալով ,
Մետցորդը Թաղական խորհուրդն ու բաժանայից
դուր միարան կատանձնեն հազալ հանգանակու-
թեամբ , ուստի և ընդունելութեան արժանի
դատելով Ժողովոյ հաւանութիւնը խնդրած էր :
Ժողովն Տնտ . Խորհրդոյ առաջարկութեան հա-
մեմատ իր հաւանութիւնը տալով , չինութեան
հրաժանը կառավարութիւնն առնուլ որոշեց :

Դ . Տնտեսական խորհուրդը Պէշխրթաշի և
Խակիտար Ս . Կարապետի Թաղական խորհր-
դոյ և Սամաթիոյ գոյրոյ ընկերութեան գէմ
քողքելով կայանելի թէ ազգային վաղճնեալ
մասին Կեդրոնական վարչութեան կողմէ որոշ-
ուած և 1871 հոկտեմբեր 28 Թուական շրջաբե-
րականաւ Թաղ . խորհրդոյ հաղորդուած և գոր-
ծադրութեան ենթարկուած վերջին կարգադրու-
թեան հակառակ մինչև ցարդ իրենց թաղին վե-
րորդեալ վաղճնեալն կալուածագիրը չեն
ուղարկել ի Պատրիարքարան վաւերացման հա-
մար : այլ ուրիշ կնիով կվաւերացնեն , և այս
բանը հասաւանակու օրինաց գէմ զանցառութիւն
համարելով ազգու տնօրէնութիւն ընել կիրնոր-
թել : Ժողովն յիշեալ երկու Թաղական խորհր-
դոյ և գոյրոյ ընկերութեան մէջմէ ազգութա-
րագիր զրկեց հրաւիրելով զիրենք՝ որ հաստատ-
եալ ընդհանուր օրէնքը յարգեն և գործադրել
փութան :

Ե . Տնտեսական խորհուրդն Ելեմիոյ հա-
գորարձութեան հետ միաբանական յայտագրով
գրամական մասին քանի մի առաջարկութիւններ
ընելով , Եւրոպէս նշանադրութեան տանելի ետե-

պետք եղած որոշումները տուաւ և հաղորդեց
Տնտեսական խորհրդոյ : Յիշեալ առաջարկու-
թիւնք են :

1° Ազգային կալուածոց թաշխրին համար
Կեդրոնական անտակի կողմէն եղած ծախսոյ
մասին Տնտեսական խորհրդին յանձնարարուած
էր թաղեալն վրայ բաշխման ցուցակ մի պատ-
րաստել : Այն բաշխման ցուցակը ներկայաց-
ուելով , Ժողովն ընդունեց և անոր համեմատ
Թաղերէն հաւարելու գործը Տնտեսական խոր-
հրդոյ յանձնեց :

2° Ժողովն վարժարանաց բնդհանուր տես-
չին հրաժարումը ընդունելով այս մասին Տնտես-
ական խորհրդոյ պէտք եղած հրաժանող խրկեց :

3° Մայրաքաղաքի եկեղեցւոց մէկ մասին
քանչեւիքի տրոյ վճարման յապտումով Կեդր .
անտակին կրած նեղութիւնը դարմանուելու հա-
մար Ժողովն Տնտ . խորհրդոյ առաջարկութե-
ման Ս . և Բ . ազգաբարձութիւններ յղեց մէկ
քանի թաղ . խորհրդոյ , որոշեալ պայմանաւա-
մի մէջ վճարելու համար : յայտ առնելով որ ե-
թէ պայմանաւանն անցնի , Վարչութիւնը պի-
տի ստիպուի սահմանադրապէս պէտք եղածն ի
գործ դնել :

4° Տնտ . խորհրդոյ և Ելեմիոյ Հոգարար-
ձութեան միաբանական առաջարկութեանց մէկն
ալ էր Պատրիարքարանի խոհանոցին բարձումն ,
որով և մատակարարութեան ծախքը սկիւտի քնն-
ուել , և Կեդր . անտակին ելքը մեծապէս
սկիւտի թեթեւաւ : Ժողովն այս մասին Սրբաւոր
Պատրիարք Հօր համակարծիք լինելու տեսնել
ետե , Տնտեսական խորհրդոյ հետ մի քանի ան-
գամ խորհրդակցելով հուսկ ուրեմն հարկ դա-
տեց վերջնեւ հասարակաց սեղանը Պատրիար-
քարանի մէջն , և այս առթիւ եղած ծախքը
կարճելով 1875 Վեկտեմբեր մէկէն սկսեալ խո-
հանոցը գոցել տուաւ , և զիւրեք թիկ հիւրերն
Ելեմի գուլի Ս . Յակոբայ վանքը փոխադրուե-
լու և կերակրուելու պայմանաւ տմական հա-
զար դրոշ որոշեց տալ : Ազգ . հիւանդանոցի
անտակին , նշնապէս Պատրիարքարանի բարաւա-
նոց և այն սպասաւորաց՝ որ Պատրիարքարանի
խոհանոցին կկերակրուէին , տմականապէս մէկ

մէկ վերագիրքնեւ տուաւ իրեն հասցովն : Սոյն տնօրէնութեան արգեստիւր Պատրիարքարանի ծախքէն ամիսն 2500 զուրուշ պոկսեցու :

Ե. Տնտեսական խորհրդոյ և Ելեմոից Հոգարարձաթեան միաբանական յայտագրին համաձայն կեդրոնական սնտուկին դրամական ներկայ տաքնապին մէջ խնայողութեան միջոց մը ի գործ գնելու նպատակաւ Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամսականաց մասին եղած ընդհանուր զեղչի առաջարկութիւնն ալ նկատողութեան տանելով Ժողով , և արդէն փախաբուած խնայողութիւնը ձեռք բերելու նպատակաւ Պատրիարքարանի մատակարարութեան և հատարակաց սեղանի ծախքը ջնջելու համար ըրած կարգադրութիւնը բաւական համարելով , պաշտօնէութեան թոշակին գոյշին աւելորդ գումար և որոշեց պաշտօնէից ամսականքն անպիտիւն պահել մինչև ի նոր անօրէնութիւն :

Զ . Ակնցի Փատրիարքեան Եարութիւն աղայի կողմէն Ակնայ Ապուշեխ գիւղի վարժարանին նուիրեալ և աւանդարար Համամձեան Սարգիս աղային յանձնուած սէրկիի մը գումարին հաշուոյ խնդիրը Տնտեսական խորհուրդն յանձնախումբի մը ձեռք քննած և Համամձեան Սարգիս աղան հրաւիրելով արգիւնքն իրեն ծանուցած ըլլալով , Սարգիս աղան հաւանած է եղեր պէտք եղած գումարը հատուցանել , և ոյս նշարատակաւ իւր պարտագիրը խնդրած է , որ Ապուշեխի Թաղ . Խորհրդոյ քով ի պահեստի կը մնայ : Տնտեսական խորհուրդն այս դրամական գործողութիւնը կարգադրելու համար Համամձեանի սրտագործն հոս բիրտիլն առաջարկելով , Ժողովն ընդունեց և Ակնայ Առաջնորդին գրել սրտեց :

Է . Ժողովն Տնտեսական խորհրդոյ մէկ յայտագիրը նկատողութեան առնելով , որով կ'ոյսնէր թէ Թաղ . Խորհրդներէն շատերն թէ պայմանեալ ժամանակին և թէ անժամանակ հատարելով հաշուեցոյցնին ալ միատեղ չեն դրկեր , և նոր ընտրութեան հրահանգ կրնալին , մինչդեռ Թաղ . Խորհրդոյ համար նախորդ Վարչութեան սրով հրատարակուած Սահմանադրու-

կան հրահանգին 144 յօդուածը կտրամադրէ որ հրաժարեալ Թաղ . Խորհրդէն հաշիւ չառած նոր ընտրութեան հրահանգ չտրուիր և Վարչութիւնը կ'արկադրուի առժամանակեայ Թաղ . Խորհուրդ կարգել մինչև որ հրաժարեալ խորհրդէն հաշիւները զան , սոյն դիտողութեանց վրայ բոլոր Թաղ . Խորհրդոյ շրջաբերականաւ ծանոց որ երբ հրաժարին պաշտօնէ , հրաժարագրին հետ նաեւ իրենց հաշուեցոյցը դրկեն , եթէ ոչ չարտի կրնայ Վարչութիւնը նոր ընտրութեան հրահանգ տալ :

Ը . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ Ժողովն Ալտիքիալայի հրկիղեալ եկեղեցւոյ վերանորոգման խնդիրը նկատողութեան տանելով , Թաղ . Խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ շինութեան ձեռնարկելու հաւանութիւն տուաւ , ըլլալիք ծախուց գումարն որով չելով և բայց մնացած ծախուց տեղը լեցնելու համար հանգանակութեան դիմելու խնդիրին ընդունելով :

Թ . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ , Ժողովն Ղալաթիոյ կալուածոց հագարարձութեան այն առաջարկութիւնն՝ որ է նորոգուողոց կալուածներէն 231 թիւ խանութին ուրիշ սեպակակեանութիւնն եղած Էնֆիէճիի կէտիւր գումար տանու 184 լիւրայի և դարձնել յանուն եկեղեցւոյն Ղալաթիոյ՝ որ միւլին տէրն է արդէն , ընդունելի գտաւ և գործադրութեան հրահանգ տալ որոշեց :

Ժ . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ , Ժողովն՝ փոքր Ասիոյ սովեղոց օգնութեան Մասնագործոց ձեռամբ կատարուած հանգոնակութեանց և բաշխմանց հաշուեցոյցը խնդրեց և ստացաւ նոյն Մասնագործովն , իւր համարուողութեան միջոցաւ Ալգային սրտակառելի Ժողովոյ ի դիտութիւն հաղորդելու համար :

Հետեալէս՝ յիշեալ Մասնագործոց նամակին հետ իւր դրկած հաշուեցոյցը նոյնաթեամբ առաւ կրնեմք :

ՆԱԾԱԿ

Խորհրդանորմ Սրբազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Ազգ. Քաղ. Ժողովոյ

Ձեր բարձր Սրբազնութեան թիւ 659 և 1
Ապրիլ թուով հրամանագրին համեմատ ներ-
փակեալ կմատուցանեմք Ձեր Սրբազնութեան ,
մեր յանձնաժողովոյ ձեռամբ կատարուած հան-
գանակութեանց և բաշխմանց 1875 Վիկտորի-
անի 31 դադարեալ հաշուեցուցակին մի պատճէ-
նը՝ զորս մի առ մի հրատարակած եմք տրոջն
լրացրոյց միջոցաւ :

Թէպէտեւ յիշեալ թուականին ի վեր քանի
մը գործողութիւնք ևս տեղի ունեցած են ,
բայց տակաւին հրատարակուած չըլլալուն երբ
լրացրոյց միջոցաւ հրատարակեմք , տնտես ևս
հաշիւն Ձեր Սրբազնութեան ներկայացնելու
սրատիւր կուենամք :

Մնամք Ձեր բարձր Սրբազնութեան խո-
նարհ ծառայք .

Ի դիմաց յանձնաժողովոյ փոքր Ասիոյ տ-
վելոյ .

Առեւտրայի

Առեւտրայի

8. ՄԵՐԵՆԵՄ-ԳՈՒԼԻ

8. Գ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

Քանապոս

8. ԿԻՒՄԻԴԵԱՆ

10 Ապրիլ 1876

Կ . Պօլիս

ՉԺ .

ՎԱՆՈՐԵՒՑ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Սրմաշու Վանուց Երազմայի ազարակ-
ներէն ունեցած հին առնելիքի խնդիրը կարգադ-
րելու համար Վանորէի խորհրդոյ և Սրմաշու
Վանաձոր ստէպ թախանձանայր վրայ , Ժողո-
վոս Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին հետ
բանակցելով , նայն ազարակայ հասցիքէն՝ որոյ
վերապահութիւնը Երուսաղէմայ աթոռին վրայ
էր , յիշեալ պարտքը վճարուելու համար ըրած
որոշումն Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին
ընդունել տալով , վերջացոյց այն հինաւոր

խնդիրը :

Բ . Վանորէի խորհրդոյ մատուցած ուրիշ
զանազան խնդիրներն ըստ մեծի մասին լսաւ
Ժողովոյ վերաբերելուն և այն Ժողովոյ համա-
րատութեան պատկանելուն , ներկոյ համա-
րատութեան մէջ նշանակել զոնց առնուե-
ցաւ :

Գ .

ԳԱՒԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պ .

ԱՂԹԱՄԱՐԱՑ ՎԱՆՈՒՑ ԱՐԲՈՒՆԻ ՑՈՒԲԵՐԸ

Այլթամարայ վանքէն եկած խնդրագրին
համեմատ՝ Ժողովա ըստ նախնի հրովարտակայ
նայն վանուց արքունի տուրքէ ազատ ըլլալու
համար թագրիր դրել որոշեց :

Ձ .

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ ԶԻՆՈՐԱԿԱՆ

ՏՐՈՑ ԽՆԴԻՐԸ

Առաջնորդաց ոմանց կողմէ եկած տեղե-
կութեանց համեմատ կուսակալութեանց հրամա-
նագիրը զրկուել է որ եկեղեցականներէն ալ զին-
ւորական տուրք առնուի , որ մինչև հիմա չկար
և այս անսովոր տրոյ բարձուի կենդանի :

Սրբազան Պատրիարքը գաբուքահասի Ար-
րահամ Էֆէնտիին միջոցաւ Շուրոյի Տէվրիթէն
տեղեկացել է այս բանին պատճառն , որ է Յու-
նաց կղերականաց վարուցուն ընելը . բայց ըստ
որում Հայ եկեղեցականք այս բանը չեն ընել ,
ուստի Հայ եկեղեցականաց համար այդ սուր-
քին բարձուի խնդրելու մտքը թագրիր գրուե-
ցաւ :

Յ .

ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ԵՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ա . Երզնկայէն մէկ ժամ հեռաւորութեամբ
Ս . Օհան տնուն գիւղին մէջ Գարաբաղու եկե-
ղեցոյ և անոր կից վարժարանի մը շինուիլեան
համար թագրիր գրուեցաւ :

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿՅՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՐՁԱԴՐՈՒՄ

ԴԱՂԱԲԱՆԱՆ ԺՈՂՈՎԱՑ

1974 - 75 և 1975 - 76 թվականներ

II

378

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԱՆ

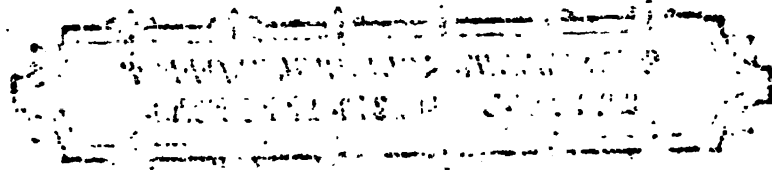
1976

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՒԹՅՈՒՆ

ՏՊԱԳՐԱԴՐՈՒՄ

Ս. ՄԻԿԱՅԷԼԵԱՆ

ՈՒՋՈՒՆ - ՀԱՐՁՈՒ ԳԼՈՒՄ ԵՖԻՍ ԲԱՆԱՆ ԿՆԻՒ ԲԱՆԱ ԹԻՒ 13

OFFICE OF THE SECRETARY

WASHINGTON, D.C.

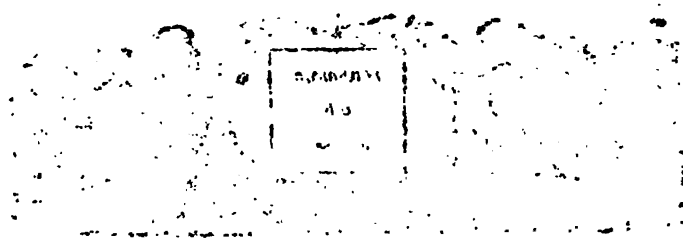
RECEIVED

DEPARTMENT OF STATE

OFFICE OF THE SECRETARY

100

RECEIVED

OFFICE OF THE SECRETARY

WASHINGTON, D.C.

RECEIVED

DEPARTMENT OF STATE

OFFICE OF THE SECRETARY

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹՅՈՒՆ

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԵՐՁՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՂՈՑ

1974-75 եւ 1975-76 ԱՄՍՑ

և

Ա.ԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ՈՒՊՐՈՒՆ - ԶԱՐԵՒԻ ԳԼՈՒԻ ՇԷՐԻՑ ԲԱՇԱ ԻՍՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Ասրանեան Ստեփան Փայտ	Հրաժարեալ
2. Մազաւոտեան Սիմոն Պէլ	
3. Տատեան Առաքել	Հրաժարեալ
4. Արզումանեան Ստեփան Էֆէնտի	Հրաժարեալ
5. Մամիկոնեան Միքայէլ	»
6. Քափամանեան Յարութիւն	»
7. Մանուկեան Մանուկ	Հրաժարեալ
8. Խանտանեան Յակոբ	Հրաժարեալ
9. Արսայեան Ասրգիւ	»
10. Նորատուէկեան Սիմոն	»
11. Իկիւպուշեան Ասափա	»
12. Խնդիրեան Ստեփան	»
13. Միքայէլեան Սիմոն	»
14. Ժամակոչեան Պօղոս	Հրաժարեալ

ՀՐԱԺԱՐԵԼՈՑ ՏԵՂ ԸՆՏՐՈՒԱԾՆԵՐԸ

1. Կոստանդեան Յակոբ Էֆէնտի	Քացակալ
2. Փափազեան Կարապետ	»
3. Աշեանաքեան Խաչիկ	»
4. Արահամեան Ասրգիւ	»
5. Խանեան Մկրտիչ	Քացակալ
6. Հարէնց Արահամ	Հրաժարեալ

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ԿԵՐԲՈՆԱԿԱՆ ԳԱՔԶՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՂԱԲԱՆԱՆ ԺՈՂՈՂՈՑ

1874 — 75 ԱՄԻ

11

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՂՆ

Ա.

Կազմութիւն

Քաղաքական Ժողովու Ազգային Ժողովույդ քուէովն ու վստահութեամբը պատուեալ իւր վաւերագիրը Բ. Դանէն ընդունելէն ետեւ, Ազգային Ժողովույդ Նախագահ և Կրօնական Ժողովույ Առեւտրային Սրբազանին հրաւիրանքն 'ի Պատրիարքարան իւր առաջին նիստն բրաւ 'ի 27 նոյեմբերի 1873 :

Այս առաջին նիստին մէջ նախ իւր դիւանը կազմելով և ապա Կրօնական Ժողովույ հետ միացած Խառն Ժողովով Պատրիարքական Տեղապարհն ընտրեց, որ 73—74 ի Խառն Ժողովույ համարառութեան մէջ արդէն տեղեկագրուած է :

Քաղաքական Ժողովու Ազգին անդորրութիւնն ալեկոծեալ Ժամանակի մը մէջ Վարչութեան առաջնակի և կնիքներով ծանրացած բեռը իւր վրայ առած էր :

Իրաց այս վիճակին մէջ նորընտիր Վարչութիւնն ազգին խաղաղութիւնը վերահաստատելու և ազգային գործոց յառաջողիմութեան ու բարեփոխման առջև հակառակ կուսակցութիւններն

ի մի ձուլելու համար պարտք համարեց խիստ անկողմնակալ և գործունեայ ընթացք մը բռնել, և իւր այս ընթացքին նախադիմը ծանոց հասարակութեան հետզհետէ յետագայ երկու յայտարարութիւնները հրատարակելով :

Պատճէն յայտարարութեանց Զառ. Ժողովույ

Ա.

Ազգային Վարչութեան Քաղ. Ժողովու 'ի սրաշտոնաւարութիւն կոչուած միջոցին նախ իւր շնորհակալութեան պարտաւորութիւնը կը մատուցանէ Ազգ. Ընդհ. Ժողովույ, որ իւր վստահութեան քուէովը պատուեց Ժողովոյս անդամները և անոնց յանձնեց Ազգ. գործադիր իշխանութեան ղեկը. ուստի նորա վստահութեան արժանաւոր կերպով պատասխանելու և Ազգային Ուսմանադրութեան տրամադրութեանը համաձայն վարուելու համար իւր քանքն ու անձնութիւնը ցոյցնելու ամեն կերպով տրամադիր և պատրաստ ըլլալը յայտնելէ ետեւ, կը յայտարարէ նաեւ հանրութեան ազգիս թէ Ժողովու անկողմնակալութիւնն ու արդարասիրու.

թիւնն իրեն առաջնորդ ընտրած է , կուսակցութիւններ իւր աչաց առջև հաստատար արժէք ունին , և աղգին խաղաղութիւնը վերականգնող որ և իցէ անձ թէ՛ պաշտօնական բլրոյ և թէ՛ անպաշտօն , իւր ատենին մէջ արժանի դատաւարարութիւնը պիտի կրէ . Աղգային մանկատանց դատարարութիւնը գլխաւորաբար իւր ուղղութիւնը պիտի գրաւէ և իւր ամեն գործոցը մէջ պիտի ճշնի արդարութեան մագլղա չափ չը շեղելու :

Ժողովն վստահ է ազգիւ ընդհանրութեան կողմանէ համակրանայ և ձեռնառութեան հանդիպիլ , որոց տարախնելով կարծի իւր պաշտօնը և որովհետեւ ինքզինքն անսխալ չըտանի , յոգնարարութեան պիտի անուա ազգային մամլոյ կողմանէ բլրալիք տնկողնական զիտողութիւնները , Ուստի սոյն տրամադրութեամբ ընդհանուրի վերաբերեալ իւր արարքին վրայ եղած դիտողութեանց կամ քննութեանց ազատութեանը չը զիմադրելն զատ , Ժողովն կը ցանկաց ար անոնք տեղի ունենան ամեն անգամ երբ արարքն առողջ ու վաւերական է և կը կարօտի քննադատութեան կամ՝ դիտողութեան . սակայն չկրնար համիլ որ անոնք անկեղծութեան սուղմանէն երկելով թշնամական կամ՝ անարգական ձև առնուել ինչպէս այս , նոյնպէս կը խնդրէ Սեմ . Խմբագիրներէն որ անսուղ աղբիւրներէ՝ քաղուած արարքներու հրատարակութեամբ ազգային խաղաղութիւնը վրդովել , գողտչանան . քանզի Ժողովն ազգային լրագրաց միջոցաւ հրատարակութեան պիտի տայ կարեոր խնդրոց համար ընելիք տնօրէնութիւնները :

Աղգին այժմեան վիճակը լոկ սիրոյ և խաղաղասիրութեան դարձմանի պէտք ունի , և ասով պիտի ապահովուի ազգին վարչական գործոց բարեկարգութիւնը . ուստի Ժողովն ամեն կարգի ազգայնոց յորդոր կը կարգայ խաղաղասիրութեան զգացմամբ իրենց սրտառասարութիւնը ճանչնալ և կատարել՝ եթէ կուզեն փոխադարձաբար ազգէն անեցած իրաւունքներն վայելել :

Ժողովն ընդհանուրի վերաբերեալ ազգային նորանոր կարգադրութեանց հետամուտ ըլլալով ,

զտանք ալ իրենց ժամանակին և կարգին հրատարակութեամբ պիտի իմացնէ Աղգին :

30 նոյեմբեր 1873

Բ .

Աղգային Քաղ . Ժողովն նկատելով որ 30 նոյեմբեր 1873 թուականու հրատարակած Պաշտօնական յայտարարութեամբն բրած հրաւերին հակասալի աղգային լրագիրներէն ոմանք կը շարունակեն տախալին Աղգ . Երեսփոխանական Ժողովոյ , վարչութեան և ազգային երեսփոխանաց և պաշտօնէից ամանց դէմ՝ թշնամական և անարգական կերպով խօսիլ .

Նկատելով որ փոխանակ Ժողովագրք սիրայ և խաղաղութեան յորդորելու յոգիչ հրատարակութիւններով Աղգին խաղաղութիւնը կը վրդովեն .

Պարտք կը համարի ծանուցանել ներկայ ազգասիրութեամբս Մեծ . Խմբագրոց՝ որ այսուհետեւ միևնոյն բնթացքը շարունակող լրագիրն Աղգ . վարչութեան դէմ իւր վրայ ծանրք արատախանատութիւն առած պիտի ըլլայ . հետևարոր վարչութիւնն ալ պիտի պարտաւորի անոր դէմ՝ պէտք եղած միջոցներուն դիմել :

Իսկ անոնք որ ազգային պաշտօնատարաց անձին դէմ ամբաստանութիւն ունին և դատաստան կը խնդրեն , կը հրաւիրուին իրենց ամբաստանողիդ ներկայացնել վարչութեան և օրինական արջմանները լրացնելով դատաստանի մանել յատկապէս կարգեալ դատական Մամուլագրովին առջև :

17 յուլիս 1874 :

վարչութիւնս իւր տնկողնականութիւնը և հրատարակաց խաղաղութեան և միայն անոնց բարիքը մտածելէն զատ ուրիշ կէտ նպատակի չունենալն արդեամբ ցուցնելու համար իւր ատենին մէջ եղած որոշումներէն անոնք որ անպատշաճութիւն չունէին յայտնուելու Պաշտօնական հրատարակութիւն անունով երբեք ամեն ազգային լրագիրներու մէջ հրատարակել որուչեց :

Ազգացին ծանուցեալ յուզմանց պատճառաւ Կեդրոնական Վարչութիւնը թափուր մնացած միջոցին շատ մը ազգային հանրական և անհատական խնդիրներ դիզուած էին Պատրիարքարանի գիւտնատան մէջ. թէ այս խնդիրները շատով վերջացնելու և թէ՛ ամենօրեայ խնդիրները նախնական քննութենէ մը անցնելով մանրամասն և հասուն գիտակցութեամբ որոշելու և վճիռէ համար Քաղ. ժողովս իւր մէջէն Մասնաժողով մը սահմանեց, որ դիզեալ խնդիրներուն որոշումը փութայնելով՝ նոր պատահած խնդիրներուն լուծմանն ու որոշմանն ալ մեծ դիրքութիւն կուտայ, զանոնք ամբողջ կերպիւ տեղեկագրելով ժողովոյս :

Այնչէս զատ, իւր գործողութիւններն աւելի կանոնաւոր և ճիշդ կատարելու համար ժողովս Ներքին կոմիտէ մը, և Պատրիարքարանը բարեկարգ վիճակի մը վերածելու համար ալ բարեկարգութեան կանոնադրութիւն մը շինելու նորատեսիլս իւր մէջէն յանձնաժողովներ կազմեց, որք մինչև օրս շինուած թէ՛ ներքին և թէ՛ բարեկարգութեան կանոնադրութիւններն աչքէ անցնելով ժամանակին համեմատ ուրիշ նախք խմբագրեցին, և ժողովիս գիտողութեանց համարձայն արագորոշելով վաւերացան : Ստիպել Պատրիարքարանի համար շինուած Ներքին կանոնադրութիւնը պիտե՞նէ նկատմամբ Ազգ. ժողովոյդ որոշումը յապաղելուն պատճառաւ, չկրցաւ ամբողջական գործադրուիլ. ուստի առաջ գործադրութիւնը յաջորդ Վարչութեան թողուած է :

ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՊԱԿԱՆ ԺԱՂԱՎՈՅ

1. Քաղաքական ժողովը շաբաթը անգամ մը որոշեալ օր նիստ ընելու պարտաւոր է :

2. Ի պահանջել հարկին արտադրոյ կարգի նիստ կրնայ ընել Ս. Նախագահին կամ Ղիււանին հրահրագրովը, որ նաև նշանակեալ ըլլալու է նոյն նիստին պատճառը :

3. Ժողովականք ամեն տոթորակուն և արտադրոյ կարգի նիստերուն պարտաւոր են ներկայ գտնուիլ, որոշեալ ժամէն մինչև ատենը զոյգուելու տեսնել, և եթէ մէկը բանաւոր պատճառաւ բացակայ ըլլայ, պարտական է կանխաւ գրութեամբ ծանուցանել ժողովոյն :

4. Եթէ ժողովականք մը երեք անգամ իրողու վրայ ժողովոյ նիստերուն ատանց բանաւոր պատճառի և ստանց գրաւոր ծանուցման բացակայ գտնուի, ժողովոյ Ատենապետը պարտաւոր պիտի ըլլայ Սահմանադրութեան 39-րդ յօդուածը գործադրել :

5. Ժողովականք ներկայութեան տուժուրին մէջ կատարագրեն իրենց ներկայութիւնը :

6. Ժողովականք մեծագոյն մասին ներկայութեամբ ելած նիստը միայն օրինաւոր կը համարուի, և խնդրաց որոշում կը տրուի յայտնի կամ գաղտնի քուէարկութեամբ և ձայնից առաւելութեամբ. բայց մեծագոյն մաս չըլլալով ալ զիւանին ներկայութեամբը ատեն կը բացուի, և միայն խնդրոց վրայ իրեւ նախաւարտաւորութիւն վիճարանութիւն կըլլաց որոշումը յաջորդ նստին վերապահուելով :

7. Որոշման մը մէջ քուէները հաւասար եկած ատեն նոտագահին կողմէ կը հակի, իսկ իրացակայութեան Նախագահին Ատենապետին կողմէ :

8. Բացակայ ժողովականք ժողովոյն մեծամասնութեան ըրած որոշումները ընդունելու պարտաւոր են : Ստիպել եթէ բացակայ ժողովականքներէն մէկը գիտողութիւն մ'ունենայ, գրաւոր կերպիւ պիտի ներկայացնէ, որ կարձանագրուի տուանց վիճարանութեան :

9. Սահմանադրութեան 8-րդ յօդուածին համեմատ Քաղ. ժողովոյ վերաբերեալ ամեն գործ, խնդիր և գրութիւնք Նախագահն անմիջապէս ատանց յապաղման թուականը նշանակելով կը յանձնէ Ղիւանապետին առաջին նիստին մէջ վիճարանուելու, և նա ալ զայն արձանագրելով և թուականաւ պատահման կարգաւ նշանագրելով խնդրոց կարգը կ'ունցնէ : Խնդրոց մը Ղիւանապետին չը յանձնէլէն յառաջ եկած յապաղմանը՝ ուստաւորաբար է Ս. Նախագահը, ինչպէս նաև Ղիւանապետն

ալ պատմութեանստու է իրեն յանձնուելէն ետ-
քը պատահած յապաղմանը . բայց այն պա-
տասխանատուութիւնը բնականորաւ անհետ կը-
լայ երբ յապաղման վրայ բանաւոր և ընդու-
նելի պատճառներ տրուին :

10 . Քաղաքական ժողովոյ զիւանը խընդ-
րոց կարգը քննելով կատուգէ և ըստ այնմ կը
ներկայացնէ ժողովոյն : Սահմանադրական խնդրոց
առաջնութիւնը զիւանին կը վերաբերի , բայց
ժողովականը նախադասութեան մասին առա-
ջարկութիւն ընելու իրաւունք ունին , և սովո-
րաբար առաջ նախընթաց նախնի ատենագրու-
թիւնը կը կործակուի և ապա Խորհուրդներէն
եկած տեղեկագրերը :

11 . Ստիպողական գործոց մը համար Ս .
Նախագահը պարտաւարեալ է Սահմանադրու-
թեան 87 յօդուածին համեմատ փութիլ :

12 . Ըստ առաջին յօդուածի Սահմանադ-
րութեան Ս . Նախագահը գործադիր իշխանու-
թեան վարիչն ըլլալով պարտաւոր է ամեն նախ
մէջ նախընթաց նիստերուն որոշած գործոց
գործադրեալները գրաւոր և համաձայն կերպով
Վիւանին յանձնել և չի գործադրուածներուն
ալ պատճառներն յայտնել :

13 . Ատենագրութեան պարտքն է՝

Ա . Ատենան բանալ և գացել 77 յօդուա-
ծին համեմատ :

Բ . Ժողովոյն բարեկարգութեանը հսկել :

Գ . Կարգաւ խօսք տալ ժողովականաց :

Դ . Մասնա որաց խնդիրներուն մէջ ժո-
ղովոյ ներկայացող անձինքը հարցաքննել և ա-
նոնց արատախանել ըստ որոշման Ժողովոյն :

Ե . Մեծագոյն մասամբ որոշում տրուած
խնդրոց անմիջական գործադրութեանը հոգ
տանիլ Ս . Նախագահին հետ խորհրդակցելով :

Զ . Սահմանադրութեան 427 յօդուածին
համեմատ Խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց վե-
րաբերեալ խնդիրներն իրենց յանձնել և հսկել
որ անոնք անյապաղ լուծուին :

14 . Ատենագրին պարտքն է Օրակարգին
և արձանագրութեանց ճշգրտութեանը հսկել :

15 . Ժողովոյ որոշումները նոյն օրուան
նախնի մէջ յատուկ տումարի մը մէջ Ատենա-
գրին կողմանէ համաձայն կերպիւ արձանագ-
րուելն եւոյր , նոյն օրը Վիւանին կողմէն

պիտի տտորագրուի և Ս . Նախագահին յանձ-
նուի , որպէս զի Ս . Նախագահը կարողանայ
անոնց անմիջական գործադրութեանը հսկել :

16 . Ժողովոյն սովորական ատենագրու-
թիւնները Վիւանագետը կը խմբագրէ , և հե-
տեաւ նիստերուն մէջ կարդացուելով 157
յօդուածին մէջ նշանակուած արձանագրու-
թեանց համաձայն ըլլալը ժողովականաց զիտու-
ղութիւններէն ետքը ստուգուելով Վիւանի կող-
մէն կատրագրուի : Ատենագրութեանց մէջ
ժողովոյ որոշումներն արձանագրուելն զտա նա
և պիտի նշանակուին այն ժողովականաց խօս-
քերը , որք որոշմանց հակառակ կամ տարբեր
կարծիք յայտնած են :

17 . Ատենալ բացուելէն ետքը ոչ ոք կր-
նայ ներս մտնել առանց հրաւիրանաց Ատե-
նագրի :

18 . Ժողովոյ որոշմամբ գրուած ամեն
Պաշտօնական գրութեանց թէ տանկերէն և թէ
հայերէն պատճէկները ժողովին օրը գրաւորա-
նին փոխ պիտի գտնուին . և ժողովականներէն
ուղղորդ պիտի կրնայ զանոնք աչքէ անցնել :

19 . Քաղաքական ժողովը քաղաքական
Մասնաժողով մը կը կարգէ ժողովոյ անդամ-
ներէն : Քաղաքական Մասնաժողովը իրեն զոր-
կուած խնդիրները կը քննէ և իր կարծիքը իր-
րեւ առաջարկութիւն Քաղաքական ժողովոյ ո-
րոշմանը կը յանձնէ : Խնդրոց մը որոշումը մի-
այն Քաղաքական ժողովոյ մէջ կրնայ տրուիլ :

Հաստատուել և փոփոխուել Բզգային Վար-
չութեան Քաղաքական Ժողովին ինչպէս իմ . և

ի 24 Յունվար 1875

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԱԶԳ. ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆԻ

ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆ

Ե Ի

ՊԱՅՐԻԱՐԳԱՐԱՆ

Ա.

Սրբազան Պատրիարքն Աղգային ժողովոց Նախագահն է և անոնց որոշմանց գործադիրը, միանգամայն Պատրիարքարանի գործոց ընթաց-
յին բարեկարգութեան հսկող և պատասխանա-
տու է՝ խորհրդական ունենալով իւր փոխա-
նորդն:

Բ.

Պատրիարքական Փոխանորդը խորհրդա-
կան է Սրբազան Պատրիարքին, և իւր յատուկ
պաշտօններէն զատ փոխանորդաբար կը հսկէ
նաև Աղգային ժողովոց որոշմանց գործադրու-
թեան: Միանգամայն պատասխանատու է
Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան:

Պատրիարքական Փոխանորդը ներկայ կը
գտնուի Լրօնական, Քաղաքական և Խառն
ժողովոց նիստերուն:

Գ.

Պատրիարքարանն ունի նաև երկու զԸԼ-
խաւոր պաշտօնեայ, Գափուքէհեասին և Դիւա-
նապետն:

Դ.

Պատրիարքական Փոխանորդին, Գափու-

քէհեասին և Դիւանապետին ընտրութիւնը
Սրբազան Պատրիարքին առաջարկութեամբ Քա-
ղաքական ժողովը նկատողութեան կառնու և
պէտք եղածը կը տնօրինէ:

Ե.

Գափուքէհեասին Կառավարութեան և
Պատրիարքարանի մէջ եղած յորտերութեանց
գործակատար պաշտօնեայն ըլլալով, պարտա-
կան է Սրբազան Պատրիարքին և Փոխանորդ
Հօր կողմէն իրեն յանձնուած գործերը կանո-
նաւոր կերպով կատարել և ամեն օր արդիւնքը
գրով հաղորդել, որպէս զի ժողովոց ներկա-
յացուի:

Գափուքէհեասին ներկայ կը գտնուի Քա-
ղաքական և Խառն ժողովոց նիստերուն:

Գափուքէհեասին ունի մէկ օգնական մը
Թէ՛ Բ. Դրան և Թէ՛ Ուստիկանութեան վե-
րաբերեալ գործոց համար:

Զ.

Դիւանապետը դիւանական գործոց կար-
գադրութեան գործադիր և պատասխանատու
պաշտօնեայն ըլլալով, պարտական է իւր իրա-
ւասութեան տակ գտնուած գրասենեակներուն
մէջ եղող պաշտօնէից պարտքերն անթերի և
անյապաղ գործադրել տալ:

Դիւանական պաշտօնէից փոփոխութիւնն
ու յաւելումը Դիւանապետին առաջարկու-
թեամբ Քաղաքական ժողովը նկատողութեան
կառնու և պէտք եղածը կը տնօրինէ:

Է.

ԴԻՒԱՆԱՏՈՒՆ

Կեդրոնական Դիւանատունն երեք գրա-
սենեակներէ կը բաղկանայ, որք են՝ Խմբագ-
րութեան, Արձանագրութեան և Վիճակագ-
րութեան գրասենեակ, ընդ հսկողութեամբ և
պատասխանատուութեամբ Դիւանատնային:

ԽՐԱՍԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ կը խմբագրուին այն ամեն Հայերէն Տաճկերէն և Գողղարէն գրութիւնք, որ կը պատկանին Երեսփոխանական, Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց ու յոշմանց:

Դիւանապետն ունի իրեն հետ երեք խմբ. քաղքի դիւանադպիրներ, մէկը Կրօնականի, մէկը Հայերէնի և Գողղարէնի և երրորդը Տաճկերէնի յատկացեալ, որոց պաշտօնն է գլխաւորապէս դիւանապետին կողմէ յանձնաքարեալ խմբագրական գործոց պարտադիր:

Նոյնպէս ունի ուրիշ երեք դիւանադպիրներ, որոց երկուքին պաշտօնն է Հայերէն խմբագրութեանց ընդօրինակութեան և ուրիշ զըրութեանց պարտադիր:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին մէջ կարձանագրուին Պատրիարքարան եկած այն ամեն թղթերը, զորս Սրբազան Պատրիարքը կամ իւր Փոխանորդը կարգաւէ ետև օրուան թուականը և որ ժողովոց որ անկ են, վրան նշանակելով կը պրկեն Արձանագրութեան գրասենեակը:

Արձանագրութեան պաշտօնեայն նոյն թղթոց համառօտութիւնն ընդհանուր տումարի մը մէջ կարգահամարաւ արձանագրելէ ետև կը յղուէ իրենց պատկանեալ տեղերն՝ անոնցմէ ըստորագրութիւն տունելով. և երբ պատասխաններն ալ խմբագրութեան դիւանին ստանայ, արձանագրութեան տումարին մէջ պէտք եղած գործողութիւնները կատարելէ ետև կը յղէ իրենց տեղերը:

Վերջապէս Արձանագրութեան պաշտօնեայն պատասխանատու է Դիւանապետին առջև Պատրիարքարան մտած ու ելած ամեն թղթոց համար, որոց պահպանութիւնն իրեն յանձնեալ է:

Արձանագրութեան պաշտօնեայն ունի իրեն հետ մէկ օգնական մը:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Սոյն գրասենեակին պաշտօնն է Ա. Վանօրէից, Եկեղեցեայ և ազգային

որ և է հաստատութեանց թէ՛ շարժական և թէ՛ տնչարժ ստացուածոց վրայոք մանրամասն տեղեկութիւններ հաւաքել և կոնոնուոր տումարներու մէջ արձանագրել:

Բ. Ընդհանուր ազգահամար մ'ունենալ, որ պիտի պարունակէ ամեն ազգայնոց արձանագրութիւնը, հանդերձ վիճակագրութեամբ պատուհած ծննդոց, վախճանմանց և ամուսնութեանց:

Վիճակագրութեան պաշտօնեայն սոստեղեկութիւնները պիտի հաւաքէ վանահայրներէն, գաւառական վարչութիւններէն և Մայրաքաղաքիս Թաղական խորհուրդներէն, պէտք եղած հրահանգներն ու ցուցակներն անոնց հաղորդելով:

Դ.

ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՃԻՆՎԵՐՃ

Դիտաստանական Խորհուրդն ունի օրէնագէտ և տաճկագէտ պաշտօնեայ մը, որ այցելութեամբ նոյն խորհրդին գործողութեանց օրինական և խմբագրական մասերը պիտի կատարէ և մէկ ալ ճնայուն դիւանադպիր մը՝ որոյ պաշտօնն է դատական և ամուսնական արձանագրութեանց պարտադիր և վտիանորդարանի դիւանադրութիւնը կատարել:

Տնտեսական Խորհուրդը և Ելմուական Հ. գորարձութիւնը միանալով՝ ունին մէկ դիւանադրապիր, մէկ համարակալ, մէկ զանձնուպահ և մէկ Անցագրատան պաշտօնեայ, որ Վարչութեան հրահանգին համեմատ իրենց պաշտօնը պիտի վարեն:

Ուսումնական և Վանօրէից Խորհուրդները և Կրթական Հոգաբարձութիւնը միանալով, ունին մէկ դիւանադրապիր մը, որոյ պաշտօնն է նոյն երեք ճիւղերուն վերաբերեալ գրական բոլոր գործողութիւնները և միանգամայն Ուսումնական խորհրդոյ արձանագրութիւնները և վանական կալուածոց ու Ազգին նուիրեալ կրթական արձանագրութիւնները կատարել յատուկ տումարներու մէջ:

Սոյն խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց պաշտօնեայն ընտրութիւնն անոնց առաջարկութեամբ

Քաղաքական ժողովը նկատողութեան կոտնու
և պէտք եղածը կը տնօրինէ :

Թ .

Պատրիարքարանի խոհանոցը թողորովին
վերացումը ըլլալով, ամեն պաշտօնեայր իրենց
քսակէն պիտի ընեն ուտեստի ծախքերնին, և
քարապտններէն ու սենեկապտններէն զսա ու
րիշ մէկը չ'պիտի կենայ գիշերներն 'ի Պատրի-
արքարան :

Ուստի Եւտի Գուլէի Ս . Յակոբայ վոնուց
մէջ Հրաբանաց տնտեսմբ յարկ մը յատկացած է,
ուր պիտի երթան Սյրնոզան Պատրիարքին
յանձնարարականով 'ի Պատրիարքարան հիւր
մնալու ստիպեալ անձինքը :

Սոյն Հիւրանոցի ծախսուց համար կեդրոնա-
կան անուրէն տնտեսական հաշար դրուչ յատ-
կացած է Հիւանդանոցի անտուկին :

Ժ .

Պատրիարքարանն ունի փոխանորդ Հօր
հսկողութեան տակ ընդհանուր վերտկացու մը,
որուն յանձնուած է Պատրիարքարանի բոլոր
կաշկարածիքը, և որ պատասխանատու է ներ-
քին մաքրութեան և ապահովութեան, և իւր
հսկողութեան տակ պիտի ունենայ

Մէկ սենեկատարն Ղիւանատան համար

Մէկ » Փոխանորդարանի »

Ելիու սպասաւոր ծառայութեան և մաք-
րութեան համար .

Հինգ վեց բարապտն (ետաքճի), որոց մէ-
կը զլուխ պիտի ըլլայ, և ամենքը մէկէն ընդ-
հանուր վերակացտին հսկողութեան տակն են :

Մէկ ալ դռնապան :

Վերոյիշեալ սպասաւորաց փոփոխութիւնը
Փոխանորդ Հայրը տնօրինէ՞ կտե՞ պատճառ-
ները Քաղաքական ժողովը կը հսկողդէ :

ԺԱ .

ԿԱՆՈՒՔ ՎԱՍՆ ՊԱՇՏՈՒՄԻՅՈՅ

Առանց բանաւոր պատճառի որ և է պիտի

ածենայ չ'պիտի զիկուի իւր պաշտօնէն :

Սղգին ծառայութեան յատկացեալ պաշ-
տօնեաներն երբ երկուր ծառայութիւնէ ևտե Ժե-
րութեան կամ ցաւադարութեան պատճառու
անկարող լինին այլ ևս իրենց պաշտօնը չարու-
նակելու, ըստ հետեւեալ հրահանգի զաղաքական
ամսական պիտի ստանան մինչև ցմահ Սղգային
Սնտուկէն :

Սինգը՝ որ 10 տարի շարունակ տունաց բա-
րոցական պակասութեան և հաւատարիմ ծառա-
յութեամբ անկարող գտնուին, պիտի ստանան
իրենց ամսականին հարկւրին երեսունը, իսկ 10
տարիէն աւելի ծառայողներուն զաւարտան ամ-
սականը համեմատաբար տարաւ տարի հարիւ-
րին մէկ պիտի յաւելնայ, այնպէս որ ամիսը
երեսուն տարի ծառայողները իրենց ամսականին
հարկւրին յետեւ և քառասուն տարի ծառայող-
ները հարկւրին վախճուն զաւարտան ամսական
պիտի ստանան :

ՊԱՏԱՐԱՆԱՆ

ՀԻՄՆԱԳԻՎ ԿԱՄ ԿԱՆՈՒՆ ԿԱՄԱՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

Ա .

ՀԱՄԱՐԱՆԱԼ

1 . Պատրիարքարանի համարակալը մաքուր
ձեռատետր մը կամ յիշատակարան մը պիտի
լռնէ և ամեն դրամական գործողութիւնները
պատահածին պէս հոն պիտի արձանագրէ թէ
մուտք ըլլայ և թէ ելք :

2 . Ձեռատետրէն տնօրինապէս զանազան օ-
ժանդակ տեղադրուելու մէջ պիտի անցնէ պա-
տահած գործողութիւնները, օժանդակ տեղ-
ադրուելուն երեսահամարները ձեռատետրին մէջ
և ձեռատետրին երեսահամարը օժանդակներուն
մէջ նշանակելով :

3 . Սմեն օր ձեռատետրին մէջէն նման
գործողութիւններն ամփոփելով գումարները
կրկնատումարի ուսով օրինաւորապէս օրհաշիւը
փոխադրելու և անկէց ալ մայր հաշիւն ան-
ցընելու է :

4 . Ամեն ամսագլուխ Տնտեսական խոր-

հուրդ և Ելմտական Հոգաբարձութիւնը անտուկի տեսրակը պիտի վաւերացնեն խրաբանչիւր գործողութիւնն իր հակակշռոյն հետ բաղդատելով :

5 . Նաև համարուելով արձանագրութեան տեսր . մը պիտի ունենայ Պատրիարքարանի սընտուկը աւանդ ձգուած գոյից համար , ուր խրաբանչիւր աւանդին մուտքն ու ելքը կանոնաւորապէս պիտի արձանագրուին մտից պատճառովը և ելքին հրամանովը , և այս աւանդները ծրարեալ և Պատրիարքարանի կնքովը կնքեալ պիտի ըլլան և աղբային անտուկին մէջ պիտի պահուին :

Նաև պիտի ունենայ տուեալով վճարեալ գումարներու համար տեսրակ մը , ուր ամեն առկա ժամանակներ թէ . հաշուոյ մը մէջ իրարու տակ նշանակուած պիտի ըլլան և թէ . զատ տեղիքով մէջ և իւրաքանչիւր առ կտի . վճարմանը լրանալուն տէս գտնուելու են , բոլոր նշանակելով իրենց բուն արձանագրութեան տեղերը :

6 . Համարակալը պարտաւոր պիտի ըլլայ ամեն երեկոյ թղթի մը վրայ նշանակել անտուկին մուտքն ու ելքը և տնոնց տարբերութիւնը նաև առ կտի վճարմանը յայտնելով պիտի ցուցնէ Պատրիարքարանի անտուկին մէջ պտնուած պատրաստ գումարը , զոր ինքն ստորագրելով և գանձապահին կնքել տալով պիտի յանձնէ Կրթական Պատրիարքին :

7 . Արկեղու եկած բոլոր գումարները նախ Համարակալը պիտի հաշուէ յատկապէս պատրաստուած թղթի մը վրայ անոր համեմատ պիտի ընդունի գանձապահը և պիտի կնքէ նոյն թուղթը . այս թուղթը դարձեալ Համարակալին գալով պիտի արձանագրէ և անդորրագիրը համարակալը պիտի տայ և Ելմտական Հոգաբարձութեան կնքովը վաւերացնելն ետքը պէտք եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին :

8 . Նաև վճարման համար եկած հրամանագիրը նախ Համարակալը պիտի արձանագրէ և նոյն հրամանագրերուն վրայ արձանագրեալ ըսելով պիտի ստորագրէ և ետքը գանձապահը պիտի վճարէ , վճարման թղթերն ալ յատկապէս պատրաստուած ըլլալու են :

9 . Ամեն տարեկան մայր հաշիւն քա-

ղելով պիտի պատրաստէ տարեկան հաշուեցոյցը և Տնտես . Խորհրդոյ և Ելմտական Հոգաբարձութեան պիտի ներկայացնէ և անոնց ստուգել տալով նոյնը պիտի յղուի առ Բաղ . Ժողովն :

Բ .

ԳԱՆՃԱՊԱՀ

10 . Գանձապահը միայն անտուկի տեսրակ մը պիտի բունէ որուն մէջ մուտքն ու ելքը կանոնաւոր կերպով պիտի նշանակէ :

11 . Մտից համար միշտ իրեն կնքը պիտի գտնուի համարակալին քովը և ելից համար ալ իր քով հրամանագրերը պիտի գտնուին Համարակալին ստորագրեալ :

12 . Ամեն երեկոյ իր տեսրակը Համարակալին անտուկին տեսրակն հետ պիտի բաղդատէ և առ Արքայան Պատրիարքն տրուած հաշու . թուղթը պիտի կնքէ : Գանձապահը պիտի ունենայ նաև երկու տեսրակներ ալ , մին Պատրիարքարանի աւանդ ձգուած գոյից համար և մյուս առ կտի վճարմանց համար :

Այս տեսրակներուն ձևերը Համարակալին այս մասին բունած տեսրակներուն ձևովը պիտի ըլլան :

13 . Գանձապահը ինքնին մէկուն բուն մը չ'պիտի վճարէ , բայց միայն իրեն յղուած հրամանագրերու վրայ՝ որք արձանագրեալ և ստորագրեալ են Համարակալին :

Գ .

ԱՆՑԱԳՐԱՏԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՑ

14 . Անցագրատան պաշտօնեայն իրեն եկած գործերը նախ Համարակալին պիտի պիլ , որ Թաղ . Խորհրդէն տրուած ծանուցագրին համեմատ Պատրիարքարանին աւանդիք տուելը հաշուէ և պաշտօնական թղթի մը վրայ նշանակէ ստորագրելով , որուն համեմատ գանձապահը կընդունի զրամը և կը կնքէ թուղթը , գանձապահին կնքեալ թուղթը Համարակալը պահելով պաշտօնական անդորրագիրը կուտայ և ստոր վրայ Անցագրատան պաշտօնեայն պաշտօնական ձա-

նույնագործը կը գրէ և համարակալն ալ գայն կը կնքէ պաշտօնական կնքով :

15 . Անցագրատան Պաշտօնէին բոլոր գործողութիւնները այս կերպով կը կատարուին :

16 . Անցագրատան պաշտօնեայն տնտրակ մը պիտի բռնէ ուր պիտի նշանակէ իր գրած ծանուցագրերը իրենց տեսակով , թուով և անձանց անուններով , այս տնտրակը այնպիսի ունով մը պիտի ըլլայ որ ամեն ատեն կարող ըլլայ մէկը դիտութեամբ յայտնուիլ տեսնելու որ քանի տեսակ ծանուցագրի գրած է և քանիսկ անոր իրաւունքի տեսակին համար ո՞րչափ գրած ընդունած է և համապատասխան Երջափ է :

Դ .

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԵՆՏԱԿԱՆ

Պատրիարքարանի անտուկին մուտքերն են հետեւեալ հասցիները .

Ա . Կարլոսաձական ծանուցագրերը .

Բ . Հանապոյհորդաց անցագրի և արհեստորաց հրամանագրի վկայականը :

Դ . Նշանաւորութեան և հրամանի հասցի .

Դ . Քառասական մուգաթա լուսած և մայրոյթային եկեղեցիներէն ստնուած քանչիւր ըստ ամ տուրքերը .

Ե . Կեդրոնական տուրք .

Զ . Զանազան հասցիներ ,

Է . անտուկին ելլն են ,

Ա . Պատրիարքարանի պաշտօնէից ոսմա կանք .

Բ . Յատկացեալ ամսականք .

Գ . Նշանաւորի ծախք .

Դ . Զանազան կամ ընդհանուր ծախք .

18 . Կարլոսաձական ծանուցագրերու համար յատկապէս Ելմոսկան հոգաբարձութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ 50 , 110 , 160 և 260 դրուչնոց անդորրագրեր պէտք են , որք համարներով Համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն տոնելով , այս ստորագրութիւնը Տնտեսական Խորհրդոյ և Ելմոսկան Հոգաբարձութեան ղեկանը պիտի մնայ և այս գործողութիւնը պիտի կատարուի ըստ 14 թիւ յօդուածի :

19 . Հանապոյհորդաց անցագրի և արհեստորաց հրամանագրի վկայականի հասցիք տարողմապէս Հիւանդանոցի վերաբերելով , Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէն թուագրեալ և ստորագրեալ անդորրագրեր պէտք են , որք համարներով համարակալին տրուելու են իրմ ստորագրութիւն տոնելով , այս ստորագրութիւնը Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան քով կը մնայ և այս գործողութիւնը կը կատարուի ըստ 14 թիւ յօդուածի և շարժէ շարժի կամ ատեն ամիս համարակալը Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան հրամանին վրայ հաշիւը կատարելով և ստորագրելով և ստորագրել տալով Հիւանդանոցի Պաշտօնէին քանձապատճիւր վճարէ Հիւանդանոցի վերաբերեալ այս հասցիք :

Համարակալը Հոգաբարձութեան հրամանագիրը ստորագրել կուտայ ստակն ընդունող Պաշտօնէին գումարը մէջը նշանակել տալով :

20 . Նշանաւորութեան հասցիին համար փոխանորդ Հօր և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կողմէն կարգեալ պաշտօնէին ստորագրութեամբ աստիճանը , նշանաւորներուն անունը , մականունը և ուրիշ պարագաները նշանակեալ թուով մը գալ պէտք է համարակալին , որ ըստ կանոնի հաշուելու է և հաշիւը նոյն թիւին վրայ նշանակելով ստորագրելու է . այս թիւին հետեւանալ քանձապատճիւրը գրամն տոնելու և ուստի ստորագրելու է , այս թիւով Համարակալը պահելով պաշտօնական անդորրագիրը կնքեալ և ստորագրեալ յանձնելու է և ասկէ ետքը Փոխանորդ Հայրը ուրիշ պաշտօնական արձանագրութիւնները և գործողութիւնները կատարելու է :

Հրամանագրի համար տը այս ձևը բռնելու է :

Հիւանդանոցի քովինն ալ պիտի վճարուի 19 թիւ յօդուածին համեմատ :

21 . Պաշտօնական մուգաթա և մայրոյթային եկեղեցիներէն քանչիւր անուամբ տալու յատկապէս տրոյց համար յատուկ անդորրագրեր շինել պէտք է , որք համարակալին քով կը մնան և երբ վճարուի և քանձապատճիւրը համարակալին շինած հաշուեթուղթը կնքէ , հա-

մարակողը վաւերացեալ և կնքեալ անդորրագրերէն կուտայ :

Առգաթայի վերաբերեալ անդորրագրերը թէ՛ Արքայան Պատրիարքը և թէ՛ Եւմուական Հոգարարձութիւնն ստորագրած ըլլալու է :

Իսկ քանչէլէրի անդորրագիրը միայն եւմուական Հոգարարձութիւնը կստորագրէ :

22 . Կեդրոնական տուրքը՝ տրոյ Պաշտօնէին ձեռքը կը հաւաքուի համարակալէն ընդունած անդորրագրերուն վրայ : Տրոյ անդորրագրերը Եւմուական Հոգարարձութեան կողմէն կը պատրաստուին , որք թուագրեալ և ստորագրեալ ըլլալու են և համարաւորով յանձնուելու են համարակալին իր ստորագրութեան վրայ . այս ստորագրութիւնը Տնտես . Խորհրդոյ և Եւմուական Հոգարարձութեան գլխաւոր պիտի մընայ :

Երբ տրոյ պաշտօնէիայն հաւաքած գումարէրը կեդրոնական անտուկին կը յանձնէ , համարակալը գանձապահէն ստորագրութիւն մը առնելով տրոյ պաշտօնէին անդորրագիր կուտայ :

23 . Զանազան հասոյթներն են .

Ա . Երգման համար Պատրիարքարան դիմողներէն առնուած մէկ մէկ մէճիտիէն՝ իրիւ ծախք գրուած թէգրէրէն :

Բ . Ար և իցէ ստորագրութեանց և մկրտութեան վաւերացմանց համար առնուած մէկ մէկ մէճիտիէն :

Գ . Փոխանորդագրի վաւերացման համար առնուած երկուքական մէճիտիէն :

Դ . Գաւառաց Սուաշնորդաց և գաւառական աղգային ժողովոյ վաւերացման համար զրկուած Պատրիարքական կոնդակներէն իրենց մաքսթային վրայ 10 առ 0/0 նմանապէս մոյրութադարին քարոզիչներուն և ի վաւերացումն Թաղ . Խորհրդոյ տրուած կոնդակներուն համար իրենց քանչէլէրին վրայ 10 առ 0/0 առնուած տուրքը :

Ե . Մայրաքաղաքի Թաղ . Խորհուրդներէն տրուած կողուածական վկայագրերուն համար յատուկ դրօշմաւոր և բունով (քօշուն) Թղթեր կը ստորագրուին Եւմուական Հոգարար-

ձութեան կողմէն կնքեալ , որոյ համար 80 աւան վարայ կառնուի Թաղ . Խորհուրդներէն :

Զ . Կատուտանտուկան հասոյթ .

Առոնց համար դիւանական հասոյթ տնունով անդորրագրեր ըլլալու են Եւմուական Հոգարարձութեան կողմէ ստորագրելու և թուագրեալ որք հաճումնքով յանձնուելու են Համարակալին իրմէ ստորագրութիւն առնելով և իւր ստորագրութիւնն ալ Տնտեսական և Եւմուական գլխաւոր պահելով պէտք եղած առեւտր տանցմէ կուտայ վերոյիշեալ կանոնաց համեմատ բունին մէջ թէ՛ առնուած ստուիւր և թէ՛ խնդիրը նշանակելով , իսկ տրուած մասին միայ միայն ըւտակը նշանակելով րոյց պէտք է որ բունին մէջ նաև վճարողն ալ ստորագրէ :

24 . Ամեն ամսագրուի համարակալը կը պատրաստէ արտօնէից ամսականները պարունակող Թուղթ մը , որ պիտի նշանակուած ըլլան բոլոր պաշտօնէից անունները դիմացը իրենց ամսականը , այս Թուղթը Եւմուական Հոգարարձութեան վաւերացեալ պիտի ըլլայ և Աւերտալան Պատրիարքը տեսնելով հրաման կընէ ի վճարում ամբողջապէս կամ մասամբ 0/0 այսչափ ըսելով անտուկին զբաժանարան վիճակին համեմատ , այս Թուղթը համարակալն ալ բոլորագրելէ ետե գանձապահին կը յանձնուի և իւրաքանչիւր պաշտօնէիայ իր առած գրամը իր անունը դիմացը գրելով կստորագրէ :

Ամեն առեւտր րոյքը Պաշտօնէիայ հաւաստութեան պիտի ընդունին իրենց տեսակները և երբ ամսականը թերհաշիւ վճարուին , ամենքն ալ իոյն համեմատութեամբ թերհաշիւ պիտի առնեն :

25 . Ուրիշ ամէն սովորական ծախքերու համար Տնտեսականին ու Եւմուականին հաճութիւնն առնելով և անոնց քննութեամբը ստորագրեալ հաստատագրերու վրայ Ա . Պատրիարքը հրաման կընէ և Համարակալը արձանագրած ըլլալուն համար ստորագրութիւնը գնելէն ետքը գանձապահը կը վճարէ առնողին նոյն Թուղթը ստորագրել տալով :

26 . Տնտես . Խորհուրդի և Եւմուական Հոգարարձութիւնն ամենեկին տնձաւոր ծախ-

պիտի ընեն, այլ Պատրիարքարանի Պաշտօն-
ետեք պիտի ընեն իրենց հրամանաւը և միշտ ինչ
քան որ առնուի կամ շինուի տուրքէն կամ չի-
նաղէն իբրեւ հաստատագիր տորոգութիւն առ-
նելու է տրուած նիւթերը կամ շինած բանը մէ-
ջը գրուած ըզգալու պայմանաւ :

27. Թէ Պատրիարքարանի և Թէ Թաղ-
ի տորոգութիւնք և մրտարներէ արուած ծանու-
ցադրերը պէտք է որ տէրութեան յատուկ գր-
քովը ունենալէն զատ նաեւ բռնաւոր և Պատ-
րիարքարանի կողմէ տրուած ըլլած պէտք եղած
տեղերը, և այս արին. ծանուցագրերը որ յիշ-
եալ կերպով չեն, ապօրինաւոր կը համարուին,
և այս աղօթային կարգադրութիւնը հարկ եղած
տեղերը պէտք է ծանուցանել :

Ժողովս նկատելով որ մայրաքաղաքիս Թաղս-
կան խորհրդներուն և երեսփոխանութեան ընտ-
րութեանց ատեն միշտ խռովութիւնը և գժտու-
թիւնը պակաս չէ, այս խռովութեանց առջևն
ստանելու նպատակաւ ընտրական գործողութեանց
համար հետեւեալ հրահանգը պատրաստեց :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Թաղական խորհուրդը Ընտրողական
ժողով կը կազմէ ընդ նախագահութեամբ Թա-
ղին Քարոզչին կամ անոր չեղած տեղ՝ Աւու-
գերիցուն :

2. Թաղական խորհուրդը զաղտնի բուէ-
արկութեամբ երեքէն մինչև վեց թաղեցիներ
կընտրէ, որք Թաղական խորհրդոյ հետ ի միասին
կը կազմեն Ընտրողական ժողովը :

3. Ընտրողական ժողովոյ անդամք ընտրու-
ողութեան իրաւունք և հանգամանք ունեցող
սրատուաւոր թաղեցիներէն պիտի կազմուին :

4. Ընտրողական ժողովը ընդ նախագահու-
թեամբ Քարոզչին կամ Սլազերիցուն կը կազ-
մէ իւր Ղիւանը, որ կընայ Թաղական խորհր-
դոյ ղիւանին մէջէն կամ զատ կազմել ըստ հա-
նութեան Ժողովոյն :

5. Ընտրողական ժողովը Թաղին մէջ բոլոր
Սահմանադրութեան ընտրողութեան իրաւունք
ունեցողներն ստուգելով, այսու բնին կարգաւ
ընտրողաց ցանկ մը կը պատրաստէ, նշանակել-
ով ըստ կարելւոյն ընտրողաց սնունը, մակա-
նունը, արհեստը, փողոցը և տանը թիւը :
Այս ցուցակը առ նաւալն ունի որ կը կախն Թա-
ղական խորհրդարանը ժողովրդեան տեսնելի
կերպով, հասկնելով ծանուցմամբ որ դիտողու-
թիւն ունեցող անձինք կամ անձամբ Ժողովը
ներկայացնեն իրենց ղիտողութիւնը, կամ բան-
կալը զրուած յատուկ տոմարի մը մէջ գրու-
թեամբ, ուր պիտի անունինին ստորագրեն, և
իրենց բնակութեան փողոցն ու տանը թիւը նշ-
շանակեն : Անանուն ղիտողութիւնք ընդունելի
չեն :

6. Ընտրողական ժողովոյ ղիւանը՝ ներկա-
յացեալ ղիտողութիւնք քննութեան կառնու,
և Ընտրողական ժողովոյն գիտութեամբ յաւել-
ուած կամ զեղչ կըլլայ ընտրողաց ցուցակին վը-
րոյ, ըստ ընկալեալ օրինաւոր աւելեկութեանց
կամ ղիտողութեանց :

7. Ով որ մինչև քուէարկութեան նախըն-
թաց ուրաթ երեկոյ ղիտողութիւն մը չէ ներ-
կայացուցեր Ընտրողական ժողովոյն ընտրողաց
և ընտրելեաց ցանկերուն վրայ, բուժարկութեան
օրը կամ յետոյ այս մասին իրաւունք չունենալ
ղիտողութիւն կամ բոլոր ներկայացնելու :

ԸՆՏՐՈՂՔ

8. Ընտրողութեան իրաւունք ունին Թաղին
այն բնակիչները միայն որոնք Կեդրոնական տը-
րոց Թաղային տեարին մէջ անուննին ուրձանագ-
րել սուած են :

9. Թաղական ընտրութեան մասնակցելու
համար Սահմ. 55-րդ. յօդուածոյն համեմատ ի-
րաւունք ունի ամեն անհատ որ 25 տարին լրա-
ցուցած է և ըստ 67-րդ. յօդուածոյ Սահմ. ընտ-
րողական իրաւունքէ զրկուած չէ :

10. Երեսփոխանական ընտրութեան հա-
մար ըստ Սահմ. 65-66 և 67-րդ. յօդուածոյ
ընտրողութեան իրաւունք ունին այն թաղեցիք որ
25 տարին լրացուցած, Օսմանեան հպատակ և

ատարեկան 75 դրուշ ողջային տոբր առաւ Են . և որ քրէական յանցանք զատապարտեալ չեն . Ազգային գործոց մաստարարութեան մէջ նեն . գումար բռնուած չեն . Ազգային ժողովոց մէկուն կողմէն Ազգային գործոց չգործածուելու վճիռ բնդուած չեն , Տերութեան գատարան ներուն կողմէն զդատարարացիչ պատժայն պայ . մանատուր լրացուցած են , վերջուպէս խելագարութեամբ անբաւական մանչցուած չեն օրինաւոր կերպիւ :

ԸՆՏՐԵՒԻՔ

11 . Թաղական խորհրդոյ համոր ընտրելի են անոնք՝ որ Թաղական խորհրդոյ ընտրող ըլլալու իրաւունք ու հանգամանքներ ունին : Իսկ երեսփոխանութեան համոր ընտրելի են ըստ Սահմ . 68 դ . յոգուածոյ անոնք՝ որ 30 տարին չըրացուած են , Օսմանեան հարստակ են , Տէրութեան օրինացը տեղեակ , և ազգային գործոցը հմուտ են և ընտրողութեան իրաւունքն զրկուած չեն , ըստ 67 դ . յոգուածոյ Սահմա . նադրութեան :

12 . Ընտրողական ժողովը գաղտնի քուէ . արկութեամբ ընտրելոց եռապատիկ թուովը ցանկ մը կը պատրաստէ , զոր կը կախէ Եկեղեցւոյն բանկալը՝ առ նոսալն 3 օր , ի տես ժողովրդեան , ծանուցանելով որ ընտրողք ազատ են այն ցանկէն դուրս ալ ընտրելոց քուէ տալ :

ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

13 . Ընտրողական ժողովոյ չափազանք քուէարկութեան որոշեալ օրէն առաջ հրատարակել կուտայ ի լրագիրս և Եկեղեցւոյ ու թաղին գաղտնեւորուն գոնելը ծանուցում բախանելով , և յիշելով հրատարակել երեսփոխանոց կամ թաղականաց անունը , անոնք վերջնորելի բնաւոր , ընտրուելիք երեսփոխանաց կամ թաղականաց թիւն և ընտրելութեան պայմանները , և քուէարկութեան և քուէհամարի որոշեալ օրն ու ժամը . և թէ՛ մինչ ի քուէարկութեան ուրբաթ երեկոյ ընտրողաց և ընտրելոց ցանկին վրայ

հարկէ դիտողութիւններն ներկայացնեն , և թէ յիշեալ պայմանաժամէն ետքը ոչ որ իրաւունք ունի դիտողութիւն ներկայացնելու :

14 . Եթէ ընտրողն իւր քուէն անձամբ չքուէարկուայ բերել , պէտք է ստորագրեալ նամակաւ մը զայն զրկել , կամ պահտարանի մը մէջ դնել և պահտարանին վրայ իւր անունը ստորագրել . նամակարեւն եւ ստորագրող է միանգամայն նոյն պահտարանին վրայ ստորագրել այս կերպով . այս ինչ անձին կողմանէ նամակարեւ (ստորագրութիւն) : Եթէ նամակարեւոր գրել չգիտեր՝ Առեւտրայիւրը կը գրէ պահտարանին վրայ տնոր անունը , և տնո ալ խաշ նշան մը կը քուէն անունը ներքե ի ներկայութեան Ընտրողական ժողովոյ :

15 . Եթէ քուէն որոշեալ ժամանակէն ետքը գայ՝ քուէնելի չէ :

16 . Եթէ քուէթուղթին մէջ ընտրելոց թիւն տեղի անուններ գտնուին՝ քուէն կարգաւ ընդունելի է բոց տելորդ անունները և ստորագրեալ քուէթուղթերը ընդունելի չեն :

17 . Ընդունելի չէ այն քուէն՝ որ ընտրելութեան հանգամանքներէ զուրկ անհատի մը տրուած է :

18 . Քուէարկութիւն կատարուելիք կիրակուան նախընթաց շաբաթ առաւօտ Ընտրողական ժողովը կը գումարուի , եղեալ դիտողութիւնները ի նկատի կառնու , վերջնական կերպով ընտրողաց ցուցակին վրայ տնօրէնութիւններ կընէ՝ եթէ նոր հարկ կայ . ատենագրութեան մէջ կը նշանակէ . և քուէարկութեան ժամանակ ներկայ գտնուելիք քննիչներն ու անդամները կորուշէ :

19 . Քուէարկութեան ժամանակ Ընտրողական ժողովոյ անդամք ներկայութեան առումարին մէջ տնունին նախ կատարագրեն , և յետոյ մեծագոյն մասամբ առուգելով քուէտուղթին դատարկ լինելն , կը կնքեն զայն պաշտօնապէս և քուէարկութեան ակիզըն մինչև վերջը կը հսկեն քուէտուղթին վրայ :

20 . Քուէարկութիւն կը ներկայացնեն իրենց քուէն Ընտր . ժողովոյն կամ անոր քննչաց , որ ստուգելով մէկ քուէթուղթէ տեղի չըլլալը՝

պարտականութիւնը չը կարծացուելու եղանակաւ քուէտուփին մէջ կը ձգեն առաջի քուէարկութիւնը կամ նորա ստորագրել կոտան ընտրողաց սու մարին մէջ : Եւ եթէ քուէարկուն գիր գրել չը պիտեար , Ատենադպիրը ի ներկայութեան քուէարկութիւն կամ նորա նամակաբերին կը նշանակէ քուէարկութիւն կամ նամակաբերին գրել չը պիտեալուն պատճառաւ ստորագրած չըլլալը , և նա խաչ նշան մը կը բաշէ ներքեւ :

21 . Նամակաւ եկած քուէները կը նշանակուին ընտրողաց տոմարին մէջ ընտրողին անունին առջև , յիշատակելով թէ՛ նամակաւ եկած է քուէն ի ձեռն այս ինչ անձին (14) :

22 . Եթէ քուէի մը վրայ կասկած յայտնուի , քննիչք կը պահեն այն քուէն և Նախագահին կը ներկայացնեն , որ Ընտրողական Ժողովը մեծագոյն մասամբ կորուշ ընդունելի կամ անընդունելի լինելը :

23 . Քուէներն եկած միջոցին նայն քուէներուն վրայ ներկայ ժողովուրդը իրաւունք ունի քուէտուփը ձգուելէն առաջ դիտողութիւն ընել Ընտրողական Ժողովուն , որ պարտաւոր է ի ներկայիս առնուլ և ըստ այնմ ընդունիլ կամ մերժել նայն քուէները պատասխանատուութիւնը իւր վրայ առնելով . իսկ քուէտուփը ձգուելէն ետքը ոչ ոք իրաւունք ունի բողոքելու :

ԳՐԱԿԱՄԱՐ

24 . Քուէհամարի որոշեալ ժամը երբ կը հասնի , քուէարկութիւնը կը դադրի . և Նախագահը քուէտուփը բռնակէն առաջ ներկայութեան տոմարին մէջ քուէարկութեան հսկող անգամայ անունները նշանակել կուտայ , նայնպէս նաեւ քուէհամարի ներկայ գտնուելիք տեղակոց և քննչաց անունները : Այս քննիչք կարող են նաեւ հանդիսատեսն ժողովրդեան մէջէն ընտրուիլ ի Նախագահին ըստ պիտոյից :

25 . Նախագահը կը ծանուցանէ թէ քուէհամարի որոշեալ ժամը հասած ըլլալով , քուէարկութիւնը դադրած է : Այնուհետեւ քուէտուփին կնիքները քննելէն յետոյ բռնուլ կուտայ զայն , և կը յանձնէ քուէները համբել մի առ մի ի տես ժողովրդեան :

26 . Յետոյ կարծանագրութի ի ձեռն Ատենադպիրն քուէարկուաց և քուէից թիւը : Եթէ երկու թիւք անհամաձայն գան , նախագահը Ընտրողական Ժողովը հետ կը քննէ (եթէ հարկ դատի՛ առանձնանալով) և եթէ ապօրինաւորութեան կասկած տեսնուի , իսկոյն կը յիշատարակէ թէ քուէարկութիւնը իրեւ չեղեալ կը նկատուի , և առաջիկայ կիրակի նորէն քուէարկութիւն ընել կորսուի ըստ 77 դ . յօդուածոյ Սահմանագրութեան :

27 . Երբ քուէներուն հաշիւները քուէարկուաց թուոյն հետ ճիշդ գայ՝ կը նշանակուի . և յետոյ մէկ կամ քանի մը գրասեղանի վրայ կը բաշխուին քուէթուղթերը , նոյնպէս և զոյգ զոյգ քննիչներ ըստ թուոյ գրասեղանաց , կըսկըսին գրել քուէթուղթերուն պարտականութիւնը ի տես ժողովրդեան : Երբ աւարտի՛ քննիչք կատարագրեն այն թղթերը . յետոյ մէկ թղթի մը վրայ արդիւնքը կը միայնեն քուէթղթոց հետ և կը յանձնեն Նախագահին : Քննիչք իրենց կարգացած քուէթղթերը զատ պահարանի մէջ կը դնեն , վրան կատարագրեն , և զոյգելով Վիւանին կը յանձնեն :

28 . Նախագահը կը հարցնէ թէ՛ դիտողութիւն ունեցող կա՞յ քուէհամարի գործողութեանց վրայ : Եթէ օրինաւոր դիտողութիւն մը լինի՛ քուէհամարը կրկին կատարել կուտայ միեւնոյն նիստին : Իսկ եթէ օրինաւոր դիտողութիւն ընաւ չիլին՛ Ընտրողական Ժողովը տոմարին մէջ քուէհամարին արդիւնքը՝ քննչաց տուած քուէհամարի թղթոցը համեմատ կարծանագրութի ի ձեռն Ատենադպիրին . որոյ ներքի կատարագրեն Նախագահ և Ընտրողական Ժողովը անգամաք :

29 . Եթէ քուէն հաւասար թուով ստացուի՛ տարիքով երիցագոյնն է ընտրելի :

30 . Եթէ բացարձակ առաւելութիւն չը գոյանայ , երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կըլլայ : Եւ այս անգամ Ընտրողական Ժողովը քուէհամարի գործողութեան մէջ յաջողագրար առաւելագոյն երկու քուէ օտայոյններէն կրկնապատիկ թուով ցանկ մը կը պատրաստէ , և ընտրողք՝ այս ցանկէն զուրա անձանց քուէ չեն կըրնար տալ :

31 . Ընտրութիւնը աւարտելէն յետոյ՝ Նա-
խագահը պարտի ընտրելեաց հաճութիւնն ըն-
դունիլ դրով : Եթէ հրամարդը գտնուի՝ Ընտ-
րութեան ժողովը ի ձեռն Նախագահին համե-
մատական բուէարկութեան մէջէն քուէից յա-
ջարդ առաւելութիւն առաջողները հետզհետէ կը
հրաւիրէ ի նոյն պաշտօն , մինչև որ ընտրելոց
թիւը լրանայ : Այս պարագան հարկ է որ յառ-
կայէն նշանակուի Քաղաքական ժողովոյ ղեկ-
կաւելիք անդեկադրին մէջ :

32 . Նախագահը քուէառուիին մէջ սրահել
կուտայ բուէթղթերը , եկած նամակները , ար-
ձանագրութիւնները և ամեն ոչին թղթերը՝ որ
նոյն քուէհամարին կը վերաբերին , և կը կիթ
քուէառուի իւր և Թաղական խորհրդոյ կնքով :
Այս թղթերն կը սրահուին մինչև ցվաւերացումն
ընտրելոց Ազգ . Քաղաքական ժողովէն : Այ-
նուէնտե արձանագրութեանց տոմարը կը պահ-
ուի Թաղական խորհրդոյ գլխաւորատն մէջ , իսկ
քուէթուղթք և նամակք կը ջնջուին :

33 . Նախագահը խելոյն պաշտօնակոն տե-
ղեկագրով մը քուէարկութեան արդիւնքը կը հա-
ղարդէ Ամեն . Ս . Պատրիարքին՝ նշանակելով
ընտրելոց անունը , ժախանունը , արհեստը , տ-
նոնց յանձնաւորութիւնը և քուէարկութեան բոլոր
պարագաները : Այս տեղեկագիրը կատարադրեն
Նախագահը և Ընտրութեան ժողովոյ ղեկաւոր ,
և կը կնքուի Նախագահին և Թաղական խորհր-
դոյ կնքով :

34 . Քուէարկութեան ժախն Քաղաքական
ժողովը չը պիտի ընտրուի այն քաղաքը ու մինչև
քուէհամարի սկիզբը կանխառ թաղին Ընտրողա-
կան ժողովոյն ներկայացուած չէ , բայց եթէ ներ-
կայացուած է կանխառ՝ Քաղաքական ժողովը նը
կատարութեան կառնու : Եթեպէս քուէհամարի
ժախն եկած քաղաքը կընդունի՝ ու նախ բացատ-
րութիւն կուզէ Ընտրողական ժողովէն : Այնու-
հետե եթէ հարկ տեսնէ՝ իր կողմէն կարգեալ
յննիչի մը ներկայութեանը կնքեալ քուէառուի
բանալ և քուէհամարի գործողութիւնը կրկին
կատարել կուտայ և արդիւնքը ճշգրէն յետոյ
հրատարակել կուտայ ի յրազիրս ,

35 . Վաւերացման վարչական որոշումը Նա-

խագահին հասնելէն յետոյ Ընտրողական ժողովը
լուծուած կը համարուի :

36 . Սոյն հրահանգէն մէյնէկ օրինակ շրջա-
նակեալ պիտի ունենան խորհրդանշիւր Թաղա-
կան խորհուրդը : Իսկ ընտրութեան գործողու-
թեանց ժամանակ պիտի կախուի ի տես ժող-
վարդեան :

ՅԱՅՈՒՐ ԽԱՐՉԱԻՐԳՔ

ՆԻ ՀԱՂԱՔԱՂԱՅԱԻԹԻՒՆՔ

Սահմանադրութիւնն արդէն նախատես-
լով որ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան
Քաղաքական ժողովը բնանաւորած էր տեղա-
կան , գաւառական և անհատական խնդիրնե-
լով և հաղիւ կարող կըլլար ամոնց մէջ պա-
տահաճ գծաութեանց պատահաւորները վերցնե-
լով՝ խնդրադրութիւնը վերահաստատելու , գաւա-
ռացոյ անհամար ցտեղը մտիկ ընելով թէ Բ .
Ղրան և թէ Կուսակալութեանց հայրական խոր-
նամքն ու գթութիւնն տնոնց վրայ հրահիւն-
լով իրաւոնց և արպարութեան համեմատ խելճ
և ազքատ գուտաւոյի ազգայնիւնները գրկանել-
և թշուառութենէ ազատելու , ժողովոց և տ-
ուաշնորդաց , ժողովրդեան և ժողովոց մէջ սրա-
տահաճ անհամաձայնութիւնը վերցնելով խա-
ղաղութիւն և համաձայնութիւն գոյացնելու , և
նաև Քաղաքական ժողովը միայն գործադրու-
թիւնն որոշող ու վճռող մարմին մը լըլըլով՝
ազգին ընդհանուր թէ բարոյական և թէ նիւ-
թական յառաջագիմութեան վերաբերեալ գոր-
ծոց համար Տեսուչ խորհուրդներ և Հագաքար-
ձութիւններ սահմանած էր . ուստի Քաղաքա-
կան ժողովս անմիջապէս իւր տաղքութիւնը
Տեսուչ խորհրդոց և Հագաքարձութեանց վրայ
գարծնելով նախարդ Վարչութեան օրով սահ-
մանադրապէս կաղմեալ խորհուրդներն ու Հո-
գաքարձութիւնները վերահաստատեց , և ոչա-
կոտնելը ըրացուց , և Սահմանադրական տես-
րեգիտուն՝ այսինքն 1874 մայիս 1 ին կիսաւով
չափ նորոգեց ըստ կանոնի :

4. ԳԻՏՈՒՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀԱՌԻՐ

Ժողովս ազգային դատախազութեան խընդիրը զանազան նախքաւ մէջ նկատողութեան առաւ և Ոստանական խորհրդոյ հետ չատանդամ խորհրդակցելով հետեւեալ կարևոր որոշումները առաւ :

Ա. Կարաուորեց այն ամեն Թաղական խորհուրդներն՝ որք տակաւին գաղացական հոգարարութիւն կազմած չլին, փութով կաղժել և Ոստանական խորհրդոյ հետ յարաբերութիւն հաստատել :

Բ. Նորոգեց Սահմանադրութեան գործադիր յանձնաժողովը՝ որ պահ մը գազարած էր գործելէ, որպէս զի գաւառաց մէջ Սահմանադրութիւնը գործադրուի և դատական Ոստանական խորհուրդները կազմուին :

Գ. Կեդրոնական անտուկի պիտանէին մէջ առ այժմ՝ տմնական 3000 զրուշի գումար մը սահմանեց յանուն Ոստանական խորհրդոյ, որպէս զի ծնայուն կերպով 2 կամ 3 օտումնական ձեռնհաս պաշտօնեաներ ընտրուին և տեսչութիւն ընեն ազգային վարժարանաց վերայ և Ոստանական խորհրդոյ հրահանգին գործադրութեանը հսկեն : Վերոյիշեալ գումարէն 1500 զրուշ Ոստանական խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ առայժմ Պօլսոյ ազգային վարժարանաց համար ընտրուած տեսչին վճարել որոշեց :

Դ. Ոստանական խորհրդոյ առաջարկած Ակադէմիայի հաստատութիւնն ալ պատեհ ժամանակի մը ձգեց :

Ե. Նաև որոշեց որ Ոստանական խորհուրդն աշխատի սահմանել միօրինակ ուսուցման եղանակ մը և զայն գործադրել տալ վարժարանաց մէջ նախակրթարանի դրութեան վերածելով զանոնք, ի թաց առեալ միայն ուղեւորներն որք հաստատուն և գոհացուցիչ եկամուտներ ունենալով կարող են երկարապահուն վարժարան ըլլալ :

Զ. Նաև առաջարկեց Ոստանական խորհրդոյ՝ որ վարժապետներն երեք կարգի : գաւառի, և իւրաքանչիւր կարգի համար գաւառական որոշեց :

Ը. Բարեգործական ընկերութեան գործադիր ժողովոյն ասեկապնուն ըստ հրահանգի սոյն վոյս գալով յայտնեց որ տախտիւն նոյն ընկերութիւնը գոյութիւն ունի և թէ հաւաքեալ 3350 լիւրայի գումարն ապահովեալ տեղ մը կը կենայ և անոր տակոսը կը բանի : և եթէ նոյն ընկերութեան Ընդհանուր ժողովոյն մէջ որ ոչս որեւս պիտի գումարի, այդ գումարն իւր նպատակին համեմատ գործածել որոշուի, պիտի առաջարկուի որ այդ գումարը յանձնուի Սոմախու վանից, որ հոգադրութեան դպրոց մ'ունենալու ամեն յատկութիւններն ունի : Եւ խօսք տուաւ նոյն Ընդհանուր ժողովոյ որոշումը Վարչութեանս հաղորդելու :

Ը. Վարժապետանոցի մասին Վարչութիւնն անոր կարևորութիւնն ընդունելուն հետ գործադրութիւնն ալ որոշեց : միայն ուզեց դիտնալ առեալի հաստատ կերպով թէ անոր շինութեան համար Ղալաթիոյ Եկեղեցին ս'ըջափ պարտական պիտի ըլլայ և այդ պարտքը պիտի կարենայ վճարել Ոստանական խորհրդոյ ցուցած հաշուոյն համեմատ : ասոր համար յանձնաժողով մը կազմեց որ Ղալաթիոյ կալուածական հոգաբարձութեան և Ոստանական խորհրդոյ հետ միանալով մէկ քանի հմուտ ճարտարագետներու հետ խորհրդակցին, և անոնց թէ շինութեան և թէ պարտոց վճարման տեղեկագրին համեմատ գործադրուի :

Թ. Մայրաքաղաքիս Թաղական խորհրդոյ հասոյթը հասկնալու և իրենց դարոցներուն ամսական տրուելիք գումարներն որոշելու համար մասնաժողով մ'ալ կազմուեցաւ, որոյ անդամ որոշուեցան Բաղդաքական ժողովէն մէկ քանի անձ : Տնտեսական խորհուրդէն մէկ անձ և Ոստանական խորհրդոյ գիւտնը, որ ամեն Թաղական խորհրդոյ տարեկան հասոյթն ստուգելով և դպրոցին պցելութիւն ընելով թէ Եկեղեցին դպրոցին վճարուելիք տնտեսական գումարը և թէ ասմանց յայտագրին որոշեն :

Ահա Ոստանական խորհրդոյ այն ամեն առաջարկութիւններն՝ որ գործադրելի կրնային ըլլալ : Վարչութիւնս նկատողութեան առեալով յարմար որոշումներ տուած է խորհրդադրութիւնն :

Իսկ դաստիարակութեան համար պիտանէին մէջ աւելի գումար մը սահմանելու կարեւորութիւնը հասկցած և պէտքն զգացած է, բայց պարտաւորեալ է սպասելու թէ նոր կանոնադրութեան համեմատ ազգային ընդհանուր տուրքն ո՞րչափի պիտի կարենայ հասնիլ :

3. ՅԵՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵԼԵԽՄՑԻՑ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ազգային հաստատութեանց Տնտեսական և Ելմտական վիճակը կարեւորագոյն և էական խնդիր մ'ըլլալով վարչութիւնս իւր պաշտօնավարութեան սկիզբէն Տնտեսական խորհրդոյ, Ելմտային և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեանց առաջարկութիւնները նկատողութեան առնելով անոնցմէ գործադրութիւններն կարելի և կարեւոր եղածներն որոշեց, որք են՝

Ա. Ազգային կալուածոց ապահովարիւնը

Կառավարութեան կողմէն բոլոր անշարժ ստացուածներն արձանագրուելու ստիպւալ ազգային կալուածներն ապահովութեան տակ դրնելու համար վարչութիւնը յատուկ կալուածական մասնաժողովի մը ձեռամբ մէկ կողմէն ազգային կալուածոց կալուածագրերը Պատրիարքարան բերելով զանոնք արձանագրել տուաւ դիւանատուն մէջ . և միւս կողմէն կալուածներն արձանագրող արքունի պաշտօնէից ձեռք իրենց տուժարներուն մէջ ազգային կալուած ըլլալը նշանակել տուաւ, ինչպէս նաեւ ՏէՖթէրխանէի տուժարներուն լուսանցքին մէջ : Որով ազգային կալուածները թէ Պատրիարքարանի մէջ արձանագրուեցան և թէ կառավարութեան տուժարներուն մէջ արձանագրուելով՝ ալիւսլ կորստեան վտանգներէ ապահովուեցան :

Բ. Գաւառաց մէջ Ազգային կալուածոց Որձանագրութիւնը

Տնտեսական խորհրդոյ առաջարկութեանը համեմատ գաւառաց մէջ ազգային կալուածոց սէնէտները գաւառային վարչութիւններէն արձանագրուելով անոնց օրինակը Կեդրոնական վարչութեան տուժարներուն մէջ ալ արձանագրուելու որոշումն եղաւ :

Գ. Պատրիարքարանի հին պարտոց վճարումը :

Մէկ կողմէ Պատրիարքարանի հին պարտքը՝ շատ տարիներէ ի վեր ազգին բեռ մ'ըլլած ըլլալով և միւս կողմէ Կեդրոնական Սընտուկին հասոյթն իւր ծախարին չըրաւելով յոյս չը կար սնտուկին սովորական հասոյթովն այս պարտքը վճարելու :

1871 ի վարչութեան որոշմամբն նախորդ Պատրիարք Ամեն . Խորմեան Սրբազան ազգային հանգանակութեան գիմելով կարող եղած էր մէկ մասը վճարելու, ինչպէս որ նոյն հանգանակութեան և անով վճարուած պարտոց գործողութեանց արդիւնքն երկու տեղեկագրերով արդէն հրատարակուած է ժամանակին : Իսկ ներկայ վարչութեանս օրով երկու բարերար ազգայինք՝ Բարձր . Սրբազամ փաշա Երամեան և Վսեմ . Սարգիս Պէյ Պալեան, յիշատակաց արժանի նուէր մ'ընելով Ազգն իւր հին պարտքէն բոլորովին ազատեցին, որոյ հետ նաեւ վարչութիւնս կարող եղաւ Նորին Վեհափառ Կայսրութեան կամացը համաձայն Պէշիկթաշի ազգային դերեզմանատունը կարգադրելու, Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին ընտրութեան Բ. Դռնէն վաւերացման ծախքը հոգաւ, Պատրիարքարանը և իւր կարասիքը նորոգելու : Երամեան Բարձրապատիւ Սրբազամ փաշա 3000 ոսկի և Պալեան Վսեմաշուք Սարգիս Երէյ 1500 ոսկի, ընդամենը 4500 ոսկի նուիրեցին, որոյ հաշիւը հոս կը դնենք :

Պ Պ Պ Պ Պ

Նուէր Բարձր. Երանեան Ագրահամ
 Փաշայէ ԼՐ. Օսմ' . . . 3000
 » Վսեմ. Պալեան Սարգիս
 Պէյէ ԼՐ. Օսմ' . . . 1500

4500

Պ Ն Պ

Վճարեալ կեզր. Սնտուկի հին պար-
 տաւարց ԼՐ. Օսմ' . . . 2686
 Պարիսպարանի նորագութեան ծա-
 խուց և կարանաց համար . . . 415
 Ս. Պարիսպի Գահակալութեան առ-
 թիւ Դրան և ծախք զանազանք . . . 615
 Պէյիկթաշի գերեզմանատան ծա-
 խուց համար . . . 284 ³/₅
 Ս. Պարիսպի գործածութեան
 համար կառ-թ իւր կազմուածքով . 217
 Յանձնեալ կեզր. սնտուկին . . . 386 ²/₅

4500

Այս ազգային բարերար երկու Վսեմ ան-
ձերը շնորհակալեաց արժանի են , ինչպէս որ
Ազգային ժողովը ալ իւր շնորհակալութեան քը-
ռէն տուաւ :

Գ. Պատրիարքական կոնդակաց համար
առնուած տրոյց կարգադրութիւնը :

Ելեմտից Հոգաբարձութեան առաջարկու-
թեանը համեմատ Պատրիարքարանէն տրուած
կոնդակներուն համար առնուած տրոյց բաշխումն
ու հաւարումը Վարչութիւնն հարկ տեսաւ որ
հետեւեալ կերպով ըլլան .

Ա. Ամէն գաւառական վիճակի առաջնորդ
կամ Փոխ . Առաջնորդ կամ Պատրիարքական
փոխանորդ՝ իւր ընտրութիւնն ու պաշտօնը վա-
ւերող Պատրիարքական կոնդակի համար պար-
տաւոր է իւր հոգւական վիճակին տարեկան մու-
քաթայի տրոյց քանակութեան չափով 0/0 20 դա-
հեկան դիւանական տուրք վճարել Կեդր . Սն-
տուկին :

Բ. Գաւառական Ընդհանուր , Արօնական և
Քաղաքական ժողովոյ ընտրութիւնը վաւերող
Պատրիարքական մէն մի կոնդակի համար իւրա-
քանչիւր գաւառական սնտուկ պարտաւոր է վի-
ճակին մուքաթայի տարեկան տրոյց քանակու-
թեան չափով 0/0 10 դահեկան դիւանական տուրք
հատուցանել Կեդր . Սնտուկին :

Գ. Նոյնպէս Կ . Պօլսոյ Թաղական Խոր-
հորդներն իրենց Հասնատութեան կոնդակաց
համար պարտաւոր են իւրաքանչիւրն թաղին ե-
կեղեցւոյն քանչիւրի տրոյց քանակութեան չա-
փով 0/0-ին 10ը դիւանական տուրք , և եթէ զերծ
են քանչիւրի տուրքէն՝ ըստ կարողութեան չա-
փու գումար մը վճարել Կեդր . Սնտուկին :

Դ. Սոյն Դիւանական Հասնութից հաւարման
հոգն Ելեմտից Հոգաբարձութեան վերաբերե-
լեւն , կեդրոնական դիւանատունն իւր բոլոր
ճիւղերովը պարտաւոր է վաւերացմանց կոնդակ-
ները դիւանական գործողութիւնները կատարելէ
ետեւ՝ ուղղակի յանձնել Ելեմտից Դիւանին ա-
ռանց բացատրութեան :

Ե. Ելեմտից Դիւանը նոյն կոնդակներն

ստանալէ ետեւ սահմանեալ տուրքը կգանձէ և
որոյ որ կվերաբերի կյանձնէ գանձեք դիւանա-
պետին զիտուելեամբ :

Ձ . Ելեմտից դիւանը պարտաւոր է հոգ տա-
նիլ որ թէ՛ կոնդակներն առանց յայտադման ի-
րենց տեղերը յանձնուին և թէ՛ օրինական տուր-
քերն անվճար չմնան , և ասոր համար պէտք է
որ դիւանատունն երբ որ և է ընտրութեան տե-
ղեկագիր համար գաւառէն կամ կեդրոնին թա-
ղերէն , վաւերացումը կատարուելէն առաջ ան-
միջապէս ազդ առնէ Ելեմտից դիւանին , որ
փոյթ պիտի տանի կոնդակաց տուրքը գանձելու
միջոցները տնօրինել , երբ կոնդակին տէրը Կ .
Պօլսոյ մէջ է և կամ իւր գործակատարն ունի ,
անոր հետ բանակցելով , և երբ դաւառէն պի-
տի զրկուի դրամը , պաշտօնական գիր զրկել
ստալով և պահանջելով :

Ե. Ազգային ընդհանուր տրոյց կանոնա-
դրութիւնը :

Մինչև հիմայ որչափ որ ազգային տուրքը
կը հաւաքուէր , բոյց տակաւին՝ անոր համար
կանոն մը սահմանուած չըլլալով , Վարչու-
թիւնն մասնաժողովի մը ձեռամբ կանոն մը խըմ-
բագրեց , և զայն Ազգային Ժողովոյը վաւերա-
ցնել տալով , գործողութեան ենթարկել որո-
շեց 1875 մայիս 1 էն սկսեալ մասնաւոր հրահան-
գի մը համաձայն :

Ահաւսիկ ընդհանուր տրոյց կանոնադրու-
թիւնը և գործողութեան հրահանգը .

ԿԱՆՈՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԵՐՅԱՆՈՒՐ ՏՐՈՑ

ԿԵՐՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐՈՑ

1. Ամէն ազգային անհատ որ չափազան է
և վստակի ու շահաւոր և իւր բնակութիւնը
Պոլսոյ Հասնատում , պարտական է Կեդրոնական
սնտուկին տարեկան տուրք մը տալու :

2. Ազգային տուրքն ութ աստիճանի բաժ-
նուած է .

- Ա. 500 դրուք որոշեալ, և աւերիւն իւրն նուէր :
- Բ. 300 »
- Գ. 200 »
- Դ. 150 »
- Ե. 100 »
- Ձ. 75 »
- Է. 50 »
- Ը. 25 »

3. Տրոյ բաշխումը կատարելու համար տնն թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և դրոշն այս մասին յարմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մը կը կազմէ, որն որ կը հրաւիրէ նոյն թաղին մէջ բնակութիւն հաստատող և տուրք տալու կտրողութիւն ունեցող ազգայինները և հետերին համահաճութեամբ կ'որոշէ տալու տուրքին որոշութիւնը, զորն որ պիտի հաստատէ նոյն ազգայինը իւր ստորագրութեամբը :

Յիշեալ Յանձնաժողովը 15 օր արդմանաւնաժամ կուտայ իւրաքանչիւր ազգայնացի ի իւր հրդարան ներկայանալու համար, և արդմանաժամուն լրանալէն ետքը չ'ներկայացողներուն իրենց աստիճանին համեմատ վճարելու տուրքին քանակութիւնը Յանձնաժողովը կ'որոշէ և մասնաւոր նամակու իրեն կը հաղորդէ, որ եթէ դիտողութիւն մ'ունի, 15 օրուան մէջ հաղորդէ Յանձնաժողովին, այս արդմանաժամը լրանալէն ետքը, եղած դիտողութիւնները չ'պիտի ընդունուին այն տարուան համար :

5. Տարեկան տուրքն երկու տնգամով կը վճարուի, վեց ամիսն անգամ մը. ուրոշն ազոտ է անմիջապէս մէկ անգամէն ալ վճարել ամբողջ տարեկանը :

6. Քաղաքական գործոյ մը համար Պատրիարքարան կամ Թաղական խորհուրդներուն դիմող ազգայինէ մը տարին լրացած և երեք անգամ ուղտած թոյց տակաւին անվճար ձգուած ու ղիզուած տուրքերը պիտի առնուին, և ետքը նոյն անձին գործը պիտի տեսնուի :

7. Տուրքին տրուած ըլլալը պիտի հաստատուի Պատրիարքարանի անտուկի տոմարաց արձանագրութեան, և վճարողին քովը գտնուած բն.

կարգադրէն, որ ստորագրեալ պիտի ըլլայ Կեդրոնական անտուկին զանձապահէն և հաւարիչէն եթէ հաւարչի ձեռք է առնուած, և Պատրիարքարանի կնքով վաւերացեալ :

8. Պատրիարքարանի ազգահամարի գրասենեակը պարտաւորեալ է ըստ Սահմանադրութեան ամէն տարի Թաղական խորհուրդներէն ստուգել իրենց թաղին մէջ նոր եկողները և ուրիշ զաւերմին, գացողները և ուր երթալին, նոր շահու տէր եղողները, իրենց աստիճանին փոփոխութիւն ուղղութիւն և վերջուղէս վախճանողները և ծնունդները :

9. Տուրքը վարչութեան կողմէ ընտրեալ և վարձատրեալ յատուկ հաւարչներու ձեռք թիւ տի հաւաքուի. իսկ երբ ուղղակի Պատրիարքարանի մէջ առնուի, որ և է ծախք տեղի պիտի չ'առնենայ :

10. Զանազան տեղեր պանդխտող ազգայինը ընտանեօք բնակութիւն հաստատած տեղին ազգային անտուկին կը վճարէ իւր տարեկան տուրքը :

11. Չաւառներու կազմէն Կեդրոնական սընտուկին տրուելու տուրքը մինչև որ Աղդային ժողովը սահմանէ, զաւառները հինգ պիտի չ'առնեն վճարել :

ՀՐԱՀԱՆԳ

ԱՂԴԱՅԻՆ ԿԵՐՐՈՆԱԿԱՆ ՈՒՂԱԿԻ ՏՐԱՑ

ԲԱՇԽՈՒՄՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐՈՑ

10. Կեդրոնական Ընդհանուր արաց Կանոնադրութեան 3րդ յօդուածին համեմատ արոց բաշխումը Թաղական խորհրդոյ միջոցաւ կը կատարուի :

Ամեն Թաղական խորհուրդ իւր մէջէն և դրոշն այս մասին յարմարութիւն ունեցող անձինքներէ բաղկացեալ Յանձնաժողով մը կը կազմէ, որոյ կը նախագահէ Եկեղեցւոյն Քարոզիչը և ի բաղաւաղութեան նորա Աւագիւտէսը կամ Աթոռակալը :

Ի՞ր կազմութիւնը անմիջապէս կը ծանուցանէ Կեղրոնական Վարչութեան 'ի տեղեկութիւն :

20. Սոյն Յանձնաժողովը նախ կը պատրաստէ ցուցակ մը, ուր պիտի գտնուին այն ամեն Ազգայնոց անունները՝ որք շտապահաս և վատտակի ու շահու տէր ըլլալով իրենց բնակութիւնը նոյն թաղին մէջ հաստատած են :

Այս ցուցակը ուժ սիւնակներ պիտի ունենայ .

Ա. ին մէջ պիտի գրուի արոց մասնակցողին մականունը այրութէնի կարգաւ ,

Բ. ին մէջ պիտի գրուի անունը

Գ. ին մէջ պիտի գրուի բնակութեան փողոցը և տանը թիւը .

Դ. ին մէջ պիտի գրուի արուեստը .

Ե. ին մէջ պիտի գրուի գործին տեղը , փողոցը և թիւը .

Զ. ին մէջ պիտի գրուի տուրքի աստիճանը .

Է. ին մէջ պիտի գրուի ստորագրութիւնը

Ը. ին մէջ պիտի գրուի գիտողութիւն կամ Ծանօթութիւն եթէ կայ :

30. Յանձնաժողովը այս ցուցակը պատրաստելէն անմիջապէս ետքը արոց մասնակցողները նամակաւ կը հրաւիրէ շարժու մէջ որդեակ օրեր 'ի Քաղական Խորհրդարան մինչև 15 օր , հրաւերի նամակին հետ ղրկելով արոց կանոնագրութեան մէկ օրինակը :

Հրաւերին մէջ նշանակեալ ըլլալու է որ՝ Քաղական Խորհրդարանը անձամբ չ'ներկայացողըն , նամակաւ իմացնելու է իւր աստիճանը :

Անձամբ ներկայացողին հետ համահաճութեամբ աստիճանը կորոշէ Յանձնաժողովը , գրեւ ստալով իր անունան ղիմացի սիւնակին մէջ աստիճանը և ստորագրութեան սիւնակին մէջ ալ իւր ստորագրութիւնը : Եթէ տուրքի մասնակցող մը իր աստիճանը նամակաւ իմացուցած է , և Յանձնաժողովին կողմէն նոյնին իր կարողութեան համեմատ ըլլալը ստուգուած է , ստորագրութեան տեղը « նամակաւ » բառը կը գրուի :

40. Այս առաջին հրաւերին մինչև 15 օր անձամբ կամ նամակաւ չի պատասխանողներուն կամ նամակաւ իրենց կարողութենէն փար

աստիճան նշանակողներուն երկրորդ հրաւեր մը ևս ընելու է գրաւար , ուր նշանակուած ըլլալու է որ՝

Ա. Ընդհանուր արոց ցանկին մէջ իրենց աստիճանը որոշելու համար այս անգամ անպատճառ ներկայանալու են 'ի Քաղական Խորհրդարան :

Բ. Կամ նամակաւ իմացնելու են իրենց աստիճանը .

Գ. Եթէ՝ ոչ անձամբ ներկայտան և ոչ նամակաւ պատասխանեն , իրենց աստիճանին համար պիտի նշանակուի Ընդհանուր արոց ցանկին մէջ որու ըստ Կանոնագրութեան :

50. Յանձնաժողովը ջանալու են այս հրաւերագրերը մասնակցողաց ձեռքն հասցնել ժամանակին : Բաւորի նամակները ցրուողները հասցէին տիրոջմէն կամ նամակը յանձնուած տեղէն ստորագրութիւն առնելու են :

60. Քաղական Խորհրդարանը ամեն տարի արոց Քաղական Յանձնաժողովներ կ'ընտրեն և անոնց պաշտօնը յունվար 1 էն մինչև ապրիլ 1 կը տեւէ ընդ ամենը 3 ամիս :

70. Այս Յանձնաժողովները իրենց թագին վերաբերեալ արոց ցուցակները կը սրբագրեն , նշանակելով աստիճանաց փոփոխութիւնը պակսածները և ուրիշ թաղ գնացողները , բռնակութեան , գործի տեղերու վերաբերեալ փոփոխութիւնը և աւելցնելով նոր եկողները և նորէն տուրքի մասնակցողները :

80. Թաղին մէջ նոր բնակութիւն հաստատողները և նորէն ստորքի մասնակցողները , ինչպէս նաև անոնք՝ որոց աստիճանը դէպ 'ի վեր փոխուիլ պէտք է , 3 րդ , 4 րդ և 5 րդ յօդուածներուն համեմատ 'ի Քաղական Խորհրդարան կը հրաւիրուին և ըստ այնմ կը կարգադրուի ցուցակը :

90. Անոնք որ աստիճանին դէպ 'ի վար փոխել կուզեն , պէտք է որ իրենք ներկայանան արոց Յանձնաժողովին և աստիճանին փոխել ստան :

100. Յանձնաժողովը այս սրբագրեալ ցուցակին երկու օրինակ կը պատրաստէ , մէկը առ Քաղաքական Ժողովն կը գրէ իր անդամոց բա-

լորին ստորագրութեամբ, ուր նաև պիտի գրտնուի թաղական խորհրդոյ Ատենապետին և Ատենապետին ստորագրութիւնը և թաղական խորհրդոյ կնիքն ալ, և միւր թաղական խորհրդաւորանք կը պահուի:

Այս ցուցակը առ առաւելն մինչև ապրիլ 1 Աղգային Վարչութեան զրկուած ըլլալու է:

ՀԱՌԱՔՈՒՄԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐՈՑ

140. Տնտեսական Խորհուրդը և Ելմտական Հոգաբարձութիւնը միանալով Կեդրոնական տրոց Համար երաշխաւորեալ պաշտօնեայ մը կը սահմանեն, որ պատասխանատու պիտի ըլլայ Ընդհանուր տրոց Հաւաքմանը, և փարձք պիտի ընդունի իր ձեռք Հաւաքած դրամներուն վրայ 15 առ 100:

142. Ելմտական Հոգաբարձութիւնը Թաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակաց Համաձայն իւրաքանչիւր աստիճանի թիւերը կ'որոշէ, և այս թիւերուն չափովը իւրաքանչիւր աստիճանի Համար ընկալագրեր կը պատրաստէ:

143. Իւրաքանչիւր ընկալագրի երկուիք բաժնուած ըլլալու է, երկու վեցամսեայ վճարմանց Համար: Այս ընկալագրերը բռնուուր և թուագրեալ և Ելմտական Հոգաբարձութեան կողմէն կնքեալ և ստորագրեալ ըլլալու են:

144. Թաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակներէն օրինակելով Ելմտական Հոգաբարձութեան կամ Համարակալին քով ուրիշ երկու ցուցակներ գտնուելու են, մէկը մականուանց ուղղութեան կարգաւ թաղական խորհուրդներէն եկած ցուցակներուն ձեռքը, և միւրը իւրաքանչիւր աստիճանի Համար զատ զատ տեղեր բանալով, նոյնպէս այս ալ մականուանց ուղղութեան կարգաւ:

Կարգաւ:

150. Ելմտական Հոգաբարձութիւնը այս պատրաստեալ ընկալագրերէն տրոց պաշտօնէին կը յանձնէ պէտք եղածին չափ և անկէ անդորրագիր մը կ'առնէ, նմանապէս երբ տրոց պաշտօնեայն Հաւաքեալ դրամները կը յանձնէ, կընդունի Համարակալէն Ելմտականին կնքովը կընքեալ անդորրագիր մը: Եւ ժամանակ ժամանակ կողմնակի տրուած անդորրագրերուն Համեմատ Հաշիւը կը գոցուի:

160. Տրոց պաշտօնեայն իր կողմէն կարգեալ երաշխաւորեալ Հաւաքիչներու ձեռամբ ալ Հաւաքումները կրնայ կատարել, դարձեալ իւր պատասխանատուութեան տակ:

•••••

2. Թրիմեան Արազանին հաշուեման խնդիրները:

Նախորդ Պատրիարք Ամեն. Թրիմեան Սբ. Բազան Առաջնորդութեանց վրայ առաջուց 'ի վեր սահմանեալ մուքաթաներն իւր ձեռամբ Հաւաքեալն Համար կնեռու Հաշիւներու ենթակայ եղած էր, որով աղգային անուակին պատասխան կը տար: Ահա այս մասին Ելմտից Հոգաբարձութեան առ Վարչութիւն տուած Հաշիւը:

Թրիմեան Արազան 1869 նոյեմբեր 9ին Պատրիարքական աթոռը բարձրացաւ: Ելմտից Հոգաբարձութիւնը կըսէ որ այս թուականէն մինչև 1871 մայիս 1, որ 18 ապիս կընէ, 1871ի Քաղաքական Ժողովոյ որոշմամբ այն ատենուան տնտեսական խորհուրդը Հաշիւը գոցած և վերջացուած է նոյն խի Թրիմեան Արազանին Հաճութեամբն ու կարգադրութեամբ: 1871 մայիս 1 էն մինչև 1873 հոկտեմբերի վերջն որ է 30 ամսուան միջոց, Նորին Արազանութեան Հաշիւն Հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ Ելմտից Հոգաբարձութիւնը:

ՀԱՇԻԻ ԽՐԻՄԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

1871 Վաչիկ 1 ՀԵ ՄԻՆԻ 1873 հոկտեմբերի 31:

ՊԱՐՑԻ

30 ամսական մէջ տուած

գրաւը 384230

Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց
անգճար ճնայեալ միջոցները . 34600

418830

ՊԱՆԱՆՔԵ

Ի. ր 30 ամսականը

10000 քն 300000

Միջոցէլ Հիզմէնի

տուածը Կեղր. Սիտուկի

Հաշուցն 360

300360

Մնացեալ պարտքը 418470

418830

Խիստեան Արքայան այս Հաշուցն դէմ դի-
տողութիւններ ընելով կըսէ որ նախորդ 18 ամ-
սուան մէջ ամսականա 3000 ական դուրուշ բա-
նաք է, պէտք է 10000 ականէն բանիլ. վասն
որ Պատրիարք մը չէ թէ 3000 դուրուշ ամսա-
կանով՝ այլ 10000 դուրուշ ամսականով ալ չը
կրնար սպիլիլ. Եւսե Մշոյ վանուց մուրաբայի
պարտքերը թնաւ չընդունիր ըսելով թէ վանքին
պարտքն է այն. Դարձեալ, Պատրիարքու-
թեան եկած տոկերը Մուշէն մինչև Կ. Պօլիս
16000 դուրուշ ծախք ըրած ըլլալով՝ Կեղրոնա-
կան սնտուկէն զայն կը պահանջէ, և ուրիշ տ-
րարկութիւններ ալ ընելով ազգ. սնտուկէն
պահանջ ունենալը կ'այտնէր:

Վարչութիւնս այս կիճոռու Հաշուցն կար-
գադրութիւնն իրաւարարաց միջոցաւ թէն կը

պատրաստուէր կարգադրել. սակայն գործն ա-
մենայն արդարութեամբ կարենալ գլուխ հանելու
համար արժան զոտոկ պահ մ'ալ սպասել և
պէտք եղած տեղեկութիւնները հաւաքել:

Ե. ՀԻՒԱՆԻԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՋՈՒԹԻՒՆԸ տե-
ղեկագրով մը 30 հազար բաժինի վրայ ամսական
1 դուրուշ տոկերով հանգստակութիւն մը բանալ
կառաջարկէր, որով Հիւանդանոցի բացը գոցել
կը խոստանար:

Վարչութիւնս այս առաջարկութիւնը նը-
կատողութեան առնելով նոյն Հոգաբարձութեան
տոկերայեալ էֆէնտիին խորհրդակցութեամբը
Հիւանդանոցի ծախուց և մօից Պիտէն սահ-
մանեց հետեւեալ կերպով:

ԱՅԹԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԹԱԿԱՆ ԳԻՏՃԵՆ 1874 — 75-Ի ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՏ

ՄԱՐՏ

Կալուածոց հասոյթ	7500
Պատասպարեւոյ թուակ	4000
Մայիէի	3030
Պէյլիի մի 900 հոյակ	4500
» հոյ 6000 »	12000
Նշանաւորի կէս հասոյթ	3000
Մնացորտաւ կէս հասոյթ	3000
Գանձանակ, երեզներ, ոլորմութիւն	3500

44530

Ամսական բայր 7220

51750

Ուտեստ 150 անձանց համար ,	
» 2 զուրուշէն	27000
Հանդերձադին ամսական	5000
Կարասեաց համար ամսական ծախք	1500
Դեղորէից » » »	1250
Պոչտոնէից ամսական	10000
Կալուածական նորոգութիւն	2000
Այլեւայլ ծախքեր	4900
Պարոյի ծախք	1000

51750

Այս 7220 դուրուշի բայրը քոչեւա համար Հոգաբարձութեան ուսումնական 1 դուրուշ բաժնի վրայ ամսական հանդանոսութեան սկզբունքն ընդունեց ժողովս :

Հիւանդանոցի կալուածներէն Ալիի Գոյէի դուրը դանտաւ հիւանդանոցին կից ընդարձակ մեկ պարտէզը և անոր յարակից ինճիրիքը ըստ ընդարձակ գետինը, որոց առաջնոյն համար 500 դուրուշ և վերջնոյն համար 150 դուրուշ գաղտնի գաղտնի տարեկան միւլի վարձք կառնուի եղբի մինչև հիմա, այս անգամ Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը քննութեամբ և հաստատութեամբ ստուգած է որ նոյն գետինները թէ միւլք և թէ կէտիք Հիւանդանոցին սեպտեմբեր և ստոբեկան 1800 դուրուշ առնուող վարձք կը բերեն, և Հոգաբարձութիւնը յաջորդէ ինճիրիկը Հիւանդանոցին յանձնելու միջև յառաժիկաց գաղտնի վարձակալին հետ հարկաւոր Յղած ոլայմանները ընելով : Եսկ պարտէզին վարձակալն ամենոցն զորութեամբ կը պլնեքէ եղբի որ պարտէզին կէտիքն իրն է խարէա կան ալեւի մը զօրութեամբ որ ամենքին սոյն սրտաբաժնէն հետ վերաբերութիւն չունի : Ուստի Հոգաբարձութիւնը նկատելով որ յիշեալ սրտաբաժնէն տաճար 1250 թուականէն ի վեր տարե-

կան 500 դուրուշի վարձաւ տրուած է, միւլքեան առնուող տարեկան 1800 դուրուշ վարձ կրնայ ընել, և նկատելով որ 1873 թուականին վարձակալը 127000 դուրուշ տուել է Երկաթուղոյ ընկերութեան, հարկ կտեսնէ դատ բանալ յիշեալ վարձակալին դէմ :

Ժողովս այս կարևոր խնդիրը սրտաւ դատեց ներկայ Հոգաբարձութեան յանձնել որ ուշադրութեան արժանի արժանի տնօրինէ :

Ը. Զանաւան թաղական խորհուրդներէն եկած խնդրագրերուն համեմատ տեղապին կուռուածոց վրայ կառավարութեան կողմէն դրուած տուրքերը բաւանալա համար արժան դատուեցաւ Յունաց Պատրիարքարանին հետ խորհրդակցելով հարկ եղածը տնօրինել :

3. ԱՆՆՈՒՄԵ ՔՈՂԱՆՈՒՄ

Վանորէից խորհուրդը վանքերէն շտապեալ հետ յարաբերութիւն հաստատելով հետզհետէ զանոնք սահմանադրութեան սկզբունքը համաձայն բարեկարգելու, անոնց մէջ անորէն խորհուրդներ կազմելու և վորժարաններ հաստատելու ջանադիր եղած է. բայց տակաւին կան վանքեր որ մինչև այսօր վարչութեան զբերն անպատասխանելի թողած են :

Վարչաթիւնս Վանօրէից խորհրդոյ անդամակցութեան հրաւիրեց երկագործութեան արհեստին քաջանման Ամասեան Յակոբ Էֆէնտին, որ վանքերուն հողերն՝ արդիւնաւոր վիճակի մը մէջ դնելով զանոնք, ազգային հաստատութեան աղբիւրներ ըլլան, որոյ հաստատ եկամուտով ազգային հանրական պիտոյրները հագացոյնն և բարգաւաճին :

Ազգային Վանքերուն վրայ լաւ և ճիշդ գաւառապար մը ունենալու համար Վանօրէից խորհրդոյ առ Վարչութիւնն ընելիք տարեկան համարատուութիւնն Ազգային Ժողովոյդ ուշադրութեանը կը յանձնուի :

4. ԳԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ԿՏԱԿԱՑ ՀՈԳԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Դատաստանական Խորհրդոյ և Կտակաց Հոգարարութեան խնդիրները Խառն Ժողովոյ վերաբերելով առ այն մատուցած համարատուութիւններին Ազգային Ժողովոյդ պիտի մատուցուի Խառն Ժողովոյ համարատուութեան հետ :

Պ .

ԳԱՆՔԱՅԻՆ ԻՆՏԻՐՆԵՐ

Գաւառացւոյ խնդիրներն որ Ազգային Վարչութեան ամենամեծ գրադմանքն են, գլխաւորաբար հետեւեալներէն կը բաղկանան .

1. Հողային խնդիրներ

Բարեխնամ կառավարութիւնը գաւառացի հողագործները քաջալերելու և երկագործութիւնը գաւառներուն մէջ քաջագաւաճելու համար զանոնք հողի և գետնի տէր ընելու օրէնք մը հաստատած է, որով փոքր գոյնարներ վճարելով իրենց վարուցան լրացած գետինն իրենց վրայ բախու կընեն, այսինքն՝ նոյն գետինն տէրը կըլլան :

Մեր գաւառացի ազգայիկը կամ այս օրէնքը ժամանակին լաւ չեն ըմբռնած, կամ կառավարութեան անձինքը սկսեցին այս օրէնքը աղաւաղութեամբ չեն գործադրած, իսկ

զի այսօր մէկ քանի գլխաւոր գաւառներու մէջ, ուր բազմաթիւ հայ կը գտնուին, հողերը տեղւոյն չիւրտ պէյերուն անցած են, բախոյի օրէնքով կամ կը բռնանան որ իրենց վրայ անցունեն հաւաքակ թարեխնամ կառավարութեան հրամայած սկզբանը :

Մեր գաւառացի ժողովոյդոց շատ անգամ բազմաթիւաբար Պատրիարքարանը լեցուին և Պատրիարքն ու Ժողովները գրադեցնեն, զրեթէ լոյս այս հողային խնդրոյն համար է : Այդ բռնաւոր պէյերը կամ երկրացի աշխատող ժողովոյէն զաղտուկ անոնց հողերն իրենց վրայ բախու ընել տուած են, որ կառավարութեան օրինաց հակառակ է, վասն զի աշխատող ժողովոյէն կը պատկանին այն հողերը, և կամ զանազան հնարքներ բանեցնելով ժողովոյէն հողերը ձեռքերնուն առած և տանելու ետեւ են, և շատ շնչին վարձ վճարելով նոյն հողերուն վրայ կը բանեցնեն այն աղքատ աշխատողները, որ կառավարութեան հրամայած օրինաց համաձայն յիշեալ հողերուն տէրն էին :

Այս հողային խնդիրը գաւառացւոյ ամենախիտն է, և իրենց ապագայ յառաջողութեան և հարստութեան հիմը կը համարուի, այս նկատմամբ վարչութիւնն չէր կրնար անտարբեր մնալ առաջ վրայ, ուստի գաւառացւոյ այս տեսակ խնդիրներն ի մի ամփոփելով բազրիի մը գրեց, և Սրբազան Պատրիարքն այս բազրիին գործադրութիւնը ձեռք բերելու համար ամեն ջանք ի գործ դրաւ :

2. Զօրաբաժնի [սակէր պէտէրի] տրոյ վերաբերեալ խնդիրներ

Մէկ քանի գաւառացի ժողովոյդոց այս տարբի համար բողոքելով կըսեն թէ կառավարութիւնը պէտէրիէ տուրքին մէկ չորրորդը քաշելու է ժողովոյէն, և փոխանակ բախաւճը հրամանի թուականէն գործադրել սկսեցաւ, հինգ տարի ետքն եղած թուականէն կուզեն գործադրել : Այս և առաջ վերաբերեալ ամեն խնդրոյ համար Վարչութիւնն բազրիի գրեց առ Բ . Դու-

որն, օրսկն զի քառասունաց վրայ ծանրացած այս տուրքի հաւաքումն եղած հրամանաց համեմատ արդարութեամբ գործադրուի :

3. Գաղատիոյ և ուրիշ տեղերու սովեալ Ազգայնաց օգնութեան խնդիրը

Գաղատիոյ առաջնորդին և երեւելաց ըստորագրութեամբ խնդրագիր մը գաղով կը յայտնեն թէ Գաղատիոյ մէջ տիրած սովին և արմաւաց ողորթեան պատճառաւ 150 տուն Հայ ժողովրդեան մեծ մասն անօթութեան վըտանդի մէջ խնկած է : Այս խնդրագրոյն վրայ Վարչութիւնը մասնաժողով մը կազմեց, որոյ անգամ եղան նաև տեղացիներէն երկու անձ որ ի նպատակ Գաղատիոյ սովեալ ազգայնաց հանգանակութիւն մը բացին և հետզհետէ բարերար անձնիքներէն ընդունած օգնութիւններն սովեալ ազգայնաց զրկեցին : Եւն միջոցին նաև կառավարութեան տուրք վճարելու մասին նեղութիւն կրկնին կը յայտնէին, որոյ հասար Գաղատիոյ կուսակալին գրուեցաւ որ իւր հայրական խնամքն ազրատ ժողովրդեան վրայ տարածելով տրոյց պահանջման մասին նեղութիւն չը տրուի, նաև խնայ օգնութիւն ըլլայ :

Որքն ակաւ քանի մը գաւառներ ևս տարածուիլ : Եղգաւ և և Կեսարիա սովու չըրջանակին մէջ մասն, հետզհետէ ցուպի և խղճալի լուրեր հասան հոս : յիշեալ մասնաժողովն ասելի մեծցաւ, որոյ անխոնջ և անձնուեր աշխատութեամբ բարերար անձնիքներէ հոնգանակեալ դուռնակները սովեալ կը բաժնուէր արգօր և իմաստուն կորգադրութեամբ մը : նաև Բ. Պառք կատարութեան կողմէն կազմուած յանձնաժողովին ալ կը արուէր, որ պէս զի սովեալ կատարութեան կողմէն բաշխել օգնութեան և չը զրկուին : Արաքսի Գաղատիոյ դարձեալ կուսակալներն յանձնարարականներ գրեց անոնց շնորհ իրնալ թիւով սովէն նեղեալ խղճակաց համար : նոյն պէս քաղթի գրեց և Բ. Պառք : նախարարոց գլխավորութեամբ և անոնց նախարարութիւնը հայցելու համար :

Արտի սովեալ օգնութեան Մասնաժողով

զը շնորհակալութեան օգնութեան ջանասկսութեամբ աշխատած է մինչև այսօր, և տակաւին իւր այս գովելի աշխատութիւնը կը շարունակէ :

4. Միջ Աւագ աղբիւր գիւղի ազգասաց համար եղած հանգանակութեան խնդիրը

Ամենապարտի խրիմեան Արաքսի ուրաւ թիւարթութեան սկիզբներն Աւագ - Աղբիւրի տեղեակներու մերկ և թոկուն աղբաւանց համար Մամաթիոյ Հայկոհան ընկերութեան միջոցաւ յոյսուած հանգանակութեան 10 հազար դարու չի չափի կուսար մը գործարար և անմիջապէս խրիմեան արաքսիին յանձնուած էր : Խըրիմեան արաքսիին Պատրիարքութեան հրաժարէն ետև Աւագ - Աղբիւրիցիք յիշեալ գուռարին դեռ իրենց չհասած ըլլալը յայտնելով և հաւատարիմ փոխանորդ մը ցոյց տալով կը խընդրէին որ անոր յանձնուի : Ասոր վրայ Վարչութիւն խրիմեան Արաքսիին գրաւոր տեղեկութիւն պահանջելով և ստանալով վերահասու եղաւ որ Ե. Արաքսիութիւնը յիշեալ գուռարին փոխարէն գրեք զրկած է Միջ Ա. Կատակաւի փանջր աս նպատակաւ որ անոնք ծախուելով գործարար դրամը մշտնջենապէս նոյն փանջր միայ իբրև մայր դրամ և փանջր պարտական ըլլայ նարուէ տողի հազարութեան զորու զվարել Աւագ - Աղբիւրի փորձարարներն տարեկան ծախուց համար : խրիմեան արաքսիին այս կորգադրութիւնը Վարչութիւն ընդունելով հրահանգ զրկեց Միջ Ա. Կատակաւի փանջր հոր, որովս զի բաւ այնմ հարկ եղածը անօրինէ և գործադրէ :

5. Կիլիկիոյ Արաքսի Կարագիլուին խնդիրները

Ա. Կիլիկիոյ Արաքսի Կարագիլուին խնդրոյն համեմատ Անտիոյ գեանաւարժէ Պատակաց համար եղած ժողովարարութեան հայցին առաւ Վարչութիւն Տիգրանակերտցի Կարակաւ փարգապետէն, որ կըսէր թէ 100 ինչ 20 աշխատութեան փարձք խառնուեալ են աւաղայի և հետն աշխարհական մ'ալ ընկեր գըրեր են, և Կարագիլուին կողմէն ալ վաւերա-

ցեալ ժապաւինեալ տուժար մը, որով քանի մը գաւառներ պաշտօնով օգնութիւն հաւաքել է ընդ ամենը 9703 զուրաշ, որից 5670 դրը զրկել է իւր տեղն, և թիւսը 4033 զուրաշն 2193 $\frac{1}{2}$ զրը թէ՛ իրեն և թէ՛ ընկերոջը ճամբու ծախք եղեր է. և 1839 $\frac{1}{2}$ զրն ալ կառապետ վարդապետ թէ՛ իրեն վարձք և թէ՛ հանդերձադին և Պօլոյ մէջ 3 ամսուան ծախսը համար վար գրեր է:

Ժողովս ժապաւինեալ տուժարը կարող պիտի վարդապետէն առնելով գիտնաւորան յանձնէր և հարկ փաստը կիւրկիւր Սրբազան կաթողիկոսին հաղորդել սոյն համարաւորութեան տեղեկութիւնը:

Բ. Կիւրկիւր Ս. կաթողիկոսը քանի մը կղերական և կաթողիկոսութեան վերաբերեալ

խնդիրներ կրէր, որ Ժողովս Սրբազան կաթողիկոսին յանձնարարեց Ն. Սրբազնութեան պատասխանել:

Գ. Սրբազան կաթողիկոսը նամակաւ կը յայտնէր որ Կիւրկիւր Ս. Աթոռն սեպհակաւ խաթինն եղած Պապարի կողմէրք Թարանքու ըստած ձիթաւանին հրախարակը կորսուած է, և նոյն տեղն ազգին շատ օգտակար բնական համար կը խնդրէր որ արձանագրութենէն հրաքարտակին օրինակն առնուելով՝ քախտ ընելու համար հարկ եղածը տնօրինուի:

Ժողովս Սրբազան Պատրիարքին միջոցաւ բանակցեցաւ այս մասին Ատանայի կապակալութեան հետ, և նոյն կապակալութենէն եկած պատասխանին համեմատ արքանի Տէֆթէրիսա, նէին գրուեցաւ որ յիշեալ կալուածք մասկուլէ ազատ մնալու համար հարկ եղածն ի գործ դրուի: Տէֆթէրիսանէն եկած պատասխանը կը ծանուցանէր որ Սոյս ժանրին կարուածն ըլլալն ականնին արձագրուած չէ, և հարկ է գործառնութիւն մ'ընել փանքին վրայ արձանագրելու և անոր սեպհակալութիւնն ընելու համար Սոյն տեղեկութիւնը հաղորդուեցաւ Կիւրկիւր Ս. կաթողիկոսին և խնդրուեցաւ որ իւր կողմէն մէկը սոյս տու հոս, սոյս հետ բանակցելով առաջարկուած փոխարինութեան մասին հարկ եղածը տնօրինուի:

Գ. Կիւրկիւր Սրբազան կաթողիկոսին հրաքարտակին վերաբերեալ խնդիրն ու անոր կարգադրութիւնը խառն ժողովոյ համապատասխանեան մէջ պիտի տեսնուի:

Ե. Զամագան խնդիրներ

Յիշեալ գաւառական խնդիրներէն զատ եկած են նաեւ շատ մը ուրիշ խնդիրներ, որք կամ առաջնորդի լիցի գտնուած, կամ առաջնորդի փոփոխութեան պահանջում են, կամ կրօնափոխութեան կը վերաբերին և կամ եկեղեցւոյ շինութեան հրովարտանքի խնդիր են: Ժողովս այս խնդիրներն ալ նկատողութեան առնելով նշտար եղած կարգադրութիւններն ըրած և քաղորդներ գրած է:

Գ.

ՆՐԱՍԵՂԵՐԱՅ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿԻՆ ԻՆՏԵՐՆԵՐԸ

Բեթիկէ մի եկեղեցւոյ սեպհադարձ գաթին և Խփախներու բաժանման խնդրոյ վրայք Նրուստողմոյ Ս. Պատրիարքին պատասխան տեղեկութիւններն Նրուստողմոյ Պատրիարք Նորկոմէն հաղորդուեցան Ժողովոյս հետեւեալ երկու նամակներով:

Ա.

Ամեն Տեղապահ Սրբազան Հոյր
Նախագահ Ազգ: Վարչութեան

Ասկէ առաջ Խփախոյ բաժանման վերաբերեալ մեր տեղեկութիւնները Պատկառելի Վարչութեանը հաղորդելով, խոստացած էինք Նրուստողմի Ս. Պատրիարքին կողմանէ առեւտրի Կաթողիկոս տեղեկութիւն թերեւ թիշ օրէն:

Ահապի Ն. Սրբազնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Խփախները թէ՛ Սուրբ Տեղեւոյ և թէ՛ Պատրիարքանոսն մէկ բնաւ իրարու չեն և ոչ խի որ և է հրովարտանք կամ կառաւարդի ունին այս մասին, և թէ գերեզմա-

նախան և թէ Ս. Իսկուհայ մէջ հիւրասիրութեամբ ընդունաւ ևն միայն ինչ հարստութիւն ըլլանուն համար :

Կը ծանուցանէ նաեւ թէ այս խնդիրը թեւադրողն յոյն էն , կարծելով որ զմեզ այս խնդրոյն զբաղեցնելով Բեթլէհէմի խնդիրը մուսուլման ախտի յաշտին : Եւ կը խնդրէ որ այս մասին Վարչութեան կողմանէ Բ. Դպան տըրուելիք պատասխանը քիչ մը երկարեցուցանի , որ այն զի միջոց ըլլայ նախ ասանկէ կարեւոր Բեթլէհէմի խնդիրը վերջացնելու և ապա Խըրիւսոյ խնդիրն , որուն համար Ն. Սրբազանութիւնը կը բանակցի այս օրերս Խիսուսոյ եպիսկոպիսին հետ . թերեւ յաջողի ալ խաղաղութեամբ վերջացնել ասանց Վարչութիւնը ձանձրացնելու :

[Ստորագրութիւն]

1774 Մարտ 21

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Փոխանորդ Երուսաղէմի

Բ .

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր

Նախագահ Ագգ . Վարչութեան

Ազգային Վարչութիւնը իւր մէկ որոշումն հաղորդեց ինձ Նապի Ս. Պատրիարքին հաղորդելու համար . այն է , նախ Բեթլէհէմի սիւնապարդ եկեղեցւոյ խնդրոյն համար վաղորդ փախանորդ մը կարգէ . երկրորդ՝ յիշեալ խնդրոյն բովանդակին համար երկու անգամ որոշէ :

Այս անգամ ի պատասխանի պատահաւոր Վարչութեանը որոշման կը յայտնէ Ն. Արքապետութիւնը թէ Վարչութեան թաղրիչն ուրիշ հրամանագրի մը հետ Բ. Դպան ուղղած է տեղոյն միւթեարքիին և Հայոց բովանդակ պահանջելու մասին բացատրութիւն կուգի :

Այնպէս կը տեղեկանամք կըսէ Պատրիարք թէ Երուսաղէմի միւթեարքիին պատասխանած է Բ. Դպան թէ Բեթլէհէմի խնդիրն պարզէն Երուսաղէմի խորհրդէ մէջէն մէջ կը քննուի և Ժողովոյն վերջին որոշումն անմիջեւ փոխ փոխ նամ պատասխանել :

Նաեւ կը յաւելու թէ արդէն այն խնդրոյն

վերաբերեալ բոլոր հաստատուողիւ , հրապարակելու և այլ թղթերն ունենալով անան Բեթլէհէմի կողմէն և թէ Յունաց :

Նաեւ կը յայտնէ թէ արդէն Զատիկ վրայ հասաւ , ոչ մեծ , ոչ յոյժ և ոչ տաճկներ ծամոտի ունին այն գործին նայելու . Չատիկին զինի ժողովի քննութեան արդիւնքն ևս անպակաս յիշատակելու արժանաւորին մը կընեմք և կը յուսամք որ այս միւթեարքիին փոխելու միջոցները խորհելու եւ ընթացք պատահաւոր Վարչութիւնն :

Ահա այս է Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին պատասխանը , զոր վեհմ Ժողովոյդ ուղարկուած թեան կը մատուցանեմ :

1874 Մարտ 2

[Ստորագրութիւն]

ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Փոխանորդ Երուսաղէմի

Երուսաղէմայ Փոխանորդ Հոր խնդրանայ համեմատ Ժողովոյ պաշտօնի որ Երուսաղէմայ վերաբերեալ ամեն բարդիւններուն և անոնց պատասխաններուն օրինակները տրուին իրեն Երուսաղէմ գրկելու համար , որպէս զի ի նպատակ Երուսաղէմայ խնդրոյ Վարչութեան կատարած գործողութեանց վերահասու ըլլալով միաբանութիւնն՝ արձանագրուին Երուսաղէմայ գիւնին մէջ յօգուտ սպառնային :

Կեդրոնական անտուրիին Երուսաղէմայ միւթեան ունեցած հին տարիներու մնացորդ 2 բնո այսքան հաղար զուրուշի պահանջին համար Վարչութեան կողմէն քանիցս զրկուած նամակոյ պատասխանն ուր ուրեմ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը զրկած ըլլալով , այս պատասխանին իմաստէն Ժողովոյ հասկը որ Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքը այն դրամական խնդրոյն լուծումն ապագային կը վերապահէ , և այժմին ներկայ դրամական անճարկ վիճակի տեղութիւնները կը բացառուէ 1868 ԾԵ մինչև 1872 փութին տարեներու տարուան երեսնամե հաշիւները տարագրեալ գրկելով : Այս խնդրոյ վրայ տակուին ինչ ինչ պատճառաւ Վարչութեան կողմէ վերջնական որոշում մը տրուած չէ :

2.

ՏՆՂԱԿԱՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

1. Ժողովրդական հանրագրութիւնք

1873 Հոկտեմբեր 17 թուականու տպագրեալ նոյն օրինակ քանի մը հանրագրութիւններ եւթն պատգամաւորաց ձեռք ներկայացուելով, Ժողովս դիտեց որ անոնց մէջ պարունակեալներէն խորմեան Սրբազանին և նախորդ Քաղաքական Ժողովին հրաժարմանց կէտերն արդէն կատարուած իրողութիւններ են, և մնացեալ կէտերն ալ Ազգային Ժողովոյ տնօրէնութեանը կը պատկանին: Աւստի նոյն հանրագրութիւնները՝ զանոնք ներկայացնող պատգամաւորաց դարձնելով յայտարարեց որ երբ լռեալ և կատարուած իրողութիւնները դուրս հանելով մնացած խնդրոց համար զատ հանրագրութիւն մը ներկայացուի, այն ատեն Ժողովս ընդունելով դայն՝ Ազգային Ժողովոյ տնօրէնութեանը կրնայ յանձնել, վասն զի նոյնախի խնդրոց վերայ տնօրէնութիւն ընել իւր ձեռնհասութենէն վեր է:

2. Նոր Թաղական խորհրդոց ընտրութիւնք

Թաղական խորհուրդներէն մէկ քանիին հրաժարման վրայ անոնց տեղ նորեր ընտրուելով, վաւերացման կոնդակները տրուեցան, ինչպէս են Գումգաբույի Մայր եկեղեցւոյ համար:

Եւնի Գարույի

Գուգիւննույի

Քարտակժմրիկի

Պայանի Գիւղի

Թօղաբաբի

Գաւրմ Փաշայի

Էյիսի

Պէշիկթաշի

Խաղաղիկի Թաղական խորհրդոյ մասնակի ընտրութեան համար:

Աստեղմէ զատ նաև Գասը Գիւղի և Գում Գաբույի դրսի Թաղական խորհուրդներն ալ հրաժարելով անոնց տեղ առժամանակեայ Թաղական խորհուրդներ դրուեցան:

3. Գասը Գիւղի Թաղական խնդիրք

Նախորդ Քաղաքական Ժողովին օրով Գասը Գիւղի Թաղական խորհրդոյ անդամաց մէջ անհամաձայնութիւն ծագելով վեճի տակ կը գտնուէր նոյն խորհուրդը: Այսպիսիս փորձ մը ընելէն ետքը բարձրովն լռեց նոյն Թաղական խորհուրդը և անոր տեղ առժամանակեայ Թաղական խորհուրդ մը հաստատեց: Սոյն առժամանակեայ խորհուրդը նախորդ խորհրդոյ օրով նորոգ կառուցեալ թաղին երկսեռ վարժարանաց շինութեան հաշիւն առաւ, արտաքերը վճարեց, դպրոցներուն պահաւը լրացուց և դպրոցական կարասիները պատրաստելով զըպրոցները բացաւ:

Գասը Գիւղի Թաղական խորհրդարանին անտուկը սլահուած շքմեքքներն ալ թղթերը, որ ընկերութեան մը կը վերաբերէր և անոնք սլահուած էր հոն, առժամանակեայ Թաղական խորհրդոյն վկայութեանը վրայ նոյն ընկերութեան յանձնել որոշուեցաւ:

4. Զանազան տեղական խնդիրներ

Այլադիւհալ տեղական խնդիրներին զատ 20 էն տեղի ուրիշ տեղական խնդրոց կարգադրութիւնն եղած է Ժողովոյս ներկայ շրջանին մէջ, որք հանրական կարեւորութիւն չունենալով մանրամասնաբար նշանակել հարկ չգտար:

Ե.

ՏՆՂԱԿԱՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

Ժողովս իւր պաշտօնավարութեան առաջին տարուան շրջանի միջոցին 28 անհատական խընդիրներով զբաղած է, որոց ամենն ալ լռեալ գտած են, սակայն հարկ չը տեսնէր անոնց մանրամասնութիւնը նշանակելով ստուարացնել ներկայ համարատուութիւնը:

Ը.

ՅԱՐԱՅԻՆԻԹԻՒՆ ԷԶՄԻԱԹՆԱՅ ՎԵՎՈՓՆՈ ՀԱՅՐԱԳՈՏԻՆ ՀԵՏ

Վեհափառ կաթողիկոսը կոնդակաւ կըծա-
նուցանէր յԷջմիածին ժողովարարաց նոր վար-
ժարան մը շինած ըլլալն, և 2 տարւոյ տը չիմ-
աշակերտ կուզէր ձրխարար դաստիարակելու հա-
մար: Ժողովն Ուսումնական խորհրդոյ յանձնեց
նոյն աշակերտաց ընտրութիւնը:

Թ.

ՎԵՐՋԱՐԱՆ

Ժողովն հարկ չը դնելու իւր սխալութեամբս: Բեկան նեղիւյ շրջանին մէջ տեսած բոլոր խնդ-
րաց լուծումը մանկամայնաբար նշանակել, այլ
միայն այն խնդրոց լուծումը նշանակեց, որք կըբ-
նային կարեւոր ըլլալ Ս. Գրգային ժողովոյդ 'ի գի-
տութիւն: Իսկ Յնացած խնդիրներն՝ որք ան-
հոտական և մասնաւոր ըլլալով համրական կա-
րեւորութիւն ունենալէ չեղի են, զանց ըլլաւ մի-
այս մի նշանակել համարաւորութեամբ մէջ:

Վարչական ժողովներն գրադեցնող խնդիր-
ները գլխաւորաբար երկուք են. մէկ մը՝ դրա-
մական խնդիրն, որ Ս. Գրգային ժողովոյդ տրոյ
համար սահմանած. նոր կանոնադրութեամբը կը
յուսացուի. որ կարգի մտնէ, և որու միջոցաւ
չատ մը խնդիրներու կարգադրութիւնը պիտի
դիւրանայ: Մ'իկ մ'ալ գաւառական խնդիրնե-
րն, որոց համար Ժողովն Սրբազան Նախա-
գահին հետ ամեն կարելի եղած միջոցները
ձեռք առած է հիմնապէս կարգադրել: Այս եր-
կու կենսական խնդիրները նպաստաւոր կերպով
կարգի մտնելն ետքը Յնացեալներն օրուան
խնդիրներ են, որոց լուծումը դժուարութիւն
մը չունի կամ դրամով լծնալիք խնդիրներ են,
և բոլորովին դրամական խնդրոյն լուծումէն կա-
խումն ունին:

Ջեղաճք Քաղաքական Ժողովոյ

Ատենապետ	Փոխ Ատենապետ
Ս. ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ	Կ. Գ. ԳԱՓԱՋԵԱՆ
Ատենագրիք	Փոխ Ատենագրիք
Մ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ	Ս. ՄԻՔԱՏԵԼԵԱՆ
Ի. Յ. ԱԼԵԱՆԱԳԵԱՆ	Ս. ԱՐԱԳԵԱՆ
Խ. ԽԱՅԳԱԸԼԵԱՆ	Յ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ
Ս. Ի. ԳԱՓԱՋԵԱՆ	

ՀԱՄԱՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Գ Ե Պ Բ Ո Ն Ա Կ Ա Ն Գ Ա Ր Զ Ո Ւ Ք Ե Ա Ն

ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

1875 — 76 ԱՄԻ

Ա Բ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՆ

Ա.

ՆԱԽԱԲԱՆ

Քաղաքական Ժողովն՝ իւր պաշտօնավարութեան, 73 - 75 ամի յիշանն աւարտելէն ետեւ, իւր միամեայ համարառութեան տեղեկագիրը պատրաստելու առթիւ որոշեց Ազգային ժողովիդ յայտագրել թէ Քաղ. Ժողովն իւր պաշտօնավարութեան շրջանը 1875 Մայիս 1 ին լըրացած կհամարի և կկնդրէ Ազգային Ժողովէն՝ իւր յաջորդին ընտրութիւնը փութացնել, որպէս զի վարչական գործերն ամառն չմնան։ Առ այս Ազգային Ժողովդ իւր Մայր Դիւանին միջոցաւ պատասխանելով թէ Ազգ. Ժողովը Քաղ. Ժողովոյ պայմանաժամը լրացած չհամարիր և հրաժարականը չընդունիր, կը հրաւիրէր ԳՔաղ. Ժողովն իւր պաշտօնը շարունակել մինչև 1876 Մայիս 1։

Հետեւապէս՝ Քաղ. Ժողովն Ազգային Ժողովոյդ այս հրաւերն ընդունելով և իւր դիւանը նորոգելով՝ մինչև ցորոշեալ պայմանաժամ իւր պաշտօնը շարունակեց, և այսօր 1876 մայիս 1 իւր պայմանաժամը լրացած տեսնելով ըստ որին իւր հրաժարականը և միանգամայն աւտօջին

միամեայ համարառութեան կցելով նաև այն երկրորդ և վերջին տարեկան համարառութիւնը կժամատցանէ Ազգային ժողովոյդ։

Բ.

ՏԵՍԱՌԶ ԻՌՐԶԲՈՅ ԵՒ ՀՈԳԱՐԱՐԶՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ժողովն՝ Տեսուչ խորհրդոյ և Հոգաբարձութեանց անդամներէն Սահմանադրական տարեգլխուն՝ այսինքն 1875 Մայիս 1 ին՝ պայմանաժամին լրացածներուն և վիճակաւ փոփոխելիքներուն տեղ նոր ընտրութիւն կատարելով, վերականգնեց հետեւեալ խորհուրդներն ու Հոգաբարձութիւնները.

Ռոս. մասկան	Խորհուրդ
Վ. անդիկ	»
Տնտեսական	»
Ելեմիոյ	Հոգաբարձութիւն
Հիւանդանոցի	»

Իսկ Գաւառաստանական խորհրդոյ և Կոտայկայ Հոգաբարձութեան վերականգնութիւնը խառնըն Ժողովոյ վերապահեց։

Պ .

ՏՆՂԱԿԱՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐ

Ղ .

ՔԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ժողովոյս վերջին միակեայ շրջանին մէջ 12 թաղ . խորհրդոյ հրաժարում և նոր ընտրութիւնը պատահեցան որք են՝

Գառքիւղ . Ս. Ժամանակեայ թաղ . խորհրդոյ հրաժարում, սահմանադրուէս նոր թաղ . խորհուրդ ընտրեցաւ և վաւերացաւ :

Պէշիքաշ . Թաղականաց պակասը լրացնելու համար ընտրութեան հրահանգ ղրկուեցաւ :

Սամաթիոյ ԵՆԵՒ մահալէ . Թաղ . խորհրդին հրաժարումը նորն ընտրելու հրահանգ ղրկուեցաւ :

Կէտիք փաշա . Թաղ . խորհրդին հրաժարումը նորն ընտրելու հրահանգ ղրկուեցաւ :

ԵՆԵՒ ԳԻՂ և Սալէհիա . Թաղ . խորհրդոյ հրաժարումը նորին ընտրելու հրահանգ ղրկուեցաւ :

Ալէմաղի . Իսկիւտարի Սէլամիէի թաղ . խորհրդոյ առաջարկութեամբ Ալէմաղիի համար առանձին թաղ . խորհուրդ ընտրուելու հրահանգ ղրկուեցաւ :

Գում գափույի դուրս . Թաղ . խորհրդոյ լուծմամբ նոր թաղ . խորհուրդ ընտրուեցաւ և վաւերացաւ :

Քուրուլէ մէ . Թաղ . խորհրդին հրաժարմամբ նորն ընտրուեցաւ , և նորընտիր թաղ . խորհուրդն ալ քիչ ժամանակէ ետեւ անձնական դադմանց պատճառաւ հրաժարելով՝ սա ժամանակեայ խորհուրդ մը ղրկուեցաւ մինչև ի նոր տնօրէնութիւն :

Պէշքոզ . Թաղ . խորհուրդն անհամաձայնութեամբ սրուած ըլլալով և զանձապետի հաշուոյ քննութիւնք տեղի ունենալուն համար , սա ժամանակեայ խորհուրդ մը ղրկուեցաւ մինչև ի նոր տնօրէնութիւն :

Իսկիւտար Ս . Կարուպեա . Թաղ . խորհրդոյ արայմանութեամբ աւարտելուն պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ ղրկուեցաւ :

Խազիւղ . Թաղ . խորհրդոյ արայմանութեամբ աւարտելուն պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ ղրկուեցաւ :

Պէշիքաշ . Թաղ . խորհրդոյ արայմանութեամբ աւարտելուն պատճառաւ նոր թաղ . խորհրդոյ ընտրութեան հրահանգ ղրկուեցաւ :

Ձ .

ԲԵՐԱՑԻ ԱՆԿԱՋԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ալիազարը թէև Ս. Գղին յանձնուած , սակայն նախորդ վարձակալին ունեցած մեծագումար պարտուց վճարման համար անոր կարասիքը Պատրիարքարանի պահանջման համեմատ զբաւական ոտկ առնուած ըլլալով , նոյն կարասեայ վաճառման խնդիրն աւելոյժ կկենար :

Ժողովս այս խնդրոյն դատական կարգադրութեամբ համար կարգուած փաստաբանին հետ բանակցելով , պէտք եղած տեղեկութիւնն ըստանալէ ետեւ , նոր թագրիր մը դրեց , զոր անձամբ ներկայացուց Սրբազան Պատրիարքին Սրտալին գործոց Բարձր . Նախարարին և բանիւ բերանոյ ևս խոսեցաւ անոր հետ : Ասոր վրայ բարձրագոյն հրամանաւ գործը յատուկ դատարանի մը յանձնուեցաւ , և յետոյ բերայի կառուածական Հոգաբարձութեան ու անոր կողմէ կարգեալ փաստաբանին մէջ անհամաձայնութիւն պատահելով և յիշեալ փաստաբանը ժողովս դիմելով հրաժարել ուղեւն համար , ժողովս միջամտեց և անհամաձայնութիւնը լուծելով պարտաւորեց զփաստաբանն իւր աշխտօնը շարունակել և գործն ի յանգ հանել :

Բարձրագոյն դռնէն եկած ծանուցագիր մը յայտնելով թէ Պաղլիայ դեպքանաւորներ Փարիզի փակեալ վարժարանին պարտուց համար բերայի եկեղեցւոյն սեպհական Ալիազար կարուածին եկամուտն ու ֆէրայը աւքէսքո ըրած է , Ժողովս այս մասին բերայի կառուածական Հոգաբարձութեան հետ խորհրդակցելէ ետեւ , ան-

րնքանքի դատեց նոյն սէքէստրոն , և յատուկ թաղիկով մը բազմեց և բարձուց խնդրեց : Միանգամայն արիւշ թագրիկով մը նոյն սէքէստրոյին պատճառ համարուած փարիզի վարժարանին պարտքն ազգին անընդունելի ըլլալն ալ ծանոյց Բ . դրան :

Յ .

ԲԵՐԱՅԻ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՀՈԳԱՐԱՐԾՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Հանգուցեալ Տնտեսան Պողոս Պէյի վրայ գտնուած բերայի աղղային կալուածներն եկեղեցւոյ վրայ դարձնելու առաջարկութիւնը նկատողութեան տակով Ժողովս նոյն Հոգարարժութեան յանձնարարեց հանգուցելոյն ժառանգորդաց քննարկներն տանելու համար պէտք եղած միջոցներն ի գործ դնել :

Բ . Բերայի կալուածոց անտուկին Անգղիոյ դեսպանատուն նախորդ տարին թարգման Միսիւ Բիշոփի պարտքն եղած գումարին և տոկոսներուն հաշիւը տեսնելով կալուածական Հոգարարժութիւնը նոր պարտադիր մը ստորագրած և իր տեղեկագրովը դրկած էր Սրբազան Պատրիարք Հօր վստեարացման համար : Ժողովս նոյն տեղեկագրին համաձայն յիշեալ պարտագրին մէջ Հոգարարժութեան անգամայն ստորագրութիւններն ու Հոգարարժութեան պաշտօնական կիֆը վստեարացնել որոշեց :

Ճ .

ԲԵՐԱՅԻ ՎԱՐՃԱՐԱՆԱՑ ՀԱՄԱՐ ԹԱՂԱՅԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՑ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

Բերայի թաղ . խորհուրդը թաղին վարժարանաց քարեկաղնութեան և անոր անմիջական յարակցութիւն ունեցող ինչ ինչ խնդիրներն ի գլուխ հանելու պաշտօնով թաղին պատուաւորներէն 7 անձինքէ թաղային յանձնաժողով մը բնորոշ ըլլալը յայտնելով՝ հաստատութիւնը կը խնդրէր : Ժողովս Ուսումն . խորհրդոյ կարծիքն տալովէ ետեւ նկատողութեան տակով նաեւ այն բացատրիկ վիճակն , որու մէջ ինկած է բերայի

թաղի իւր համաճարակ հրկիզութենէն ի վեր և որ պարտաւորած է զՎարչութիւնն բերայի եկեղեցւոյ պարտոց կարգադրութեան խնդիրն և կալուածոց տեսչութիւնը թաղ . խորհրդէն զուտելով անկէ անկախ յատուկ Հոգարարժութեան մը յանձնելու , ձգելով թաղ . խորհրդոյ միայն եկեղեցւոյ ներքին հասցիներով թէ եկեղեցին և թէ թաղին դպրոցները մատակարարել , ընդունեց և հաստատեց թաղ . խորհրդէն տալարեալ յանձնաժողովն Օթանգուկ յանձնաժողով տնտեսով : Ժողովս Բերայի թաղ . խորհրդի և իր օժանդակ յանձնաժողովոյն առաջարկութեան վրայ նաեւ Ս . Յարութիւն եկեղեցւոյ յարակից կալուածները պարպելու հաճութիւն և որոշում տուաւ . որպէս զի նոյն կալուածները նորագուելով՝ թաղին դպրոցաց եկամուտ բերելու ծառայեն , այն պայմանաւ որ թաղ . խորհուրդը յիշեալ կալուածոց մէջ պտտարարեալներէն չքաւոր և աղքատ եղողներուն բնակարանի համար մէկ մէկ վարձը վճարէ :

Ծ .

ՂԱԼԱԹԻՐԱՅ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԵՐԵՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ղալաթիոյ հրկիզեալ աղղային կալուածոց շինութեան խնդրոյն վրայօք Ղալաթիոյ կալուածական Հոգարարժութեան և Տնտ . խորհրդոյ տեղեկագրերն ստանալէ ետեւ Ժողովս իր մէջէն յանձնաժողով մը կարգեց շինութեան յատակագիծը տեսնելու , մանրամասն քննութիւնները կալուածական Հոգարարժութեան և ճարտարապետ Ս. Ջիւսարեան էֆէնիին հետ ընելու , և ստանց տնտեսն արդիւնքը ժողովիս բերուելէ ետեւ , շինութեան ձեռնարկութեան որոշում տալու համար : Սոյն նախապատրաստութիւնք կատարուելէ ետեւ . ժողովս ներկայացեալ յատակագիծին համեմատ և Ալիա որեան էֆ . ի ճարտարապետական պատասխանատուութեան տակ , բոլոր ծախքը 2200 ոսկին չանցնելու պայմանաւ շինութեան ձեռնարկութեանն որոշում տուաւ , Ղալաթիւնէն և Տնտ . խորհրդէն ալ մէյմէկ տեսաւ կարգելով , որպէս զի Ղալա-

թիւ կալուածական Հոգարարձութեան հետ միանալով հսկեն նայն շինութեան գործոց , և այսպէս ձեռնարկեալ շինութիւնք լրացան և հաշուեցոյցն ի վերջոյ ներկայացաւ Տնտ . խորհրդոյ , որ գոհացոյցիչ գտած էր զայն :

Սոյն ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ 'ի գլուխ հանելէ ետեւ , Ղալաթիոյ կալուածոց Հոգարարձութիւնն այս անգամ՝ նոր շինութեանց ուրուագիծ մ'ալ ներկայացուց , որու համեմատ կառավարիչի սոյն նոր շէնքը հիմնել զալաթիոյ Սաքըզլար փողոցին մէջ եկեղեցւոյն յարակից 950 կանգուն տարածութեամբ գետնին վրայ , եռայարկ և քարաշէն , որուն գեղեցիկութիւնը 7 ըմբէ ու փոքր մթերանոց պարունակէ , 210 ոսկի տարեկան եկամուտ բերող . և երկրորդ յարկն ունենայ Վարչութեան ժողովոց համար 3 ընդարձակ և 3 փոքր սենեակներ . նոյնպէս քարողի քահանայից և թող . խորհրդոյ համար սենեակներ և վարժարանի շէնքին կցուելու քանի մը դասարաններ : Իսկ երրորդ և վերին յարկն իւր ամբողջ տարածութեամբը Աղգային Ժողովին համար խորհրդարան յատկանայ : Սոյն ուրուագիծին համեմատ շինութիւնը կատարուելու համար առ սուսակն 3 հազար լիւրայի ծախուց պէտք նշանակուած է , մէջ մի կանգունին համար 3 լիւր հաշուելով , և 2000 լիւրայի փոխառութեամբ 0/0 ին 12 տոկոսով , պակասձր՝ շինութեան ատեն կալուածներէն հետզհետեւ զոյացած արդիւնքով զխմուորելու սրայմանաւ : Տնտես . խորհուրդն այս շինութեան ուրուագիծը և յարակից սրայմանները քննելով տեսեր է որ թէ՛ նախորդ և թէ՛ առաջարկուած նոր շինութեան պատճառաւ Ղալաթիոյ կալուածոց անտուկին պարտքը 3000 օսմ . ոսկւոյ պիտի յանգի և վճարելի տարեկան տոկոս պիտի ունենայ 450 ոսկի , 360 լիւր նախորդ և վերջին շինութեան փոխառութիւններուն և 90 լիւր նախկին 1000 ոսկւոյ պարտուց համար . իսկ փոխարէն կալուածոց անտուկն ընդունելով 210 լիւր կառուցանելի 7 մթերանոցին , 840 լիւր ևս արդէն կառուցեալ մեծ կալուածէն , ընդ ամենն 1050 լիւր , պիտի կարենայ հաստացանել այս

գումարէն 450 լիւրայի տոկոսեաց գումար , և աւելցած 600 լիւրան տարուէ տարի մայր պարտոց գլխավճարին թերհաշիւ հատուցունելով՝ հինգ վեց տարիէն սոյն պարտքն ամբողջապէս մաքրել ու բառնալ : Վարով վարժարանին ծախուց՝ կալուածական նորագութեանց և տրուց , այս պիտոյից պիտի յատկանան միւս կալուածոց տարեկան 400 ոսկւոյ հասոյթն և ընդ նմին եկեղեցւոյն վագֆոց տարեկան 300 ոսկւոյ արդիւնքն , ընդ ամենն 700 լիւր Օտանեան :

Ժողովն Տնտ . խորհրդոյ հետ համամարէն՝ կալուածոց Հոգարարձութեան այս նոր շինութեանց առաջարկն աւ յատակադիւծ՝ յարակից կարգադրութեանց հետ օգտակար և ընդունելի գտնելով , ձեռնարկելու համար իւր հուանութիւնը տուաւ , դարձեալ ըստ առաջնայն Վարչութեան և Տնտ . խորհրդէն տեսուչներ կարգելով , և որոշեց նաեւ կալուածական Հոգարարձութեան առաջարկութեան համաձայն՝ որ Ղալաթիոյ ի Թօփնուլար ճատտէ , ի Պայապիտ ի Սաքըզլար փողոց նորագ կառուցեալ ընդարձակ կալուածոց հասոյթն ամբողջապէս առանց որ և է բացասիկ պիտոյից ծառայելու յատկանայ անխափան կալուածոց շինութեան պարտուց տոկոսին և գլխավճարին :

6 .

ՍԱՄԱԹԻՈՑ ԶՐԱԽԵԱԼ Ս . ԳԵՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑ .

ԻՈՑ ԵԻՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Սամաթիոյ Թող . խորհրդոյ կողմէ գրով և բանիւ հրկիղեալ եկեղեցւոյ շինութեան համար եղած առաջարկութիւնը , որ էր՝ աղգին երկելի անհատներէն յանձնաժողով մը կազմել վերաշինութեան գործը հանգանակութեամբ յաջողցնելու համար , յանձնուեցաւ Տնտեսական խորհրդին , որպէս զի Սամաթիոյ եկեղեցւոյ սնտուկին պիտանէն բնէ և անոր վրայ լիւրի տեղեկութիւն հաղորդէ Վարչութեան : Տնտ . խորհուրդն ու յիշեալ եկեղեցւոյ անտուկին ընդհանուր հաշուեցոյցը քննելով Վարչութեան տեղեկագրեց թէ թաղային անտուկն 340000 զլուշ

սրբաբնույթ ունի այլ և այլ անձանց, 145000 դրուշ ալ տարեկան հատոյթ և 110000 դրուշ ալ ծախք ունի, որով 35000 դրուշի սարեկան յաւելեալ չափը կուենայ, որ եթէ նոյն պարտուց վրահարկան յատկացուի տասն տարիէն հազիւ պիտի կարենայ սրբաբնույթ բեռէն ազատիլ : Ժողովս Սամաթիոյ թաղային անուակի վիճակն խմանալէ ետեւ, եկեղեցւոյ շինութեան գործը խորհրդածութեան արժանի գտաւ, սակայն ժամանակ չունեցաւ անով զրազելու :

7 .

ՍԱՄԱԹԻՈՑ ԹԱՂ . ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵՒ ԿԻՒՄԻՒԵ .
ՃԵԱՆ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԱՑ ՄԷՋ ԾԱԳԱԾ ԽԵՒԻՐԸ

Հանգուցեալ կիւմիւշճի Պատարար աղայի և որդւոյն համար պատրաստուած գերեզմանաքարերն իրենց անցը գրուելու մասին Սամաթիոյ թաղ . խորհուրդն արգելք կըլլար պատճառելով թէ Սամաթիոյ երկսեւ դպրոցին շինութեան համար նոյն գերեզմանաքարն կալի մատուցուած գումարն անբաժանելի եղած է շինութեան բոլոր ծախքը հոգալ, որ 3 հազար ոսկոյ յանգած է, և կիւմիւշճի որ եթէ հանգուցելոյ եկեղեցւոյն բակին մէջ թաղման համար է միայն տրուած գումարն, դպրոցին միայն դրուած յայտարարութիւնն ջնջուի, և եթէ ոչ՝ դպրոցին շինութեանն բոլոր միացած ծախքն ալ իրենց կողմէ վրահարուի և այնուհետեւ գերեզմանաքարերն իրենց տեղը դրուին :

Ժողովս այն խնդիրն երկու կողման ներկայութեան քննելով, և դպրոցին շինութեան ծախսուց սակաւածը լեցնելու խնդիրն երկրորդական համարելով, նախ հանգուցելոյ գերեզմանաքարերը գետեղել տուաւ, և յետոյ դպրոցին շինութեան նկատմամբ նախորդ թաղ . խորհրդոյ և կիւմիւշճեան գերեզմանաքարն մէջ եղած պայմանագրութիւններն ի բնին առնելով, ներկայ թաղ . խորհրդոյ յարուցած խնդրոյն մէջ իրաւունք մը չգտաւ, սակայն միւս կողմէ Սըրբազան Պատրիարք Հօր յանձնարարեց որ կիւմիւշճեան գերեզմանաքարն ազգասիրութեան յորդոր կարգայ Սամաթիոյ եկեղեցւոյն շինութեան

միջոցին ըստ հոճոյնց գումար մը նուիրելու :

8 .

ՔԱՐԱԿԷՕՄԻՒԿԻ ՄԷՋ ԿԻՐԱԿԵՕՐԵԱՑ ԴԱ .
ՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՊԱՏԱՀԱԾ ՎԷՃԸ

Քարակէօմիւկի թաղ . խորհրդէն եկած մէկ գրութիւնն, որով թաղին Վատարարական անուն ընկերութեան կողմէ կիրակնօրեայ դասախօսութեանց պատճառաւ յարուցեալ անկարգութեանց դէմ՝ բողոքելով կհրամարէր, նկատուութեան առնելով ժողովս և այն պատճառաւ խմեալ հրամարականն անընդունելի դատելով պատասխանեց թաղ . խորհրդին որ իւր պաշտօնը շարունակէ և անկարգութեան հեղինակները յուղլութիւն բերելու համար արեւը եղած ջանքն ընէ, և եթէ չյաջողի՝ յակնդէ անուանէ իմացնէ ի Պատրիարքարան . որպէս զի զգաւ տուցուցիչ միջոցներ ի գործ դրուին : Սակայն անկարգութեան հեղինակներն անզուսպ մնալով, ի վերջէ իրենց արտոյն այն աստիճան հասցին որ թաղ . խորհրդոյ և դպրոցական հոգաբարձութեան և իրենց մէջ ծանր կռիւ պատահելով Ոստիկանութիւնը միջամտեց և քանի մը անձինք ի բանտ մատնուեցան : Իրոյց այս վիճակին վերջ տալու նպատակաւ Ժողովս որոշեց որ նախ յանդիմանեցին կիրակնօրեայ դպրոցները Ռեւմ . խորհրդոյ կողմանէ շինուելու կանոնագրութեան մը ենթարկէ, հետեւորար շրջաբերական մը ղրկելով առ թաղ . խորհուրդս, կիրակնօրեայ դասախօսութեանց պատճառաւ դպրոցները տուայժմ՝ բանալն արդիւնք և պատուէր տուաւ որ կիրակնօրեայ դասախօսութիւն ընել ուղղ ընկերութիւնը ուրիշ տեղ մը վարձեն և հոն կատարեն իրենց սալատներ :

Ժողովս այն ինչ կարատրաստուէր ողն վերջին տնօրէնութեան մասին Ուս . խորհրդոյ տեղեկութիւն և կանոնագրութիւն մը շինելու համար հրահանգ տալ, այն խորհուրդը իւր զխօսութիւնները կանխեց ներկայացնելու : Ժողովուր ձայնակցութեամբ Սըրբազան Պատրիարք Հօր յայտնեց թէ Վարչութիւնն ազգին մէջ ուսման ծաւալման և դաստիարակութիւնն ընդ-

հանրացնելու ամենին առելի կիսախորի և եթէ գիշերներն անգամ դադարները բանալ հարկ ըլլայ դատախառնութեանց համար, սիրով կհասանի սակայն պէտք է որ Ռուսմանիան խորհուրդն ապահովէ զՎարչութիւնն որ կիրականորեն զաւարտութեանց առթիւ չպիտի տեղի ունենան այնպիսի փոքրանց քարոզութիւններ՝ որոնք տէրութեան, եկեղեցւոյն, վարչութեան և բնագոյնուր բարոյականութեան վէճ լինին : Արտադրան Պատրիարքին աւելցուց նաեւ թէ ինք տէրութեան և եկեղեցւոյն և ազգին առջեւ պատասխանատու է ազգային յարկերու ներքեւ տեղի ունեցած ամեն անցքերու և քարոզութիւններու համար, վերջապէս ժողովն Արտադրան Պատրիարք Հօր հետ համամիտ առաջարկեց որ Ռուսմանիան խորհուրդը կանոնադրով մը կիրականորեն զաւարտութեանց վերաբերեալ որէնքներ սահմանէ զեզմունք չի պատահելու համար, և թէ մինչև որ այսպիսի կանոնադրութիւն մը վաւերացուելով զարմարութեան չենթարկուի, Ժողովրդա շիրտը իւր վերջին որոշումն ետ առնուլ : Ռուսմ. խորհրդոյ տառնադրեալ Լիւնտին որ անձամբ ներկայացած էր Ժողովոյս, համաձայնեալ այս առաջարկութեան, իւր խնդրանայ համեմատ և ըստ նախորդ որոշման ժողովոյս դրով հաղորդուեցաւ խորհրդին՝ պէտք եղած ծրագիրը պատրաստելու համար :

Չ .

Իսկինտարի Ալլամիկի թաղ . խորհուրդը գրով և անձամբ առաջարկելով որ նախորդ թաղ . խորհրդին մնացած մէկ երկու փոխառութեան պարտուց կարգադրութեան համար տեղւոյն դպրաց բնկերութեան քով պատրաստ գտնուած ստակը 91 օր պայմանաժամու փոխ առնել տրուի, Ժողովն այն առաջարկութեան սկզբունքն ընդունելով յանձնեց Տնա . խորհրդոյ . որպէս զի թէ՛ թաղ . խորհուրդը և թէ՛ դպրաց բնկերութիւնը հրաւիրելով իւր ներկայութեան պէտք եղածը տնօրինել :

10 .

Մայր եկեղեցւոյ թաղ . խորհրդոյ գէմ

թաղեցւոյ կողմէ եկած բողոքագրի մը վրայ, որով խորհրդին անդամաց մեծազոյն մասն Սահմանադրութեան վէճ բռնած ընթացքը ցուցնելու համար ինչ ինչ արարքները թուելով կամ ըստառարանէին և քննութիւն կատարեցին, ժողովն տեսնելով նաեւ թաղ . խորհրդին մէջ եղած անհամաձայնութիւնը՝ որոյ պատճառաւ անդամներէն ուսնիք իրենց պաշտօնը լքած էին, յատուկ մասնաժողով մը կարգեց ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքական փոխանորդ Հօր իրենին տոնելու և ըստ արդեանց քննութեան պէտք եղածը տնօրինելու համար : Մասնաժողովը միանգամ յիստ ընելով ի խորհրդարանի մայր եկեղեցւոյ, քննութեան հրաւիրելի անձանց մէջ հիւանդ գտնուելուն պատճառաւ քննութիւնը Չատիկէն ետքի ձգել հարկ ուղղը յայտնեց Ժողովոյս, և թէպէտ նոյն միջոցին թաղ . խորհուրդն իւր հրաժարականը մատուցանելով՝ ընդունուիլը պնդեց, սակայն ժողովն մինչեւ ցարա քննութեան պաշտօնին շարունակելու յորդորեց և չընդունեց հրաժարականին : Իսկ զինի Չատիկին թաղ . խորհուրդն իւր մէջ համաձայնեալ՝ առանց քննութեան արտակուր խնդիրն Արտադրան Պատրիարք Հօր հրաժարական մատուցանելուն վրայ Նորին Արքեպիսկոպոսին նոր ընտրութեան հրահանգ զրկելը ծախսեց Ժողովիս և արձանագրել տուաւ : Ռուսի և բողոքական թաղեցիք երբ նորէն ներկայանալով Ժողովոյս, թաղ . խորհրդոյ հրաժարականին չընդունաւ և նախ որոշեալ քննութեան շարունակուիլը պնդեցին, Ժողովն նոյն այս վերջին բողոքն յանձնեց Արտադրան Պատրիարք Հօր քանի որ Նորին Արքեպիսկոպոսին արդէն թաղ . խորհրդոյ հրաժարականն ընդունելու տընորէնութիւնն ըրած էր :

11 .

ՌԵՍՈՒՄԵՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆԵ

Ա . Մայրաքաղաքիս թաղերուն վարժարանաց պիւտճէն որոշելու և ըստ այնմ խրախուսելու վարժարանի ուսմանը ծրագիրը սահ-

մանկերու համար բոտ առաջարկութեան Ուսման . խորհրդոյ վարչական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ , որ անձամբ թաղերը շրջագայելով պէտք եղածը անօրինէ այս մասին :

Բ . Ուսման . խորհրդոյ՝ Կեդր . անտուկի պիւտճէին մէջ դաստիարակութեան համար տարեկան 120 հազար դրու չի գումար մը անցնելու առաջարկութեան գալով , ժողովս յիշեալ խորհրդոյ հետ բանակցելէ ետեւ այդ առաջարկութեան չկրնաւ ընդունուիլը յայտնեց և բաւական համարեց խոստանալ միայն՝ որ պիւտճէին մէջ Նշանակուած կեդրոնական տրոյց հասանալուն գումարէն եթէ աւելին գոյանայ , այն աւելորդն պիտի յատկացուի դաստիարակութեան : Այս խորհրդածուիքէ ետեւ որոշուեցաւ պիւտճէին առկա իրրեւ կարեւոր ծախսութիւն յաւելցնել թէ Կեդր . տուրքը պիւտճէին մէջ Նշանակուածէն որչափ որ աւելնայ , այն աւելորդը դաստիարակութեան պիտի յատկանայ , և եթէ աւելորդն 60 հազար դրու չնանցնի , միայն 60 հազար դրու այս տարուան համար դաստիարակութեան պիտի յատկանայ :

Գ . Վարժապետանոցի շինութիւնն սկսելու առաջարկութեան գալով , առ այժմ մնաւ որոշուեցաւ , մինչեւ որ Ղարաթիւղի հրկիզեալ կառուածոց շինութեան համար կարգեալ յանձնաժողովէն վարժապետանոցի շինութեան յատկազօրը գոյ , որուն համար յիշեալ յանձնաժողովին յանձնարարութիւն եղած էր դատ յատկադիւմ մը սրտարատելու :

ՎԶ .

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԽԸՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Հիւանդանոցին սեպհական կառուածնէն քնն Զանաբարէի մէջ գտնուած ձիթատանին վարձակութիւն յարքունիս ունեցած պարտուց փութարէն գրաւման տակ դուրս ձեռքէն մէջէն հիւանդանոցին վերաբերեալ բաժինն ուղերու համար ըստ խնդրանոց Հոգաբարձութեան իրաւոր գրուեցաւ :

Բ . Հոյսոյ և Յունաց հիւանդանոցոց սահ-

մանակից տեղերու փոխանակութեան խնդիրը : Յունաց Պատրիարքարանի հետ փոխանակելու որոշուած հիւանդանոցի տեղերուն համար բոտ առաջարկութեան Սրբազան Պատրիարք Հոգաբարձութեան պէնտենի փոխանակուեցան երեսուսեր , վազֆի գործողութիւնն ի վերջէ կատարուելու պայմանաւ : Այս տեղերուն փոխանակութեան համար Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան միջոցաւ յունաց Պատրիարքարանի հետ խառն յանձնաժողով մը կազմուելով , մանրամասն քննութիւնը կատարուեցան , այնպէս որ մեր ուղղակի սեպհականութեան իրաւունց զիստ մը շղատու կերպիւ փոխանակութիւնը կատարուելով , գործն երկուստեք վէճի տակ չի նալու պայմանաւ յաջողութեամբ վերջոյաւ :

Գ . Հիւանդանոցի սեպհական կառուածներէն Եփեսոս - զուլիէի դուրը գտնուած պարտիզին միւրի և կէտիկի խնդրոյ մասին Հոգաբարձութեան տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով ժողովս և սեպհելով որ այն խնդրոյ կարգադրութեան համար անմիջապէս վարձակութիւն հետ դատ բանալ հարկ է , լիազոր արանձնութիւն տուաւ Հոգաբարձութեան , որպէս զի իւր կողմէ փոխանար մը կարգելով և պէտք եղած հրահանգները տալով , միանգամայն Հիւանդանոցի նախարգ միթէվէլլի Վսեմ . Փափաղեան Գէորգ Լէֆէնտիի հետ այ բանակցելով անկէ ետեւ պէտք եղած տեղեկութիւններն ստանալէ ետեւ , դատին ձեռնարկութիւն ընէ :

ՎՅ .

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ա . Խաղիտար Ս . Խաչի թաղ . խորհրդոյ առաջարկութիւնն Ստամբուլ - տէրէսի անպէտ գետինն վաճառման և եկեղեցւոյն պարտուց վճարման յատկանշուած համար Տնտես . խորհրդը նկատողութեան առնելով յիշեալ գետնին վաճառումն ընդունելի , իսկ պարտուց վճարման յատկացուիլն անընդունելի դատած ըլլալը տեղեկագրած էր : Ժողովս ընդունելի համարեց Տնտ . խորհրդոյ տեղեկագիրն և ըստ այնմ՝ գործողութեան համար հրահանգ ղրկեց :

Բ . Սամաթիայ Ս . Պէտրք եկեղեցւոյ վազ-
Փին վերաբերեալ մահիւի մը վաճառման խըն-
դիրն ըստ տեղեկագրոյ Տնտ . Խորհրդոյն ընդու-
նելով Ժողովն . պարծաղութեան համար հա-
հանգ պրկեց :

Գ . Տնտեսական խորհուրդը Թորգաբայի
Թաղական խորհրդոյ առաջարկութիւնն եկեղեց-
ւոյն քաջայեալ խոցին նորոգութեան համար
քննութեան առնելով Ժողովի տեղեկագրած էր
իւն շինութիւնն անշարժեղ է , և ճարտարա-
պետական հաշուով առ նաւազն 120 Օսմանեան
ոսկւոյ կկարօտի , և իւն արդէն 6000 զուտչի
արժէքով նի ի առ ձեռն պատրաստ բլլալով ,
ձեացորդը Թաղական խորհուրդն ու քանոնայից
դասը միարան կառնանքն հազալ հանգանակու-
թեամբ , ուստի և ընդունելութեան արժանի
դատելով Ժողովոյ հաւանութիւնը խնդրած էր :
Ժողովն Տնտ . Խորհրդոյ առաջարկութեան հա-
մեմատ իւր հաւանութիւնը տալով , շինութեան
հրամանը կառավարութեանն առնուլ որոշեց :

Դ . Տնտեսական խորհուրդը Պէշխիթաշի և
Իսկիւտար Ս . Կարապետի Թաղական խորհրդ-
ոց և Սամաթիայ դպրոց ընկերութեան դէմ
բողոքելով կայտանէր թէ ազգային վազՓնեւու
մասին Կեդրոնական վարչութեան կողմէ որոշ-
ուած և 1871 հոկտեմբեր 28 Թուական չրջարե-
րականաւ Թաղ . խորհրդոյ հաղորդուած և գոր-
ծադրութեան ենթարկուած վերջին կարգադրու-
թեան հակառակ մինչև ցարդ իրենց ինչպիսի վե-
րաբերեալ վազՓնեւուն կաշտածագրերը չեն
ուղարկեր ի Պատրիարքարան վաւերացման հա-
մար . այլ ուրիշ կնքով կվաւերացնեն , և այս
բանը հաստատեալ օրինաց դէմ զանցառութիւն
համարելով ազգու տնօրէնութիւն ընել կկրնու-
րէր : Ժողովն յիշեալ երկու Թաղական խորհր-
դոց և դպրոց ընկերութեան մէջմէկ ազգարա-
րագիր դրկեց հրապարակով դիրենք՝ որ հաստա-
եալ ընդհանուր օրէնքը յարգեն և գործադրել
փութան :

Ե . Տնտեսական խորհուրդն Ելեմոից հո-
գորարձութեան Հետ միաբանական յայտագրով
գրամական մասին քանի մի առաջարկութիւններ
ընելով , Ժողովն նկատողութեան առնելէ ետև

պէտք եղած որոշումները տուաւ և հաղորդեց
Տնտեսական խորհրդոյ : Յիշեալ առաջարկու-
թիւնք են :

1° Ազգային կաշտածոց Թանրիքին համար
Կեդրոնական անտուկի կողմէն եղած ծախսոյ
մասին Տնտեսական խորհրդին յանձնարարուած
էր թաղեւուն վրայ բաշխման ցուցակ մը ոլտու-
րատուել : Այն բաշխման ցուցակը ներկայաց-
ուելով , Ժողովն ընդունեց և սմար համեմատ
Թաղերէն հաւաքելու գործը Տնտեսական խոր-
հրդոյ յանձնեց :

2° Ժողովն վարժարանաց ընդհանուր տես-
չին հրաժարումը ընդունելով այս մասին Տնտես .
խորհրդոյ պէտք եղած հրահանգն խրկեց :

3° Մայրաքաղաքի եկեղեցեաց մէկ մասին
քանչեղէրի տրոց վճարման յապաղմամբ Կեդր .
անտուկին կրած նեղութիւնը դարմանուելու հա-
մար Ժողովն Տնտ . խորհրդոյ առաջարկութե-
վրայ Ա . և Բ . աղքատարութիւններ յղեց մէ-
քանի Թաղ . խորհրդոյ , որոշեալ պայմանաւա-
մի մէջ վճարելու համար : յայտ առնելով որ ե-
թէ պայմանաւաճի անցնի , Վարչութիւնը պի-
տի ստիպուի սահմանադրապէս պէտք եղածն ի
գործ դնել :

4° Տնտ . խորհրդոյ և Ելեմոից Հոգորար-
ձութեան միաբանական առաջարկութեանց մէկն
ալ էր Պատրիարքարանի խոհանոցին բարձուլն ,
որով և մատակարարութեան ծախքը սխալ ջնջ-
ուէր , և Կեդր . անտուկին ելըր մեծապէս
սխալ թեթեւար : Ժողովն այս մասին Սրբազան
Պատրիարք Հօր համակարծիք վնելը տեսնելէ
ետև , Տնտեսական խորհրդոյ Հետ մի քանի ան-
գամ խորհրդակցելով հուսկ ուրեմն հարկ դա-
տեց վերջինէլ հասարակաց սեղանը Պատրիար-
քարանի մէջն , և այս տոթիւ եղած ծախքը
կարճելով 1875 Պեհլուեմբեր մէկէն սկսեալ խո-
հանոցը գոցել տուաւ , և գիշերթիկ հիւրերն
Ելեմի գուլէի Ս . Յակոբայ վանքը փոխադրուե-
լու և կերակրուելու պայմանաւ տանական հա-
ղար դուռ որոշեց տալ Ազգ . հիւանդանոցի
անտուկին , նոյնոյէս Պատրիարքարանի բարաւա-
նաց և այն սարսաւորոց՝ որ Պատրիարքարանի
խոհանոցէն կկերակրուէին , ամսականացը մէյ

մէկ վերադիր ընել տուա իրրե հոցադին : Սոյն անօրէնութեան արդեամբը Պատրիարքարանի ծախքէն ամիսն 2500 դուրուչ պակսեցաւ :

5°. Տնտեսական խորհրդոյ և Ալեմոնից Հոգարարութեան միաբանական յայտագրին համաձայն Արքեպիսկոպոսի պատմական ներկայ տագնապին մէջ խնայողութեան միջոց մը ի գործ դնելու նպատակաւ Պատրիարքարանի պաշտօնէից ամասկանայ մասին եղած ընդհանուր վեղչի առաջարկութիւնն ալ նկատողութեան առնելով ժողովը , և արդէն փախաւուած խնայողութիւնը ձեռք բերելու նպատակաւ Պատրիարքարանի մատակարարութեան և հասարակայ սեպանի ծախքը քննելու համար ըրած կարգադրութիւնը բաւական համարելով , պաշտօնէութեան թոշակին վաշխն աւելորդ գումար և արդեց պաշտօնէից տմսականքն անփոխ պահել մինչև ի նոր անօրէնութիւն :

2 . Ակնոյի Փախաղեան Յարութիւն ազայի կողմէն Ակնոյ Ապուշեխ գիւղի վարժարանին նուիրեալ և աւանդաբար Համամճեան Սարգիս տղային յանձնուած սէրկի մը գումարին հաշուոյ խնդիրը Տնտեսական խորհուրդին յանձնախումբի վը ձեռք բննած և Համամճեան Սարգիս տղան հրաւիրելով արգիւնքն իրեն ծանուցած ըլլալով , Սարգիս տղան հաւանած է եղեր պէտք եղած գումարը հատուցանել , և այս նը պատահաւ իւր արարտագիրը խնդրած է , որ Ապուշեխի Թաղ . Խորհրդոյ քով ի պահեստի կը մնայ : Տնտեսական խորհուրդն այս դրամական գործողութիւնը կարգադրելու համար Համամճեանի արարտագրոյն հոս բխտիլն առաջարկելով , Ժողովն ընդունեց և Ակնոյ Աւաջնորդին գրել որոշեց :

3 . Ժողովն Տնտեսական խորհրդոյ մէկ յայտագիրը նկատողութեան առնելով , որով կ'այտնէր թէ Թաղ . Խորհրդներէն շատերն թէ պայմանեալ ժամանակին և թէ անժամանակ հրաժարելով հաշուեցոյցներն ալ միատեղ չեն զրկեր , և նոր ընտրութեան հրահանգ կ'ընդունեն , մինչդեռ Թաղ . Խորհրդոյ համար նախորդ վարչութեան որով հրապարտուած Սահմանադրու-

կան հրահանգին 14դ յօդուածը կտրամադրէ որ հրաժարեալ Թաղ . Խորհրդէն հաշիւ շառած նոր ընտրութեան հրահանգ չարուիր և վարչաթիւնը կ'հարկադրուի առժամանակեայ Թաղ . Խորհուրդ կարգել մինչև որ հրաժարեալ խորհրդէն հաշիւները գտն , սոյն դիտողութեանց վրայ լուր Թաղ . Խորհրդոյ շրջաբերականաւ ծանուց որ երբ հրաժարին պաշտօնէ , հրաժարագրին հետ նաև իրենց հաշուեցոյցը զրկեն , եթէ ոչ չպիտի կրնայ վարչութիւնը նոր ընտրութեան հրահանգ տալ :

4 . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ Ժողովն Արքեպիսկոպոսի հրկիւզեալ եկեղեցւոյ վերանորոգման խնդիրը նկատողութեան առնելով , Թաղ . Խորհրդոյ առաջարկութեան համեմատ շինութեան ձեռնարկելու հաւանութիւն տուա , ըլլալիք ծախսոց գումարն որոշելով և բայ մնացած ծախսոց տեղը լցնելու համար հանգանակութեան դիմելու խնդիրին ընդունելով :

5 . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ , Ժողովն Ղալաթիոյ կալուածոց հոգաբարձութեան այն առաջարկութիւնն որ է նորակաւուց կալուածներէն 231 թիւ խանութին ուրիշի սեպականութիւնն եղած էնֆիլէնի կէտիւր գընոյ առնուլ 184 լիւրայի և դորձնել յանուն եկեղեցւոյն Ղալաթիոյ որ միւլթին տէրն է արդէն , ընդունելի գտաւ և դորձադրութեան հրահանգ տալ որոշեց :

6 . Տնտեսական խորհրդոյ յայտագրին վրայ , Ժողովն՝ փոքր Ասիոյ սովելոյ օգնութեան Մասնաժողովոյ ձեռամբ կատարուած հանգանակութեանց և բաշխմանց հաշուեցոյցը խնդրեց և ստացաւ նոյն Մասնաժողովէն , իւր համարտուութեան միջոցաւ Ազգային պատկառելի ժողովոյդ ի գիտութիւն հաղորդելու համար :

Հետեւապէս՝ յիշեալ Մասնաժողովոյ նախնին հետ իւր պրիւստ հաշուեցոյցը նոյնութեամբ աստ կ'ընենմը .

ՆԱԽԷԿ

Խորհրդանորմ Յրրազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Ազգ . Քաղ . Ժողովայ

Ձեր բարձր Սրբազնութեան թիւ 659 և 1
Ապրիլ թուով հրամանագրին համեմատ ներ-
փակեալ կմատուցանեմք Ձեր Սրբազնութեան ,
մեր յանձնաժողովոյ ձեռամբ կատարուած հան-
գանակութեանց և բաշխմանց 1875 յեկտեմ-
բեր 31 դադարեալ հաշուեցուցակին մի պատճե-
նը՝ դորս մի առ մի հրատարակած եմք արդէն
լրագրաց միջոցաւ :

Թէպէտև յիշեալ թուականէն ի վեր քանի
մը գործողութիւնք ևս տեղի ունեցած են ,
բայց տակաւին հրատարակուած չըլլալուն երբ
լրագրաց միջոցաւ հրատարակեմք , անոնց ևս
հաշիւն Ձեր Սրբազնութեան ներկայացնելու
պատիւը կունենամք :

Մնամք Ձեր բարձր Սրբազնութեան խո-
նարհ ծառայք .

Ի դիմաց յանձնաժողովոյ փոքր Ասիոյ սո-
վելոյ .

Ատենադպիր Ատենապետ
Յ . ՄԵՐԵՆԷՄ-ԳՈՒԼԻ Ե . Պ . ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

Փանձադեռ

Յ . ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆ

10 Ապրիլ 1876

Կ . Պօլիս

ՊԱՆԴԱ

ՎԱՆՈՐԷՏԻՑ ԽՈՐՀՐՈՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ա . Արմաշու վանուց Երազմայի տգարուի-
ներէն ունեցած հին առնելիքի խնդիրը կարգադ-
րելու համար վանորէից խորհրդայ և Արմաշու
վանաձոր ստէպ թախանձանայր վրայ , Ժողո-
վրս Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին հետ
բանակցելով , նոյն ազարակաց հասցիքէն՝ որոյ
վերատեսչութիւնը Երուսաղէմայ աթոռին վրայ
էր , յիշեալ պարտքը վճարուելու համար ըրած
որոշումն Երուսաղէմայ Սրբազան Պատրիարքին
ընդունել տալով , վերջացուց սոյն հինաւուրց

խնդիրը :

Բ . վանորէից խորհրդայ մատուցած ուրիշ
զանազան խնդիրներն ըստ մեծի մասին Խառն
Ժողովոյ վերաբերելուն և սոյն Ժողովոյ համա-
րատուութեան պատկոնքելուն , ներկայ համա-
րատուութեանս մէջ նշանակել զանց առնուե-
ցաւ :

Դ .

ԳԼԻՔԱԿԱՆ ԻՆՎԵՐՆԵՐ

Պ .

ԱՂԹԱՄԱՐԱՑ ՎԱՆՈՒՑ ԱՐԳՈՒՆԻ ՑՈՒՐԱԸ

Աղթամարայ վանքէն եկած խնդրագրին
համեմատ՝ Ժողովս ըստ նախնի հրովարտակաց
նոյն վանուց արքունի տուրքէ ազատ ըլլալու
համար թաղրիր դրել որոշեց :

Ձ .

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԱՑ ԶԻՆՈՐԱԿԱՆ

ՑՐՈՑ ԽՆԴԻՐԸ

Առաջնորդաց ոմանց կողմէ եկած տեղե-
կութեանց համեմատ կուսակալութեանց հրամա-
նագիր զրկուել է որ եկեղեցականներէն ալ ղին-
ւորական տուրք առնուի , որ մինչև հիմա չկար
և այս անսովոր տրոյ բարձուժը կհանդէին :

Սրբազան Պատրիարքը գորութեանսի Ար-
րահամ Էֆէնդիին միջոցաւ Դուրայի Տէվլիթէն
տեղեկացել է այս բանին պատճառն , որ է Յու-
նաց կղերականաց վարուցան ընելը . բայց ըստ
որում Հայ եկեղեցականաց համար այդ տուր-
քին բարձուժը խնդրելու մտք թաղրիր դրուե-
ցաւ :

Յ .

ԵԿԵՂԵՑԱՑ ԵՒՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ա . Երզնկայէն մէկ ժամ հեռաւորութեամբ
Ս . Օհան անուն գիւղին մէջ Գարուեթու եկե-
ղեցւոյ և անոր կից վարժարանի մը շինութեան
համար թաղրիր դրուեցաւ :

ጸሐፊዎች ስም ማስቀመጥ

Բ. Պրոսպերի կուսակալութեան տակ գրաւեալ Նուած Էսկիւնէկի տղայնոց բնակութեան համար տուն և եկեղեցի շինել տալու համար թագրի գրուեցաւ :

Գ. Այնթապի եկեղեցւոյ հոթեան և փոքրիկ եկեղեցւոյ հոթեան թափանձանայ տեղացւոց նորէն շինուելու և մեծցնելու համար թագրի գրուեցաւ :

Դ. Տիգրանակերտի կուսակալութեան տակ գտնուած Զեմնի գիւղաքաղաքի եկեղեցւոյ շինութեան գէմ արգելք կըլլոցին տեղացի տանկերէն , և արգէն դնեն շնորհուած հրովարտակն ալ կորսուած ըլլալուն նոր հրովարտակ կ'անդրէին տեղացի տղայնիք :

Ժողովս խնդրուած հաւարտակը մեռք բերելու համար թագրի գրեց :

Ե. Կարնոյ Առաջնորդին և Քաղ. Ժողովին յայտագրոյն համեմատ , տեղացի դպրատան շինութեան հրամանագիրն առնելու համար Ժողովս թագրի գրեց :

Զ. Մշոյ Վանահօր և միաբանութեան խնդրագրոյն վրայ , Վանոյ ուսումնարանի շինութեան հրամանագիրն առնելու համար Ժողովս թագրի գրեց :

Է. Խարբերգու կրթմանի գիւղի յայտագրու եկեղեցւոյ նորոգ շինութեան համար թագրի գրուեցաւ :

Ա.

Մարտի միթատարիք Սայիտ փաշային անվայել ընթացիկ համար եկած գտնագտները նկատուութեան առնելով Ժողովս , անոր պաշտօնանկութեան համար թագրի գրեց , որ անմիջապէս գործադրուելով յիշեալ միթատարիքն ինկա իւր պաշտօնէն :

Ե.

Տիգրանակերտի կուսակալութեան ընդհանուր զեղծմանոյ գէմ բողոքոյ հետագիր մը եկած ըլլալով , զոր ստորագրած էին տեղացի բոլոր քրիստոնեայ տղայներէն , Բ. Դրոն հաւորուեցաւ , և հետզհետէ միեւնոյն բողոքները

կրկնուելուն վրայ Բ. Դրոն հարկադրուեցաւ յատուկ քննիչ մը գրելու հոն , և կուսակալն ալ ձգեց իւր պաշտօնէն :

Թ.

Եղեհոյ Պառտուկան փարչութիւնը տեղացի կուսակալական ժողովոյ տաճիկ անդամոց թուոյն հաւասար քրիստոնեայ անդամ չգտնուելով յայտնելով , տէրութեան օրինաց տյս կէտին վերաբերեալ տրամադրութեան գործադրութիւնը կ'ինքնէր : Ժողովս նկատելով որ այս խնդիրը մինակ Եղեհոյ խնդիր չէ , այլ գաւառական արքունի ժողովոյ ամենուն ալ կ'վերաբերի , ընդհանուր կերպով խնդիր ընելու համար թագրի մը գրել և Եղեհոյ փարչութեան ալ ըստ այսմ պատասխանել արժան զուտեց :

Պ.

Շիրուշի Վանոյ հողային կալուածներն նախկին Վանահայր փորդապետին վրայ թափուեղած ըլլալով և յիշեալ փորդապետն ալ վախճանելով , կառավարութիւնն իր մտնելու յաճախ հանելով ծախել կուգէր , որուն պէմ Ժողովս քանի մը անգամ թագրի գրելով և Սրբազան Պատրիարքն ալ անձամբ Մեծ Եղորդարին հետ բանակցելով , վերջապէս հոճեցոյց նոյն կալուածներն իր սեպհակոյնութիւն վախճին դարձուելու համար խնդիրը նախարարաց խորհրդին յանձնել :

Տ.

ԶԱՐԵԱՄԱՍԻ ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Սամաթի Թաղ. Խորհրդոյ ժէկ նախագահ Զարչանկայի գիւղական Հոյ Ժողովրդեան թըռուաւ վիճակը նկատագրելով , որոնք հարստահարութեանց սրտնաւառ բողմութեամբ Ռուսաստան գաղթելու համար ճամբայ ելած ըլլալով և ճանքան արգիլուելով Սամոն դարձած ու ամեն օգնութենէ զուրկ մերկ և անօթի հոն մնացած են , ինքնապէս և բարարականապէս

պաշտպանութիւն կ'անդրեր :

Չորչամպայի տառջնորդը Պոլիս գտնուելով նոյն միջոցին , անկէ պաշտօնապէս տեղեկագիր մը առնուելէ ետեւ Ք . Ղարան թագրիր մը գրուեցաւ յիշեալ գիւղականաց կրած հարստահարութեանց դարմանը խնդրելու համար : Միանգամայն տալելոց օգնութեան մասնաժողովին ալ յիտան Օսմանեան ոսկի անմիջապէս Սամսուն գրկել տրուեցաւ յիշեալ գիւղականաց բաշխուելու համար ի ձեռն Թաղասկան խորհրդոյն Սամսունի :

9.

Մշոյ Ս . Արտապետի վանուց հոգային կառուածոց հին հրապարտական պատճէնն արբունի տէֆթէրխանայի արձանագրութեան հանել տալու խնդրանք թագրիր գրուեցաւ :

10.

Վանայ հազուց վանուց երբեմն կողարտեալ անթոյ խնդրոյն համար , ըստ որում Վանայ Պողոս վարդապետը Պոլիս գտնուելուն անթիւ նոյն վանքը կողարտող գողերէն միոյն հետ դատի բռնուած էր աստիկանութեան դուռը , խուփս անմիջապէս թագրիր գրեց նոյն կողարտուներէն մինչեւ ցարդ երևան չեղածները պահանջելու համար :

11.

Եղովս նախորդ վարչութեան օրէն կախ մնացած Զէյթունի Ազգային գետնի խնդրոյն նկատմամբ ըստ թախանձանաց տեղացւոց թագրիր գրեց խնդրելով որ նոյն գետնին Ազգին յանձնուի , ե գեւեւս պատասխանը չստացաւ բարձրագոյն դանէն :

12.

ԵՈՂՈՔ ՏԻՎՐԻԿՏԻՈՑ

Տիվրիկցոյ բոլորը երկու կէտ կարտուեալի , մէկն Ստաթնորդական խնդիրն , որ

Խտան Ժողովոյ վերաբերելուն Խտան Ժողովոյ համարտութեան մէջ պիտի անցնի , խակ միան Տիվրիկի կտակի խնդրոյն կվերաբերի , որուն համար Տիվրիկցիք երկու կազմ բաժնուելով , իրարու հակառակ պահանջումներ կրնէին , Եղովս իւր մասնաժողովին յանձնեց պախընդութիւն անաչառ քննութիւնն :

13.

Եղովս տեղեկանալով Արմոյ տառջնորդէն եւ Մշոյ գաւառական վարչութեանէն Մշոյ Ժողովրդեան կրած վերջին հարստահարութիւնք ուրոյ չդիմանալով 6-7 հարիւր ազգայինը մահմադականութեան դիմելու հարկին մէջ ինկած են , ե թէ ներկոյ կառավարչին օրով անհնար է բռնուորաց վերջմտոց չափ եւ ստհման դնել եւ Ժողովրդեան համար սփականք մը գտնուի , Ժութաց Սրբազան Պատրիարքը Հոր միջոցաւ Մեծ Եպարքոսին խնամքն ու գթութիւնը խնդրել , որով անմիջապէս կառավարիչը փոխուեցաւ եւ տղբու հրամանները զրկուեցան հան ժողովրդեան ցաւերը բառնալու եւ բարեկարգութիւն հաստատելու համար : Սոյն տնօրէնութեանց վրայ յուսադրական նամակներով տեղեկութիւն հաղորդուեցաւ Պատրիարքարանէն Մշոյ ազգային վարչութեան :

14.

ԳԱՆԱՌԱՅԻՈՑ ՀՈՂԱՅԻՆ ԽՆԴՐՈՑ

ՅԱՆՅԱՆԱԺՈՂՈՎ

Եղովս Սրբազան Պատրիարքէն տեղեկուեալով որ Մեծ Եպարքոսն Նորին Սրբազնութեան մատուցած ընդհանուր գաւառացւոց հոգային խնդրոյն վերաբերելով թագրիրին կարեւորութիւն տալով հրաման րրեր է գաւառը բաժնիսիս մը դրուիլ եւ քննութեան տանուլ այս խնդիրը , ե թէ նոյն բաժնիսիսի գրաւելիք հայ տնդամներն ալ Նորին բաժնութեան հրամանաւ Սրբազան Պատրիարքին ինք բնաբեր եւ ցոյց տուեր է , որք են՝ Վսեմ . Օտեան եւ Սարտ Սահակ Լճնտիներն եւ վարչութեան Ատենա-

պետ վսեմ՝ Սման Պէյն, ժողովն ընդունելով այն բնորոշիւնը որոշեց որ գաւառներէն եկած և ոչսահման գալիք հողային խնդիրներն յիշեալ քովախօնին զրկուին :

13.

Մեծ Եպարքոսէն եկած հրամանագրին համեմատ , որով բարենորոգմանց հրովարտական տրամագրութիւնները գործադրելու համար յոտկապէս կարգեալ Մէճլիսի ալիի ինքսաթիւ որոշմամբ կյանձնարարէր զինւորական տրոց բաշխման և հաւաքման եղանակին վրայօք շուտով ծրագիր մը պատրաստել և Բ. Գրան մատուցանել , ժողովն մասնաժողով մը կազմեց խնդրուած ծրագիրը պատրաստելու համար , որոյ անդամ ընտրեց :

Ալորո Սահակ	էֆէնտի
Ազարէկեան Սարգիս	"
Փոխտպեան Կարապետ	"
Մամիկոնեան Միքայէլ	"

Նոյնպէս Մեծ Եպարքոսէն եկած ուրիշ հրամանագրի մը համեմատ կտոկոս և որոց ստացուածոց մասին ալ պէտք եղած միջոցները խորհիլ ու ծրագրելն ալ այն մասնաժողովին յանձնեց ժողովն : Յիշեալ մասնաժողովն իրեն յանձնուած կարևոր պաշտօնն տնտեսող սկստարելով մեծ աջակցութիւն մատուցեց վարչութեան որ շնորհակալեաց արժանի է . ինչպէս որ Աղ. գային ժողովք ալ անոր բրած քանից տրդիւնքն մատուցուած ծրագիրներէն տեսնելով յոտկապէս շնորհակալութեան քուէ տուած էր որդէն իւր պատկառելի նստին մէջ :

14.

Ո.Ֆիօն Պարահիսարի հրկիզեալ եկեղեցւոյ և դպրատան շինութեան համար նարստ հաւաքելու շրջարերտիւն կխնդրէին տեղացիք և քահանայ մը գրիւած էին շրջագայելու համար : Ժողովն ըստ առաջարկութեան Սրբազան Պատրիարք Հօր հաւանութիւն տուաւ Պանորմայի Նրման շրջարերտիւն կոնդակ մը տալ յիշեալ

քահանային :

17.

Տիգրանակերտէն և Սղերդէն եկած պաշտօնական բողոքագրերուն վրայ , Խորհանուգայմագամ տեղացի Ֆէթիալ պէյի գործած հարստահարութեանց համար ժողովն թաղարզրեց :

18.

Առանայի հայոց յոռնայ և բողոքականաց ազգապետաց ստորագրութեամբ եկած հեռագրին վրայ , որով տեղացի տէֆտէրտար Խարահիմ էֆէնտիին դէմ բողոքելով քրիստոնէից վիճակը վտանգալից ըլլալը կյայանէին , ժողովն անմիջապէս նոյն հեռագիրը Մեծ Եպարքոսին ուղարկութեան մատուցանել որոշեց և Քարսի քահանայի Արրահամ էֆէնտիին տեղեկացաւ որ յիշեալ տէֆտէրտար էֆէնտին անմիջապէս բարձրագոյն հրամանաւ պաշտօնէն ինկեր է :

19.

ԱՍՈՐԻՈՑ ՄՈՒՍՈՒԼԻ ՄԷՋ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՒ

ԿԵՍ ԱՌ ԿԵՍ ԿԱԹՈԼԻԿ ԱՍՈՐԻՆԵՐԷՆ

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ԽՆԴԻՐԸ

Ինչպէս յայտ է , Ասորոց Պատրիարքը միշտ կրողորէր և Պատրիարքարանիս պաշտպանութիւնը կինդրէր այս մասին : Ժողովն ալ Նախորդ վարչութեան օրէն կախ մնոցած այս կարևոր խնդրոյն տնօրէնութեանը փութալով մէկ երկու անգամ Բ. Գրան հետ բանակցեցէտե , այս անգամ Արտաքին գործոց բարձր Պաշտօնէին ծանուցադրէն տեղեկացաւ որ խոնդիրը տէրութեան Պետական խորհրդին յանձնուելով , որոշուեց է որ յիշեալ եկեղեցիները բուն Ասորոց ազգին սեպականութիւն մնան , և այս որոշման համեմատ կայտերական հրովարտակ մը շնորհուեր և տեղը զրկուեր է : Այս

կերպով այս Հինուուրց խնդիրն ալ վերջացաւ ի նպաստ Ասորոց ազգին :

Ե .

ՀՐԱՀԱՆԳ ԿԵԳՐԱՆԱԿԱՆ ՏՐԱՑ

Քաղաքական ժողովս Աղգային ժողովից վաւերացեալ կեդրոնական արայ կանոնադրաւ թիւնն ստանալէն ետեւ , անոր գործադրութեան համար պէտք եղած հրահանգն անմիջապէս պատրաստելով և տպագրել տալով , յատուկ շրջաբերականաւ մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդաց զրկեց , որպէս զի ըստ այնմ կեդրոնական տրոյ բաշխման ցուցակները մինչև մէկ ամիս պատրաստել և Պատրիարքարան զրկել փութան :

Յաւ է ըսել որ թաղական խորհուրդք՝ բոց ի մէկ երկու փոքր թաղերէ այլ և այլ սրտաւառներով փարչական հրահանգին գործադրութիւնը չհրաւիրելով անսահման կերպով յետաձգեցին և բաշխման ցուցակները չզրկեցին ցարդ , որով այս սարսափ համար կեդրոնական տրոյ կանոնադրութիւնը չկրցաւ գործադրուիլ և Պիւտճէն մէջ կարևոր տեղ բռնելու յատկացեալ սոյն տրոյ տարեկան գումարն անհարեղաւ հաստատութիւն նշանակուիլ : Ժողովս տեղեկելով որ տրոյ բաշխման ցուցակաց պատրաստութիւնն այդպէս երկարաձգուելով ըստ նոր կանոնադրութեան կեդրոնական տրոյ հաւարումն ընդ երկար պիտի յապաղի և տրոյ հաւաքումն ալ ուսուել մոյխ և յունիս ամիսներուն մէջ կարգիւնաւորի , Տնտեսական խորհրդոյ և Ելեւսոյց հոգաբարձութեան առաջարկութեանց վրայ պարտաւորեցաւ 75 և 25 զուրուշի թերհաշիւ տրոյ հաւաքումը չարունակել տալ նաև այս տարի , և միանգամայն թողական խորհուրդներն ալ կրկին և երեքկին շրջաբերականաւ հրահանգեց բաշխման ցուցակները փութացնելու , որպէս զի գոնէ մինչև աստիճանական պատրաստութիւն ցուցակները և յառաջիկայ 1876 տարուայ մայիս մէկէն սկսեալ գործադրութեան մտնէ Աղգային ժողովից քուէարկեալ տրոյ նոր օրէնքը :

Զ .

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԲԱՐԵՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

Ե Ի

ՊԻՏՃԷ ԿԵԳՐ . ՍՆՏՈՒԿԻ

1875 — 76 ԱՄԻՆ

Քաղաքական ժողովս իւր մէջէն ընտրեալ յոնձնաժողովի մի ձեռնար պատրաստուած Պատրիարքարանի բարեկարգութեան կանոնադրի ծրագիրն և ըստ նմին 75—76 տարուոյն համար շինուած Պիւտճէն ստանալէ ետեւ , որոշեց սոյն Պիւտճէն Աղգային ժողովից հրահանգեալ ներկայացնել և վաւերացնելու ետեւ ըստ այնմ Պատրիարքարանի բարեկարգութեան կանոնագիրն ալ գործադրել : Սակայն այս ընել տալով սահմանադրապէս հարկ գտանց նաև Տնտեսական խորհրդէն ալ պահանջել որ իւր Պիւտճէն ներկայացնէ , և յատուկ նախ մը մէջ թէ Ժողովոյս ըստ նոր բարեկարգական կանոնագրի շինած պիւտճէն և թէ Տնտեսական խորհրդոյ բերած առկրական պիւտճէն ի միասին բազմապատկելով հարկ եղած փոփոխութիւններն ընել ետեւ , Աղգային ժողովից մատուցուեցաւ վարչութեան պիւտճէն յատուկ տեղեկագրով մը : Իսկ Աղգային ժողովը ինչպէս յատնի է , այս տարուան համար պիւտճէ տահանել զանց տանելով յոնձնարարած էր ժողովիս մինչև առաջիկայ սահմանադրական տարեգրութիւն ազգային անտուկի Ելեւսոյց տնօրէնութիւնն ըստ առաջնոյն շարունակել առանց տարեգրութիւն պարտք ձգելու , և առաջիկայ 1876—77 տարուայ համար նոր պիւտճէի մը պատրաստութիւնը և մինչև տարուայ վերջ ներկայացուիլ խնդրած էր , որպէս զի նոր տարուայ սկիզբը զայն վիճաբանութեան ենթարկելէ ետեւ վաւերացնելով յոնձնէ նոր ընտրելի Քաղաքական ժողովին ի գործադրութիւն : Ըստ այնմ հրահանգի Ժողով

վըս Տնտեսական խորհրդայ և Ելեմոից հոգա-
բարձութեան միջոցաւ Պատրիարքարանի և վար-
չութեան ծախքերը մինչև առաջիկայ Սոհմա-
նադրական տարեգլուխ հնար եղածին չափ իւր-
նայստութեամբ մատակարարուելուն հոգ տարաւ,
միտ դնելով որ տարեգլխին բաց պարտք չթող-
ուի, և իւր այդ նպատակին հասած ըլլալը կըր-
նայ հասկցուիլ Տնտեսական խորհրդայ համարա-
տուութեամբ Աղգային ժողովոյ ներկայացուե-
լիք ելեմոսկոն միճակացոյց պատկերէն, որ մին-
չև յառաջիկայ Սոհմանադրական տարեգլուխ
կեդրոնական անտուկին ճիշդ վիճակը կ'ապտե-
րացնէ :

Իսկ գալով Աղգային ժողովոյ յառաջիկայ
տարւոյ Պիւտնէի պատրաստութեան համար ը-
րած յանձնարարութեանը, Ժողովս որչափ որ
ջանաց այս մասին որդեաւոր պատասխանել և
օրինաւոր Պիւտնէ մը ներկայացնել, սակայն
քանի որ կեդրոնական տրոց համար թաղելէն
սպասուած բաշխման ցուցակներն անկարելի ե-
ղաւ տարեգլխէն առաջ ձեռք բերել, որով մի-
այն տրոց քանակութեան տարեկան ճիշդ գա-
մարն իմանալով կարող պիտի ըլլար յառաջիկա-
յին մէջ կեդրոնական տուրքէն գոյանալիք հա-
տաւթից գումարին վրայ ծախուց բացը չափելով
հաւասարակշռութիւն մը յառաջ բերել, ուստի և
իրաց այս վիճակին մէջ նկատելով Ժողովս որ ե-
թէ արտակտակի Ժողովոյ յանձնարարութիւնը
կատարելու փափաքէն մշտաւ պիւտնէ մը պատ-
րաստելու շտապէ, մինչև ցարդ ներկայացնու-
ալիւտնէներէն ասորի բան մը չպիտի ըլլայ,
աւելի որաշուած դատեց ձեռնթափ լինիլ և թո-
ղուլ այս կարևոր և փափուկ գործն իւր յաջոր-
դին, որոյ յաջողութիւն կ'ուղիթ Ժողովս, որ-
պէս զի այստուան մեր դէմը գտնուած գծուա-
րութեան նա կարող ըլլայ ժամանակին հանգա-
մանաց ներելովն յաղթել և պատկառելի Ժողո-
վոյդ անկեղծ օրինաւոր պիւտնէն պատրաս-
տել և ներկայացնել ի վաւերացումն :

Ժողովս կարևոր կ'ամարի աստ յիշատակել
նաև Աղգային ժողովէր քանի մը ամիս քա-
ռաւ աս Քաղաքական ժողովս յղեալ այն երկու
հայրաւաններն ալ, որոց մէկն էր Ալիքանեան

Մատթէոս էֆ. երեսփոխանին հայրաւան Պոլիս
գտնուող գաւառացի աղգայիններէն տուրք առ-
նուելուն համար, և երկրորդն էր Պէշկիւսան
Ալիքան էֆ. երեսփոխանին հայրաւան կեդրա-
նական անտուկի պիւտնէին աւանց Աղգային ժո-
ղովէր վաւերացման գործադրութեանն սկսուե-
լուն համար : Ինչպէս յայտ է արդէն, Ժողովս
այն երկու կետերուն նկատմամբ մասնաւորա-
պէս պատասխանելը պատահութիւն չհամարելով
արժան դատած էր նոյն ատեն սէտք եղած տե-
ղեկութիւններն իւր համարատուութեան պահուն
վերապահել : Սակայն պիւտնէի գործադրու-
թեան սկսուելուն մասին եղած հարցման կէտն
Աղգային ժողովը ինք ստանձնելով՝ անոր սրա-
տասխանն իբրեւ ամենակարեւոր պնդելուն վրայ
Ժողովս տակէց առաջ նոյն մասին պէտք եղած
տեղեկութիւնը մանրամասն կերպով հաղորդած
ըլլալուն համար, համարապատութեանս մէջ
կրկնել աւելորդ կղատի, և միայն գաւառացի
աղգայիններէն կեդրոնական տուրք առնելու մա-
սին եղած հարցման վրայ հարկ կ'համարի սյգմ
տեղեկացնել Աղգային ժողովոյդ թէ՛ սրովհետեւ
Աղգային ժողովէր քուէարկեալ կեդրոնական
տրոց նոր օրէնքին գործադրութիւնն առաջիկայ
տարւոյն մնալ հարկ եղած էր տրոց բաշխման
ցուցակները թաղական խորհուրդներէն չկրնալ
գալուն պատճառաւ, ուստի Ժողովս ոտիպուե-
ցաւ տրոց հաւաքումն ըստ նախորդ դրութեան
չարունակել, որով Պոլիս գտնուող շահաւ տէր
գաւառացի աղգայինք ևս պարտաւոր էին մաս-
նակցիլ կեդրոնական տրոց վճարման, երբ անձ-
նական գործոց համար Պատրիարքարան դիմէին :

Ե .

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅԵԼՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԶԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թունաց Պատրիարքն փոխադարձ այցելու-
թեան եկած ըլլալով ի Պատրիարքարան, Ար-
քաղան Պատրիարքն այս լուրը Ժողովիս տուա-
տութիւն առաջարկեց նաև որ այսպիսի պաշտո-
նական այցելութիւնք արժանազորին յատուկ
տուարի մը մէջ իրեն նշանաւոր դէպքեր աղ-

գային պատմութեան համար, և այս մասին ժողովէս տնօրէնութիւն խնդրեց :

Ժողովս Պատրիարքական փոխանորդ հօր յանձնեց այն արձանագրութեան գործը, հրահանգ տալով որ ներկայ Ս. Բազման Պատրիարք հօր գահակալութեան օրէն սխեռաւ տեղի ունեցած այցելութիւններն արձանագրէ և հետըզհետէ շարունակէ :

Ը.

ՓԱՐԻՋԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆԻ ԻՆՏԻՐ

Այն խնդիրն Աղգային ժողովի վարչութեան յանձնուելուն վրայ, Քաղաքական Ժողովս Ծ հաջիէ բարկացեալ մասնաժողովի մը յանձնեց քննել և տեղեկագրել թէ Աղգին ի՞նչ իրաւունք ունի Մուրատեան կառկին մէջ, և ի՞նչ միջոց գործադրել հարկէ Աղգին իրաւունքը ձեռք բերելու և կտակն իւր նպատակին հասցնելու համար : Ստիպեց մասնաժողովն մի քանի անգամ հրաւիրուել ետեւ տակաւին շրջապատը գումարուիլ և իւր պաշտօնին սիրբաւորութիւն ընել, որով խնդիրը դեռ անշոյժ կը մնայ :

Պ.

ԿՏԱԿ ԶԱՐԱԿԵՕՋԵԱՆ ԵՂԱՐՔ

Քարակէօղեան Կարապետ Էֆէնտի վախճանէլէն ետեւ մեծ կտակի մը խնդիրն երևան ելած ըլլալով, Ժողովս Սրբազան Պատրիարքէն և Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիին տեղեկացաւ պաշտօնապէս թէ Քարակէօղեան եղբարք իրենց հանգուցեալ եղբոր Բիւզանդ Էֆէնտիի Ժառանգական հարստութենէն հրաժարելով, Ծ Ժառանգորդք միարանութեամբ Աղգին թողած են վաճառականութեան դպրոց մը հաստատուելու համար, և թէ նոյն խոյ հանգուցեալ Քարակէօղեան Կարապետ Էֆէնտի ալ իրենց հետ համեմատ և համախառն գտնուելով իւր կենդանութեան նա ևս իւր բաժինը թողած է յիշեալ վարժարանին չիմնարկութեան և յարստութեան համար : Յիշեալ ժառանգորդք իրենց այս կտա-

կի գիտաւորութիւնը Կարապետ Էֆէնտիի վախճանէն ետեւ գրի առնելով՝ ստորագրեր և յանձնելու են Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիի, որպէս զի ընդ պաշտպանութեամբ Սրբազան Պատրիարք հօր պէտք եղած կարգադրութիւններն ի դորձ դնէ կտակն յարգիւն ածելու և մտադրուել վարժարանը Բերայի Բանկաթիի աղգային գերեզմանատան մէջ շինուելուն համամը Բ. Ռանէն ստանալու համար : Հանգուցեալ Քարակէօղեան Կարապետ Էֆէնտի որոպ խնամակալ Փաթաղեան Միւրաիշ Էֆէնտի ալ համաձայնեցաւ Քարակէօղեան եղբարք այս աղգուցուտ գիտաւորութեան, և այսպէս յիշեալ կը տակին գործնականապէս հաստատութիւն տըրուելով, Ժողովս իւր ԻՊ. նստին մէջ (3 սեպտեմբեր 1875) մասնաւորապէս իւր շնորհալուծութիւնը յայտնեց թէ՛ Սրբազան Պատրիարք հօր և թէ Կիւմիւշեան Յովհաննէս Էֆէնտիին, որ տնգուլ Զանախրութեամբ տքնած և յաջողած էին այս մեծ գործն ի գլուխ հանելու : Եւ միանգամայն խնդրեց որ երթան Աղգային վարչութեան շնորհակալութիւնը յայտնեն նոյն աղգասէր գերդաստանին :

Ժ.

ԿՏԱԿ ՄԻՐԱԻՇԻԱՅ ՄԱՅՐԱՊԱՏԻՆ

Սրբազան Պատրիարք յայտնեց թէ Սրբազան մայրապետն՝ որ իւր աշխատութեամբ որբանոց մը հիմնած է ի Խաթիւշ, այժմ Աղգին կկտակէ նոյն որբանոցը մասնաւոր պայմաններով և կտակագիրն ալ մասնաւոր խնամով վաճառ : Ստեփան Գալան խմբագրած է, և թէ առ ի չգոյէ կտակաց հոգաբարձութեան, Տնտեսական խորհուրդն այդ կտակագիրը քննելով որինաւոր դատած և հաստատած և ինքն ալ ըստ այնմ վաճարացուցած է, զոր և ներկայացնելով իրրեւ կատարուած գործողութիւն արձանագրուիլը խնդրեց :

Ժողովս նոյն կտակագիրը աչքէ անցնելով և տեսնելով որ Աղգային վարչութեան միջամտութիւնն անհրաժեշտ է, ընդունեց և արձանագրել որպէս :

ԺԱ.

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՎԱՐՏԱԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՐԵՆԱՐԱՐՄԱՆՑ

Ժողովոյս վերջին միամեայ շրջանին զիտուոր դէպքերէն մին է քաղաքական բարենորոգմանց համար կայսերական հրովարտական հրատարակութիւնը, որուն տուններէն բնագրին տպեալ օրինակներէն ծրար մը Ք. Գրանէն Պատրիարքարանս զրկուած էր գաւառները տարածելու համար:

Ժողովս նոյն հրովարտակը նաեւ հայերէնի թարգմանել տուաւ և տարագրեալ օրինակները զրկեց մայրաքաղաքիս եկեղեցիները և բոլոր Առաջնորդական վիճակները, հրահանգ տալով որ հանդիսապէս կարգապետի եկեղեցեաց մէջ և քարեմաղթութիւններ կրկնուին Օգոստոսիս ինքնակալին և տէրութեան բարձր, նախարարաց համար:

ԺԲ.

ՀԻՒՆՔԵՐԱՐՊԵՆՏԵԱՆ ՏԵՐ ՅԱՎԱՆՆԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆԳԻՐԸ

Սրբազան Պատրիարքը յայտնելով որ Հիւնքեարայէնտեան տէր Եսայանէս քահանային տէրութեան կողմէ ունեցած ամաստանը կրտսուած ըլլալուն պատճառաւ ընտանեօք հանդերձ Փարիզէն հոս փոխադրուիլը հարկ եղած է, և այս փոխադրութեան համար 6 հազար Փրանքի կարօտ է որոյ 2 հազար Փրանքն արդէն հոգացուած է քարերար ազգայնոյ մը շնորհիւ, առաջարկեց որ մնացեալ 4 հազար Փրանքին համար ալ ազգովին հանգանակութիւն մը ըլլայ, և եթէ այս դժուարին է ներկայ ժամանակիս մէջ, սովելոց օգնութեան մասնաժողովին քով յաւելցած գումարէն 4 հազար Փրանք առնուի և տրուի յիշեալ քահանային:

Ժողովս նկատելով որ հանգանակութեան ձեռնարկել դժուարին է, Սրբազան Պատրիարք հօր երկրորդ առաջարկութեան հաւանեցաւ և որոշեց սովելոց օգնութեան մասնաժողովին 4

հազար Փրանքի գումար մը խնդրել յիշեալ քահանային համար:

ԺԳ.

ՍԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԻՆԳԻՐԸ

Ազգային հաստատութեանց սեպական կառուածներն մանկիւղի և այլ զանազան կորուստներէ զերծ պահելու նպատակաւ պէտք եղած միջոցները խորհելու համար Սրբազան Պատրիարքը Ժողովիս առաջարկութիւն ընելով յայտեց նաեւ որ եթէ Ժողովս միջոց չունի այս խնդրոյն փոյ խորհելու, իրեն յանձնէ զարժանն տնօրինել: Ժողովս ընդունեց սոյն առաջարկութիւնն և Սրբազան Պատրիարք հօր յանձնեց արժան պատճառ տնօրինութիւնն ընել:

Համառոտ Գաւառները գտնուած զանազան վանորէից կողմէ խնդիրներ եկած ըլլալով որ վանական սեպականութիւն եղած պատերը թափայտ օրինօք վանահարց անուան միայն արձանագրուելով վանահարց փախճանէն ետեւ մահկալի տակ կենթարկուին, պուն առաջն առնուիլը կողահանջէին, Սրբազան Պատրիարք հօր առաջարկութեամբ սոյն խնդրոյ տնօրէնութիւնն ալ Ժողովս Նորին Սրբազնութեան յանձնեց իրր յարակից ազգային կառուածոց ապահովութեան խնդրոյն:

ԺԵ.

ՎԵՐՋԱՐԱՆ

Քաղաքական ժողովս հվերջացնէ ներկայ համարատուութիւնը յայտ առնելով թէ իւր վերջին միամեայ շրջանին մէջ զինքն գրադեցնող քաղաքական խնդրոց ստուար չեղձակայտին մէջէն միայն անոնք գետեղած է իւր համարատուութեան մէջ, որոնք կարեոր են ի գիտութիւն Ազգային ժողովոյ: Իսկ մնացեալ խել մը խնդիրներ, նա մանաւանդ անհաստատ և մատնաւոր խնդիրներն, որոց թիւը մինչև 50 ի կը հասնի, և որոց համար Ժողովոյս որոշմամբ պաշտօնական զործողութիւններ և շատ մը

